

**SEYAHATNAME'NİN 5. CİLDİNE GÖRE EVLİYA ÇELEBİ'NİN
SEYAHAT GÜZERGÂHLARI VE GÜZERGÂHLARIN DİL HARİTASI**

Burcu KABAN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Alpay İĞCİ

UŞAK

Haziran, 2019

**SEYAHATNAME'NİN 5. CİLDİNE GÖRE EVLİYA ÇELEBİ'NİN
SEYAHAT GÜZERGÂHLARI VE GÜZERGÂHLARIN DİL HARİTASI**

Burcu KABAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Alpay İÇCİ

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

SEYAHATNAME'NİN 5. CİLDİNE GÖRE EVLİYA ÇELEBİ'NİN SEYAHAT GÜZERGÂHLARI VE GÜZERGÂHLARIN DİL HARİTASI

Burcu KABAN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Alpay İĞCİ

Kültür tarihimiz için son derece önemli olan gezi notları ve gezi anılarından oluşan seyahatnameler, ilgili zaman ve yerler hakkında bizlere ayrıntılı bilgiler verirler. Evliya Çelebi'nin yazdığı Seyahatname, özellikle 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu alanların tarihi, kültürü, dili, dini, mimarisi, etnik yapısı ve coğrafyası hakkında bilgiler verir. Tezimizde, 10 cilt halinde yazılan, Yapı Kredi Yayınlarından çıkan, Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin tarafından hazırlanmış olan Evliya Çelebi Seyahatnamesinin Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 307 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini ve Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin tarafından hazırlanmış olan *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi* adlı eserlerin 5. cildi temel alınmış, o ciltteki güzergâhlar ve güzergâhlarda ismi zikrolunan diller incelenmiştir.

Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde gezdiği yerlerin sırasıyla verilmesi ve yine bu sıraya sadık kalınarak bu yerlerde konuşulan diller ve bu dilleri konuşan topluluklar hakkında bilgi vermek Seyahatname'yi daha anlaşılır kılmaya bağlamında filolojik bir çalışmaya olacaktır. Seyahatname'deki güzergâh sırasının zaman içinde coğrafyada meydana gelen değişiklikler sebebiyle sapması ve Seyahatname'deki yer adlarından bazılarının günümüzde bulunmaması nedeniyle yaşanan sorunlar en önemli ipuçları olan makro ve mikrotoponimlerle açıklığa kavuşturularak olabildiğince doğru güzergâh ve dil haritası ortaya koymamızı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Evliya Çelebi, Seyahatname, seyahat güzergâhları, yer adları, diller*

ABSTRACT

BASED ON THE 5TH EDITION OF EVLİYA ÇELEBİ'S TRAVEL BOOK, TRAVEL ROUTES
AND THE LINGUISTIC MAP OF THOSE ROUTES

Burcu KABAN

Department of Turkish Language and Literature

Uşak University The Institute of Social Studies, May 2019

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Alpay İĞCİ

Travelogues, which consist of travel notes and travel memories, provide us with detailed information about respective travel time and travel places and are highly important for the cultural history. Evliya Çelebi's Travelogue/Seyahatname is a good source of information about the history, culture, language, religion, architecture, ethnicity and geography of the regions that were dominated by the Ottoman Empire in the 17th century. The thesis examines the itineration and its language structure based on the transcription of Evliya Çelebi's Travelogue from Topkapi Palace Library Bagdat (writing number 307), which has been prepared by Yücel Dağlı – Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin and published by Yapı Kredi Publications in 10 volumes. It is based on V. Volume of Evliya Çelebi's Travelogue which has been published in contemporary Turkish, prepared by Yücel Dağlı – Seyit Ali Kahraman – İbrahim Sezgin and published by Dizini and Yapı Kredi Publications.

The aim of the thesis is to make Evliya Çelebi's Travelogue more understandable and conduct a philological study through providing information on places, their languages, and communities that speak these languages. The problems caused by changes in geography in the course of travel map, lack of some of the places in the travelogue today have been overcome through important clues of macro and microtoponyms. This enabled us to provide a map of travel and language as accurately as possible.

Keywords: *Evliya Çelebi, Seyahatname, travelogue, Travel itineraries, toponyms, languages.*

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı 154008006 No'lu öğrencisi Burcu KABAN'ın "Seyahatname'nin 5. Cildine Göre Evliya Çelebi'nin Seyahat Güzergâhları ve Güzergâhların Dil Haritası" adlı tezi 27/06/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Alpay İGÇİ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Kahraman MUTLU	

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Mehmet Karayaman

ÖN SÖZ

Seyahatnameler, ilgili zaman ve yerler hakkında insanlara ayrıntılı bilgi veren gezi notları ve gezi anılarından oluşurlar. Tarih, sosyoloji, kültür, teoloji, etnoloji, sosyal antropoloji, hukuk, felsefe ve coğrafya gibi çok farklı disiplinlere ait bilgiler içeren seyahatnameler, yazıldıkları döneme ait bilgiler içerir. Fakat bu bilgilerin bilimsel değerleri ortaya konulurken son derece dikkatli olunması gerekir. Çünkü bunların yazan kişilerin şahsi görüşlerini içeren subjektif bilgiler olabileceği de göz önünde bulundurulmalı ve doğruluğu diğer kaynaklardan kontrol edilmelidir (Buldu, 2015, s. 5).

Seyahatnamelerin kültür tarihimizde de çok önemli bir yeri vardır. Anadolu, Balkanlar çok eski yerleşim yerleridir ve kendilerine mahsus özellikleri olması sebebiyle birçok seyyahın dikkatini çekmiştir. Buralar değişik amaçlarla da olsa gezip gördüklerini kaleme almalarına vesile olmuştur. Kaleme alınan uzun gözlem ve bilgi notları seyahatnamelerin temelini oluşturmuştur. Seyahatname yazan gezginlerin bazıları devlet görevlisi, bazıları gezmeye ve yeni yerler görmeye meraklı olanlar, bazıları ise bilimsel araştırma yapmak üzere gezen bilim adamlarıdır (Baykara, 2013, s. 33).

Bu seyyahların büyük bir çoğunluğu yabancıdır ama yerli seyyahlar da yok değildir. Türk seyyahların içinde en ünlüsü hiç kuşkusuz Evliya Çelebi'dir. Evliyâ Çelebi ömrünü adeta seyahate adanmış, yeni yerler gezip görebileceği her fırsatı değerlendirmiş, bazen haber getirip götüren bir ulak olarak, bazen bir devlet görevlisinin maiyeti olarak, bazen gâza yapan bir asker olarak, çoğu zaman da sırf merakından dolayı, o zamanın bilinen coğrafyasının büyük bir kısmını gezmiştir. Bu gezileri esnasında gördüğü yerler hakkında etraflıca bilgiler vermiştir. Söz konusu bilgiler bizzat seyyahımızın görüp bizlere aktardığı birinci elden kaynak niteliğindedir.

Evliya Çelebi eserinde bölgenin tarihi, coğrafyası, mimarisi, folkloru, ekonomisi hakkında bizlere çok önemli bilgiler vermiştir. Tabii ki bu bilgileri dönemin diğer kaynakları ile karşılaştırmadan kullanmak araştırmacıları yanıltabilir. Araştırmamız, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin beşinci cildi içerisinde yer alan seyahat güzergâhları ve güzergâhların dil haritası üzerinedir. Çalışmamızda Seyahatname'nin güzergâhları; güzergâh noktası, yer, bugün bulunduğu ülke, ciltteki yeri ve açıklama, diller ise; güzergâh, bahsi geçen dil, ciltteki yeri ve içerik alt

başlıklarına uygun yerleştirilmiştir. Evliya Çelebi'nin yer adları ve diller hakkında verdiği bilgileri çeşitli başlıklar altında tasnif ederek buralara dair bilgilerin daha düzenli bir şekilde ortaya çıkmasına çaba gösterdik. Güzergâhlardaki yerlerin XVII. yüzyıldaki durumlarını seyyahımızın bakış açısından ortaya koymaya çalıştık. Böylece Evliya'nın gidiş güzergâhına ve verdiği bilgilerin önemine sadık kalarak bu bölümü oluşturmaya devam ettik. Evliyâ Çelebi, şehirlerin, kasabaların ve köylerin fiziki görünüşü, idari yapısı, yerleşim yerleri, dinî ve sivil yapıları hakkında birçok bilgi vermektedir. Çoğu zaman seyyah, şehirlerin mahalleleri ve mimari yapıları hakkında sadece sayısal verilerde bulunmuştur. Mahalle isimlerini çok seyrek de olsa herhangi bir dinî ya da sivil yapıyı anlatırken dolaylı olarak verir. Ama biz şehrin öneminin kavranması açısından başka kaynaklardan bulabildiğimiz kadarıyla mahalleler, köyler, kasabalar, mimari yapılar hakkında da bilgi verdik. Ayrıca seyyah şehirlerin, kalelerin, kasabaların, köylerin isimleri hakkında bazen gerçeğe dayanmayan ağızdan ağıza dolaşan halkın söylentilerini aktarmıştır. Bazen de kendi olağanüstü hayal gücünü kullanarak veya kelimeleri benzetme yeteneği ile açıklamıştır. Biz araştırmamızda bu yer adlarının konumunu ve özelliklerini elimizden geldiğince çeşitli eserlerden faydalanarak ortaya koymaya çalıştık. Evliyâ Çelebi'nin gittiğini beyan ettiği yer adlarını, XVII. yüzyıl Osmanlı yer adlarıyla ilgili ulaşabildiğimiz eserlerle karşılaştırdık. Bunların çoğunun tutarlı olduğunu gördük. Araştırmamızı yaparken en çok karşımıza çıkan zorluk bazı bölümlerde Evliya'nın vermiş olduğu bilgileri destekleyecek ya da eleştirecek çok fazla kaynağa ve esere ulaşamamız oldu. Evliyâ Çelebi'nin gittiği ve bugün Ukrayna, Sırbistan, Yunanistan gibi ülke topraklarında bulunan yerlere ait çok fazla esere ulaşamadık. O yüzden sadece Evliyâ Çelebi'nin verdiği bilgilerle yetinmek zorunda kaldık. Tezimin hazırlanmasında büyük emekleri olan ve her daim bütün sıkıntılarımı ilgilenen danışman hocama sonsuz minnet duygularımı burada ifade etmek isterim.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde ve tez aşamasında engin bilgisini, deneyimlerini aktararak sabırla, özveriyle beni yönlendiren, özgürce çalışmamı sağlayan saygıdeğer hocam ve danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Alpay İĞCİ' ye sonsuz teşekkür ederim.

Engin bilgisiyle ve önerileriyle beni yönlendiren, görev yapmakta olduğum Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi (BÜDAM) Müdürümüz,

Türkoloji'nin duayenlerinden, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL'e teşekkür ederim.

Yaşamımın her devresinde beni destekleyen, sıkıntılarımı paylaşan her an yardım için hazır olan ve özellikle tez aşamasında manevi destekleriyle beni rahatlatan aileme, değerlim Sertaç EKEMEN'e ve ailesine, Türkiye- Türkmenistan Dostluk Derneği Başkanı, Rüzgâr Enerjisi Santralleri ve Yatırımcıları Derneği (RESYAD) Başkanı ağabeyim Salahattin BAYSAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreçte her daim yanımda olan ve beni destekleyen arkadaşım Belkıs AKDERE'ye ve animasyon kısmında büyük emeği geçen arkadaşım Okan GÜLYÜZ'e çok teşekkür ederim.

Burcu KABAN

Ankara, 2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Burcu KABAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Afyonkarahisar/Merkez - 01.07.1993

Lisans Öğretimi : Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü (2011-2015)

Yüksek Lisans Öğretimi : Uşak Üniversitesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Ana Bilim Dalı (2015- 2019)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce (orta seviye), Rusça (başlangıç seviyesi)

Bilimsel Faaliyetleri :

Kaban, Burcu. (2014). *Kitap Tanıtım ve Değerlendirme: Cüneyt Akın, Kırgızcanın Ağızları*, Ankara: Gazi Kitabevi, 311 s. ISBN: 978-605-344-173-1, ss.75-76.

Kaban, Burcu. (2014). *Kitap Tanıtım ve Değerlendirme: Cüneyt Akın, Calal-Abad Merkez Ağzı*, Ankara: Gazi Kitabevi, 235 s. ISBN: 978-605-344-172-4, ss.91-92.

İş Deneyimi :

2015, Atatürk Anadolu Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Stajı

2017, Gazi Üniversitesi TÖMER Stajyer Okutmanlık

2017, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER Stajyer Okutmanlık

2017, Uşak Üniversitesi TÖMER Öğretim Görevlisi

2018, Ankara Başkent Üniversitesi BÜDAM Öğretim Görevlisi

Projeler:

İletişim

e-posta adresi: yazarburcukaban@hotmail.com

YÖNTEM

Bu tezde Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin tarafından hazırlanmış olan “Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 307 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini] adlı yayın esas kaynaktır. Bu yayının çalışması sırasında temel yardımcı eser yine Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin tarafından hazırlanan “Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi” adlı eserlerin V. cildidir. Bu tez Yapı Kredi Yayınlarına sadık kalınarak yazılmıştır.

Çalışmamızın kapsamını ve sınırlılıklarını Seyahatname'nin 5. cildine Göre Evliyâ Çelebi'nin seyahat güzergâhları ve aynı ciltteki diller oluşturmaktadır. Çalışmada Seyahatname'nin bütün ciltlerinin değil sadece 5. cildinin incelenmesinin nedeni ise bu ciltte Evliyâ'nın gittiği yer ve bu yerde bahsi geçen dillerin çeşitliliğinin diğer ciltlere oranla daha fazla olmasıdır.

Tezimizde, Evliyâ Çelebi'nin gittiği yerlerin adları ve gittiği yerlerde konuşulan, bahsi geçen dillerin zikredilme şekilleri değiştirilmeden verilmiştir. Tez okurunun tezi daha iyi anlaması ve yorumlaması bağlamında güzergâhlar noktalar hâlinde verilmiş olup, bu verilen noktalar Evliyâ Çelebi, adım adım takip edilerek oluşturulmuştur. *Açıklama* kısmında, YKY'den çıkan Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde geçen yer adlarının nasıl zikredildiği ve bugün nerede buldukları belirtilmiştir. Ayrı bir sütun hâlinde verilen Bugün bulunduğu ülke kısmıyla Evliyâ Çelebi'nin gittiği yerlerin okurun zihninde daha iyi canlanması amaçlanmıştır. Seyahatname' de verilen yer adlarının bugünkü karşılığı bulunmuyor ise bu açıklama bölümünde belirtilmiştir ve tablodaki güzergâh kısmında eğik olarak yazılmıştır.

Güzergâh Noktası	Yer	Bugün Bulunduğu Ülke	Ciltteki Yeri	Açıklama
338.	Silistre Kalesi	Bulgaristan	[31a]	

Güzergâh Noktası	Yer	Bugün Bulunduğu Ülke	Ciltteki Yeri	Açıklama
482.	<i>Kilburun Kalesi</i>	Ukrayna	[56a]	

Şehirlerin, kalelerin, kasabaların, köylerin isimlerinin bugünkü durumunu Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'nden, Nuri Akbayar'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'nden, Devlet Arşivleri Yayınları'ndan, Osmanlı Devri Asırlarındaki Mülki İdare Taksimatı'ndan ve çeşitli eserlerden faydalanarak ortaya koymaya çalıştık. Seyahatname'de geçen Evliyâ Çelebi'nin kesin bir dille ifade ettiği, yer adları bugün ismi zikredilen yerlere en yakın noktalara yerleştirilmiştir. Bugünkü coğrafi sınırlar açısından geçiş yerlerinde bulunan ama tam olarak nereye ait olduğuyla ilgili kaynaklarda bulunamayan yer adları için bir önceki ve bir sonraki yer arasında bulunduğunu belirten *Bulgaristan-Yunanistan* örneğinde olduğu gibi “-” ifadesi kullanılmıştır. Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde tam olarak nerede bulunduğu belirlenemeyen yer adlarına ve bizim de ulaşamadığımız yerlere “-” ifadesi konulmuştur.

Güzergâh Noktası	Yer	Bugün Bulunduğu Ülke	Ciltteki Yeri	Açıklama
851.	<i>Nadir köyü</i>	Bulgaristan-Türkiye	[109a]	

Seyahatname'deki “Diller” bölümünde Evliyâ Çelebi'nin bahsi geçen dili zikretme şekline sadık kalınmıştır. Evliyâ Çelebi, Hırvatça olarak almış ise Hırvatça, Hırvat Dili olarak almış ise Hırvat Dili şeklinde verilmiştir. Bunun yanında Boşnak

lehçesi, Boşnakça dediğinde ise her zaman bugünkü Boşnakça akla gelmemelidir. Evliyâ Çelebi, bunu söylediğinde verdiği örnekler, orada anılan Boşnakça'nın ayrı bir dil değil, Bosna ve civarında konuşulan bir Türk ağzı olduğunu gösterir.

Dil Güzergâh Noktası	Bahsi Geçen Dil	Ciltteki yeri	Açıklama
86.	Boşnakça, Türkçe, Sırpça, Latince, Hırvatça, Bulgarca, Bosnevî Dili	[130a]	

Tezin son bölümünde Ek 1'de bugün modern sınırları gösterecek şekilde hazırlanan güzergâh ve dilleri noktalar hâlinde gösteren haritalar; Ek 2'de Güzergâhlar ve Diller Tablosu mevcuttur.

Tezde dipnotlarda kullanılan kısaltmalar ise Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtildiği şekilde verilmiş olup bunlar Kısaltmalar ve İşaretler bölümünde belirtilmiştir.

KISALTMALAR-İŞARETLER

b.	:	bin
bk.	:	Bakınız
Bulg.	:	Bulgarca
c.	:	cilt
çev.	:	Çeviren.
haz.	:	Hazırlayan
MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
Ön. ver.	:	Önceden verilen
ör.	:	Örneğin
Rum.	:	Rumca
Rus.	:	Rusça
s.	:	Sayfa
Srp.	:	Sırpça
T.	:	Türkçe
T.C.	:	Türkiye Cumhuriyeti
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
TÜBİTAK	:	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
vb.	:	ve benzeri
vd.	:	ve diğerleri
vs.	:	vesaire
YKY	:	Yapı Kredi Yayınları
Yun.	:	Yunanca

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZGEÇMİŞ.....	iv
YÖNTEM.....	v
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	viii
I. GİRİŞ	
I.1. Evliya Çelebi.....	1
I.2. Seyahatname ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi.....	3
I.3. Evliya Çelebi'nin Güzergâhları Hakkında Yapılan Çalışmalar.....	6
II. GÜZERGÂHLAR.....	9
III. DİLLER.....	441
IV. SONUÇ.....	490
V. KAYNAKÇA.....	492
VI. EKLER	
VI. 1. Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin 5. Cildindeki Güzergâhlar Haritası	499
VI. 2. Güzergâhlar ve Diller Tablosu.....	500

I. GİRİŞ

I.1. EVLİYA ÇELEBİ

Büyük Türk Seyyahı (İlgürel, 1995, s. 529) olarak bilinen Evliya Çelebi'nin, hayatı hakkındaki bilgilerimiz Seyahatname'nin ilgili bölümlerindeki kendi açıklamalarına dayanmaktadır. Tam ve gerçek adı belli olmayan Evliya Çelebi, lakabını hocası İmam Evliya Mehmed Efendi'ye nispetle almış olmalıdır. Seyahatname'de Derviş Mehmed Ağa ya da Derviş Mehmed Ağa-i Zillî şeklinde ismi zikrolunmakta olup gerçek adı Derviş Mehmed Zillî olarak bilinmektedir. Seyahatname'deki kayıtlara göre Evliya Çelebi'nin tam şeceresi şöyledir: “Evliya Çelebi İbn Derviş Mehmet Zillî İbn Kara Ahmed, İbn Demircizâde Kara Mustafa Paşa el-Şehîd İbn Durhan Bey İbn Yavuz-Er İbn Ece Yâkub İbn Allahverdi Akay İbn Mehmet Kirmânî İbn Hoca Ahmet Yesevî” (Baysun, 1964, s. 400-401).

Eserindeki bilgilerden yola çıkarak Osmanlı padişahlarından I. Ahmed'in saltanat sürdürdüğü dönemde (1603-17), hicri 1020 yılının Muharrem ayının onuncu gününde, takribi 25 Mart 1611'de İstanbul Unkapanı'nda doğduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte ne zaman vefat ettiği bilinmemektir. Bu konudaki yaygın kanaat ise Evliya Çelebi'nin 1682'den sonra fazla yaşamadığı yönündedir. Fakat bazı kaynaklarda doğumu için 1614, ölümü için 1683 yılını zikredenlerin olduğu da bilinmektedir (Eren, 1960, s. 1).

Evliya Çelebi, Seyahatname'de doğumuna ilişkin ise şunları yazmıştır: “Anadan doğduğumuz sırada merhum Sunullah Efendi evimizde bulunuyormuş. Kulağımıza küpe olması için yüksek sesle ezan okumuşlar. Giysudâr Kapanî Mehmed Efendi gelip yanık sesle bir kere daha ezan okuyup, Mevlevi dervişlerinin şeyhi beni havaya fırlatıp ve tekrar yakalayarak ‘Bu oğlana ihsan eyledim. Bu, yaşamında yüce bir kişi olacak’ demişler.” (Kahraman ve Dağlı, 2003, s. 208).

Evliya Çelebi, sözü uzatmadan bu kutsal ve mübarek kişilerin özel ilgisine mazhar olduğunu belirtmiştir. Nitekim de Mevlevi dervişlerinin dedikleri gibi olmuştur. Evliya Çelebi, sarayda kuyumcubaşı olan babası Derviş Muhammed Zillî ve Abaza Melek Ahmed Paşa'nın yakın akrabası olan annesine çok şey borçludur. Evliya Çelebi, kültürlü bir aile çevresinde büyümüş, iyi bir eğitim görmüştür. Seyyahımız, tahsiline tam olarak nerede başladığı konusunda kesin açıklama yapmamakla birlikte,

ilk eğitimini sıbyan mektebinde aldıktan sonra Unkapanı'nda Fil Yokuşu'ndaki Şeyhülislâm Hamid Efendi Medresesi Müderrisi Ahfeş Efendi'den yedi yıl öğrenim görüp geceleri eve gitmeyen hücre-nişîn talebelerden olmuştur. Evliya Çelebi, Evliya Mehmet Efendi'nin yanında Kur'an öğrenerek hıfza çalışmıştır. Kendi söylediğine göre Sa'dî-zâde Darü'l-kurâsî'nda on bir yıl tefsir, hadis, fıkıh, kelâm gibi ilimleri okumuş, bu arada babasından kuyumculuk da öğrenmiştir. Dinî kültürüne rağmen ilmiye sınıfına geçmeyi düşünmemiş, devlet hizmetinde çalışmak da istememiştir. Daha sonra Enderun'da tahsiline devam etmiş, iyi bir hafız olması, güzel sesi ve musiki yeteneği sayesinde, giderek genişleyen bir çevrede üne kavuşmuştur. Seyahatname'de, Enderun'da eğitim görürken Turşucubaşı Ahmed Ağa ve Hadım Gazanfer Ağalar'ın gözetiminde, Güğümcübaşı Mehmed Efendi'den “yazı”, Müsâhip Derviş Ömer Gülşenî'den “musiki”, Keçi Mehmed Efendi'den “Arapça gramer”, Evliya Mehmed Efendi'den “tecvit” dersleri aldığını, ayrıca babasının çırağı olan Rum bir işçiden de “Rumca” öğrendiğini belirtmiştir. Evliya Çelebi, sarayda dört yıl kalıp, IV. Murad'ın Bağdat seferinden önce çırak olarak kırk akçe maaşla sipahiler zümresinde çalışmaya başlamıştır (Baysun, 1964, s. 401-402).

Evliya Çelebi'nin seyahat merakı yirmili yaşlarında başlamıştır. Güngörmüş bir şahsiyet olan babasının anlattığı hikâyeler, onu uzak yerler görmeye sevk etmiştir. Ayrıca Kelâmî Ağa, Kuzu Ali Ağa, Matbah Emîni Abdi Efendi, İsa Ağa gibi baba dostlarının, Sukemerli Mustafa Çelebi, Karakız Mehmet Efendi gibi ihtiyarların meclislerinde duyduğu eski devirlere ait maceralar ve çeşitli savaş anıları onda büyük hayal gücü ve merak uyandırmıştır. Nitekim Evliya Çelebi, bu düşünceler içindeyken yirmi birinci doğum gününde kabul edilen bir dilek için dua etmiştir (Freely, 2016, s.7-8.). Evliya Çelebi'nin kendi anlatımına göre 1630 Muharrem ayının Aşure gecesi, rüyasında İstanbul'da Yemiş İskelesi yakınındaki Ahî Çelebi Camii'nde büyük bir cemaat içinde Hz. Muhammed'i görmüştür ve huzurunda “Şefaât Yâ Resûlallah!” diyeceği yerde heyecanla, “Seyâhat Yâ Resûlallah!” demiştir. Peygamber tarafından seyahat ve şefaâtle müjdelendiği gibi, Peygamberin yanında bulunan Sa'd b. Ebî Vakkâs tarafından da göreceği şeyleri yazması söylenmiştir. Rüyasında uyanan Evliya Çelebi, rüyasını devrin ünlü yorumcularına tabir ettirmiştir. Kasımpaşa Mevlevî şeyhi Abdullah Dede'nin “İptidâ bizim İstanbulcağızı tahrir eyle” tavsiyesine uyarak seyahate başlamıştır.

1050/1640 yılında, yıllar sürecektir seyahatlerinin ilkini gerçekleştiren Evliya Çelebi, ömrü boyunca, Osmanlı İmparatorluğu'nun dört bir yanını gezmiş, ayrıca Osmanlı'nın rakibi büyük ülkeleri, Rumeli eyâletini, Avusturya ve Safevî imparatorluklarının topraklarını da dolaşmış, daha sonra kabaca kronolojik bir sırayla gördüklerini *Seyahatnâme* adlı eseriyle yazıya dökmüştür. Bu gezilerin çoğunu, yüksek makam sahibi bir kişinin maiyetinde yer alarak gerçekleştirmiştir. Mürteza Paşa'nın ve tabii ki akrabası ve hâmisî Melek Ahmed Paşa'nın maiyetinde bulunmuştur. Melek Ahmed Paşa, 1650 yılında sadrâzam olmuş, Evliya Çelebi de İstanbul'da onun kapı-halkına katılmıştır. Bir yıl sonra Melek Ahmed Paşa sadrazamlıktan uzaklaştırılmış Özü valiliğine atanmış, Evliya Çelebi yine onunla birlikte Özü'ye gitmiştir (Baysun, 1964, s. 399-413). 1655'te Melek Ahmet Paşa Van'a tayin olmuş, bu yeni görevine giderken maiyetinde bulunan Evliya Çelebi, Diyarbakır'ı ziyaret etmiştir. Daha sonra Evliya Çelebi birçok seyahat yapmıştır.

1671'de hacca giden Evliya Çelebi, Mekke'den Mısır'a geçmiş, ömrünün geri kalanını Habesistan'a yaptığı kısa bir gezi dışında orada geçirmiştir. Yıllarca at üzerinde seyahat etmesi, cirit oynaması, iyi silah kullanması, Evliya Çelebi'nin çevik ve sıhhatli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Evlenmediği, çocuğu olmadığı bilinmektedir. Zengin ve köklü bir aileye mensup olup, gezi gayesiyle gittiği çeşitli yerlerde vazifeler almış, katıldığı pek çok savaştan aldığı ganimetler, verilen hediyeler ve gezdiği yerlerde yaptığı ticaretten elde ettiği para ile rahat bir hayat sürmüştür. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, ölümünün 1682 yılında olduğu tahmin edilmektedir (Baysun, 1964, s. 399-413).

I.2. SEYAHATNAME VE EVLİYA ÇELEBİ'NİN SEYAHATNAMESİ

Seyahatname sözcüğü; Arapça “seyâhat”, Farsça “nâme” sözcüklerinin bileşimiyle oluşmuştur. Seyahatnameler, gezi hatıraları kitabıdır (“Nitel Araştırmalar”, 1999, s. 230). Seyahatname, yazarın yurt içinde ve dışında yaptığı gezilerde gördükleri yerlerin ilgi çeken, değişik olan taraflarını yalın ve samimi bir anlatımla yansıttığı yazılardır (Aktaş ve Gündüz, 2003, s. 182).

İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana yeni yerler görüp, yeni yerler tanıma ihtiyacı içerisinde olmuştur. İnsanoğlunun bu ihtiyacını karşılayan edebî ve tarihî özellik

taşıyan metinlere seyahatname ya da gezi yazıları denilmektedir. Bu yapıtlarda seyyah, bir toplumun bütünüyle yaşayışını, gelenek ve göreneklerini, türlü açılardan dikkatini çeken ve okurun dikkatini çekeceğini umduğu başkalıkları sergilemeye çalışır (Maden, 2008, s. 148). Bilgi verici özellikler taşıyan seyahatnameler, sadece gezilen görülen yerler hakkında okuyucusuna bilgi vermezler. Aynı zamanda da bir toplumun bütünüyle yaşayışını, geleneklerini, göreneklerini, tarihini, güzergâh yerlerinde konuşulan dilleri ve dilleri konuşan toplulukları, çeşitli açılardan dikkat çeken ve okurun dikkatini çeken başkalıkları kayıt altına alırlar.

Nitekim *Çağının Sıradışı Yazarı* (Tezcan, 2009, s. 60) olan Evliya Çelebi, bu seyyahlardandır. Orta İran'dan batı Akdeniz'e ve Mısır'ın güneyinden Macaristan'a ve Rusya sınırlarına kadar uzanan bütün Osmanlı İmparatorluğu'nu dolaşmasının yolunu açan gezilerine "Seyâhat Yâ Resûlallah!" diyerek başlamıştır, aynı zamanda gezip gördüklerini de yazmıştır. Böylece 10 ciltlik "Seyahatname" ortaya çıkmıştır. O dönemde bütün Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarının neredeyse her yeri Evliya Çelebi tarafından gezilip dolaşmış ve kayda alınmıştır. Yer yer yapılan abartmalara ve hayal ürünü olaylara rağmen kültürümüzün temel kaynaklarından olan Seyahatname adeta, XVII. yüzyılda Türk İmparatorluğu coğrafyasındaki sosyal, ekonomik ve kültürel hayatı günümüze yansıtan bir ayna görevi görmüştür.

Seyahatname'nin I. cildi İstanbul'a ayrılmıştır. İstanbul'un kuruluşundan o güne kadar geçen tarihi, kuşatmaları ve fethi, han, hamam, kervansaray, imaret, hastane, câmi, medrese, mescit, türbe vb. gibi tarihî yapılar, tarihî kişiler, İstanbul esnafı ve sanatkârları birinci ciltte yer almaktadır.

II. ciltte Bursa, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşu, Osmanlı sultanları, İzmit, Bartın ve Amasra'dan itibaren Trabzon'a kadar birçok belde, Karadeniz bölgesi, Gürcistan, Abaza diyarı, Girit seferi, Hanya Kalesi'nin fethi, Bolu, Düzce, Gerede, Amasya, Niksar, Erzurum, Erzincan ile Şebinkarahisar, Merzifon ve Çorum hakkında bilgi verilir.

III. cilt Üsküdar'dan başlar. İznik, Eskişehir, Konya, Ulukışla, İskenderun ve Antakya'ya kadar birçok Anadolu beldesi hakkında bilgi verildikten sonra, Hama, Humus, Şam, Yafa, Lût Gölü, Gazze ile devam edip, ardından dönüş yolunda, Kayseri, Sivas, Muş, Arapkir, Harput ve Bingöl anlatılır. Ayrıca bu ciltte Rumeli'ye geçip,

Burgaz, Provadi, Şumnu, Rusçuk, Niğbolu şehirleriyle Özi, Köstence, Filibe, Tatar Pazarcığı, Sofya, Edirne etrafı şeklinde tasvir edilir.

IV. ciltte İstanbul'dan Van'a, oradan İran ve Irak'a geçişi ve yol güzergâhı üzerindeki Diyarbakır, Mardin, Bitlis, Ahlat, Van, Tebriz, Hemedan, Kirmanşah, Bağdat, Kufe, Musul gibi bir çok şehir ve kasaba hakkında bilgi verilir.

V. cilt İran ve Irak dönüşü Siirt'e ulaşan, İstanbul'a dönerken Tokat'a uğrayan Evliya Çelebi'nin yol güzergâhında gördüklerini anlatmasıyla başlar. Ayrıca bu ciltte Doğu Avrupa, Balkanlar'da yer alan birçok belde ile İstanbul'a döndükten sonra IV. Mehmed ile çıktığı Anadolu seyahati ve Celâlî reisi Abaza Hasan Paşa ile ilgili olaylar anlatılır.

VI. ciltte, Balkan coğrafyasındaki Temeşvar, Mohaç, Budin, Uyvar, Estergon, Belgrad, Mostar, Zigetvar ve Kanije gibi kale ve şehirler ayrıntılı bir şekilde konu edilir.

VII. cilt Viyana'ya gidiş, Viyana'nın ve kalesinin tasviri, Macaristan, Eflak, Boğdan, Kazak vilâyeti, Kırım, Dağıstan, Kafkas kavimlerinin dil, örf ve âdetlerine ayrılmıştır.

VIII. ciltte Azak'tan Kefe, Bahçesaray, Kılburun, Akkirman, İsmail, Babadağı, Hasköy ve Edirne yoluyla İstanbul'a dönüş; ayrıca Girit seferine katılıp bugünkü Arnavutluk ve Yunanistan'a ait birçok yerleşim yeri hakkında bilgi verilip, Edirne üzerinden İstanbul'a dönüş yer alır.

IX. ciltte İstanbul'dan Mekke ile Medine'ye kadar uzanan güzergâhta Batı Anadolu'da Kütahya, Afyonkarahisar, Manisa, Aydın, Denizli, Muğla, Ege Adaları ve Güney Anadolu'da Antalya, Alanya, Karaman, Adana, Maraş, Antep gibi şehirler ile Suriye'de Halep, Lazkiye ve Şam gibi şehirler anlatılır.

X. cildin tamamında Mısır anlatılır. Mısır'a yakın bölgeler, Nil Nehri, Sudan, Habeşistan, Cibuti, Kenya ve Tanzanya da burada ele alınır (İlgürel, 1995, s.529).

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi, gerek tarih çalışmaları için gerekse Osmanlı sınırları içinde konuşulan diller ve lehçeler hakkında yapılacak çalışmalar için önem arz etmektedir. Robert Dankoff'un deyimiyle Türkçe ve onun dışında, Arapçadan

Macarca'ya, otuz dile ilişkin bilgiye Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde rahatça ulaşabilmekteyiz. (Dankoff, 2008, s. 65)

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi sadece gözlemlere dayalı anlatımları içermez, okuyucular ve araştırmacılar için önemli bir başvuru kaynağı niteliğindedir. Seyahatname'deki hikâyeler, şiirler, türküler, halk şiirleri, insanların giyim- kuşamları, kadınlara ve erkeklere verilen isimler, karşılıklı insan ilişkileri, toplumsal davranışlar, sanat ve zanaat, konuşulun diller vd. önemli yer tutmaktadır.

Evliya Çelebi, eserinde toplum bağlamından sonra mimari incelemeler bakımından da okuyucusuna bilgi verir. Mimari yapıların ne zaman, nerede, kim tarafından ve nasıl yapıldığından da söz eder.

İlk olarak 1848'de Kahire Bulak Matbaası'nda Müntehâbât-ı Evliya Çelebi adıyla yayınlanan Seyahatname, İkdam gazetesi sahibi Ahmed Cevdet Bey ile Necib Âsım Bey tarafından Pertev Paşa Kütüphanesi'ndeki nüsha esas alınarak 1896'da İstanbul'da basılmıştır. 1902 yılına kadar ilk altı cildi yayınlanan Seyahatname'nin yedinci ve sekizinci ciltleri 1928'de Türk Tarih Encümeni, dokuz ve onuncu ciltleri ise 1938'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanmıştır. Daha sonrasında eser ya kısaltmalar yapılarak ya da doğrudan çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Bizim çalışmamız Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin beşinci cildi içerisinde yer alan seyahat güzergâhları ve bu güzergâhlardaki dil yapıları üzerinedir.

1.3. EVLİYA ÇELEBİ'NİN GÜZERGÂHLARI HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Engin bir bilgi birikimine dayalı hayal gücü, dil ve üslûp zenginliği ile ifade kabiliyetine sahip olan Evliya Çelebi, 1685'de vefat ettiğinde geride dünya edebiyatında eşi bulunmayan on ciltlik bir Seyahatname bırakmıştır. Seyahatname, Josef von Hammer-Purgstall tarafından 1814'de bilim âleminin dikkatine sunulduktan sonra, hemen bütün Osmanlı ülkesi ve civar memleketleri kapsayan çalışmalara konu edilmiştir. Seyahatname ile ilgili çalışmalar, UNESCO tarafından doğumunun 400. yıldönümünde Evliya Çelebi yılı ilan edilen 2011'de hız kazanmıştır. Uluslararası ölçekte çeşitli bilimsel etkinliklere de konu edilmek suretiyle Türk ve dünya

kamuoyunun ilgi odağı hâline getirilmiş olan Evliya Çelebi ve eseri üzerine yapılan çalışmaların önemli bir kısmı Yapı Kredi Yayınları arasında neşredilmiş bulunmaktadır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi üzerine yapılmış çok sayıda bilimsel çalışma bulunmaktadır. Daha önce yayımlanmış olanlar dışında, 2011 yılında Nuran Tezcan tarafından neşredilmiş olan *Evliya Çelebi'nin Nil Haritası* (Dankoff ve Tezcan, 2009) ile Sabri Koz tarafından hazırlanmış olan *Evliya Çelebi Konuşmaları/Yazılar* (Koz ve diğerleri, 2011) adlı kitaplar, yine Nuran Tezcan tarafından 2009 yılında hazırlanan *Çağının Sıradışı Yazarı Evliya Çelebi* (Tezcan, 2009) adlı kitap, Robert Dankoff tarafından 2004 yılında hazırlanan, Evliya Çelebi'yi ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni bizim için daha anlaşılır kılan sözlüğü *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Okuma Sözlüğü* (Dankoff, 2008) adlı eser bu bilimsel çalışmalardan sadece birkaçıdır.

Yapı Kredi Yayınları danışmanı olan Muzaffer Albayrak, 1999-2007 yılları arasında yayımlanan 10 ciltlik, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin Baskı Serüveni* (Albayrak, 2007, s. 14) başlığı altında aynı zamanda ek olarak verilmiş olan arşiv vesikalarına dayanarak Seyahatname'nin en az kendisi kadar ilginç olan baskı macerasının izini sürüp bunu kaleme almıştır.

Jean-Louis Bacqué-Gramont'un ilk çalışması niteliğinde olan esasen 2006 yılında Fransızca bildiri olarak sunulan, Ersel Topraktepe tarafından *Osmanlı Seyyahu Evliya Çelebi'nin Bir Teması Üzerine Çevre, Merkez ve Sebep Sonuç İlişkileri* (Topraktepe, 2006, s. 62) başlığıyla Türkçeye tercüme edilmiş olan araştırması bulunmaktadır.

Evangelia Balta ve Yücel Dağlı tarafından 2008 yılında verilen bir konferans metni üzerinde inşa edildikten sonra R. Aslıhan Aksoy Sheridan tarafından *Evliya Çelebi'ye Göre Mora Yarımadası ve Girit'te Bağcılık ve Şaraplar* (Aksoy, 2008, s. 103) başlığıyla Türkçeye tercüme edilmiş olan çalışma bulunmaktadır.

Robert Dankoff'un 2001 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde düzenlenen sempozyumda sunulmuş ve yayımlanmış olan *Şu Rasadı Yıkalmı mı? Evliya Çelebi ve Filoloji* (Dankoff, 2001, s.128) başlıklı bildiri metni, Evliya Çelebi ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi üzerine yapılan çalışmalardandır.

Robert Dankoff'un, Semih Tezcan'la birlikte kaleme almış olduğu *Seyahat-nâme'den Bir Atasözü* (Dankoff ve Tezcan, 1998, s. 148) başlıklı bir diğer çalışmada Evliya Çelebi ve Seyahatnamesi üzerine yapılan çalışmalardandır.

Eski metinler ve bu arada seyahatname üzerine yaptığı çalışmalarını ile dikkat çeken Hayati Develi'nin 4 Kasım 2008 tarihinde verdiği konferansın Yunanistan ile ilgili kısmı müstakil bir araştırma olarak geliştirilmiş ve bu araştırma *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nin Verilerine Göre 17. Yüzyıl Yunanistan'ında Dilsel Dağılım* (Develi, 2008) başlığıyla Evliya Çelebi okuyucusuyla buluşmuştur.

Evliya Çelebi ve eseri üzerine yapılan başka bir çalışma da Musa Duman tarafından yapılan *Evliya Çelebi Yalancı mıydı?* (Duman, 2008, s. 171) başlıklı çalışmadır.

Nurettin Gemici'nin *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nin IX. Cildinde Geçen Hz. Peygamber'in Na'sının Kaçırılması Teşebbüsü Anlatısı* başlıklı makalesi de dokuzuncu cilde dayanan bir çalışmadır.

Semih Tezcan'ın 25 Kasım 2008'de verdiği konferans metni olarak yayımlanmış olan *Türk Dilinin Büyük Ustası Evliya Çelebi* (Tezcan, 2008, s.275) başlıklı çalışmasında, Seyahatname Orhon yazıtları da dâhil olmak üzere çeşitli Türkçe metinlerle karşılaştırılarak, ortak özelliklere vurgu yapılmış, bu suretle Evliya Çelebi'nin dil ve üslup özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Seyahatname'deki pek çok konu gibi Evliyâ Çelebi'nin geçtiği güzergâhlar da bugüne kadar araştırmacıların ilgisini çekmiş; bu konuda sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır: İbrahim Şahin'in "Evliyâ Çelebi'nin Günümüz İzmir İl Sınırları İçinde Kullandığı Güzergâh ve Seyahatnamede Buna Dair Sorunlar" (Şahin, 2011, s. 155), "Evliyâ Çelebi'nin Urfa Hakkında Verdiği Bilgilerin Arşiv Belgeleri Işığında Değerlendirilmesi" (Şahin, 1998, s. 99), "Evliyâ Çelebi'nin Nif- Bergama- İzmir Güzergâhı" (Şahin, 2011, s. 157). Fakat bu çalışmalar müstakil bir araştırmanın konusu olmamıştır. Dolayısıyla "Bu çizimlerle coğrafyanın dünü eksik bugünü ise yoktur." (Şahin, 2011, s. 158) Biz çalışmamızla eksik olan dünü bugün haritalar ile tasvir edip tamamlamaya çalışacağız.

II. GÜZERGÂHLAR

Güzergâh noktası	Yer	Bugün bulunduğu ülke	Cilt yeri	Açıklama
1.	Bağdat-Hille Çölleri	Irak	1b	<p>Evliyâ Çelebi, beşinci cildine Bağdat'tan Hille Çölleri'ni aşarak önce Musul'a sonra Musul diyarına, oradan Kürdistan kalelerini, mamur şehirleri, nehirleri ve diğer ibretlikleri gezip dolaşarak Van diyarına gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir. Nuri Akbayar'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre "Hille" Sancak Merkezi, Bağdad / Kaza, Bağdad-Divaniye¹ olarak geçmektedir.</p> <p>Bugün El-Hilla olarak da bilinen Irak'ın kuzeyinde Fırat'ın üzerinde bulunan bu yer, Evliyâ Çelebi'nin seyahati sırasında Seyahatname kayıtlarına çöl olarak geçmiştir.</p>
2.	Kuşlar Kalesi	Irak	1b	<p>Evliyâ Çelebi, Bağdat Hille Çölleri'nden ayrılıp ilk olarak Kuşlar Kalesi'ne uğradığını söylemiştir. Seyahatname'de Kuşlar Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

¹ Nuri Akbayar, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, (Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2001), s.74

3.	Şeyh Hazret-i Maruf-ı Kerhî köyü	Irak	1b	<p>Evliyâ Çelebi, Kuşlar Kalesi'nden Kalesi'nden doğu tarafa Şat ile Fırat arasında cezire sayılan çöller içinde şiddetli sıcak çekerek, gürültücü aslanların seslerini dinleyerek iki kere aslanlara rast gelip onları kovarak altı saat gidip, Şeyh Hazret-i Maruf-ı Kerhî köyüne uğramıştır. Ziyaretinde 'Kuşlar Kalesi' adlı yerde bir türbe bulunmaktadır. Bu türbenin mimari özelliklerini detaylı bir şekilde tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de <i>Şeyh Hazret-i Maruf-ı Kerhî köyü</i> olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
4.	Tilli Kuş yeri	Irak	1b	<p>Evliyâ, Bağdat'ta bulunan Şeyh Hazret-i Maruf-ı Kerhî köyünden sonra 'Hâlis' adlı şehirde bulunan Tilli Kuş adlı yere varmıştır.</p> <p>Seyahatname'nin yazıldığı zaman diliminde Bağdat toprağında Hâlis şehri toprağı olan bu yeri tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tilli Kuş yeri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

5.	<i>Sümevke yeni kasabası</i>	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Tili Kuş adlı yerden yine kuzey tarafına gidip Sümevke Yeni kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Sümevke Yeni kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
6.	<i>Cerbeli kasabası</i>	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Sümevke Yeni kasabasından Cerbeli kasabasına geçmiştir. Cerbeli kasabasından yine kuzey tarafa doğru gitmek üzere yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Cerbeli kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
7.	<i>Harap Âşık Kalesi</i>	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Cerbeli kasabasından yola çıkıp Cerbeli kasabasının kuzeyinde Bağdat sınırları içinde olan Harap Âşık kalesine gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de olarak Harap Âşık Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
8.	<i>Tikrit Kalesi</i>	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Seher vakti çöl içinde kuzey yönüne doğru sekiz saatte gidip Tikrit Kalesi’ne varmıştır.</p> <p>Nuri Akbayan’ın, <i>Osmanlı Yer Adları Sözlüğüne</i> göre Tikrit</p>

				adlı yer Nâhiye olarak (1881-1918) yılları arasında Samarra, Bağdad vilâyetinde (salnâme) bulunmaktadır. ² Seyahatname’de Tikrit Kalesi olarak geçen yer bugün ise Irak’ta yer almaktadır.
9.	<i>Kızılhan</i>	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Tikrit Kalesi’nden sabahleyin kalkıp yine kuzeye doğru dokuz saatte varıp Kızılhan adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Kızılhan olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
10. 0	<i>Acısu Çölü</i>	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Kızılhan’ı geçip yine kuzeye doğru yedi saatte varıp Acısu Çölü’ne gelmiştir. Seyahatname’de Acısu Çölü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
11.	<i>Toprak Hisar</i>	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Acısu Çölü’nden kalkıp yedi saatte, Toprak Hisarı geçip yine kuzey tarafa doğru sekiz saatte Toprak Hisar’a gitmiştir. Seyahatname’de Toprak Hisar olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

² Akbayar, *Ön. ver.*, s.159.

12.	Kargaçanı	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Toprak Hisar'dan kalkıp, yine kuzey tarafa sekiz saatte gidip, Kargaçanı adlı yere varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kargaçanı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
13.	Ali Hamamı	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Kargaçanı adlı yerden yine kuzeye doğru çöl ile gidip dört saatte Ali Hamamı'na varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Ali Hamamı olarak geçen yer bugün Irak ülke sınırları içinde Hammam <i>al-Alil</i> olarak geçmektedir.</p>
14.	Musul Kalesi	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, Ali Hamamı'nı geçip yine kuzey tarafa doğru dört saat yol alıp Musul Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Musul Kalesi'nde beş gün bulunmuştur. Evliyâ, Musul'dan bahsetmeye başladığında orada bulunan kalelerin özelliklerinin kale adı geçtikçe detaylı bir şekilde tasvir edeceğini söylemiştir.</p> <p>Seyahatname'nin yazıldığı zaman dilimi içinde "Musul" yer adı, Nuri Akbaya'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1578-1855 tarihleri</p>

				arasında Musul eyâleti olarak geçmektedir. 1925'ten sonra ise vilâyet merkezi olarak Ninova muhafazasında Irak'ta yer almaktadır. ³
15.	Tel A'kar Kalesi	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Musul Kalesi'nden Tel A'kar Kalesi'ne uğramıştır. Dicle ve Fırat havzasında Sincar ve Musul arasında Musul Kalesi'nin batı tarafında olan bu kaleyi kısaca tasvir etmiştir. Seyahatname'de "Tel A'kar Kalesi" olarak geçen yer bugün ise Irak'ta Telafer Kalesi olarak yer almaktadır. ⁴
16.	Tahtekân	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Musul tarafında olan Tel A'kar Kalesi'ni geçip Tahtekân adlı yere ulaşmıştır. Seyahatname'de Tahtekân olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
17.	Beledü'l-Hatib Kalesi	Irak	2a	Evliyâ Çelebi, Tahtekân adlı yerden ertesi günü dört saatte, Şat Nehri'ne doğru ilerlemiştir. Musul sınırları içinde olmayan ama Musul'a çok yakın olan Eski şehir Kefr-i Sevsâ,

³ Akbayar, *Ön. ver.*, s.122.

⁴ Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, (Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını, 2006), s. 748.

				<p>Beledü'l-Hatib Kalesi'nde bulunarak kaleyi tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Beledü'l-Hatib Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
18.	<i>Kefr-i Zaman Kalesi</i>	Irak	2a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Beledü'l-Hatib Kalesi'nden ayrılıp Kefr-i Zaman Kalesi'ne geçmiştir. Kalenin içini ve dışını tasvir ettikten sonra burada yaşayan reayanın Buhtî Kürtleri sâkinleri olduğunu söylemiştir. Evliyâ Çelebi, kalenin Musul'a on saatten az bir mesafede olduğunu da belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kefr-i Zaman Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
19.	Musul Kalesi	Irak	2b	<p>Evliyâ Çelebi, Cizre şehrini seyr edip güney tarafa nehir kenarıyla zevk u safa ederek inen Evliyâ Çelebi, Musul Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'nin yazıldığı zaman dilimi içinde "<i>Musul</i>" yer adı, Nuri Akbayan'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğüne göre 1578-1855 tarihleri arasında Musul eyâleti olarak geçmektedir. 1925'ten sonra</p>

				ise vilâyet merkezi olarak Ninova muhafazasında Irak'ta yer almaktadır. ⁵
20.	<i>Nebeveyn kasabası</i>	Irak	2b	<p>Evliyâ Çelebi, Musul Kalesi'nden sonra Şat Nehri üzerinden doğu tarafında bulunan Hazret-i Yunus'u ziyaret etmiştir. 'Hazret-i Yunus' ifadesinden sonra bir yer adı geçmemektedir. Yani Hazret-i Yunus'un cami ya da türbe olduğu belirtilmemiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Zarb(Zap) Nehri'ni geçmeyip Dühük Kalesi yolundaki Nebeveyn kasabasına gitmiştir. Bugün bu yer Irak ülke sınırları içinde <i>Duhok</i>'ta bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Nebeveyn kasabasının etrafında bulunan yerleri anlatmıştır. Zarb Nehri sadece yer adı olarak geçmektedir ve güzergâhımıza dâhil edilmeyecektir. Kerkük Kalesi ve Şehrizûl (Şehrizor) yer adları ismen zikredilmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Nebeveyn kasabasındaki ziyaretgâhlara uğradıktan sonra kuzeye doğru yol almıştır.</p>

⁵ Akbayar, *Ön. ver.*, s.122.

21.	Menârek köyü	Irak	2b	<p>Evliyâ Çelebi, Musul'un doğusunda bir kalenin eteğinde, Musul'un kazalarından biri olan <i>Akra Kazası</i>'nda Menârek köyüne geçmiştir. Seyahatname'de ismi zikrolunan <i>Menârek köyü</i> bugün Seyahatname'de zikredildiği şekilde bulunmamaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Akra Kazası olarak geçen yer bugün "Akra" yer adı olarak Irak-Musul'da bulunmaktadır.</p>
22.	Dühük	Irak	2b	<p>Evliyâ Çelebi, Menârek köyünden hareket ettikten sonra kuzeydoğu yönünde ilerleyip Dühük adlı yere uğramıştır. Dühük adlı yer Seyahatname'de Musul hükmünde görülmektedir.</p> <p>Seyahatname'de Dühük olarak geçen yer bugün ise Irak ülke sınırları içinde Duhok olarak geçmektedir.</p>
23.	Cezire sancağı	Türkiye	2b	<p>Evliyâ Çelebi, Hazret-i Şeyh Hâdî adlı tekkeyi ziyaret ettikten sonra buradan kuzey tarafa Dühük Kalesi sınırını geçip İmadiye toprağında Cezire sancağı adlı yere ayak bastığını söylemiştir.</p>

				<p>Buldukları yeri yön bilgisiyle açıklayan Evliyâ sağ tarafında Cûde Dağı'nın olduğunu ama kuzey yönünde ilerlediğini söylemiştir.</p> <p>Seyahatname'de ismi geçen Cezire sancağı, bugün Şırnak il sınırları içinde Cizre olarak bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Cûde Dağı olarak geçen yer ise bugün Cudi Dağı olarak bulunmaktadır.</p>
24.	<i>Rüsur köyü</i>	Türkiye	3a	<p>Evliyâ Çelebi, Cûde Dağı eteklerinden kuzey yönüne doğru ilerleyip Rüsur köyü adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Rüsur köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
25.	<i>Deyreşu köyü</i>	Türkiye	3a	<p>Rüsur köyünden kuzeye doğru yola devam eden Evliyâ Çelebi, Deyreşu köyüne varmıştır. Cezire hükmünde olan Deyreşu köyü yön bilgisiyle ve sahip olduğu hane sayısı ile tasvir edilmiştir. Evliyâ Çelebi, Deyreşu köyünden kuzeye doğru hareket hâlindeyken sol tarafında Şat Nehri'nin olduğunu belirtmiştir.</p>

				Seyahatname’de Deyreşu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
26.	Şehnaz kasabası	Türkiye	3a	<p>Evliyâ Çelebi, Deyreşu köyünden iki saat süren bir yolculuğun sonunda kuzeyde bulunan Şehnaz kasabasına gelmiştir. Kasabayı kısaca tasvir ettikten sonra oradan ayrılmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Şehnaz kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
27.	Resand Kalesi	Türkiye	3a	<p>Evliyâ Çelebi, oradan ayrılıp Şehnaz kasabasının kuzeyinde bulunan Cezire hâkimi hükmündeki Resand Kalesi adlı yere geldiğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Resand Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
28.	Kelek-i Mervanî	Türkiye	3a	<p>Cezire hâkimi hükmündeki Resand Kalesi’nden ayrılıp Kelek-i Mervanî adlı köye geçip köyü kısaca tahkiye etmiştir. Cezire sancağı sınırında olan bu köyün adının anlamından bahsettikten sonra, buradan Kelek-i Mervanî adlı geçitten karşıya geçmiştir.</p>

				Seyahatname'de Kelek-i Mervanî olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
29.	Siirt	Türkiye	3b	Seçkin vilâyet, said yurdu, yani İspaird memleketi, eski şehir Siirt'e gelen Evliyâ Çelebi, şehrin tarihinden bahsettikten sonra, şehrin çevresindeki kalelerden ve şehirlerden; Diyarbakır Kalesi, Mardin, Hasankeyf Kalesi, Cezire (Cizre) şehri, Küfre kasabası ve Musul'u yön bilgisine göre tasvir etmiştir. İsmi zikrolunan şehirler ise güzergâh sırımızda değildir. Evliyâ Çelebi, daha sonra ise şehrin imarından bahsetmiştir. Şehirde bulunan sarayların şeklini, camileri, müslüman mescitlerini, âlimlerin medreselerini, tecvid okunan dârulkurraları, dârülhadisleri, ebced okuyan çocuk mektepleri, derviş tekkeleri, akarsu çeşmeleri, sebilhaneleri, tüccar hanları, aydınlık hamamları, bedesten çarşısı, yaşlı ve gençlerinin yüz renkleri, mahubları, eşraf ve ayanları, salih şeyhleri, şairleri, usta bilginleri, üstad cerrahları, kadın-erkek giyeceklerini, halkın dilleri, ibretlik yapıları,

				<p>canlandıran güzel havası, hayat suyu kaynakları, evlerdeki su kuyuları, beldenin iklimi, yapılarının talii, rahip kiliseleri, hububat mahsulleri, sanayiinin beğenilenleri, erkeklerinin işleri ve kazançları, yiyeceklerinin övülmesi, yenen meyveleri, içecek türleri, aşevleri, irem benzeri mesire yerleri ve bağlarının sayılarını tahkiye etmiştir.</p> <p>Said şehri Siirt külliyyatını, Siirt sınırları içinde bulunan Hasankeyf'in yöresel lezzeti olan kızıl havuçlar anlatarak tamamladıktan sonra kuzey tarafa doğru yola çıkmıştır.</p>
30.	Küfre-i Şirvan kasabası	Türkiye	4b	<p>Siirt'ten yola çıkan Evliyâ Çelebi, Van eyâleti sınırının başladığı yere doğru ilerlemiştir. Evliyâ Çelebi Küfre-i Şirvan kasabasına ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, bugün Siirt sınırları içinde bulunan Küfre-i Şirvan kasabasının o zamanda Diyarbakır eyâletinin bittiği Van eyâlet sınırlarının başladığı yerde olduğunu belirtmiştir. Evliyâ, zengin halkı Yakubî ve Ermeni</p>

				<p>reayalarından oluşan bu yerden kuzey tarafa mamur yerler içinde ilerlemeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Küfre-i Şirvan kasabası olarak geçen yer bugün Siirt’te Şirvan olarak bulunmaktadır.</p>
31.	Maden kasabası	Türkiye	4b	<p>Evliyâ Çelebi, Küfre-i Şirvan kasabasından sonra kuzeyde Van eyâletinde Şirvan beyi hükmünde bulunan Maden kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Maden kasabası olarak zikrolunan yer bugün Siirt sınırları içinde Şirvan’da Mandenköy köyü olarak bulunmaktadır.</p>
32.	<i>Vestan Kalesi</i>	Türkiye	5a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Van deryası kıyısına bağlı Vestan Kalesi’ni Bitlis Hanı cenginden sonra ziyaret etmiştir. Evliyâ Çelebi, Melek Ahmed Paşa ile olan konuşmasını anlatırken Tebriz, Tebriz-Dümbülî Kalesi, Bağdat, Basra arasında gidip geldiğini dile getirmiştir. Konuşmasının akabinde 46 pâre küçük, büyük şehir gezdiğini söylemiştir. Tahkiyesinde güzergâh sırasında olmayıp ismini zikrettiği yer adları vardır. İsmi</p>

				<p>zikrolunan yer adları: Irak-Bağdat, Basra vilâyeti, Lahsa, Umman, Tucmekrân, Katif Vilâyeti, Hâridât Adaları, Hürmüz Denizi, Acem diyarında Huveyze şehri, Durak şehri, sonra Basra Kalesi, Bağdad Kalesi, Şhrezül eyâleti ve İmadiye eyâletinde de 26 adet kale ve süslü şehirlerdir.</p> <p>Seyahatname’de Vestan Kalesi olarak adlandırılan yer bugün bulunmamaktadır.</p>
33.	Diyarbakır	Türkiye	5a	<p>Evliyâ Çelebi, Vestan Kalesi’nden ayrılıp Diyarbakır’a geçmiştir.</p>
34.	Bağdat	Irak	5a	<p>Evliyâ Çelebi, Diyarbakır’dan, yine Bağdat yoluyla çölden 23 günde Bağdat’a gelmiştir.</p>
35.	Musul	Irak	5a	<p>Evliyâ Çelebi, Bağdat’ta Murtaza Paşa ile vedalaşıp Musul’a geçmiştir.</p>
36.	Hakkâri vilâyeti	Türkiye	5a	<p>Evliyâ Çelebi, Musul’dan sonra yine sancak yerini gezip Hakkâri’ye uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Hakkâri vilâyeti olarak geçen yer bugün Hakkâri olarak geçmektedir.</p>

37.	Van	Türkiye	5a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Hakkârî'den Van'a geldiğini söylemiştir. Evliyâ Çelebi, 1066 1656 senesinde Van diyarından Erzurum üzere ulaklık ile Rum'a gitmek üzere yola çıkmıştır.
38.	Amik Kalesi	Türkiye	5b	Van Kalesi'nden üç köleyle yola çıkan Evliyâ Çelebi, 8 adet çatal atlara binip bismillah deyip kuzey tarafa doğru 12 saat yol alıp Amik Kalesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de zikrolunan Amik Kalesi bugün ise Van il sınırları içinde yer almaktadır.
39.	Bârgiri Kalesi	Türkiye	5b	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Amik Kalesi'nden menzil beygirlerini alıp Bârgiri Kalesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Bârgiri Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
40.	Malazgirt Kalesi	Türkiye	5b	Evliyâ Çelebi, Bârgiri Kalesi'nden ayrılıp Malazgirt Kalesi'ne geçmiştir. Nuri Akbayer'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre Seyahatname'de Malazgirt Kalesi olarak geçen yerin adı 1568-1736 tarihleri arasında sancak olarak Erzurum

				eyâletinde, bugün ise Muş il sınırları içinde yer almaktadır.
41.	Hınıs Kalesi	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Malazgirt Kalesi'nden Hınıs Kalesi toprağına geçtiğini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatneme'de Hınıs Kalesi olarak geçen yerin bugün Erzurum il sınırları içinde Hınıs'ta bulunduğunu tahmin etmekteyiz.</p>
42.	Altın Halkalı Köprüsü	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, Hınıs Kalesi'nden ise Altın Halkalı Köprüsü'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Altın Halkalı Köprüsü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
43.	Hasankalesi	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, Altın Halkalı Köprüsü'nden Hasankalesi'ne ulaşmıştır. Orada Tavukçu Mustafa Paşa'dan mektup ve ihsan alıp tekrar yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Hasankalesi olarak geçen yer bugün Pasinler Kalesi olarak Erzurum il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
44.	Erzincan Kalesi	Türkiye	5b	<p>Hasankalesi'nden Erzincan Kalesi'ne gelen Evliyâ Çelebi, buradan yarar beygirler ve</p>

				<p>sürücülerin ünlülerini alıp yola devam etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Erzincan Kalesi olarak geçen yer bugün Erzincan il sınırlarında Seyahatname’de isimlendirilirdiği gibi bulunmamaktadır. Ancak Erzincan il sınırları içinde bulunduğunu tahmin etmekteyiz.</p>
45.	Koyulhisar Kalesi	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, Erzincan Kalesi’nden ayrılıp Koyulhisar Kalesi’ne varmıştır. Koyulhisar adlı yer ise bugün Sivas il sınırları içinde yer almaktadır. Koyulhisar Kalesi’nin ise bu yerin yakınlarında bir noktada bulunabileceğini düşünüyoruz.</p>
46.	Niksar Kalesi	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, Koyulhisar Kalesi’ni geçip, Niksar Kalesi’ne varmıştır. Niksar Kalesi, bugün Tokat il sınırları içinde yer almaktadır.</p>
47.	Lâdik	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, Niksar Kalesi’nden yine batı tarafa geçip Lâdik’e ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Lâdik şehri olarak geçen yer bugün Samsun il sınırları içinde Lâdik olarak yer almaktadır.</p>

48.	Merzifon	Türkiye	5b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Lâdik şehrinden Merzifon şehrine ulaşmıştır. Seyahatname’de Merzifon şehri olarak geçen yer bugün Amasya il sınırları içinde bulunmaktadır.
49.	Osmancık	Türkiye	5b	Evliyâ Çelebi, Merzifon’dan yarar beygirler alıp batı tarafa doğru yol alıp Osmancık’a ulaşmıştır. Seyahatname’de “Osmancık” olarak yer alan yer adı, Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre 1520-1729 yılları arasında Rumeli eyâletinde kazâ ⁶ olarak bulunurken bugün ise Çorum il sınırları içinde yer almaktadır.
50.	Tosya	Türkiye	5b	Evliyâ Çelebi, Osmancık’tan ise Tosya’ya geçmiştir. Tosya bugün Kastamonu il sınırları içinde bulunmaktadır.
51.	Göynük Kalesi	Türkiye	5b	Evliyâ Çelebi, Kastamonu, Tosya şehrinden yine yarar menzil beygirleri alıp seğırtip, Bolu’yu geçip Göynük Kalesi’ne erken varmıştır. Bugün ise Göynük Kalesi Bolu il sınırları içinde bulunmaktadır.

⁶ Sezen, *Ön. ver.*, s.594.

52.	İzmit Kalesi	Türkiye	5b	<p>Evliyâ Çelebi, hemen atlar alıp o gece yine seğırtip seher vakti İzmit Kalesi'ne ulaşmıştır. Burada üç saat istirahat edip ve yarar atlar alıp gece yarısı Gekbe'de menzil alıp seher vakti, tekrar yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de İzmit Kalesi olarak geçen yer bugün Seyahatname'de isimlendirildiği gibi bulunmamaktadır. İzmit Kalesi'nin İzmit dolaylarında olduğunu tahmin ediyoruz.</p>
53.	Üsküdar	Türkiye	5b	<p>İzmit Kalesi'nden yola çıkan Evliyâ Çelebi, Üsküdar'a gelmiştir. Üsküdar bugün İstanbul sınırları içinde bulunmaktadır. Üsküdar'ı ziyaret eden Evliyâ Çelebi, Van'dan İstanbul'a on günde geldiğini söylemiştir. Evliyâ Çelebi, İstanbul'da iken yaşanan olayların çokluğunu "Denizde damla, güneşte zerre olmak" cümlesi ile anlatıp seyahat güzergâhına İstanbul'dan devam etmektedir. İstanbul'da Atmeydanı'ndaki ayaklanmayı anlatırken Yenicami, Atmeydanı, Mehterhane,</p>

				Hasbahçe, Yedikule Zindanı, Tahtakale, Alayköşkü, Yemen, Sultanselim, Saray Meydanı, Kandiye Kalesi, Anadolu Hisarı, İstavrov Bahçesi, Galata' da Kulekapısı yer adlarını ve kale adlarını, anlattığı hikâyede zikretmiştir.
54.	Çatalca kasabası	Türkiye	7a	Evliyâ Çelebi, İstanbul'da önce Çatalca kasabasını ziyaret etmiştir. Çatalca kasabası, bugün İstanbul il sınırları içinde bulunmaktadır.
55.	Fener köyü	Türkiye	7a	Evliyâ Çelebi, Çatalca kasabasından ayrılıp Fener köyünü geçmiştir. Fener köyünde Veziriazam Siyavuş Paşa karşılmasına gittiğini belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, Melek Ahmet Paşa'nın isteği üzerine İstanbul'dan, Van'a gitmek üzere tekrar yola çıkmıştır. Seyhatname'de Fener köyü olarak geçen yer bugün İstanbul'da Fenerköy köyü olarak geçmektedir.
56.	Gekbiziye	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Fener köyünden ayrıldıktan sonra İstanbul yakınlarında bulunan Gekbiziye adlı yeri ziyaret etmiştir. Seyahatname'de

				Gekbiziye olarak adlandırılan bu yer bugün Kocaeli'nde Gebze olarak adlandırılmıştır.
57.	İzmit	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Gekbiziye'den İzmit'e geçmiştir.
58.	Hendek	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Hendek adlı yeri ziyaret etmiştir. Hendek adlı yer bugün Sakarya il sınırları içinde bulunmaktadır.
59.	Bolu	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Hendek'ten Bolu'ya geçmiştir.
60.	Çerkeş kasabası	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Bolu'dan Çerkeş kasabasına geçmiştir. Çerkeş kasabası bugün Çankırı il sınırları içinde bulunmaktadır.
61.	Tosya	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Tosya adlı yeri ziyaret etmiştir. Tosya adlı yer bugün Kastamonu il sınırları içinde bulunmaktadır.
62.	Osmancık	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Osmancık adlı yeri ziyaret etmiştir. Osmancık adlı yer bugün Çorum il sınırları içinde bulunmaktadır.
63.	Gümüş	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Gümüş adlı yeri ziyaret etmiştir. Seyahatname'de Gümüş olarak zikredilen yer adı bugün Gümüşhacıköy olarak Amasya il sınırları içinde zikredilmiştir.

64.	Kerkez	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Gümüş adlı yerden Kerkez adlı yere gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kerkez olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır. Ancak Evliyâ Çelebi’nin Gümüşhacıköy adlı yerden Niksar’a geçtiğini düşünecek olursak, Kerkez adlı yerin Amasya il yakınlarında olduğunu düşünebiliriz.</p>
65.	Çengelli Bel	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Kerkez adlı yerden ayrılıp Çengelli Bel olarak zikredilen yere gelmiştir. Kerkez ve Çengelli Bel yer adları ise bugün mevcut değildirler. Lâkin Evliyâ Çelebi’nin Gümüşhacıköy adlı yerden Niksar’a geçtiğini düşünecek olursak, Çengelli Bel adlı yerin Amasya yakınlarında olduğunu düşünebiliriz.</p>
66.	Niksar Kalesi	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Niksar Kalesi adlı yeri ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Niksar Kalesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

67.	Koyulhisar	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Niksar Kalesi'nden Koyulhisar adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Koyulhisar olarak geçen yer bugün Sivas il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
68.	Keremli köyü	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Keremli köyü adlı yeri ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Keremli köyü olarak zikredilen yer bugün Kastamonu il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
69.	Erzincan	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Keremli köyünden Erzincan'a geçmiştir.</p>
70.	Erzurum Kalesi	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Erzurum'da Erzurum Kalesi'ni ziyaret etmiştir. Seyahatname'de Erzurum Kalesi olarak zikredilen yer adı bugün ise Erzurum il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
71.	Malazgirt Kalesi	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, Malazgirt Kalesi'ni ziyaret etmiştir. Malazgirt Kalesi bugün Muş il sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname'de “Malazgirt Kalesi” olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1568-1736</p>

				yılları arasında Erzurum eyâletinde sancak olarak ⁷ , bugün ise Muş il sınırları içinde yer almaktadır.
72.	Erciş Kalesi	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Erciş Kalesi'ni ziyaret etmiştir. Seyahatname'de Erciş Kalesi olarak zikredilen yer adı bugün bulunmamaktadır. Erciş adlı yer ise bugün Van il sınırları içinde bulunmaktadır.
73.	Amik Kalesi	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Erciş Kalesi'nden sonra Amik Kale'sine geçmiştir. Seyahatname'de Amik Kalesi olarak geçen yer bugün Van il sınırları içinde bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, Van'dan ayrıldıktan sonra Bitlis'e ve Zirikî Kalesi'ne doğru yola çıkmıştır.
74.	Restan Kalesi	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Amik Kalesi'nden ayrıldıktan sonra güneyde bulunan Van deryası kenarındaki Restan Kalesi'ne geçmiştir.
75.	Kepan Kayası	Türkiye	8a	Evliyâ Çelebi, Restan Kalesi'nden sonra Kepan

⁷ Sezen, *Ön. ver.*, s. 526.

				<p>Kayası adı verilen yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kepan Kayası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır. Evliyâ Çelebi’nin güzergâhını saptamak adına bu yerin Seyahatname’deki Kepan Kayası adlı yer Restan Kalesi ile Kuşkunkıran Dağı, bugünkü adlarıyla Van Kalesi ve Kuşkunkıran Geçidi arasında bulunduğunu söyleyebiliriz.</p>
76.	Kuşkunkıran Dağı	Türkiye	8a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Kuşkunkıran Dağı’nın yakınından geçmiştir. Seyahatname’de Kuşkunkıran Dağı olarak geçen yer bugün Bitlis-Van arasında Kuşkunkıran Tüneli’nin olduğu yerde bulunmaktadır.</p>
77.	Tahtıvan Hanı	Türkiye	8a	<p>Seyahatname’de Tahtıvan olarak geçen yer bugün Bitlis’e bağlı olan Tatvan İlçesinde bulunan Tahtıvan Hanı’dır. Tahtıvan Hanı Seyahatname’de güzergâh üzerinde zikredilmiş olup akabinde ziyaret edilmiştir. Bugün Van Gölü’nün batı yakasında bulunmaktadır.</p>

78.	Bitlis	Türkiye	8b	Evliyâ Çelebi, Tahtıvan Hanı'ndan ayrılıp Bitlis'e geçmiştir.
79.	Seng-i Har Deresi	Türkiye	8b	Evliyâ Çelebi, Bitlis'ten güney tarafa gidip Seng-i Har Deresi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Seng-i Har Deresi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
80.	Delikli Kaya	Türkiye	8b	Evliyâ Çelebi, Seng-i Har Deresi boyunca ilerleyip Delikli Kaya adlı yere gelmiştir. Seyahatname'de Delikli Kaya olarak zikrolunan yer bugün bulunmamaktadır. Delikli Kaya adlı yerin Bitlis yakınlarında olduğunu tahmin etmekteyiz. Bitlis yakınlarında seyahatname kayıtlarında olduğu gibi Delikli Kaya değil Deliklitaş adlı yer bulunmaktadır.
81.	Kefender Kalesi	Türkiye	8b	Evliyâ Çelebi, Delikli Kaya adlı yeri geçip Kefender Kalesi adlı yere gelmiştir. Seyahatname'de Kefender Kalesi olarak geçen yer bugün Bitlis'te, Adilcevaz'da Kef Kalesi olarak bulunmaktadır.

82.	Zirikî köyü	Türkiye	8b	Evliyâ Çelebi, Kefender Kalesi'nden güneye doğru ilerleyerek Zirikî adlı köye ulaşmıştır. Bu köyde Zirikî Kalesi'ni ziyaret etmiştir. Kalenin içi ve dışı hakkında tahkiyelerde ve tasvirlerde bulunmuştur. Zirikî Kalesi'nin Van eyâletinde olduğunu söylemiştir. Bugün bu yerin tam olarak nerede bulunduğu ise bilinmemektedir.
83.	Bitlis Kalesi	Türkiye	9a	Bitlis Kalesi'ni ziyaret eden Evliyâ Çelebi, iki ay daha Bitlis'te kalmıştır. Bitlis'te kaldığı zaman diliminde yaşadığı ibretlik hikâyeleri tahkiye etmiştir.
84.	Ahlat Kalesi	Türkiye	14a	Evliyâ Çelebi, uzunca bir tahkiyenin ardından bugün Bitlis il sınırları içinde bulunan Ahlat Kalesi'ne uğradığını söylemiştir.
85.	Adilcevaz Kalesi	Türkiye	14a	Ahlat Kalesi'nden sonra Van deryası kenarında bulunan Adilcevaz Kalesi'ne gelmiştir.
86.	Akserab köyü	Türkiye	14b	Evliyâ Çelebi, Adilcevaz Kalesi'nden Erciş Kalesi yakınında bulunan Akserab köyüne gelmiştir. Seyahatname'de geçen Akserab köyü yer adı bugün

				bulunmamaktadır. Güzergâh sırasında olmayan ama burada isimleri zikredilen kaleler ve yer adları ise şunlardır: Malazgirt Kalesi, Hınıs Kalesi, Ziyaeddin Kalesi, Bayezid Kalesi, Avnik Kalesi ve Aras Nehri kenarı Ahıska hudutları.
87.	Taşkın köyü	Türkiye	15a	Evliyâ Çelebi, 1066 1656 senesinde Akserab köyünden kalkıp kuzey tarafa geçip Erzurum eyâlet sınırında Malazgirt sancağı toprağında bir mamur Ermeni köyü olan Taşkın köyüne gelmiştir. Evliyâ Çelebi, bu köy hakkında çok az bilgi vermiştir. Seyahatname’de Taşkın köyü olarak geçen yer bugün ise Ağrı il sınırları içinde yer almaktadır.
88.	Malazgirt sancağı	Türkiye	15a	Evliyâ Çelebi, Taşkın köyünden sonra Malazgirt sancağına gelmiştir ve Malazgirt Kalesi’nin tarihini tahkiye etmeye, imarını ise tasvir etmeye başlamıştır. Seyahatname’ye göre Malazgirt sancağı, Erzurum’dan üç menzil aşağıda, Bitlis’ten iki menzilden eksik, Van

				<p>Kalesi'nin doğusuna dört menzil mesafede bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, bu şehirde tam bir ay bulunduğunu da belirtmiştir. Bu süre içinde bir rüya görmüştür ve bu rüyanın etkisiyle tekrar yola çıkmıştır. Seyahatname'de "Malazgirt sancağı" olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1568-1736 tarihleri arasında Erzurum eyâletinde⁸ görülmektedir. Bugün ise Muş il sınırları içinde yer almaktadır.</p>
89.	Kaz Gölü köyü	Türkiye	15b	<p>Evliyâ Çelebi, Malazgirt'ten ayrılmadan önce Malazgirt toprağında bulunan Kaz Gölü köyüne uğramıştır ve bu gölün özelliklerinden bahsetmiştir. Evliyâ Çelebi, Malazgirt ile Hınıs Kalesi arasında bir yuvarlakça olan bu gölün bulunduğu yerden kuzey tarafa doğru yola çıkmıştır. Bugün ise Hınıs ile Malazgirt arasında Seyahatname'de adlandırıldığı gibi Kaz Gölü köyü şeklinde bulunmamaktadır. Ancak bugün Muş il sınırları içinde</p>

⁸ Sezen, *Ön. ver.*, s. 526.

				Kazgöl köyü olarak bulunmaktadır.
90.	Kamber Baba Sultan köyü	Türkiye	16a	Evliyâ Çelebi, Kaz Gölü köyünden ayrılıp Kamber Baba Sultan köyüne varmıştır. Hınıs sancağı toprağında olan Kamber Baba Sultan köyünden ayrılıp kuzeye doğru yol almıştır. Bugün ise böyle bir yer adı bulunmamaktadır.
91.	Hınıs Kalesi	Türkiye	16a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Kamber Baba Sultan köyünden ayrılıp kuzeye doğru yol alıp Erzurum eyâletinde başka sancakbeyi hükmünde olan Hınıs Kalesi'ne ulaşmıştır. Hınıs Kalesi'nin daha önce de ziyâret edildiğini belirtip bu ziyaretin seyahatnamenin ikinci cildinde yer aldığını bildirmiştir. Seyahatname'de Hınıs Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamakla birlikte Hınıs/Erzurum civarında olması muhtemeldir.
92.	Kozlu Baba köyü	Türkiye	16a	Evliyâ Çelebi, Hınıs Kalesi'nden ayrıldıktan sonra Hınıs sancağı toprağında Kozlu Baba köyünü ziyaret etmiştir. Seyahatname'de Kozlu Baba köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

93.	Ağzıaçık Mağarası	Türkiye	16a	Evliyâ Çelebi, Kozlu Baba köyünden sonra Hınıs sancağı toprağında, Aras Nehri kenarında bir mamur köy olan Ağzıaçık Mağarası adlı yeri ziyaret etmiştir. Seyahatname’de Ağzıaçık Mağarası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
94.	Altın Halkalı köprüsü	Türkiye	16a	Evliyâ Çelebi, Ağzıaçık Mağarası’ndan sonra büyük Aras Nehri üzerinde Çobanoğulları’ndan Sultan Melik Gazi tarafından yapılmış Altın Halkalı Köprüsü’nü ziyaret edip bu yerin tarihi ve imarı hakkında bilgi vermiştir. Bugün Aras Nehri’nin bir kolu Erzurum il sınırları içinde bulunmaktadır. Ancak Altın Halkalı köyü adlı yer adı bulunmamaktadır.
95.	Artıf köyü	Türkiye	16a	Evliyâ Çelebi, Halkalı Köprüsü’nü geçip karlı sarp dağlar çıkıp inip Hınıs sancağında Ermeni köyü olan Artıf köyüne ulaşmıştır. Seyahatname’de Artıf köyü olarak adlandırılan yer bugün haritada bulunmamaktadır.
96.	Alvar köyü	Türkiye	16b	Evliyâ Çelebi, Pasin sancağı toprağında olan Alvar köyünü ziyaret etmiştir. Bugün Alvar

				adlı yer Pasinler/Erzurum'da bulunmaktadır.
97.	Sağlam Hasanâbad Kalesi	Türkiye	16b	Evliyâ Çelebi, <i>Alvar köyü</i> ziyaretinden sonra Sağlam Hasanâbad Kalesi'ni ziyaret etmiştir. Yalnızca bu köye daha önce de gittiğini ve bu köyün tarihi ve imarı hakkında detaylı bilgiyi Seyahatname'nin ikinci cildinde verdiğini belirtmiştir. Bu kaleye birden fazla ziyarette bulunduğunu şu sözlerinden anlıyoruz: “Burada bir kere konaklayıp Şuşik Kalesi gazına gitmiştik. Bir kere Revan'a giderken, bir kere Ahıska'ya giderken ve bir kere Kars Kalesi ve yine Revan'a giderken tekrar tekrar bu kale özellikleri yazılmıştır, ama şimdi bir gün konaklayıp ılıman bir havada batı tarafa (...)” ⁹ Seyahatname'de Sağlam Hasanâbad Kalesi olarak adlandırılan yer bugün ise Hasankale (Pasinler)/ Erzurum olarak geçmektedir.
98.	Cafer Efendi köyü	Türkiye	16b	Evliyâ Çelebi, Hasanâbad Kalesi'nden batı tarafa doğru geçmiştir. Burada Cafer Efendi

⁹ Seyit Ali Kahraman, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Akkirman-Amasya-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010), c: 5, s.70

				köyüne ulaşmıştır. Rum diyarı Erzurum toprağında bulunan bu köyü kısaca tahkiye ettikten sonra batı tarafa doğru yola çıkmıştır. Seyahatname’de Cafer Efendi köyü olarak adlandırılan yer adı bugün ise bulunmamaktadır.
99.	Gümüşlü Kümbet	Türkiye	16b	Evliyâ Çelebi, Cafer Efendi köyünden sonra da Gümüşlü Kümbet adındaki yüksek türbeyi geçmiştir. Seyahatname’de Gümüşlü Kümbet olarak geçen yer bugün Erzurum’da Karskapı’nın dışındaki şehitlikte sokak adı olarak geçmektedir.
100.	Kân köyü	Türkiye	16b	Evliyâ Çelebi, Gümüşlü Kümbet adlı yerden bugün hâlâ mevcudiyetini koruyan Erzurum sahrasında olan Kân köyüne uğramıştır. Seyahatname’de “Kan köyü” olarak zikredilen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Erzurum’da ¹⁰ bulunmaktadır. Bugün ise Dadaş köyü olarak Erzurum’un Yakutiye ilçesinde yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, burada Mehmed Paşa’nın güzel

¹⁰ Sezen, *Ön. ver.*, s.409.

				ahlâk anlayışının ve şehit edilmesinin sebebini hikâye ederek anlatmıştır. Anlatılan hikâyelerde güzergâh sırasında olmayıp ismi zikrolunan yer adları ise şu şekildedir: İstanbul-Atmeydanı Semtî, Erzurum- Şuşik Kalesi, Trabzon eyâletinde Çoruh Nehri kenarı, Şam, Maraş, Malatya ve Mora eyâleti.
101.	Erzurum	Türkiye	18b	Evliyâ Çelebi, Erzurum şehrinde 10 gün konakladıktan sonra seyahatine devam etmiştir.
102.	Ilıca köyü	Türkiye	18b	Evliyâ Çelebi, Erzurum eyâlet sınırları içerisinde olan Ilıca köyüne geçmiştir. Bugün Türkiye'nin birçok ilinde bulunan Ilıca adlı yer mevcuttur. Erzurum'da ise bugün bu yer adı iki tanedir. Birincisi Erzurum İli- Ilıca Mahallesi, ikincisi ise Erzurum İli- Ilıcaköy Mahallesi'dir. Evliyâ Çelebi'nin, seyahatinde ikincisine gittiğini tahmin etmekteyiz. Bugün Erzurum il sınırları içinde Hınıs'ta Ilıca köyü olarak yer almaktadır.
103.	Cinis köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Ilıca köyünden batıya doğru gidip Erzurum

				sınırları içinde bulunan Cinis köyüne geçmiştir. Seyahatname’de “Cinis köyü” olarak geçen yer bugün Erzurum’un Aşkale ilçesinde Ortabahçe ¹¹ olarak yer almaktadır.
104.	Mama Hatun köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Cinis köyünden, Mama Hatun köyüne geçmiştir. Seyahatname’de “Mamahatun” olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne ¹² göre Tercan/Erzincan’da yer almaktadır. Bugün de Erzincan il sınırları içinde Tercan’da bulunmaktadır.
105.	Götür köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Mama Hatun köyünden Götür köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Götür köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
106.	Cibice köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Götür köyünden sonra Cibice köyünü ziyaret etmiştir. Bugün ise Cibice köyü adlı yer bulunmamaktadır.

¹¹ Akbayar, *Ön. ver.*, s.33.

¹² *Ayn*, s.133.

107.	EvrenKüş Gazi Süleyman Efendi köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Cibice köyünden sonra EvrenKüş Gazi Süleyman Efendi köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de EvrenKüş Gazi Süleyman Efendi köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
108.	Erzincan Kalesi	Türkiye	19a	<p>Erzurum’dan Erzincan’a giden Evliyâ Çelebi, Erzincan’da sırasıyla gittiği yerleri belirtmiştir. Bu yerlerden ilki Erzincan Kalesi’dir.</p> <p>Seyahatname’de Erzincan Kalesi, olarak adlandırılan yer bugün ise Erzincan’ın Kemah ilçesinde Kemah Kalesi olarak yer almaktadır.</p>
109.	Yalnızbağ köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Erzincan Kalesi’nden Yalnızbağ köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yalnızbağ köyü olarak zikredilen yer adı bugün Erzincan’da <i>Yalnızbağ</i> adıyla bulunmaktadır.</p>
110.	Başhan köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Yalnızbağ köyünden, Başhan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Başhan köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>

111.	Balkar Çayırı köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Başhan köyünden Balkar Çayırı köyüne gitmiştir. Seyahatname’de Balkar Çayırı köyü olarak adlandırılan yer bugün ise bulunmamaktadır.
112.	Erzinsi köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Balkar Çayırı köyünden ise Erzinsi köyüne geçmiştir. Seyahatname’de “Erzinsi köyü” olarak geçen yer, Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Erzincan il sınırları içinde Melikşerif-Yurtbaşı’nda ¹³ bulunmaktadır. Bugün ise Erzincan il sınırları içinde Yurtbaşı köyü olarak yer almaktadır.
113.	Şeyh Sinan köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Erzinsi köyünden ise Şeyh Sinan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Şeyh Sinan köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
114.	Baru köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Şeyh Sinan köyünden Baru köyüne geçmiştir. Baru köyü Sivas’ın bir köyü olarak geçmektedir.

¹³ Sezen, *Ön. ver.*, s.541.

				Bugün ise böyle bir köy adı bulunmamaktadır.
115.	Alamelik köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Baru köyünden ayrılıp Alamelik köyüne geçmiştir. Bugün ise Sivas ilinin Akıncılar İlçesine bağlı bulunan Yağlıçayır köyü olarak yer almaktadır.
116.	Yakubağa köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Alamelik köyünden sonra Yakubağa köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Yakubağa köyü olarak adlandırılan yer ise bugün bulunmamaktadır.
117.	Kaplanlı Beli	Türkiye	19a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Yakubağa köyünden Kaplanlı Beli’ne geçmiştir. Seyahatname’de Kaplanlı Beli olarak adlandırılan yer bugün ise bulunmamaktadır.
118.	Zara Çayırı köyü	Türkiye	19a	Evliyâ Çelebi, Kaplanlı Beli’nden ise Zara Çayırı köyüne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Zara Çayırı adlı köyün bulunduğu yerin Sivas eyâletinde olduğunu söylemiştir. Zara Çayırı köyü bugün ise Sivas’ın bir ilçesi olarak yer almaktadır.

119.	Oğdümit köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Zara Çayırı köyünden Oğdümit köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname kayıtlarında Oğdümit köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
120.	Nebi Çayırı köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Oğdümit köyünden ise Nebi Çayırı köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname kayıtlarında Nabi Çayır köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
121.	Kurt Beli köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Nebi Çayırı köyünden ise Kurt Beli köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname kayıtlarında Kurt Beli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
122.	Yıldız Dağı köyü	Türkiye	19a	<p>Evliyâ Çelebi, Kurt Beli köyünden de esenlikle Yıldız Dağı köyüne geçmiştir. Sivas eyâletinde Tokat voyvodası hükmünde olan köyü detaylıca tasvir etmiştir. Hatta öyle ki bu dağı gördüğünü şu cümleleriyle netleştirebiliyoruz:</p> <p>“Seyahatimizde nice yüksek dağlar yazılmıştır, ama bu Yıldız Dağı yazılmamıştır, zira tarzımız odur ki okuyarak öğrendiğimizi yazmayıp</p>

			<p>gözümüzle görüp öğrendiğimiz bilgileri yazmayı kendimize görev olarak kabul etmişiz. İmdi, bu yüksek dağı bu zeminde gördüm ki göklere doğru baş çekmiş bir yüksek zirve gibi Demâvend Dağı, bir Elvend Dağıdır.”¹⁴</p> <p>Seyahatname’de Yıldız Dağı köyü olarak geçen yer bugün ise Sivas’ta Yıldız Dağı eteklerinde Yıldız köyü olarak bulunmaktadır.</p>
123.	Tokat Kalesi	Türkiye	19b <p>Evliyâ Çelebi, Yıldız Dağı köyünden batı tarafa gidip, Amalika kavmi vilâyeti, yani Dok'ad yapısı şahika sur, İrem bağları şehri, yani arpa yurdu, Tokat Kalesi’ne varmıştır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Rum diyarında olan Tokat Kalesi hakkında bilgi verip, Tokat Kalesi’nin zemin etüdünü ve şeklini tasvir etmiştir. Kalenin farklı dillerdeki isimlendirilmesini belirtip kalenin bulunduğu yerdeki mahalle ve mescitleri, tefsirci âlimlerin medreseleri, Hazret-i Kur’an dâruükkurrâları, peygamber dârülhadisleri, ebced okuyan</p>

¹⁴ Kahraman, *Ön. ver.*, s.83-84.

			<p>çocuk mektepleri, şanlı derviş tekkeleri, âbıhayat akar çeşmeler, susamışlara can katan sebilleri, şenlikli Tokat şehri mahallelerinin sayı ve isimleri, kervansarayları, bekâr ve garip esnaf hanları, tüccar hanları, Tokat şehrinin çarşısı ve bedesteni, aydınlık hamamların özelliklerini, ileri gelenlerin özel hamamları, Tokat'ın ibretlik yapılarını, genç ve yaşlıların yüz renkleri, mahbubu (genç erkekleri) ve mahubelerini (kadınları), gönül açan havasını, tatlı akarsularını, evlerdeki su kuyularını, beldenin iklimini, yapıların taliini, erkek ve kadın giysilerini, erkek ve kadın isimlerini, köle ve cariyelerinin isimlerini, rahip kiliselerini, Tokat şehri halkının beğenilen işlerini, Tokat erkeklerinin işlerini ve kazançlarını, tahıl ürünlerinin bolluğu, yiyecekleri ve içecekleri, bağları ve bahçelerinin sayılarını ara başlıklar halinde verilerek detaylıca tasvir edilmiştir.</p> <p>Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre</p>
--	--	--	--

				“Tokat” ¹⁵ adlı yer seyahatin gerçekleştiği zaman diliminde Sivas eyâletinde, 1924’ten sonra ise bağımsız vilâyet olarak yer almaktadır. Bugün de Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
124.	Tokat	Türkiye	20a	Evliyâ Çelebi daha sonra, Tokat şehrinde ziyaret ettiği kaleleri ve camileri sırasıyla ve kısaca tahkiye etmeye başlamıştır.
125.	Kerek Kalesi	Türkiye	20a	Evliyâ Çelebi, ilk önce Kerek Kalesi’ne gitmiştir. Seyahatname’de Kerek Kalesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
126.	Sultan Melik Gazi Camii	Türkiye	20b	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Sultan Melik Gazi Camii’ne gitmiştir. Seyahatname’de Sultan Melik Gazi Camii olarak geçen yer bugün Erzincan’ın Kemah ilçesinde Sultan Melik Türbesi olarak bulunmaktadır.
127.	Koca Ali Paşa Camii	Türkiye	20b	Daha sonra Koca Ali Paşa Camii’ne gitmiştir. Seyahatname’de Koca Ali Paşa Camii olarak zikrolunan yer adı bugün Tokat il sınırları içinde

¹⁵Sezen, *Ön. ver.*, s.748.

				Ali Paşa Camii olarak yer almaktadır.
128.	Zincirli Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Koca Ali Paşa Cami'nden sonra Zincirli Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Zincirli Camii olarak adlandırılan yer adı bugün Tokat il sınırları içinde Garipler Camii olarak bulunmaktadır.
129.	Behzad Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Zincirli Cami'den ayrılıp Behzad Cami'ne gelmiştir. Seyahatname'de Behzad Camii olarak adlandırılan yer bugün Tokat il sınırları içinde Behzad Camii olarak bulunmaktadır.
130.	Takyacılar Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Behzad Cami'nden ayrıldıktan sonra Takyacılar Cami'ne gelmiştir. Seyahatname'de Takyacılar Camii olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Takkeçiler Camii olarak bulunmaktadır.
131.	Hunkâr Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Takyacılar Cami'nden Hunkâr Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Hunkâr Camii olarak geçen yer ise bugün

				Yavuz Sultan Selim Camii olarak Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
132.	Pazarcık Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Hunkâr Cami'nden ayrıldıktan sonra Pazarcık Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Pazarcık olarak adlandırılan cami bugün Tokat il sınırları içinde Garipler Camii olarak bulunmaktadır.
133.	İmrahor Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Pazarcık Cami'nden ayrıldıktan sonra İmrahor Cami'ne geçmiştir. İmrahor Camii ise bugün bulunmamaktadır.
134.	Hamza Bey Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, İmrahor Cami'nden ayrıldıktan sonra Hamza Bey Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Hamza Bey Camii olarak adlandırılan yer bugün ise Tokat il sınırları içinde Hamza Bey Camii olarak varlığını korumaktadır.
135.	Alaca Camii	Türkiye	20b	Evliyâ Çelebi, Hamza Bey Cami'nden ayrıldıktan sonra Alaca Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Alaca Camii olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Alaca Mescidi olarak yer almaktadır.

136.	Küçük Ahmed Ağa Camii	Türkiye	20b	<p>Evliyâ Çelebi, Alaca Cami'nden Küçük Ahmed Ağa Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Küçük Ahmed Ağa Camii olarak geçen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde Ahmet Ağa Camii olarak varlığını korumaktadır.</p>
137.	Müftü Mescidi	Türkiye	21a	<p>Evliyâ Çelebi'nin, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde mahalle mescitleri sırasıyla vermiştir. Bunlardan ilki Müftü Mescidi'dir.</p> <p>Seyahatname'de Müftü Mescidi olarak zikredilen yer adı bugün ise bulunmamaktadır.</p>
138.	Çay Mescidi	Türkiye	21a	<p>Evliyâ Çelebi, Müftü Mescidi adlı yerden Çay Mescidi adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çay Mescidi olarak zikredilen yer adı bugün ise bulunmamaktadır.</p>
139.	Bahadır Sultan Mescidi	Türkiye	21a	<p>Evliyâ Çelebi, Çay Mescidi adlı yerden Bahadır Sultan Mescidi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bahadır Sultan Mescidi olarak</p>

				adlandırılan yer bugün bulunmamaktadır.
140.	Tabahane Mescidi	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Bahadır Sultan Mescidi adlı yerden Tabahane Mescidi'ne geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Tabahane Mescidi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Dabakhane Camii olarak yer almaktadır.
141.	Zincirli Kuyu Mescidi	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi, Tabahane Mescidi adlı yerden Zincirli Kuyu Mescidi adlı yere geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Zincirli Kuyu Mescidi olarak geçen yer bugün Zile/Tokat'ta Zincirli Kuyu Camii olarak yer almaktadır.
142.	Ala Mescit	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi, Zincirli Kuyu Mescidi adlı yerden Ala Mescidi adlı yere geçmiştir. Seyahatname'de Ala Mescit olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
143.	Gök Medrese	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi'nin, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde medreseler sırasıyla verilmiştir. Evliyâ Çelebi, ilk olarak Gök Medrese adlı yeri ziyâret

				etmiştir. Seyahatname kayıtlarında Gök Medrese olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Gök Medrese olarak bulunmaktadır.
144.	Hatuniye Medresesi	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi, Gök Medrese adlı yerden Hatuniye Medresesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Hatuniye Medresesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Meydan Camii yanında yer almaktadır.
145.	Hazret-i Mevlânâ Mevlevîhânesi Tekkesi	Türkiye	21a	Evliyâ Çelebi, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde şanlı derviş tekkeleri sırasıyla açıklamıştır. Evliyâ Çelebi, Hatuniye Medresesi adlı yerden Hazret-i Mevlânâ Mevlevîhânesi Tekkesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Hazret-i Mevlânâ Mevlevîhânesi Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Mevlevî Hane olarak bulunmaktadır.
146.	Açıkbaş Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Hazret-i Mevlânâ Mevlevîhânesi Tekkesi'nden ayrıldıktan sonra Açıkbaş Tekkesi'ne gelmiştir.

				Seyahatname kayıtlarında Açıkbaz Tekkesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
147.	Hızırlık Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Açıkbaz Tekkesi adlı yerden Hızırlık Tekkesi adlı yere geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Hızırlık Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
148.	Çöreğibüyük Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Hızırlık Tekkesi'nden Çöreğibüyük Tekkesi'ne geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Çöreğibüyük Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Çöreğibüyük köyü yakınlarında bulunmaktadır.
149.	Gıgıj Dede Sultan Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Çöreğibüyük Tekkesi adlı yerden Gıgıj Dede Sultan Tekkesi adlı yere gelmiştir. Seyahatname'de Gıgıj Dede Sultan Tekkesi olarak geçen yerin bugün konumu bilinmemektedir.
150.	Alp Gazi Sultan Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Gıgıj Dede Sultan Tekkesi adlı yerden Alp Gazi Sultan Tekkesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Alp Gazi Sultan Tekkesi olarak

				geçen yer bugün ise bilinmemektedir.
151.	Miskinler Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Alp Gazi Sultan Tekkesi'nden Miskinler Tekkesi adlı yere geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Miskinler Tekkesi olarak adlandırılan yer bugün ise bulunmamaktadır.
152.	Sümbüllü Baba Sultan Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Miskinler Tekkesi adlı yerden Sümbüllü Baba Sultan Tekkesi adlı yere geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Sümbüllü Baba Sultan Tekkesi olarak geçen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde Sümbül Baba Zaviyesi olarak bulunmaktadır.
153.	Taşoluk Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Sümbüllü Baba Sultan Tekkesi adlı yerden Taşoluk Tekkesi'ne geçmiştir. Seyahatname kayıtlarında Taşoluk Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
154.	Hazret-i Kömsek Baba Sultan Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Taşoluk Tekkesi adlı yerden Hazret-i Kömsek Baba Sultan Tekkesi adlı yere gelmiştir. Seyahatname'de Hazret-i Kömsek Baba Sultan Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

155.	Alaca Mescid Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Hazret-i Kömsek Baba Sultan Tekkesi adlı yerden Alaca Mescid Tekkesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Alaca Mescid Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Alaca Mesit Camii olarak bulunmaktadır.
156.	Meydan Tekke	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Alaca Mescid Tekkesi'nden Meydan Tekkesi'ne gelmiştir. Seyahatname kayıtlarında Meydan Tekke'si olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Meydan Camii olarak bulunmaktadır.
157.	Gök Medrese Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Meydan Tekkesi'nden Gök Medrese Tekkesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Gök Medrese Tekkesi olarak bulunan yer bugün Tokat il sınırları içinde Gök Medrese olarak yer almaktadır.
158.	Vanî Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Gök Medrese Tekkesi'nden Vanî Tekkesi'ne gelmiştir.

				Seyahatname’de Vanî Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
159.	Timarhane Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Vanî Tekkesi’nden Timarhane Tekkesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de Timarhane Tekkesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
160.	Hamza Bey Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Timarhane Tekkesi adlı yerden Hamza Bey Tekkesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de Hamza Bey Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Hamza Bey Camii olarak bulunmaktadır.
161.	Horoz Tekkesi	Türkiye	21b	Evliyâ Çelebi, Hamza Bey Tekkesi adlı yerden Horoz Tekkesi adlı yere gelmiştir. Seyahatname kayıtlarında Horoz Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
162.	Oğul Bey Çeşmesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi’nin, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde akar çeşmeler sırasıyla verilmiştir. Evliyâ Çelebi, ilk önce Oğul Bey Çeşmesi’ni ziyaret etmiştir. Seyahatname kayıtlarında Oğul Bey Çeşmesi

				olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
163.	Soğuk Pınar	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Oğul Bey çeşmesinden Soğuk Pınar'a gelmiştir. Bugün <i>Soğuk Pınar</i> , Tokat il sınırları içinde Reşadiye ilçesine bağlı bir beldedir.
164.	Çark Pınar	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Soğuk Pınar adlı yerden Çark Pınar'a geçmiştir. Seyahatname'de Çark Pınar olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
165.	Pazarcık Pınarı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Çark Pınar adlı yerden ayrılıp Pazarcık Pınarı'na geçmiştir. Seyahatname'de <i>Pazarcık Pınarı</i> olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
166.	Mevlevîhane Çeşmesi	Türkiye	22a	Pazarcık Pınarı adlı yerden Mevlevîhane Çeşmesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de <i>Mevlevîhane Çeşmesi</i> olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
167.	Mehmed Necib Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi'nin, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde şehir mahalleleri sırasıyla:

				<p>Evliyâ Çelebi bu mahallelerden ilk önce Mehmed Necib Mahallesi'ne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Mehmed Necib Mahallesi olarak adlandırılan yer bugün bulunmamaktadır.</p>
168.	Kızılca Mahallesi	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Mehmed Necib Mahallesi'nden Kızılca Mahallesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kızılca Mahallesi olarak geçen yer bugün Artova/Tokat'ta bulunmaktadır.</p>
169.	Çay Mahallesi	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, Kızılca Mahallesi'nden ayrıldıktan sonra Çay Mahallesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çay Mahallesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Çay Mahallesi şeklinde bulunmaktadır.</p>
170.	Topçubağı Mahallesi	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, Çay Mahallesi'nden ayrıldıktan sonra Topçubağı Mahallesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Topçubağı Mahallesi olarak geçen yer bugün de Tokat'ta aynı ad ile geçmektedir.</p>

171.	Kiras Deresi Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Topçubağı Mahallesi'nden Kiras Deresi Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Kiras Deresi Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
172.	Aksu Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Kiras Deresi Mahallesi'nden ayrılıp Aksu Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Aksu Mahallesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Aksu Mahallesi olarak bulunmaktadır.
173.	Horoz Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Aksu Mahallesi'nden ayrılıp Horoz Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Horoz Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
174.	Büyük Terbiye Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Horoz Mahallesi'nden ayrıldıktan sonra Büyük Terbiye Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de ismi zikrolunan bu mahalle bugün ise bulunmamaktadır.
175.	Küçük Terbiye Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Büyük Terbiye Mahallesi'nden Küçük Terbiye Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de ismi

				zikrolunan bu mahalle bugün ise bulunmamaktadır.
176.	Behzâd Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Küçük Terbiye Mahallesi'nden ayrılıp Behzâd Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Behzâd Mahallesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Behzat Bulvarı olarak bulunmaktadır.
177.	Mevlevîhane	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Behzâd Mahallesi'nden ayrılıp Mevlevîhane adlı yere gelmiştir. Mevlevi Hane bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
178.	Miskinler Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Mevlevîhane'den ayrılıp Miskinler Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Miskinler Mahallesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
179.	Bey Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Miskinler Mahallesi'nden ayrıldıktan sonra Bey Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Bey Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

180.	Kaya Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Bey Mahallesi adlı yerden Kaya Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Kaya Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
181.	Pazarcı Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Kaya Mahallesi adlı yerden Pazarcı Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Pazarcı Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
182.	Zincirli Kuyu Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Pazarcı Mahallesi'nden Zincirli Kuyu Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Zincirlikuyu Mahallesi olarak zikredilen yer bugün Tokat'ta Zincirlikuyu Sokak olarak bulunmaktadır.
183.	Tepe Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Zincirli Kuyu Mahallesi'nden Tepe Mahallesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Tepe Mahallesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
184.	Mehmed Necib Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, bu yazılan mahallelerden sonra tekrar Mehmed Necib Mahallesi'ne geldiği yazılmıştır. Seyahatname'de Mehmed

				Necib Mahallesi olarak adlandırılan yer bugün ise bulunmamaktadır. Yukarıda yazılan mahalleler şehrin dışında yer almaktadırlar.
185.	Meydan Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Mehmed Necib Mahallesi'nden Meydan Mahallesi'ne geçmiştir.
186.	Şeftali Sokağı Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Meydan Mahallesi'nden Şeftali Sokağı Mahallesi'ne geçmiştir.
187.	Müftü Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Şeftali Sokağı Mahallesi'nden Müftü Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Müftü Mahallesi olarak geçen yer bugün Turhal/Tokat'ta bulunmaktadır.
188.	Tabahane Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Müftü Mahallesi'nden Tabahane Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Tabahane Mahallesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
189.	Sovukpınar Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Tabahane Mahallesi'nden Sovukpınar Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Sovukpınar Mahallesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde

				Soğukpınar Mahallesi olarak bulunmaktadır.
190.	Yaşmeydan Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Sovukpınar Mahallesi'nden Yaşmeydan Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Yaşmeydan Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
191.	Sinanbey Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Yaşmeydan Mahallesi'nden Sinanbey Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Sinanbey Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
192.	Eski Tabahane Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Sinanbey Mahallesi'nden Eski Tabahane Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Eski Tabahane Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
193.	Çalık İslâm Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Eski Tabahane Mahallesi'nden Çalık İslâm Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Çalık İslâm Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.

194.	Fitozoğlu Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Çalık İslâm Mahallesi'nden Fitozoğlu Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Fitozoğlu Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
195.	Emir Kadı Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Fitozoğlu Mahallesi'nden Emir Kadı Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Emir Kadı Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
196.	Sultan Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Emir Kadı Mahallesi'nden Sultan Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Sultan Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
197.	Bey Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Sultan Mahallesi'nden Bey Mahallesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Bey Mahallesi olarak zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
198.	Semerkandî Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Bey Mahallesi'nden Semerkandî Mahallesi'ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Semerkandî Mahallesi olarak geçen zikredilen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
199.	Semerciler Mahallesi	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Semerkandî Mahallesi’nden Semerciler Mahallesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Semerciler Mahallesi olarak geçen yer bugün Semerci köyü olarak bulunmaktadır.
200.	Kör Hazinedar İbrahim Paşa Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, bu kesimde olan sarayları bildirmiştir. Bu saraylar güzergâh sırasına göre şu şekildedir: Evliyâ Çelebi, ilk önce Kör Hazinedar İbrahim Paşa Sarayı’na gitmiştir. Seyahatname’de Kör Hazinedar İbrahim Paşa Sarayı olarak geçen yer bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
201.	Çul Giydirenoğlu Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Kör Hazinedar İbrahim Paşa Sarayı’ndan Çul Giydirenoğlu Sarayı’na geçmiştir. Seyahatname’de ismi geçen Çul Giydirenoğlu Sarayı bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.

202.	Hüsrev Paşa Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Çul Giydirenoğlu Sarayı'ndan Hüsrev Paşa Sarayı'na geçmiştir. Seyahatname'de ismi geçen Hüsrev Paşa Sarayı bugün ise Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
203.	Osman Paşaoğlu Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Hüsrev Paşa Sarayı'ndan Osman Paşaoğlu Sarayı'na geçmiştir. Seyahatname'de Osman Paşaoğlu Sarayı olarak geçen yer ise bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
204.	Defterdar Bekir Efendi Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Osman Paşaoğlu Sarayı'ndan Defterdar Bekir Efendi Sarayı'na geçmiştir. Seyahatname'de Defterdar Bekir Efendi Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
205.	Süleyman Efendi Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Defterdar Bekir Efendi Sarayı'ndan Süleyman Efendi Sarayı'na geçmiştir. Seyahatname'de Süleyman Efendi Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
206.	Cihan Sofuzade Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Süleyman Efendi Sarayı'ndan Cihan Sofuzade Sarayı'na geçmiştir.

				Seyahatname’de Cihan Sofuzade Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
207.	Kibleli Kethudası Ömer Ağa Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Cihan Sofuzade Sarayı’ndan Kibleli Kethudası Ömer Ağa Sarayı’na geçmiştir. Seyahatname’de Kibleli Kethudası Ömer Ağa Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
208.	Mühürdar Mehmed Ağa Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Kibleli Kethudası Ömer Ağa Sarayı’ndan Mühürdar Mehmed Ağa Sarayı’na geçmiştir. Seyahatname’de Mühürdar Mehmed Ağa Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
209.	Tavil Efendi Sarayı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Mühürdar Mehmed Ağa Sarayı’ndan Tavil Efendi Sarayı’na geçmiştir. Seyahatname’de Tavil Efendi Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.

210.	Külâhçızâde Sarayı	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, Tavil Efendi Sarayı'ndan Külâhçızâde Sarayı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Külâhçızâde Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
211.	Müftü Sarayı	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, Külâhçızâde Sarayı'ndan Müftü Sarayı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Müftü Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
212.	Nakibüleşraf Sarayı	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi, Müftü Sarayı'ndan Nakibüleşraf Sarayı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Nakibüleşraf Sarayı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
213.	Taş Han	Türkiye	22a	<p>Evliyâ Çelebi'nin, Tokat il sınırları içinde ziyaret ettiği yerler içinde Hanlar sırasıyla verilmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, ilk olarak Düğmeciler Çarşısında Taş Hanı'nı ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Düğmeciler Çarşısında Taş Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il</p>

				sınırları içinde Taşhan olarak bulunmaktadır.
214.	Fazlı Beşe Hanı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Düğmeciler Çarşısında Taş Hanı adlı yerden Fazlı Beşe Hanı adlı yere geçmiştir. Seyahatname'de Fazlı Beşe Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
215.	Atpazarı'nda Abdurrahman Beşe Hanı	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Fazlı Beşe Hanı'ndan Atpazarı'nda Abdurrahman Beşe Hanı adlı yere geçmiştir. Seyahatname'de Atpazarı'nda Abdurrahman Beşe Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
216.	Vartan Oğlu Han	Türkiye	22a	Evliyâ Çelebi, Atpazarı'nda Abdurrahman Beşe Hanı'ndan Vartan Oğlu Hanı'na varmıştır. Seyahatname'de Vartan Oğlu Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
217.	Kapan Hanı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Vartan Oğlu Hanı'ndan Bitpazarı yakınında Kapan Hanı adlı yere geçmiştir. Seyahatname'de Bitpazarı yakınında Kapan Hanı olarak

				geçen yer Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
218.	Nâzır Hanı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Bitpazarı yakınında Kapan Hanı'ndan Nâzır Hanı'na geçmiştir. Seyahatname'de Mutağçılar içinde Nâzır Hanı olarak geçen yer Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
219.	Kadı Hanı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Mutağçılar içinde Nâzır Hanı'ndan Gazzazlar adı yere yakın Kadı Hanı'na geçmiştir. Seyahatname'de Kadı Hanı olarak geçen yer Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
220.	Sulu Han	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Kadı Hanı'ndan Saraçhane yakınında Sulu Han'a geçmiştir. Seyahatname'de Sulu Han olarak geçen yer Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
221.	Sarı Ağa Hanı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Sulu Han'dan Boyacılar yakınında Sarı Ağa Hanı'na geçmiştir. Seyahatname'de Sarı Ağa Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
222.	Müftü Hanı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Sarı Ağa Hanı'ndan Pervane Hamamı

				<p>yakınında Müftü Hanı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Müftü Hanı, Yeni Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
223.	Kibleli Paşa Hanı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Müftü Hanı, Yeni Hanı'ndan Kibleli Paşa Hanı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kibleli Paşa Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Paşa Hanı olarak bulunmaktadır.</p>
224.	İpşir Paşa Konukevi	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Kibleli Paşa Hanı'ndan İpşir Paşa Konukevi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İpşir Paşa Konukevi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
225.	Çark Hanı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, İpşir Paşa Konukevi'nden Çark Hanı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çark Hanı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
226.	Pazarcık Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi'nin, Tokat şehrinde ziyaret ettiği yerler içinde aydınlık hamamlar sırasıyla verilmiştir.</p>

				<p>Evliyâ Çelebi, ilk önce Pazarcık Hamamı'na gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de önce Pazarcık Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
227.	Pervane Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Pazarcık Hamamı'ndan Meydan ağzında Pervane Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de önce Pazarcık Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Pervane Hamamı olarak bulunmaktadır.</p>
228.	Ali Paşa Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Pervane Hamamı'ndan şehir içinde Ali Paşa Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ali Paşa Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Ali Paşa Hamamı olarak varlığını korumaktadır.</p>
229.	Tahtakale Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Ali Paşa Hamamı'ndan Tahtakale Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Pazarcık Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

230.	Sultan Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Tahtakale Hamamı'ndan Düğmeciler yakınında Sultan Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sultan Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat'ta Sultan Hamamı olarak varlığını korumaktadır.</p>
231.	Bey Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Sultan Hamamı'ndan Miskinler yakınında Bey Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bey Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
232.	Çerçiler Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Bey Hamamı'ndan Çerçiler Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çerçiler Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
233.	Çay Hamamı	Türkiye	22b	<p>Evliyâ Çelebi, Çerçiler Hamamı'ndan Şehir etrafında Çay Hamamı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çay Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

234.	Mevlevîhane Hamamı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Çay Hamamı'ndan Mevlevîhane Hamamı'na geçmiştir. Seyahatname'de Mevlevîhane Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Mevlana Hamamı olarak bulunmaktadır.
235.	Çâşnigiroğlu Mahmud Paşa Hamamı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Mevlevîhane Hamamı'ndan Çâşnigiroğlu Mahmud Paşa Hamamı'na geçmiştir. Seyahatname'de Çâşnigiroğlu Mahmud Paşa Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
236.	Ağacık Hamamı	Türkiye	22b	Evliyâ Çelebi, Çâşnigiroğlu Mahmud Paşa Hamamı'ndan Ağacık Hamamı'na geçmiştir. Seyahatname'de Ağacık Hamamı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
237.	Kirezlik Gölü Köprüsü	Türkiye	23a	Evliyâ Çelebi, Tokat şehri içindeki ibretlik yapıları anlatırken ziyaret ettiği yerleri güzergâh sırasına göre anlatmıştır.

				<p>Evliyâ Çelebi, ilk olarak Kirezlik Gölü Köprüsü'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kirezlik Gölü Köprüsü olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
238.	Aksu Bayırı	Türkiye	23a	<p>Evliyâ Çelebi, Kirezlik Gölü Köprüsü'nden Aksu Bayırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Aksu Bayırı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
239.	Kemer Köprü	Türkiye	23a	<p>Evliyâ Çelebi, Aksu Bayırı'ndan Kemer Köprü'ye geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kemer Köprü olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
240.	Halkalı Köprü	Türkiye	23a	<p>Evliyâ Çelebi, Kemer Köprü'den Halkalı Köprüsü'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Halkalı Köprüsü olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
241.	Taşoluk Tekkesi	Türkiye	23a	<p>Evliyâ Çelebi, Halkalı Köprüsü'nden Taşoluk Tekkesi'ne geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Taşoluk Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
242.	Taşnerdübân Kilisesi	Türkiye	23b	Evliyâ Çelebi, kiliseleri de gezdikçe anlatmıştır. Evliyâ Çelebi, Taşoluk Tekkesi’nden Taşnerdübân Kilisesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Taşnerdübân Kilisesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
243.	Tahtakale Kilisesi	Türkiye	23b	Evliyâ Çelebi, Taşnerdübân Kilisesi’nden Tahtakale Kilisesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Tahtakale Kilisesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
244.	Atnabur Kilisesi	Türkiye	23b	Evliyâ Çelebi, Tahtakale Kilisesi’nden Atnabur Kilisesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Atnabur Kilisesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
245.	Haçdağı Kilisesi	Türkiye	23b	Evliyâ Çelebi, Atnabur Kilisesi’nden Haçdağı Kilisesi’ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Haçdağı Kilisesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
246.	Kirkoriş	Türkiye	23b	Evliyâ Çelebi, Haçdağı Kilisesi’nden Kirkoriş’e geçmiştir. Seyahatname’de Kirkoriş olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
247.	Topçu Bağları	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, irem bağları ve mesire alanlarını güzergâh sırasıyla vermiştir. Evliyâ Çelebi, ilk önce Topçu Bağları’na geçmiştir. Seyahatname’de Topçu Bağları olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Topçubağı Mahallesi olarak bulunmaktadır.
248.	Kereniç Ziyareti Mesiresi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Topçu Bağları’ndan Kereniç Ziyareti Mesiresi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Kereniç Ziyareti Mesiresi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
249.	Eyer Kayası Mesire Yeri	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Kereniç Ziyareti Mesiresi’nden Eyer Kayası Mesire Yeri’ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Eyer Kayası Mesire Yeri olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
250.	Kirkoriş Dağı	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Eyer Kayası Mesire Yeri’nden Kirkoriş Dağı’na geçmiştir. Seyahatname’de Kirkoriş Dağı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
251.	Gılgij Dede Tekkesi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Kirkoriş Dağı’ndan Gılgij Dede Tekkesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Gılgij Dede Tekkesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
252.	Erenler Dağı Mesire Yeri	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Gılgij Dede Tekkesi’nden Erenler Dağı Mesire Yeri’ne geçmiştir. Seyahatname’de Erenler Dağı Mesire Yeri olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
253.	Alp Gazi Tekkesi Gezinti Yeri	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Erenler Dağı Mesire Yeri’nden Alp Gazi Tekkesi Gezinti Yeri’ne geçmiştir. Seyahatname’de Alp Gazi Tekkesi Gezinti Yeri olarak

				geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
254.	Analı Bayırı Mesiresi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Alp Gazi Tekkesi Gezinti Yeri'nden Analı Bayırı Mesiresi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Analı Bayırı Mesiresi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
255.	Yeni Ilıca Mesiresi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Analı Bayırı Mesiresi'nden Yeni Ilıca Mesiresi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Yeni Ilıca Mesiresi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
256.	Haft Mesiresi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Yeni Ilıca Mesiresi'nden Haft Mesiresi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Haft Mesiresi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
257.	Kömsek Sultan Tekkesi Mesiresi	Türkiye	24a	Evliyâ Çelebi, Haft Mesiresi'nden Kömsek Sultan Tekkesi Mesiresi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Kömsek Sultan Tekkesi Mesiresi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.

258.	Tozanlı Nehri	Türkiye	24b	<p>Evliyâ Çelebi, Tokat şehir sınırları içinde Tozanlı adlı nehrin kenarına gelip bu nehrin nereden doğup nereye aktığı detaylıca anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Tozanlı Nehri olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde Tozanlı Deresi olarak bulunmaktadır.</p>
259.	Hasan-ı Rufâî Mesiregâhı	Türkiye	25a	<p>Evliyâ Çelebi, Tokat şehir sınırları içindeki seyahatlerine büyük evliyaların ziyaretleri ile devam etmektedir. İlk önce Şeyh Hazret-i Hasan-ı Rufâî Mesiregâhını ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şeyh Hazret-i Hasan-ı Rufâî mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
260.	Sümbüllü Baba Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25a	<p>Diğer mesiregâhlar sırasıyla;</p> <p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Sümbüllü Baba Sultan Mesiregâhı’nı ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Sümbüllü Baba Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat’ta Sümbül Baba Zaviyesi olarak bulunmaktadır.</p>

261.	Şeyh Hazret-i Beydud Baba Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Sümbüllü Baba Sultan Mesiregâhı'ndan ayrıldıktan sonra Şeyh Hazret-i Beydud Baba Mesiregâhı'nı ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Şeyh Hazret-i Beydud Baba Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
262.	Peri Hanıme Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Şeyh Hazret-i Beydud Baba Mesiregâhı'ndan ayrılıp Peri Hanıme Sultan Mesiregâhı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Peri Hanıme Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
263.	Şeyhülislâm Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Peri Hanıme Sultan Mesiregâhı'ndan ayrılıp Şeyhülislâm Sultan Mesiregâhı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Şeyhülislâm Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
264.	Gıgıj Dede Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Şeyhülislâm Sultan Mesiregâhı'ndan ayrılıp Gıgıj Dede Mesiregâhı'na geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Gıjgij Dede Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
265.	Erenler Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25b	Evliyâ Çelebi, Gıjgij Dede Mesiregâhı’ndan ayrılıp Erenler Sultan Mesiregâhı’na geçmiştir. Seyahatname’de Erenler Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
266.	Alp Gazi Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25b	Evliyâ Çelebi, Erenler Sultan Mesiregâhı’ndan ayrılıp Alp Gazi Sultan Mesiregâhı’na geçmiştir. Seyahatname’de Alp Gazi Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
267.	Kömsek Sultan Mesiregâhı	Türkiye	25b	Evliyâ Çelebi, Alp Gazi Sultan Mesiregâhı’ndan ayrılıp Kömsek Sultan Mesiregâhı’na geçmiştir. Seyahatname’de Kömsek Sultan Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.
268.	Kirköriş Mesiregâhı	Türkiye	25b	Evliyâ Çelebi, Kömsek Sultan Mesiregâhı’ndan ayrılıp

				<p>Kirköriş Mesiregâhı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kirköriş Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
269.	Çerkes Mehmed Paşa Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Kirköriş Mesiregâhı'ndan ayrılıp Çerkes Mehmed Paşa Mesiregâhı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çerkes Mehmed Paşa Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
270.	Gazi Hüsrev-i Şîr Paşa Mesiregâhı	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Çerkes Mehmed Paşa Mesiregâhı'ndan ayrılıp Gazi Hüsrev-i Şîr Paşa Mesiregâhı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Gazi Hüsrev-i Şîr Paşa Mesiregâhı olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
271.	Eynepazarı kasabası	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Tokat'tan kuzey tarafa doğru yola çıkan Evliyâ Çelebi Eynepazarı kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Eynepazarı kasabası olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

272.	Turhal Kalesi	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Eynepazarı kasabasından, Turhal Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Turhal Kalesi olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
273.	Zile şehri	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Turhal Kalesi'nden, Zile şehrine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Zile şehri olarak geçen yer bugün Tokat il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
274.	Dadoy Karı Köprüsü	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Zile şehrinden Dadoy Karı Köprüsü'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Dadoy Karı Köprüsü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
275.	Çengellibel	Türkiye	25b	<p>Evliyâ Çelebi, Dadoy Karı Köprüsü'nden Çengellibel'e gitmiştir. Buradan yine kuzey tarafa doğru yol almaya başlamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Çengellibel olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
276.	Lütfi Bey Çayırı	Türkiye	26a	<p>Evliyâ Çelebi, Amasya yöresinde içinde olan Lütfi Bey Çayırı'na gittiğini söylemiştir. Ayrıca Amasya'nın</p>

				<p>Seyahatname'nin ikinci cildinde de anlatıldığı yazılmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Amasya şâhika-i gâsiye büyük şehri ve eski kalesi olarak geçen yer bugün Amasya Kalesi olarak bilinmektedir.</p>
277.	Gergeran kasabası	Türkiye	26a	<p>Evliyâ Çelebi'nin Seyahatname kayıtlarına alınan Gergeran kasabası Amasya'daki güzergâh sırasındadır.</p> <p>Seyahatname'de Gergeran kasabası olarak geçen yer bugün Amasya il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
278.	Gümüş Kalesi şehri	Türkiye	26a	<p>Evliyâ Çelebi, buradan kuzeybatıya Gümüş Kalesi şehrine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Gümüş Kalesi Şehri ve Hacıköy köyü olarak geçen yer bugün Amasya il sınırları içinde "Gümüşhacıköy" olarak bulunmaktadır.</p>
279.	Ovacık köyü	Türkiye	26a	<p>Evliyâ Çelebi, Gümüş Kalesi şehrinden Ovacık köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ovacık köyü olarak geçen yer bugün</p>

				Amasya'da Yukarıovacık olarak bilinmektedir.
280.	Hacıköy	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, Ovacık köyünden yine kuzeye Hacıköy'e geçmiştir. Seyahatname'de Hacıköy olarak geçen yer bugün Amasya il sınırları içinde bulunmaktadır.
281.	Direkli Bel	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, Hacıköy'den ise Direkli Bel'ine gitmiştir. Seyahatname'de Direkli Bel olarak geçen yer bugün Amasya il sınırları içinde Direkli köyü olarak bilinmektedir.
282.	Osmancık Kalesi	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, Direkli Bel'den, Osmancık Kalesi'ne ulaşmıştır. Yukarıdaki köyler ve bu Osmancık şehrinde bulunan Koyun Baba Sultan türbesi ikinci ciltte ayrıntılı olarak yazılmıştır. Evliyâ Çelebi, buradan Kızılırmak'ı takip edip Osmancık Köprüsüne geçmiştir. Osmancık Kalesi bugün Çorum il sınırları içinde bulunmaktadır. Bu durumda Evliyâ'nın Amasya'dan Çorum'a geçtiğini söyleyebiliriz.

283.	Hacı Hamza köyü	Türkiye	26a	<p>Sarmaşıklı adlı kayaları da Kızılırmak kenarından geçip batı tarafa doğru gidip Hacı Hamza köyüne varmıştır.</p> <p>Hacı Hamza köyü bugün Çorum il sınırları içinde bulunmaktadır. Bu durumda Evliyâ'nın Amasya'dan Çorum'a geçtiğini söyleyebiliriz.</p>
284.	Tosya Kalesi	Türkiye	26a	<p>Hacı Hamza köyünden yine batı tarafa Tosya Kalesi'ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Tosya Kalesi olarak adlandırılan yer bugün Kastamonu il sınırları içinde bulunmaktadır. Bu durumda Evliyâ'nın Çorum'dan Kastamonu'ya geçtiğini söyleyebiliriz.</p>
285.	Koçhisar	Türkiye	26a	<p>Tosya Kalesi'nden, Koçhisar'a geçen Evliyâ Çelebi, buradan yine batı tarafa doğru yol almıştır. Seyahatname'de Koçhisar olarak geçen yer bugün Çorum il sınırları içinde Koçhisar köyü olarak bulunmaktadır. Bu durumda Evliyâ'nın Kastamonu'dan Çorum'a geçtiğini söyleyebiliriz.</p>

286.	Karacalar köyü	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Koçhisar'dan ayrılıp Karacalar köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Karacalar köyü olarak adlandırılan yer ise bugün Yozgat'ta bulunmaktadır.
287.	Çerkeş kasabası	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, Karacalar köyünden, Çerkeş kasabasına varmıştır. Çerkeş kasabası, bugün Çankırı il sınırları içinde Çerkeş olarak bulunmaktadır.
288.	Daraluga Köhne Kalesi	Türkiye	26a	Evliyâ Çelebi, Çerkeş kasabasından yola çıkıp, Daraluga Köhne Kalesi yani Çağa eski Hisarı'na varmıştır. Evliyâ Çelebi, Bolu sancağı toprağında voyvodalık olarak Seyahatname kayıtlarına alınan bu kalenin özelliklerini kısaca tahkiye etmiştir. Seyahatname'de Daraluga Köhne Kalesi yani Çağa eski Hisarı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
289.	Bolu Kalesi	Türkiye	26b	Daraluga Köhne Kalesi yani Çağa eski Hisarı'ndan batı tarafa doğru yol alan Evliyâ Çelebi, Bolu Kalesi'ne varmıştır. Ancak kalenin özelliklerini tahkiye etmemiştir. Bolu Kalesi'nin

				<p>Seyahatname'nin ikinci cildinde detaylıca yazıldığını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bolu Kalesi olarak adlandırılan yer bugün Bolu il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
290.	Silahdar Ağa köyü	Türkiye	26b	<p>Evliyâ Çelebi, Bolu Kalesi'nden batıya doğru yol alıp Silahdar Ağa köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Silahdar Ağa köyü olarak geçen yer bugün Bolu il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
291.	Mudurnu Kalesi	Türkiye	26b	<p>Evliyâ Çelebi, Silahdar Ağa köyünden yine batıya doğru yol alıp Mudurnu Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Mudurnu Kalesi olarak geçen yer bugün Bolu'nun bir ilçesi olan Mudurnu yakınlarında bulunmaktadır.</p>
292.	Göynük Kalesi	Türkiye	26b	<p>Evliyâ Çelebi, Mudurnu Kalesi'nden ayrılıp Göynük Kalesi'ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Göynük Kalesi olarak adlandırılan yer bugün Bolu il sınırları içinde</p>

				Zafer Kulesi olarak bulunmaktadır.
293.	Kuruçeşme köyü	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Göynük Kalesi'nden batıya doğru yol alıp Kuruçeşme köyüne ulaşmıştır. Seyahatname'de Kuruçeşme köyü olarak geçen yer bugün Sakarya'da bulunmaktadır.
294.	Sabanca kasabası	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Kuruçeşme köyünden yine batı tarafa ağaç deryası içinde ilerleyip Sabanca kasabasına ulaşmıştır.
295.	İzningit (İzmit) Kalesi	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Sabanca kasabasından batıya doğru ilerleyip İzningit (İzmit) Kalesi'ne ulaşmıştır. Bu kalenin Seyahatname'nin yazıldığı zaman diliminde Kütahya eyâletinde sancakbeyi tahtında bulunduğu seyahatname kayıtlarında yer almaktadır.
296.	Hereke Kalesi	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, İznikmit, yani İzningit (İzmit) Kalesi'nden deniz kıyısı ile Hereke Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'nin yazıldığı zaman dilimi içinde "Hereke" adlı yer Kocaeli'nde nahiye

				olarak geçmektedir. ¹⁶ Seyahatname’de Hereke Kalesi olarak geçen yer bugün ise yine Kocaeli sınırları içinde Hereke adıyla bulunmaktadır.
297.	Gebze kasabası	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Hereke Kalesi’nden yine batı tarafa altı saatte, mamur Gebze kasabasına ulaşmıştır. Seyahatname’de “Gebze kasabası” olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre seyahatin gerçekleştiği zaman dilimi içinde Anadolu eyâletinde Kocaeli’nde bulunmaktadır. ¹⁷ Seyahatname’de Gebze kasabası olarak adlandırılan yer bugün ise Kocaeli il sınırları içinde bulunmaktadır.
298.	Kartal köyü	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Gebze kasabasından Kartal köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kartal köyü olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde bulunmaktadır.

¹⁶ Sezen, *Ön. ver.*, s.345.

¹⁷ Sezen, *Ön. ver.*, s.280.

299.	Üsküdar	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Kartal köyünden batı tarafa altı saatte varıp Üsküdar'a ulaşmıştır. Seyahatname'de Üsküdar olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde bulunmaktadır.
300.	İstanbul	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, Üsküdar'dan gemilerden birine binip esenlikle 1066 yılının Ramazan ayının birinci 23 Haziran 1656 gününde Ahurkapı'dan büyük şehir ve eski belde Kostantiniyye, yani Belde-i Tayyibe İstanbul'a girmiştir. Van'dan İstanbul'a gelip 10 gün konaklayıp 1066 senesinin ramazan bayramının dördüncü günü İstanbul'dan Özü eyâletine gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir.
301.	Edirnekapı	Türkiye	26b	Evliyâ Çelebi, İstanbul içinde öncelikle Edirnekapı'ya geçmiştir.
302.	Topçular	Türkiye	27a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Edirnekapı'dan Topçular'a geçmiştir.
303.	Çatalca kasabası	Türkiye	27b	Evliyâ Çelebi, Topçular'dan Çatalca kasabasına geçmiştir.
304.	Fener kasabası	Türkiye	27b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Çatalca Fener kasabasına

				<p>geçmiştir. Buradan kuzeye doğru gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Fener kasabası olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde Fenerköy olarak bulunmaktadır.</p>
305.	<i>Harmanşahî köyü</i>	Türkiye	27b	<p>Evliyâ Çelebi, Fener kasabasından Harmanşahî köyüne ulaşmıştır. Seyahatname’de Harmanşahî köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
306.	<i>Uzunhacılar köyü</i>	Türkiye	27b	<p>Evliyâ Çelebi, Harmanşahî köyünden Uzunhacılar köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Uzunhacılar köyü olarak geçen yer bugün Çerkezköy/Tekirdağ’da yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, buradan yine kuzeye doğru yola çıkmıştır.</p>
307.	<i>Yenehisar Kalesi</i>	Türkiye	27b	<p>Yenehisar Kalesi’ne gitmiştir. Kostantin tekfuru yapısı olan Kırkkilise sancağı hükmünde naiplik olduğunu söylemiştir. Kalenin tahkiyesini yaptıktan sonra buradan kuzeye doğru yola çıkmıştır.</p>

				Seyahatname’de Yenehisar Kalesi olarak geçen bugün yer almamaktadır.
308.	Kırkkilise	Türkiye	27b	Yenehisar Kalesi’nden yola çıkan Evliyâ Çelebi, Kırknisâ, yani Kırkkilise’ye gelmiştir. Bugün Kırklareli olarak bilinen il Evliyâ Çelebi’nin Seyahatnamesi’nde Kırkkilise olarak geçmektedir. Evliyâ Çelebi, şehirdeki yer sebillerini, köprüleri, çeşmeleri, kahvehaneleri, toplanma ve dinlenme yerlerini detay vermeden kısaca tahkiye ettikten sonra şehir içindeki seyahatine devam etmiştir.
309.	Fakılar köyü	Bulgaristan	27b	Evliyâ Çelebi, öncelikle Kırkkilise adlı yerden Fakılar köyüne uğramıştır. Güzergâh sırasına göre Evliyâ Çelebi’nin gitmiş olduğu Fakılar köyü bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
310.	Kurşunlu Cami	Türkiye	27b	Evliyâ Çelebi, Fakılar köyünden sonra Kurşunlu Cami’ne geçmiştir. Seyahatname’de Kurşunlu Cami olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde bulunmaktadır.

311.	Kırknisâ Ziyaretgâhı	Türkiye	27b	<p>Evliyâ Çelebi, Kurşunlu Cami'nden sonra Kırknisâ Ziyaretgâhı'na uğramıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kırknisâ Ziyaretgâhı olarak adlandırılan yer bugün Kırklareli olarak geçmektedir.</p>
312.	Erikli köyü	Türkiye	27b	<p>Evliyâ Çelebi, Kırknisâ Ziyaretgâhı'ndan sonra Erikli köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Erikli köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
313.	Istiranca Dağları	Türkiye	28a	<p>Evliyâ Çelebi, yine kuzeye dağlar ve ormanlar içinde gidip Istiranca Dağları'na doğru yol almıştır. Seyahatname'de Istiranca Dağları olarak geçen yer bugün Yıldız Dağları olarak da geçmekte olup Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
314.	Burgaz İskelesi	Bulgaristan	28a	<p>Evliyâ Çelebi, Istiranca Dağları'ndan sonra Burgaz İskelesi'ne üç saatin sonunda gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Burgaz İskelesi olarak geçen yer bugün</p>

				Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
315.	Karapınar köyü	Bulgaristan	28a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Aydos kazasında bir orman içinde bulunan Karapınar köyüne uğramıştır. Köyün coğrafi konumunu tasvir ettikten sonra üç saatte doğu tarafa ormanlar içinde gitmeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Karapınar köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
316.	Süzebolu Kalesi	Bulgaristan	28a	<p>Evliyâ Çelebi, Karapınar köyünden doğu tarafa orman içine gidip Süzebolu Kalesi’ne uğramıştır. Kalenin tarihi, yapılışı ve imarı hakkında bilgi verdikten sonra bu kaleden kuzey tarafa doğru yol almaya başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Süzebolu Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Süzebolu olarak bulunmaktadır.</p>
317.	<i>Poroz Kalesi</i>	Bulgaristan	28a	<p>Evliyâ Çelebi, Süzebolu Kalesi’nden 4 saatte Poroz Kalesi’ne gitmiştir.</p>

				Seyahatname’de Poroz Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
318.	Ahyolu Kalesi	Bulgaristan	28a	Evliyâ Çelebi, Poroz Kalesi’nden kuzeye doğru 7 saat yol alıp Ahyolu Kalesi’ne gitmiştir. Ahyolu Kalesi’nin tarihinden ve mimari özelliklerinden bahsettikten sonra buradan deniz kıyısı ile Ahyolu Körfezi’ne gittiğini belirtmiştir. Seyahatname’de Ahyolu Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan’ın güneydoğusunda sahil kasabası olan yer Pomorie veya Ahyolu olarak bilinmektedir.
319.	Müsevre Kalesi	Bulgaristan	28b	Evliyâ’nın Ahyolu Körfezi’nden sonra geldiği yer Müsevre Kalesi’dir. Seyahatname’de Müsevre Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Misivri, (1566-1690) tarihleri arasında kazâ olarak Silistre/Rumeli eyâletinde bulunmaktadır. Bugün ise Misivri Kalesi olarak Bulgaristan’ın Karadeniz Kıyısı’nda Nesebar adlı yerde bulunmaktadır.

320.	Kamçı Nehri	Bulgaristan	28b	Evliyâ Çelebi, Müsevre Kalesi'nden kuzey tarafa deniz kıyısı ile giderek Kamçı Nehri'ne geldiğini belirtmiştir. Kamçı Nehri'nden daha ileride Varna şehri olduğunu söylemiştir ancak Varna şehri güzergâh sızamızda değildir. Seyahatname'de Kamçı Nehri olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmakta olup Kamchia adı ile zikredilmektedir.
321.	Aydos İlıcası	Bulgaristan	28b	Evliyâ Çelebi, Kamçı Nehri'nin kara tarafıyla kuzey yönüne doğru ilerleyip Aydos İlıcası'na gelmiştir. Bugün Bulgaristan ülke sınırları içerisinde olan ılıcanın faydaları da tarihten alınan hikâyelerle anlatılmıştır.
322.	Çenge Yaylası	Bulgaristan	28b	Evliyâ Çelebi, Aydos İlıcası'ndan yine kuzeye Çenge Yaylası'na gitmiştir. Seyahatname'de Çenge Yaylası olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
323.	Koparan köyü	Bulgaristan	28b	Evliyâ Çelebi, Çenge Yaylası'ndan Bulgar köyü olan Koparan köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Koparan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
324.	Sücülü köyü	Bulgaristan	28b	<p>Evliyâ Çelebi, Koparan köyünden Sücülü köyüne geçmiştir. Ziyaretinden sonra kuzeye doğru yokuş aşağı inmeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Sücülü köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
325.	Köprü Kalesi	Bulgaristan	29a	<p>Evliyâ Çelebi, Sücülü köyünden Köprü Kalesi’ne gelmiştir. Evliyâ Çelebi, akabinde Kamçı Nehri üzerinde yüksek bir tepe üzerinde hâlâ yer yer harap toprak olan Köprü Kalesi’nden doğuya doğru yol almaya başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Köprü Kalesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
326.	Devne Değirmenleri	Bulgaristan	29a	<p>Evliyâ Çelebi, Köprü Kalesi’nden Devne Değirmenleri’ne gitmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi Devne Değirmenleri’nin özelliklerini tahkiye ederken, Melek Ahmed Paşa’nın sâlih rüyasını anlatmaya başlamıştır. Rüyanın tahkiyesi içinde Silistre,</p>

				<p>Kırkkilise, Niğbolu, Çirmen, Vidin ve Vize sancak adları geçmektedir. Lâkin güzergâh sıramızda değildirler.</p> <p>Seyahatname’de Devne Değirmenleri olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Devne yer adıyla bulunmaktadır.</p>
327.	Varna Kalesi	Bulgaristan	30a	<p>Evliyâ Çelebi, Devne Değirmenleri’nden ayrılıp Karadeniz kenarında Özü eyâletinde dörtgen şeklinde bir şeddadî yapı olan Varna Kalesi’ne gidip kalenin büyüklüğü, şekli, çevresi ve mimarisi hakkında bilgi vermiştir. Daha sonra burada yaşayan reayanın Müslümanlardan ve Gayrimüslimlerden oluştuğunu belirtmiştir. Mahallede yaşayan reayanın ise Rumlardan, Yahudilerden ve Ermenilerden oluştuğunu belirtmiştir. Daha sonra cami isimlerini, mescit isimlerini, derviş tekkelerini, tüccar hanlarını, hamamları, çeşmeleri, iskelelerinin adlarını vermiştir lâkin bu yerleri gezme sırasını belirtmemiştir. Yalnız bu iskelelerin Rum,</p>

				<p>Arap ve Acemlere ait olduğunu belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Varna Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır. Evliyâ Çelebi’nin Varna Kalesi olarak gitmiş olabileceği yere yakın bir konum olarak Varna adlı yeri gösterebiliriz.</p>
328.	Şeyh Tatar Mehmed Efendi Kabri	Bulgaristan	31a	<p>Varna Kalesi’ni anlatmaya devam eden Evliyâ Çelebi, burada Eski Camii avlusunda Şeyh Tatar Mehmed Efendi Kabri’ni ziyaret ettiğini söylemiştir. Daha sonra Varna’dan kayıklara binip Kamçı Nehri’nin karşı tarafına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şeyh Tatar Mehmed Efendi Kabri olarak zikredilen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
329.	Galata köyü	Bulgaristan	31a	<p>Evliyâ Çelebi, Kamçı Nehri’nin karşı tarafında Galata köyüne gittiğini söylemiştir. Burada yaşayan reayanın büyük çoğunluğunun Rumlardan oluştuğunu belirtmiştir. Seyahatname’de Galata köyü olarak zikredilen</p>

				yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
330.	Varna	Bulgaristan	31a	Evliyâ Çelebi, Galata köyünden yola çıkıp Varna şehrine tekrar gelmiştir.
331.	Yeniköy	Bulgaristan	31a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Varna şehrinden kuzey tarafa doğru ilerleyip Yeniköy adlı yere ulaşmıştır. Seyahatname’de Yeniköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
332.	Batova Sultan Tekkesi	Bulgaristan	31a	Evliyâ Çelebi, Yeniköy adlı yerden deniz kıyısı ile kuzey tarafa doğru ilerleyip Batova Sultan Tekkesi’ne ulaşmıştır. Daha sonra bu yerin Silistre eyâletinde bulunduğunu belirtmiştir. Seyahatname’de Batova Sultan Tekkesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır. Lâkin Bulgaristan ülke sınırları içinde Batova adlı yer bulunmaktadır. Ve bu türbenin Batova adlı yer yakınlarında olduğunu tahmin ediyoruz.
333.	İncili köyü	Bulgaristan	31a	Evliyâ Çelebi, Batova Sultan Tekkesi’nden ayrıldıktan sonra Balçık kazâsı bölgesinde

				<p>mamur Müslüman köyü olan İncili köyüne gelmiştir. Buradan yine kuzey tarafa doğru hareket etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İncili köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
334.	Balçık kasabası	Bulgaristan	31a	<p>İncili köyünden kuzey tarafta doğru gelen Evliyâ Çelebi, Balçık kasabası adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Balçık kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Balçık adlı yerde bulunmaktadır.</p>
335.	Kavarna Bender kasabası	Bulgaristan	31a	<p>Evliyâ Çelebi, Balçık kasabasından ayrılıp kuzey tarafa şenlikli köyler içinde gidip Kavarna Bender kasabası adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de ismi geçen Kavarna Bender kasabası adlı yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
336.	Çayırılı köyü	Bulgaristan	31a	<p>Evliyâ Çelebi, bu Kavarna Bender kasabasından ayrılıp Deliorman nahiyesine gitmek üzere yola çıkmıştır. Deliorman nahiyesi bugün Bulgaristan</p>

				<p>ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, ilk olarak Deliorman nahiyesinde Çayırılı köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Çayırılı köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Senokos olarak bulunmaktadır.</p>
337.	Güllüköy	Bulgaristan	31a	<p>Evliyâ Çelebi, Çayırılı köyünden ayrıldıktan sonra Güllüköy adlı yere geçmiştir. Deliorman vilâyetinde bulunan bu yerden kuzey tarafa bir günde yol gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Güllüköy olarak geçen yer, bugün Bulgaristan’da Alekova adlı yerde Alekovo adı ile zikredilmektedir.</p>
338.	Silistre Kalesi	Bulgaristan	31a	<p>Evliyâ Çelebi, Güllüköy’den ayrılıp Silistre Kalesi’ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Silistre Kalesi’nin Seyahatname’nin ikinci cildinde detaylıca yazıldığını belirtip Silistre Kalesi’nin özelliklerini açıklamamıştır.</p> <p>“Silistre” adlı yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre (1632-1641)</p>

				<p>yılları arasında Özi eyâletinde sancak olarak bulunurken, 17.yy'da Silistre eyâleti olarak var olmuştur.¹⁸</p> <p>Seyahatname'de Silistre Kalesi olarak geçen yer bugün ise Bulgaristan ülke sınırları içinde Silistre'de bulunmaktadır.</p>
339.	<i>Kızılca köyü</i>	Bulgaristan	31b	<p>Evliyâ Çelebi, Silistre Kalesi'nden kıbleye doğru yol alıp Kızılca köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kızılca köyü olarak zikredilen yerin bugün nerede olduğu belirsizdir. Ancak Seyahatname'de ismi zikrolunan Kızılca köyünün yine Bulgaristan ülke sınırları içinde olduğunu düşünmekteyiz.</p>
340.	<i>Kuyucak köyü</i>	Bulgaristan	31b	<p>Evliyâ Çelebi, Kızılca köyünden ayrıldıktan sonra Kuyucak köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kuyucak köyü olarak geçen yerin bugün nerede olduğu belirsizdir. Öyle ki Seyahatname'de ismi zikrolunan Kuyucak köyünün yine Bulgaristan ülke sınırları</p>

¹⁸ Sezen, *Ön. ver.*, s.460.

				<p>içinde olduğunu düşünmekteyiz.</p>
341.	Receb Kuyusu köyü	Bulgaristan	31b	<p>Evliyâ Çelebi, Kuyucak köyünden sonra Receb Kuyusu köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Receb Kuyusu köyü olarak geçen yerin bugün ise nerede olduğu belirsizdir. Ancak Seyahatname’de ismi zikrolunan Receb Kuyusu köyünün yine Bulgaristan ülke sınırları içinde olduğunu düşünmekteyiz.</p>
342.	Keçi Deresi köyü	Bulgaristan	31b	<p>Evliyâ Çelebi, Receb Kuyusu köyünden ayrılıp Keçi Deresi köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Keçi Deresi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır. Öyle ki Seyahatname’de ismi zikrolunan Keçi Deresi köyünün güzergâh sırasından dolayı yine Bulgaristan ülke sınırları içinde olduğunu düşünmekteyiz.</p>
343.	Kulaklar köyü	Bulgaristan	31b	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Keçi Deresi köyünden ayrılıp Kulaklar köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kulaklar köyü olarak geçen yerin bugün</p>

				nerede olduğu ise belirsizdir. Öyle ki Seyahatname’de ismi zikrolunan Kulaklar köyünün güzergâh sırasından dolayı yine Bulgaristan sınırları içinde olduğunu düşünmekteyiz.
344.	Mankalya Kalesi	Romanya	31b	<p>Kulaklar köyünden doğuya giden Evliyâ Çelebi, bugün Romanya sınırları içinde bulunan Mankalya Kalesi’ni 1061 (1651)’de ziyaret etmiştir. Kalenin ziyareti sırasında bazı yer adlarını zikretmiştir. Zikrolunan Hemedan, Dergezin, Werdebil, Şehriban, Mehriban yer adları güzergâh sıramızda değildir.</p> <p>Evliyâ, Mankalya şehrinden üç ılgar ile ayrılıp İstanbul’a gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de “Mankalya Kalesi” olarak adlandırılan yer seyahatin gerçekleştiği zaman diliminde Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Varna/Silistre eyâletinde¹⁹ kazâ olarak bulunmaktadır. Bugün ise Mankalya adlı yer Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır. Mankalya</p>

¹⁹Sezen, *Ön. ver.*, s.360.

				Kalesi'nin de Mankalya adlı yerin yakınlarında olduğunu tahmin etmekteyiz.
345.	Sarıgöl köyü	Bulgaristan	33a	Evliyâ Çelebi, Mankalya'dan İstanbul'a giderken Sarıgöl köyüne uğramıştır. Seyahatname'de Sarıgöl köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
346.	Gelincikli köyü	Bulgaristan	33a	Evliyâ Çelebi, Sarıgöl köyünden Gelincikli köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Gelincikli köyü olarak zikredilen yerin bugün nerede olduğu belirsizdir. Öyle ki Seyahatname'de ismi zikrolunan Gelincikli köyünün yine Bulgaristan ve İstanbul arasında bir yerde olduğunu düşünmekteyiz.
347.	Hasılcıklı köyü	Bulgaristan	33a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Gelincikli köyünden, Hasılcıklı köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Hasılcıklı köyü olarak zikredilen yerin bugün nerede olduğu bilinmemektedir.

348.	Pravadi Kalesi	Bulgaristan	33a	<p>Evliyâ Çelebi, Hasılcıklı köyünden ise Pravadi Kalesi'ne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname'de Pravadi Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda Varna yakınlarında, Karadeniz'e ulaşan İridere havzasında (Provadiysko Plato) söz konusu ırmağın bulunduğu sahrada Pravadi yer adı ile bulunmaktadır.</p>
349.	Çenge köyü	Bulgaristan	33a	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Pravadi Kalesi'nden Çenge köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çenge köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
350.	Aydos Kalesi	Bulgaristan	33a	<p>Evliyâ Çelebi, Çenge köyünden Aydos Kalesi'ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Aydos Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Aydos'ta bulunmaktadır.</p>
351.	Fakılar köyü	Bulgaristan	33a	<p>Evliyâ Çelebi, Aydos Kalesi'nden ise Fakılar köyüne ulaşmıştır.</p>

				Seyahatname’de yer adı olarak geçen Fakılar köyü bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.
352.	Kovanlı köyü	Bulgaristan	33a	Evliyâ Çelebi, Fakılar köyünden Kovanlı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kovanlı köyü olarak geçen yerin bugün nerede bulunduğu bilinmemektedir. Güzergâh sırasına dikkat edilecek olursa bu yerin Bulgaristan sınırları içinde olması muhtemeldir.
353.	Kırkkilise	Türkiye	33a	Evliyâ Çelebi, Kovanlı köyünden de Kırkkilise şehrine geçmiştir. Seyahatname’de Kırkkilise olarak geçen yer bugün Kırklareli olarak bulunmaktadır.
354.	Pınarhisar kasabası	Türkiye	33a	Kırkkilise adlı yerden seyahatine devam eden Evliyâ Çelebi, Pınarhisar kasabasına uğramıştır. Seyahatname’de Pınarhisar kasabası olarak geçen yer bugün Kırklareli il sınırları içinde bulunmaktadır.
355.	Uzunhacılar kasabası	Türkiye	33a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Pınarhisar kasabasından ayrılıp

				<p>Uzunhacılar kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de ismi zikrolunan Uzunhacılar kasabası bugün Uzunhacı yer adı olarak Tekirdağ il sınırları içinde Çerkezköy’de bulunmaktadır.</p>
356.	Kösdemir kasabası	Türkiye	33a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Uzunhacılar kasabasından ayrılıp Kösdemir kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kösdemir kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
357.	Çatalca kasabası	Türkiye	33a	<p>Evliyâ Çelebi, Kösdemir kasabasından Çatalca kasabasına geçmiştir.</p> <p>Çatalca kasabası olarak Seyahatname’de zikrolunan yer adı bugün İstanbul’da bulunmaktadır.</p>
358.	Topçular kasabası	Türkiye	33a	<p>Evliyâ Çelebi, Çatalca kasabasından ise Topçular kasabasına uğramıştır. 1067 senesi Saferinin 20. günü 8 Aralık 1656 ise Silistre’ye gitmek üzere tekrar yola çıkmıştır.</p>

				Seyahatname’de Topçular kasabası olarak zikrolunan yer adı bugün İstanbul’da bulunmaktadır.
359.	Çatalca kasabası	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Topçular kasabası ndan ayrıldıktan sonra Çatalca kasabasına ulaşmıştır. Seyahatname’de Çatalca kasabası olarak zikrolunan yer adı bugün İstanbul’da Çatalca olarak yer almaktadır.
360.	<i>Kösdemir kasabası</i>	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Çatalca kasabasından ayrıldıktan sonra Kösdemir kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Kösdemir kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
361.	<i>Yancıklar kasabası</i>	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Kösdemir kasabasından Yancıklar kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Yancıklar kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
362.	Erikli köyü	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Yancıklar kasabasından Erikli köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Erikli köyü olarak geçen yer bugün Edirne

				il sınırları içinde bulunmaktadır.
363.	Karapınar köyü	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Erikli köyünden Karapınar köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Karapınar köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.
364.	Nadir köyü	Türkiye	33b	Evliyâ Çelebi, Karapınar köyünden Nadir köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Nadir köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
365.	Pravadi Kalesi	Bulgaristan	33b	Evliyâ Çelebi, Nadir köyünden Pravadi Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Pravadi Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda Varna yakınlarında, Karadeniz’e ulaşan İridere havzasında (Provadiysko Plato) söz konusu ırmağın bulunduğu sahrada Pravadi yer adı ile bulunmaktadır.
366.	Ortaköy	Bulgaristan	33b	Evliyâ Çelebi, Pravadi Kalesi’nden Ortaköy adlı yere geçmiştir.

				Seyahatname’de güzergâh sırasına göre Ortaköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Ortaköy adıyla bulunmaktadır.
367.	<i>Kızılca köyü</i>	Bulgaristan	33b	Evliyâ Çelebi, Ortaköy’den Kızılca köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kızılca köyü olarak zikredilen yerin bugün nerede olduğu belirsizdir. Ancak Seyahatname’de ismi zikrolunan Kızılca köyünün yine Bulgaristan sınırları içinde olduğunu düşünmekteyiz.
368.	<i>Eflatar köyü</i>	Bulgaristan	33b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Kızılca köyünden Eflatar köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Eflatar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
369.	Silistre Kalesi	Bulgaristan	33b	Evliyâ Çelebi, Eflatar köyünden Silistre Kalesi’ne tekrar gitmiştir. Silistre Kalesi, bugün Romanya ülke sınırında, Tuna kıyısında yer almaktadır. Silistre Kalesi’ni kısaca tasvir edip kale hakkında tahkiyelerde bulunan Evliyâ Çelebi, Eflâk, Boğdan ve Leh gib yer adlarını zikretmiştir. İsmi zikrolunan

				<p>yerler ise güzergâh sırımızda değildirler.</p> <p>“Silistre” adlı yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre (1632-1641) yılları arasında Özi eyâletinde sancak olarak bulunurken, 17.yy’da Silistre eyâleti olarak var olmuştur.²⁰</p> <p>Seyahatname’de Silistre Kalesi olarak geçen yer bugün ise Bulgaristan ülke sınırları içinde Silistre’de bulunmaktadır.</p>
370.	Elmalı köyü	Türkiye	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Silistre şehrinden 1067 senesi Şaban ayının 12. günü 26 Mayıs 1657 Leh memleketine Rakofçi Kral üzerine sefere gitmek üzere konaklar, kaleler ve kasabalar geçtiklerini bildirmiştir. Silistre’den kıble yönünde ilerleyip Elmalı köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Elmalı köyü olarak geçen yer bugün Malkara/Tekirdağ’da bulunmaktadır.</p>

²⁰ Sezen, *Ön. ver.*, s.460.

371.	Çukurpınarı	Türkiye	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Elmalı köyünden sonra Çukurpınarı adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Çukurpınarı olarak geçen yer bugün ise Kırklareli il sınırları içinde Çukurpınarı köyü olarak bulunmaktadır.</p>
372.	Karaağaç	Türkiye	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Çukurpınarı’ndan Karaağaç adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Karaağaç olarak geçen yer bugün ise Kırklareli il sınırları içinde Karaağaç köyü olarak bulunmaktadır.</p>
373.	Kilisecik	Türkiye	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Karaağaç adlı yerden ise Kilisecik adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kilisecik olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
374.	Bozavurd	Türkiye	34a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Kilisecik adlı yerden Bozavurd adlı yere geçtiğini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Bozavurd olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

375.	Söğütçük	Türkiye	34a	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Bozavurd adlı yerden Söğütçük'e geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Söğütçük olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
376.	Hacıoğlu Pazarı	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Söğütçük'ten ise Hacıoğlu Pazarı'na gidip Hacıoğlu adlı yerde 3 gün kaldığını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Hacıoğlu Pazarı olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
377.	Hırmenli köyü	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Hacıoğlu Pazarı adlı yerden kuzeye gidip Hırmenli köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Hırmenli köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Harmanlı olarak bulunmaktadır.</p>
378.	Düdükçü köyü	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Hırmenli köyünden Düdükçü köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Düdükçü köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

379.	<i>Kurnarcık köyü</i>	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Düdükçü köyünden Kurnarcık köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kurnarcık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
380.	<i>Bülbüllü köyü</i>	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Kurnacık köyünden Bülbüllü köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Bülbüllü köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
381.	<i>İster Büyük kasabası</i>	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Bülbüllü köyünden İster Büyük kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Akabinde bu yerin Seyahatname’nin ikinci cildinde daha detaylı tahkiye edildiğini belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İster Büyük kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
382.	<i>Eynehan Çeşmesi köyü</i>	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra İster Büyük kasabasından Eynehan Çeşmesi köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Eynehan Çeşmesi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

383.	Yaylacık köyü	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Eynehan Çeşmesi köyünden ise Yaylacık köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yaylacık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
384.	Babadağ Kalesi	Romanya	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Yaylacık köyünden ise Babadağı Şehri Kalesi’ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Babadağ Şehri Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya’da Babadağ adlı yerde bulunmaktadır.</p>
385.	Yeniköy	Bulgaristan	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Babadağı Şehri Kalesi’nden Yeniköy’e gittiğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yeniköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
386.	Hacıgî Paşa Çiftliği	Bulgaristan-Romanya	34a	<p>Evliyâ Çelebi, Yeniköy’den Hacıgî Paşa Çiftliği’ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Hacıgî Paşa Çiftliği olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
387.	Tulça Kalesi	Romanya	34b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra 1044 1634/5 tarihinde Sultan IV. Murad Han tarafından yapılan, Tuna kenarında bir alçacık</p>

				<p>kaya üzerinde dörtgen şekilden uzunlamasına Şeddadî sağlam taş yapı olan Tuna kenarında Silistre eyâleti toprağında olan Tulça Kalesi'ne uğramıştır. Daha sonra Tulça Kalesi yani Yılan Adası'nın iç ve dış özelliklerini tahkiye etmiştir. Kalenin yön bilgisine göre bulunduğu yer hakkında bilgi vermiştir. Kalenin kuzeyinde ve güneyinde Tuna Nehri, karşısında ise İsmail şehrinin bulunduğunu belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tulça Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Tulca'da bulunmaktadır.</p>
388.	İsmail	Ukrayna	34b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Yılanlı Adası'nı esenlikle geçip 3 günde de İsmail şehri önündeki büyük Tuna'yı da 500 pârre gemiyle geçtikten sonra İsmail şehrine gelmiştir. Bugün Romanya içinde bulunan İzmail adlı şehir Seyahatname'de İsmail şehri olarak Özü eyâletinde geçmekte olup Tulça'dan sonraki güzergâh sırasındadır.</p> <p>İsmail şehrinde Eflâk, Boğdan, Rum, Ermeni ve Yahudi</p>

				reayalarının yaşadığını belirtmiştir ancak burada yaşayan reayaların konuştukları diller hakkında bilgiler verilmemiştir. Şehrin mihrapları, limanları, yiyecek ve içecekleri, yapılan ticaretlerin çeşitliliği ve coğrafi konumu kısaca anlatılmıştır.
389.	<i>Kaplıbağlı köyü</i>	Ukrayna	35a	Evliyâ Çelebi, İsmail şehrinden İslâm askeri ile kalkıp kuzey tarafa, Kaplıbağlı köyüne ulaşmıştır. Kaplıbağlı köyü Seyahatname’de Tatar köyü ve İsmail nahiyesi olarak geçmektedir. Seyahatname’de Kaplıbağlı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
390.	<i>Koca Gölbaşı köyü</i>	Ukrayna	35a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Tatar köyü olan Kaplıbağlı köyünden ayrılıp Koca Gölbaşı köyüne varmıştır. Seyahatname’de Koca Gölbaşı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
391.	Tatarpınarı Kalesi	Ukrayna	35a	Silistre’nin Özü eyâletinde 150 akçe kazadan oluşan Tatarpınarı Kalesi’ne gelen Evliyâ Çelebi, kalenin kaza

				<p>sayısını, tarihini, zemin etüdünü tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Tatarpınarı Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
392.	<i>Acıgöl köyü</i>	Ukrayna	35a	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Tatar köyü olan Acıgöl köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Acıgöl köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
393.	Akkirman Kalesi	Ukrayna	35a	<p>Turla Nehri kenarında Salsal-ı Boğdan taht merkezi, yani aman şeddi Akkirman Kalesi’ne gelen Evliyâ Çelebi, kalenin adının geçmişteki farklı adlandırmalarını, tarihini, mimarisini ve hikâyesini anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Akkirman Kalesi olarak adlandırılan yer bugün, Ukrayna’nın güneybatısında tarihi Basarabya bölgesinde, bugünkü Odessa Oblastı’nın Bilhorod-Dnistrovskiyi şehrinde Akkerman Kalesi olarak yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, yön bilgisine göre ise kalenin doğusunda</p>

				Karadeniz'in yer aldığını belirtmiştir.
394.	<i>Sultan Bayezid Camii</i>	Ukrayna	36b	Evliyâ Çelebi, Akkirman Kalesi varoşunu anlatırken hepsi tahta örtülü ve tahta avlulu alt ve üst katlı, bağ ve bahçeli güzel haneleri olan 13 mahalle bulunduğunu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, bu yerlerden ilk olarak Sultan Bayezid Cami'ne gitmiştir. Seyahatname'de Sultan Bayezid Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
395.	<i>Mengli Giray Han Camii</i>	Ukrayna	36b	Evliyâ Çelebi, Sultan Bayezid Cami'nden sonra Mengli Giray Han Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Mengli Giray Han Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
396.	<i>Vaiz Camii</i>	Ukrayna	36b	Evliyâ Çelebi, Mengli Giray Han Cami'nden Vaiz Cami'ne geçmiştir. Seyahatname'de Vaiz Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
397.	<i>Sultan Selim Han Camii</i>	Ukrayna	36b	Evliyâ Çelebi, Vaiz Cami'nden Sultan Selim Han Cami'ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Sultan Selim Han Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
398.	<i>Sultan Bayezid-i Velî Hamamı</i>	Ukrayna	36b	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Turla Nehri yakınında Sultan Bayezid-i Velî Hamamı’nı ziyaret edip detaylı tasvir etmiştir. Seyahatname’de Sultan Bayezid-i Velî Hamamı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
399.	<i>Kamerü'l-kum</i>	Ukrayna	36b	Evliyâ Çelebi, Sultan Bayezid-i Velî Hamamı’ndan sonra Kamerül’l-kum adlı vadiye gittiklerini, orada gezerken buldukları metalden hâlâ elinde var olduğunu söylemiştir. Seyahatname’de Kamerül’l-kum Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
400.	Akkirman Kalesi	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, Kamerül’l-kum adlı vadiden tekrar Akkirman Kalesi’ne dönmüştür. Seyahatname’de Akkirman Kalesi olarak adlandırılan yer bugün, Ukrayna’nın güneybatısında tarihi Basarabya bölgesinde, bugünkü Odessa Oblastı’nın

				<p>Bilhorod-Dnistrovskyi şehrinde Akkerman Kalesi olarak yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, yön bilgisine göre ise kalenin doğusunda Karadeniz'in yer aldığını belirtmiştir.</p> <p>Evliyâ, daha sonra Akkirman'dan Paşa Efendi ile kalkıp batı tarafa gittiğini belirtmiştir.</p>
401.	<i>Han Kışlası</i>	Ukrayna	37a	<p>Akkirman'dan batıya doğru gelen Evliyâ Çelebi, Turla Nehri'nden bir saat uzaklıkta mamur ve abadan kasaba gibi han, cami ve hamamlı köy olan Han Kışlası adlı yere gelmiştir. Han Kışlası, Seyahatname kayıtlarında Bucak Tatarı hâkimi mekânı olarak bilinmektedir.</p> <p>Ancak Seyahatname'de Han Kışlası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p> <p>“Turla Nehri” ise bugün Dinyester Irmağı olarak da geçmektedir. Dinyester Irmağı, Ukrayna'nın ikinci uzun ırmağı olup, Moldova'nın başlıca su kaynağıdır ve Osmanlı</p>

				<p>döneminde Turla Nehri denmektedir.²¹</p> <p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, buradan yine batı tarafa doğru gitmiştir.</p>
402.	<i>Yanıkhisar Kalesi</i>	Ukrayna	37a	<p>Evliyâ Çelebi, Han Kışlası'ndan ayrıldıktan sonra Yanıkhisar Kalesi'ne geldiğini söylemiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yanıkhisar Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p> <p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Turla Nehri kenarıyla batı tarafa doğru gitmiştir.</p>
403.	<i>Hacı Hasan köyü</i>	Ukrayna	37a	<p>Evliyâ Çelebi, Turla Nehri kenarıyla batı tarafa doğru gidip Hacı Hasan köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Hacı Hasan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
404.	<i>Korkmaz köyü</i>	Ukrayna	37a	<p>Evliyâ Çelebi, Hacı Hasan köyünden Korkmaz köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Korkmaz köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

²¹ Mustafa Bilge, "Akkirman", <https://islamansiklopedisi.org.tr/akkirman> pdf 03.05.2019.

405.	<i>Sultan Savatı köyü</i>	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, Korkmaz köyünden Sultan Savatı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sultan Savatı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
406.	<i>Porka köyü</i>	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, Sultan Savatı köyünden ise Porka köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sultan Savatı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
407.	<i>Tonal köyü</i>	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Porka köyünden Tonal köyüne uğramıştır. Seyahatname’de Tonal köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
408.	<i>Çöplüce Kasabası köyü</i>	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, Tonal köyünden ise Çöplüce kasabası köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Çöplüce kasabası köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
409.	<i>Tilmaza köyü</i>	Ukrayna	37a	Evliyâ Çelebi, Çöplüce kasabası köyünden ise Tilmaza köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Tilmaza köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
410.	Livonta köyü	Ukrayna	37b	Evliyâ Çelebi, Tilmaza köyünden ise Livonta köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Livonta köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
411.	Kopan köyü	Ukrayna	37b	Evliyâ Çelebi, daha Livonta köyünden ayrılıp Kopan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kopan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
412.	Yeniköy	Bulgaristan	37b	Evliyâ Çelebi, Kopan köyünden batı tarafa 3 saat gidip Yeniköy’e gelmiştir. Evliyâ Çelebi, yazılan köylere sırasıyla gitmiştir. Ayrıca burada yaşayan reayaların Tatarlar, Eflâklar ve Boğdanlardan oluştuğunu da belirtmiştir. Seyahatname’de Yeniköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
413.	Bender Kalesi	Moldova	37b	Yeniköy’ün batısında olan, bugün Moldova sınırları içinde

				olan Bender Kalesi sıradaki güzergâhımızdır. Evliyâ Çelebi, Bender Kalesi'nin coğrafi konumunu, imarını; ârifler toplantı yerini, dinlenme yerini, mesire ve gezinti yerini, namazgâhını detaylıca tasvir etmiştir. Akabinde burada yaşayan reayaların Macar, Eflâk ve Boğdan reayalarından oluştuğunu belirtmiştir. Bender Kalesi'nden Leh vilâyetine gitmek üzere yola çıkmıştır. Bender Kalesi'nden çıkıp Turla Nehri kenarınca yol almıştır.
414.	<i>Yişneviç Nehri</i>	Moldova	38b	Evliyâ Çelebi, Bender toprağından atlar ile Yişneviç Nehri'ni geçmiştir. Seyahatname'de Yişneviç Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
415.	<i>Sihare köyü</i>	Moldova	38b	Evliyâ Çelebi, Yişneviç Nehri'nden ise Bender nahiyesinde olan Sihare köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Sihare köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
416.	<i>Boboyoz köyü</i>	Moldova	38b	Evliyâ Çelebi, Sihare köyünden ayrılıp Bender nahiyesinin son sınırı olan Boboyoz köyüne

				<p>gitmiştir. Bu köylerde yaşayan halkın Boğdan reayasından oluştuğunu da belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Boboyoz köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
417.	Orhay nahiyesi	Moldova	38b	<p>Turla Nehri kıyısında kurulu olan Orhay nahiyesi diğer bir güzergâhtır. Nahiyenin reayasını ise Eflâk ve Boğdanlıların oluşturduğu belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Orhay nahiyesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
418.	Hotin Kalesi	Ukrayna	39a	<p>Evliyâ Çelebi ve Melek Ahmed Paşa Orhay nahiyesinden kalkıp Turla Nehri kenarında bir gece konakladıktan sonra Hotin Kalesi’ne gitmişlerdir. Evliyâ daha sonra daha sonra Hotin Kalesi’nin büyüklüğünü, içinde ve dışında bulunan mamur yapıları kısaca tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Hotin Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Hotin Kalesi olarak varlığını korumaktadır.</p>

419.	<i>Şehit Karakaş Paşa'nın Nurlu Mezarı</i>	Ukrayna	39a	<p>Evliyâ Çelebi Hotin Kalesi'ni tahkiye ettikten sonra kale içindeki ziyaret yerlerini tahkiyeye başlamıştır. Hotin Kalesi içinde ilk olarak gittiği ziyaret yeri Şehit Karakaş Paşa'nın Nurlu Mezarıdır.</p> <p>Seyahatname'de Şehit Karakaş Paşa'nın Nurlu Mezarı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
420.	Ladicin Kalesi	Ukrayna	39b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Şehit Karakaş Paşa'nın Nurlu Mezarı'ndan ayrılıp Ladicin Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ladicin Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Ladychyn'de bulunmaktadır.</p>
421.	Soroka Kalesi	Moldova	39b	<p>Evliyâ Çelebi, Ladicin Kalesi'nden ayrılıp Soroka Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Soroka Kalesi olarak geçen yer bugün Moldova'da Soroca adlı yerde bulunmaktadır.</p>
422.	<i>Rıdvaniçe Kalesi</i>	Moldova	39b	<p>Evliyâ Çelebi, Soroko Kalesi'nden ayrılıp Rıdvaniçe Kalesi'ne geçmiştir. Eskiden beri Leh kralının kalesi olan bu yapının tasvirinin ve</p>

				<p>tahkiyesinin ardından 1067 Zilkadesinin ortasında 1657 Temmuz başı Yalı Ağasıyla Leh memleketine sefere gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Rıdvaniçe'den kayıkla Turla Nehri'ni esenlikle geçip karşı kıyıya ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Rıdvaniçe Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
423.	Durujunka vilâyeti	Moldova-Ukrayna	40a	<p>Daha sonra Evliyâ, Leh Kralı askerleriyle birlikte Durujunka vilâyetine gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Durujunka vilâyeti olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
424.	Raşkova Palankası	Ukrayna	40a	<p>Evliyâ Çelebi, Durujunka vilâyetinden Turla Nehri'nin kenarıyla doğu tarafa doğru yol alıp Raşkova Palankası adlı yere gittiğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Raşkova Palankası olarak geçen yer bugün Ukrayna Rashkova'da bulunmaktadır.</p>
425.	Mohilo Kalesi	Ukrayna	40a	<p>Evliyâ Çelebi, Raşkova Palankası'ndan ayrılıp Mohilo Kalesi'ne varmıştır.</p>

				Seyahatname’de Mohilo Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da Mohiliv adlı yerde bulunmaktadır.
426.	Zin Sahrası	Ukrayna	40a	Evliyâ Çelebi, Mohilo Kalesi’nden ayrıldıktan sonra Zin Sahrası’na ulaşmıştır. Seyahatname’de Zin Sahrası olarak geçen yer bugün Ukrayna’da bulunmaktadır.
427.	Zingü Kalesi	Ukrayna	40a	Evliyâ Çelebi, Zin Sahrası’ndan 10 saatte ormanlık alan içinden geçerek Zingü Kalesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de Zingü Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
428.	Bora Sahrası	Ukrayna	40a	Evliyâ Çelebi, Zingü Kalesi olarak geçen yerden Bora Sahrası adlı yere geçip Bora Sahası’nda bir gece konakladıktan sonra ertesi gün yola çıkmıştır. Kuzeye doğru gitmiştir. Seyahatname’de Bora Sahrası olarak geçen yer bugün Ukrayna’da bulunmaktadır.
429.	Kamaniçse Kalesi	Ukrayna	40a	Evliyâ Çelebi, kuzeyde Bora Sahrası’ndan ayrılıp Kamaniçse adlı kaleye

				varmıştır. Seyahatname’de Kamaniçe olarak adlandırılan kale, bugün Ukrayna’nın Kamyanets-Podilski kentinde bulunmaktadır. Kamaniçe Kalesi’nin iç ve dış özelliklerini anlatan Evliyâ Çelebi, kaleden ayrılıp Arnavutluk’un kuzeybatısına doğru yol almıştır.
430.	Bar Kalesi	Ukrayna	40b	Evliyâ Çelebi, Kamaniçe’de bir gece yatıp sabahleyin Bar Kalesi’ne ulaşmıştır. Seyahatname’de Bar Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da bulunmaktadır. Daha sonra Evliyâ Çelebi, Bar Kalesi’nden Yıldız tarafına Kazak ve Leh köylerini geçerek bir adaya geldiklerini belirtmiştir. Adanın ismini ise zikretmemiştir.
431.	<i>Izbaraş Taş Kalesi</i>	Ukrayna	40b	Evliyâ Çelebi, Bar Kalesi’nden, çölleri ve bahçe köyleri iki günde geçip, Hanarvaş vilâyeti, yani Izbaraş Taş Kalesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de Izbaraş Taş Kalesi olarak geçen yerin bugün bulunmamaktadır.

432.	Gürlev Kalesi	Ukrayna	41a	<p>Evliyâ Çelebi, Harnavas vilâyetinden Leh ve Tatar askerleri ile ayrılıp Gürlev Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Gürlev Kalesi olarak geçen yerin bugün bulunmamaktadır.</p>
433.	Burut Palankası	Ukrayna	41a	<p>Evliyâ Çelebi, Gürlev Kalesi'nden ayrılıp kuzey yönünde gidip Burut Palankası adlı yere gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Burut Kalesi olarak zikredilen kalenin bugünkü adı Prut Kalesi'dir. Prut Kalesi, Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
434.	Podhayiçse Kalesi	Ukrayna	41a	<p>Evliyâ Çelebi, Burut Palankası'ndan poyraz yönünde gidip Podhayiçse Kalesi'ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Podhayiçse Kalesi olarak adlandırılan yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, bu kalenin firdolayı büyüklüğünü, kaç kapısı olduğunu ve iç-dış özelliklerini kısaca anlatıp kuzey tarafa doğru 7 saatte gittiğini belirtmiştir.</p>

435.	İşceriz Kalesi	Polonya	41b	<p>Podhayiçse Sahrası'ndan Horodok, Topurdok, İşceriz, İlvov, Lobinya ve Erdel vilâyetine gitmek için yola çıkan Evliyâ Çelebi, ilk olarak Krakov vilâyetinde bulunan Eski İşceriz Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Eski İşceriz Kalesi olarak bilinen yer adı bugün bulunmamaktadır.</p>
436.	İlvov vilâyeti	Ukrayna	41b	<p>Turla Nehri olarak geçen Dinyester olarak bilinen nehir Ukrayna sınırları içindedir. Evliyâ Çelebi, İşceriz Kalesi'nden sonra İlvov vilâyetine geldiğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İlvov vilâyeti olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Lviv adlı yer olarak bulunmaktadır.</p>
437.	Boraj Sahrası	Ukrayna	42a	<p>Evliyâ Çelebi, İlvov vilâyetinde sabaha kadar bekleyip Ilgar ile yürüyüp Boraj Sahrası adlı yere gelmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, 1067 senesi Zilhiccesinin 15. Günü 26 Eylül 1657 seher vaktinde</p>

				<p>Nureddin Sultan ile Yalı Tatarı ile Leh yardımı ve Kardaş Kazak ile Boraj Sahrası ormanından çıktıklarını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Boraj Sahrası olarak geçen yer bugün Romanya’da Borănești olarak bulunmaktadır.</p>
438.	İlvov vilâyeti	Ukrayna	42a	<p>Evliyâ Çelebi, 170 bin Tatar askeri ile kuzey tarafa bakımlı, şenlikli ve verimli köyler geçerek 7 saatte İlvov vilâyetine tekrar geldiğini söylemiştir.</p> <p>İlvov vilâyetinde, İlvov Kalesi’nin özelliklerini tekrar anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname’de İlvov vilâyeti olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Lviv olarak yer almaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, bu şehirde Yahudiden çok bir kavim olmadığını, Ermenilerin de olmadığını, Çingene ve Hırvat kavimlerinin de olmadığını ancak bezirgânlardan Laz kavmi, Acem, Fireng, Macar ve diğer milletlerden çok olduğunu ayrıca belirtmiştir.</p>

439.	Topordok Kalesi	Polonya	46a	<p>Evliyâ Çelebi, İlvov vilâyetinden Topordok Kalesi adlı yere gelmiştir. Leh kralı hükmünde olan ama Varşalka kralı toprağında bulunan bu kaleden ayrılıp seyahatine devam etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Topordok Kalesi olarak bilinen yer bugün Polonya ülke sınırları içinde Krakov’da yer almaktadır.</p>
440.	Horodok Piharı Eski Kalesi	Ukrayna	46a	<p>Evliyâ Çelebi, Topordok Kalesi’nden sonra Horodok Piharı Eski Kalesi’ne gelmiştir. Kalenin firdolayı büyüklüğünü, iç ve dış mimarisini, insanların fiziksel özelliklerini tasvir etmiştir. Horodok Kalesi’nden yıldız yönünde hareket ederek 11 adet şehir üzerinden geçtiğini lâkin bu şehirlerin içine girmediğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Horodok Piharı Eski Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da Horodok adlı yerde bulunmaktadır.</p>
441.	Gürlev Kalesi	Ukrayna	46b	<p>Evliyâ Çelebi, 1068 Muharreminde Ekim 1657 Maskov kralı memleketine gitmek üzere yola çıktığını</p>

				<p>bildirmiştir. Horodok Piharı Eski Kalesi'nden ibret verici Gürlev Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Gürlev Kalesi olarak geçen yerin bugün bulunmamaktadır.</p>
442.	Kiev Kalesi	Ukrayna	46b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Gürlev Kalesi'nden kalkıp Kiev Kalesi'ne gidip kalenin büyüklüğünü ve şeklini detaylıca tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kiev Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Kiev'de bulunmaktadır.</p>
443.	Lubin Kalesi	Polonya	47a	<p>Evliyâ Çelebi, Kiev Kalesi'nden Han ile önce doğu sonra güney yönüne gâh çöl, gâh gölgelikli ormanlar, gâh uçsuz bucaksız ovalar içinde gidip Lubin Kalesi'ne geldiklerini söylemiştir.</p> <p>Lubin Kalesi, bugün Polonya'nın Aşağı Silezya voyvodalığında yer alan bir kasaba olan Lublin'de yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, akabinde Lubin Kalesi'nin iç-dış yapısını ve çevresini anlatmıştır.</p>

444.	Bobno Kalesi	Ukrayna	47a	<p>Evliyâ Çelebi, Lubin Kalesi'nden kalkıp han ile kuzey taraftan dönüp bugün Dinyeper olarak bilinen Seyahatname'de Özü Nehri olarak geçen nehrin kenarına gelmiştir. Evliyâ Çelebi, bugün Rusya ile Ukrayna topraklarının bir kısmını sulayan eşsiz bir güzelliğe sahip olan nehrin kenarında bulunan Bobno Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bobno Kalesi olarak geçen yerin bugün nerede bulunduğu bilinmemektedir.</p>
445.	Carkazi Kalesi	Ukrayna	47a	<p>Evliyâ Çelebi, Bobno Kalesi'nden kible yönüne Carkazi Kalesi'ne gitmiştir. Leh kralı toprağında yer alan yola çıkan Evliyâ Çelebi, kible tarafına gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Carkazi Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna'da Çerkassi olarak bulunmaktadır.</p>
446.	Kirmancık Kalesi	Ukrayna	47a	<p>Evliyâ Çelebi, Leh kralı toprağında olan Kirmancık Kalesi'ne gelmiştir. Kalenin özelliklerini detaylıca tasvir etmeden kible yönünde tekrar</p>

				<p>yola çıkmıştır. Özü Nehri kenarı boyunca ilerleyip birçok köy gezdiklerini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kirmancık Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
447.	Kaniv Kalesi	Ukrayna	47b	<p>Evliyâ Çelebi bugün Dinyeper Nehri olarak bilinen ama Seyahatname’de Özü Nehri olarak geçen nehrin kenarına gelmiştir. Nehir kenarında Kaniv Kalesi’ne uğramıştır. Bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunan kaleden ayrılıp kible yönüne doğru ilerlemiştir.</p>
448.	Lomovat köyü	Ukrayna	47b	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Lomovat köyüne gelmiştir. Leh toprağında Durujunka hatmanı hükmünde Kazak-1 Ak vilâyetinin ortasındaki şehre denk bir derbend köy²² olarak Seyahatname’de tasvir edilen köyden sonra, ilk önce doğu tarafa sonra kible yönüne doğru hareket etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Lomovat köyü olarak adlandırılan yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

²² Kahraman, *Ön. ver.*, s.217

449.	Çehril Kalesi	Ukrayna	47b	Lomovat köyünden ayrıldıktan sonra Çehril Kalesi'ni ziyaret eden Evliyâ Çelebi, Leh vilâyetinde bulunan bu kaleyi anlatırken kalenin zemin etüdünden ve iç mimari özelliklerden detaylıca bahsetmiştir. Çehril Kalesi'nden bütün asker ile kalkıp kible yönüne iki saatte Tasma Nehri'ni geçerek ilerlemiştir.
450.	Vedmeduka Kalesi	Ukrayna	48a	Amansız Çehril Kalesi'nden Vedmeduka Kalesi adlı yere gelmiştir. Seyahatname'ye göre kale Çehril, Oman, Cankirman ve Özü Kaleleri önünde Hasan Paşa Kalesi'yle Kılburun Kalesi arasında Karadeniz'e derya gibi karışan Büyük Özü Nehri kenarında yer almaktadır.
451.	Jabotin Kalesi	Ukrayna	48a	Evliyâ Çelebi, Vedmeduka Kalesi'nden ayrılıp kible yönünde ormanlar geçerek Leh Kralı hükmünde bulunan Jabotin Kalesi'ne gelmiştir. Leh kralı hükmünde olan kalenin etrafında bulunan yapılardan bahsedip doğu tarafa çöllerin bulunduğu yere

				<p>doğru yola çıktığını söylemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Jabotin Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da Zhabotyn olarak bulunmaktadır.</p>
452.	Dolin-bd Kalesi	Ukrayna	48a	<p>Doline Nehri kenarında bulunan Dolin-bd Kalesi’ne gelmiştir. Evliyâ elebi, yalnızca kalenin kible tarafının Kırım vilâyetine gittiğini de ayrıca belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dolin-bd Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da Dolyns’ka adlı yerde bulunmaktadır.</p>
453.	Kapusna Kalesi	Ukrayna	48b	<p>Dolin-bd Kalesi’nden ayrılan Evliyâ Çelebi, Kapusna Kalesi’ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kapusna Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna lke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
454.	Zaporoska	Ukrayna	48b	<p>Evliyâ Çelebi, Kapusna Kalesi’nden ayrılıp Sarıkamış vilâyetine doğru yola çıkmıştır. ehril Kalesi hizasını geçip z Nehri kenarını takip ederek Zaporoska vilâyetine gelmişlerdir.</p>

				Seyahatname’de Zaporoska vilâyeti olarak geçen yer bugün Ukrayna’nın Zaporjya ya da Zaporijjia şehri olarak bilinmektedir.
455.	Kırilov Kalesi	Kırım, Ukrayna	48b	Evliyâ Çelebi, Zaporoska vilâyetinden Özü Nehri yakınında olan Kırilov Kalesi’ne geçmiştir. Daha sonra Evliyâ Çelebi, bu kalenin ne Leh’e ne Maskov’a ne de Kırım’a tabi olmadığını söylemiştir.
456.	Kobilak Kalesi	Ukrayna	48b	Evliyâ Çelebi, Kırilov Kalesi’den kible yönünde hareket ederek Kobilak Kalesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de Kobilak Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
457.	Doğan Geçidi	Ukrayna	48b	Evliyâ Çelebi, Kobilak Kalesi’nden kible yönünde hareket edip Sarıkamış toprağına gelmiştir. Burada Doğan Geçidi’nde bulunmuştur. Seyahatname’de Doğan Geçidi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
458.	Duşka Palankası	Ukrayna	48b	Doğan Geçidi’nden sonra Duşka Palankası’nda bulunan

				<p>Evliyâ Çelebi, buradan yine kible yönünde hareket ederek yol almıştır.</p> <p>Seyahatname’de Duşka Palankası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
459.	Praslov Kalesi	Ukrayna	49a	<p>Duşka Palankası’ndan ayrılan Evliyâ Çelebi, Praslov Kalesi’ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Praslov Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
460.	Oman Kalesi	Ukrayna	49a	<p>Evliyâ Çelebi, buradan yine kible yönünde hareket ederek Aman Yeni Hisarı diğer adıyla Oman Kalesi’ne gelmiştir. Leh kralı toprağında olan bu kaleyi detaylıca tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Oman Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna’da Uman olarak bulunmaktadır.</p>
461.	Ladicin Kalesi	Ukrayna	49b	<p>Evliyâ Çelebi, Oman Kalesi’nden Kırım ve Tatar askerleriyle birlikte ayrılıp kible yönünde büyük ormanları, sık çalılıkları ve ağaçlık balkanları ve mamur köyleri görüp geçerek Leh kralı toprağında ama eyâlet hâkimi Durujunka Kazağı hükmünde</p>

				<p>olan Ladicin Kalesi'ne gelmiştir. Kalenin düz bir ovada ve Aksu adlı nehir kenarında olduğu belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ladicin Kalesi olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde Ladychyn'de bulunmaktadır.</p>
462.	İstine Kalesi	Ukrayna-Moldova	49b	<p>Evliyâ Çelebi, Ladicin Kalesi'nden kalkıp kible yönünde şenlikli ovalar geçerek İstine Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İstine Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
463.	Şehrut Kalesi	Ukrayna-Moldova	50a	<p>Evliyâ Çelebi, İstine Kalesi'nden yine kible yönünde 7 saat ormanlı çayır ve çimenli bakımlı yerler gidip Şehrut Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Şehrut Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
464.	Soroka Kalesi	Moldova	50a	<p>Şehrut Kalesi'nden sonra Evliyâ Çelebi, Soroka Kalesi'ne gelmiştir. Sadece kalenin dış mimarisi hakkında bilgi vermiştir. Daha sonra kaleden ayrılıp yine doğu tarafa doğru ilerlemiştir.</p>

				Seyahatname’de Soroka Kalesi olarak geçen yer bugün Moldova ülke sınırları içinde Soroca adlı yerde bulunmaktadır.
465.	<i>Kızılçan köyü</i>	Moldova- Ukrayna	50a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Soroka Kalesi’nden Kızılçan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kızılçan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
466.	<i>Han Kışlası</i>	Moldova- Ukrayna	50a	Evliyâ Çelebi, Kızılçan köyünden kalkıp Han Kışlası’na geçmiştir. Seyahatname’de Han Kışlası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
467.	Akkirman Ovası	Ukrayna	50b	Evliyâ Çelebi, Han Kışlası’ndan sonra Akkirman Ovası’na geçmiştir. Melek Ahmed Paşa’nın Mehmed Giray Han’ı Akkirman Ovası’nda ziyafete davet ettiğini belirtip ve bu ziyafetin tahkiye etmiştir. Tahkiyede sık sık geçen yer adları; Akkirman Kalesi, Kili Kalesi, Bender Kalesi, Yanık Hisarı, Özü Kalesi; Tımişvar eyâletinde Lipova Kalesi, Çanad Kalesi, Solmoş Kalesi, Façat

				Kalesi'dir. Bu yer adlarının sadece isimleri zikrolunmuş olup bu yer adları güzergâh sırasında değildirler.
468.	Otyarık	Ukrayna	53b	<p>Evliyâ Çelebi, Melek Ahmed Paşa Efendi ile Akkirman'dan firkatelere binip Turla Nehri'nin Karadeniz'e karıştığı boğazı esenlikle geçtiklerini söylemiştir. Daha sonra Evliyâ Çelebi, Turla Nehri'nin karşı kuzey tarafında Özü Kalesi toprağında Rusların bulunduğu Otyarık'a gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Otyarık olarak geçen yer bugün ise bilinmemektedir.</p>
469.	Böremoyin	Ukrayna	54a	<p>Evliyâ Çelebi, Otyarık adlı yerden Karadeniz kenarıyla kuru zemin üzerinde 8 saat yol alarak Böremoyin adlı yere gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Böremoyin olarak geçen yer bugün ise bilinmemektedir.</p>
470.	Dallık	Ukrayna	54a	<p>Evliyâ Çelebi, Böremoyin adlı yerden Karadeniz kenarıyla 5 saatte bir dere içinde ormanlık dalları olan Dallık adlı yere gelmiştir.</p>

				Seyahatname’de Dallık olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
471.	Hocabay Kalesi	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Dallık adlı yerden 14 saatte yol alıp sonra Hocabay Kalesi’ne geçmiştir. Kaleyi iç ve dış mimari özellikleriyle tasvir eden Evliyâ Çelebi, bu kalenin yine Karadeniz kenarında olduğunu belirtmiştir. Lâkin bugün kalenin yeri tam olarak saptanamamıştır. Seyahatname’de Hocabay Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
472.	Uçacılı Gölü	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Karadeniz kenarıyla gidip Hoca Deresi’ni atlar ile geçip kuzey tarafa 5 saatte yol alarak Özü Nehri’nin tamamen berisinde yer alan Durujunka Kazak vilâyetinde Uçacılı Gölü’ne uğramıştır. Seyahatname’de Uçacılı Gölü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
473.	Orbakirman Kalesi	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Uç Acılı Gölü’nden sonra Orbakirman Kalesi’ne gelmiştir.

				Seyahatname’de Orbakirman Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
474.	<i>Deli Göl</i>	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Orbakirman Kalesi’nden sonra Deli Göl adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Deli Göl olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
475.	<i>Yahşı Deresi</i>	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Deli Göl’den sonra kuzey tarafta yönelip Yahşı Deresi’ni 2 saate geçmiştir. Seyahatname’de Yahşı Deresi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
476.	Perezen Nehri	Ukrayna	54a	Evliyâ Çelebi, Yahşı Deresi’nden ayrılıp Perezen Nehri’ne geçmiştir.
477.	Cankirman Kalesi	Ukrayna	54a	Karadeniz kenarınca güzergâhına devam eden Evliyâ Çelebi, doğu tarafa 4 saatte varıp Sağlam Cankirman yani Özü Kalesi’ne gelmiştir. Can Özü Kalesi’nde bulunurken Bozcaada’nın fethedilmesi şenliklerini anlatan Evliyâ Çelebi, sonrasında kalenin şeklini tasvir etmeye başlamıştır. Özü Kalesi’nin kible tarafında

				Karadeniz, batı tarafında tamamen Kazakistan, doğu tarafında Heyhat Sahrası, güney tarafında ise Akkirman'ın yer aldığını Seyahatnamesi'nde belirtmiştir.
478.	<i>Orta Hisar</i>	Ukrayna	55a	Evliyâ Çelebi, Özü Kalesi yakında bulunan Orta Hisar'ın şeklini tasvir etmiştir. Seyahatname'de Orta Hisar olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
479.	<i>Hasan Paşa Kalesi</i>	Ukrayna	55a	Evliyâ Çelebi, Sağlam Orta Hisarı'nın tasvirinden sonra kalenin kible kapısı tarafında Sultan IV. Murad Cami, doğusunda Hasan Paşa Kalesi olduğunu belirtmiştir. Kaleyi çok detaylı tasvir edip kale içinde bulunmuştur. Karadeniz çevresinde olan mamur kaleleri anlatırken ismi zikrolunan ama güzergâh sırasında olmayan yer adları geçmektedir. Bu yer adları şu şekilde sırayla verilmiştir: Sarıyar kasabası, Büyükdere kasabası, Kefeli köyü, Tarabya kasabası, Yeniköy ve İstinye kasabası. Sultan IV. Murad Han zamanında yapılan Kavak

				<p>Kalesi ve YoroZ Kalesi isimleri geçmekte olup güzergâhımızda değildirler. Özü Kalesi, Tulça Kalesi, Karahrman Kalesi yalnız ismi geçen kalelerdir.</p> <p>Seyahatname’de Hasan Paşa Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
480.	Cankirman, yani Özü Kalesi	Ukrayna	54a	<p>Evliyâ Çelebi, Karadeniz kenarında olan Cankirman Kalesi’ni tasvir edip diğer dillerdeki karşılığını anlatmaya başlamıştır. Cankirman Kalesi olarak bilinen Özü Kalesi’nin etrafını detaylıca tasvir eden Evliyâ Çelebi, Maskov vilâyeti, Krakov vilâyeti, Daniska vilâyeti isimlerini zikredip Özü Kalesi’nin kible tarafında Nogay Tatarlarının yaşadıklarını belirtmiştir.</p>
481.	<i>Küçük Hasan Paşa Kalesi</i>	Ukrayna	56a	<p>Evliyâ Çelebi, yine Özü Nehri kenarında olan Küçük Hasan Paşa Kalesi’nin özelliklerini detaylıca tasvir etmiştir. Seyahatname’de Küçük Hasan Paşa Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
482.	<i>Kılburun Kalesi</i>	Ukrayna	56a	<p>Evliyâ Çelebi, Küçük Hasan Paşa Kalesi’nden Kılburun Kalesi’ne geçmiştir.</p>

			<p>Seyahatname’de geçen ancak bugün olmayan Kılburun Kalesi Dinyeper ırmağının ağzının doğu kenarında kurulmuş bir Orta Çağ kalesi olarak Seyahatname kayıtlarında yer almıştır. Evliyâ Çelebi, Kılburun Kalesi’nin iç ve dış mimarisi hakkında bilgi verdikten sonra kale etrafında yaşayan halkın Eflâk ve Boğdan reayalarından oluştuklarını belirtmiştir. Kılburun Kalesi’nin batı tarafında 50-60 kadar saz örtülü ahırların, doğu tarafında bostanların olduğunu ve Kırım vilâyetine bu bostanlar içinden geçerek gittiklerini belirtmiştir. Kaleden Kırım’a gidebilmek için iki gün iki gece çöller, kırlar ve yabanlar içinden geçmek gerektiğini belirtip Kırım’a doğru yola çıkmamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kırım yer adı olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildir. Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’nde “Kılburun yer adı Kılburnu”²³ olarak</p>
--	--	--	--

²³ Sezen, *Ön. ver.*, s.312.

				<p>geçmektedir. Yine Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğüne göre Kılburnu, (1632-1641) tarihleri arasında Özi eyâletinde sancak olarak, (17.yy.)'da Silistre eyâletinde sancak olarak var olup 1860'ta yıkıldığı bilgisi mevcuttur. Bu nedenle kalenin günümüzde bulunduğu ülkeyi aramamıza gerek yoktur.</p>
483.	Özü Kalesi	Ukrayna	56b	<p>Evliyâ Çelebi, Kılburun Kalesi'ni seyir edip dizdarın ziyafetini yiyip hediyelerini alıp kayıklarla karşı Özü Kalesi'ne geldiklerini söylemiştir. Evliyâ Çelebi, Özü Kalesi'nin kurtarılması için yapılan savaşı anlatırsa yazmayı gereksiz uzatmış olup diğer seyahat ettiği yerlerin yazılmasına engel olacağını söylemiştir. Ancak kalenin kurtarılmasını detaylıca anlatmıştır. Özü Kalesi etrafında yaşayan halklar hakkında da kısaca bilgi vermiştir. Kale etrafında Kazak hatmanlarından Sirge Kazak, Berebaş Kazak, Şeremet Kazak, Sarıkamış Kazak, Potkalı Kazak, İhmilniç Kazak, Andırya Kazak, Kardaş Kazak</p>

				ve nice çeşit Rus Kazak-ı Ak kabilelerinin yaşadığı Seyahatname kayıtlarına alınmıştır. Niğbolu, Kırkkilise ve Silistre sancağı yer adları olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildir.
484.	Akkirman Kalesi	Ukrayna	61a	Evliyâ Çelebi, Özü Kalesi'nden ayrılıp Akkirman Kalesi'ne gelmiştir. Seyahatname'de Akkirman Kalesi olarak geçen yer bugün Akkerman Kalesi olarak Ukrayna'nın güneybatısında, tarihi Basarabya bölgesinde yer alan bir kale olarak bilinmektedir.
485.	Böremoyin	Ukrayna	61b	Evliyâ Çelebi, Perezen Nehri'ni hazır gemilerle geçip ılgar ile yıldırım gibi Böremoyin adlı yere gitmiştir. Seyahatname'de Böremoyin olarak geçen yer bugün ise bilinmemektedir.
486.	Otyarık	Ukrayna	61b	Evliyâ Çelebi, Böremoyin adlı yerden bir gecede Otyarık adlı yere ulaşmıştır. Seyahatname'de Otyarık olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.

487.	Özü Kalesi	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, şâfi vaktinden önce 3 adet firkate gelip Melek Ahmed Paşa'nın elini öpüp, paşa safâsından kalkıp Akkirman'dan Turla'yı geçip Özü Kalesi'ne tekrar geldiğini bildirmiştir. Seyahatname'nin bu bölümünde Niğbolu, Silistre, Vize, Çirmen, Kırkkilise, Vidin ve Bender yer adları geçmekte olup güzergâh sırasında değildirlir.
488.	Akkirman Kalesi	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Özü Kalesi'nden tekrar Akkirman Kalesi'ne gittiğini belirtmiştir.
489.	Perezen Nehri Geçidi	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Akkirman Kalesi'nden bismillah ile pürsilah güney tarafa üç saatte, gidip Perezen Nehri Geçidi'ne gelmiştir. Evliyâ Çelebi, alelacele 20 adet gemi, bot ve sal ile bütün arabaları ve esirleri Özü askerleriyle karşı tarafa metrise girip nice bin Akkirman askeriyle asla gemilere bakmayıp yumuşak havada göz açıp kapayınca kadar Perezen Nehri'ni yıldırım gibi geçtiklerini söylemiştir.
490.	Bahşili	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Perezen Nehri Geçidi'nden sonra Bahşili adlı yere gelmiştir.

				Seyahatname’de Bahşili olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
491.	Deligöl	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Bahşili adlı yerden Deligöl adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Deligöl olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
492.	Üçacılı	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Deligöl adlı yerden kalkıp Üçacılı adlı yere ulaşmıştır. Üçacılı adlı yeri hızlıca geçip akabinde Evliyâ Çelebi, güneye Karadeniz kenarınca ilerlemeye devam etmiştir. Seyahatname’de Üçacılı olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
493.	Hocabay Kalesi	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Karadeniz kenarınca 15 saat ilerleyip Hocabay Kalesi adlı yere varmıştır. Seyahatname’de Hocabay Kalesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
494.	Dallık	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Hocabay Kalesi’nden hareket ederek 8 saatte Dallık adlı yere gelmiştir.

				Seyahatname’de Dallık olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
495.	Böremoyin	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Dallık adlı yerden Böremoyin’e geçmiştir. Seyahatname’de Böremoyin olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.
496.	Otyarık	Ukrayna	62b	Evliyâ Çelebi, Böremoyin adlı yerden Otyarık’a gelip burada Akkirman Kalesi sahasında imansız Kazak esirleri alayını bildirmiştir. Seyahatname’de Otyarık olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
497.	Akkirman	Ukrayna	63b	Evliyâ Çelebi, Paşanın emri üzerine Otyarık’tan Akkirman’a gelmiştir. Seyahatname’de Akkirman olarak geçen yer bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
498.	İsmail	Romanya	63b	Evliyâ Çelebi, Akkirman’dan “Bismillah” deyip “Allah’a tevekkül” diyerek var 3 hizmetkâr, 1 menzilci, 8 baş çatal menzil beygiriyle o gün, İsmail şehrine geçmiştir.

				Bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunan İzmail adlı şehir Seyahatname’de İsmail şehri olarak Özü eyâletinde yer almaktadır.
499.	Baba şehri	Romanya	63b	Evliyâ Çelebi, daha sonra İsmail şehrinden Baba şehrine geçmiştir. Seyahatname’de Baba şehri olarak geçen yer muhtemelen Babadağ’dır. O nedenle Evliyâ Çelebi, İsmail şehrinden bugün Romanya ülke sınırları içindeki Babadağ’a geçmiştir.
500.	Hacıoğlu Pazarı kasabası	Bulgaristan	63b	Evliyâ Çelebi, Baba şehrinden Hacıoğlu Pazarı kasabasına gelmiştir. Seyahatname’de Hacıoğlu Pazarı kasabası olarak geçen yer bugün bulunmaktadır.
501.	Kırkkilise	Türkiye	63b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Hacıoğlu Pazarı kasabasından ayrılıp Kırkkilise kasabasına geçmiştir. Bugün Kırklareli olarak bilinen yer adı Evliyâ Çelebi’nin Seyahatnamesi’nde Kırkkilise olarak geçmektedir.
502.	İstanbul Kalesi	Türkiye	63b	Evliyâ Çelebi, Kırkkilise kasabasından Belde-i Tayyibe yani, İstanbul Kalesi’ne geçmiştir. İstanbul’da Kaya

				<p>Sultan'a ulaşıp sonrasında K�r Hasan Paşa'ya geldiğini belirtmiştir. Evliyâ Çelebi'nin, daha önce gitmiş olduğu �z� Kalesi'nin tahkiye olmadığını K�r Hasan Paşa ile olan diyalogundan anlamış bulunuyoruz:</p> <p>“Sultanım, Melek Ahmed Paşa karındaşınızdan ve �z� Kalesi'ni kâfir kuşatıp 7 gün 7 gece cenk ettiğimizden sonra 4 gündür kale kâfir elinden kurtulup özü'den müjde ile Akkirman'da Paşa'ya bu kadar bin baş ve dilleri, kaptanlar, hatmanlar ve cebehaneler ile Melek Ahmed Paşa efendime geldim. Onlar da bu kadar kelle ve kaptanlar müjdesiyle hakiri cen�b-1 şerifinize gönderip dördüncü günde geldim.”²⁴</p>
503.	Hasbahçe	Türkiye	63b	Evliyâ Çelebi, �z� Kalesi cenk içini anlatmak için İstanbul-Hasbahçe'ye geçip Kazak-1 Ak eşrafının alayını anlatmaya başlamıştır.
504.	Aydos	Bulgaristan	65a	Melek Ahmed Paşa'nın buyruğu �zerene Evliyâ Çelebi, Kaya Sultan'dan mektupları

²⁴ Kahraman, * n. ver.*, s.289-290.

				alıp yola çıkmıştır. Bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunan Aydos kasabasına gelmiştir.
505.	Kırkkilise	Türkiye	65a	Evliyâ Çelebi, Aydos kasabasından ayrılıp Kırkkilise'ye gelmiştir. Bugün Kırklareli olarak bilinen il Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde Kırkkilise olarak geçmektedir.
506.	Pravadi	Bulgaristan	65a	Evliyâ Çelebi, Kırkkilise'den Pravadi kasabasına geçmiştir. Seyahatname'de Pravadi Kasabası olarak geçen yer bugün ise Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
507.	Hacıoğlu	Bulgaristan	65a	Evliyâ Çelebi, Pravadi kasabasından sonra Hacıoğlu kasabasına geçmiştir. Seyahatname'de Hacıoğlu kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
508.	Karasu	Bulgaristan-Romanya	65a	Evliyâ Çelebi, Hacıoğlu kasabasından ayrılıp Karasu kasabasına geçmiştir. Seyahatname'de Karasu kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

509.	Babadağ	Romanya	65a	Evliyâ Çelebi, Karasu kasabasından ayrıldıktan sonra Babadağı kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Babadağ kasabası olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
510.	Tulça	Romanya	65a	Evliyâ Çelebi, Babadağ kasabasından ayrıldıktan sonra Tulça kasabasına ulaşmıştır. Seyahatname’de Tulça Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya Tulca’da bulunmaktadır.
511.	İsmail	Ukrayna	65a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Tulça kasabasından İsmail şehrine geçmiştir. Bugün Romanya sınırları içinde bulunan İzmail adlı şehir Seyahatname’de İsmail şehri olarak Özü eyâletinde yer almaktadır.
512.	Tatarpınarı	Ukrayna	65a	Evliyâ Çelebi, İsmail şehriden ise Tatarpınarı adlı yere geçmiştir.
513.	Akkirman	Ukrayna	65a	Evliyâ, Tatarpınarı’ndan sonra Akkirman’a ulaşmıştır. Akkirman Kalesi bugün Ukrayna ülke sınırları içinde bulunmaktadır.

514.	Köprübaşı	Ukrayna	65a	<p>Evliyâ Çelebi, Akkirman'dan kible yönünde ilerleyerek Koca Kenan Paşanın Tatarpınarı vakfından 200 haneli ve bir camili Tatar köyü olan Köprübaşı adlı yere varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Köprübaşı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
515.	Tatarpınarı	Ukrayna	65a	<p>Evliyâ Çelebi, Köprübaşı adlı yerden ayrıldıktan sonra Tatarpınarı adlı yere geçmiştir.</p>
516.	Kili Kalesi	Ukrayna	65b	<p>Tatarpınarı'ndan doğu tarafa geçen Evliyâ Çelebi, Kili Kalesi'ne gelmiştir. Büyük ana Tuna Nehri'nin Karadeniz'e karıştığı boğaz ağzında İsmail ve Akkirman toprağında kavisli, yani yay gibi firdolayı 3 kat şeddadî benzersiz taş yapı olan Kili Kalesi'ni tasvir ettikten sonra Dış Büyük Kale'nin mimari özelliklerini anlatırken kalenin içindeki imaretleri tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kili Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
517.	Yılanlı Adası	Ukrayna	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Kili Kalesi'nin kible tarafında bulunan Tuna</p>

				<p>Nehri'ni aşırp Yılanlı Ada adında büyük bir ada olduğunu, bu adanın bir ucunun üç konak Tulça'ya ve bir ucunun İsmail şehrine vardığını belirttikten sonra Kili'den Tuna aşırp Yılanlı Adası'na gittiğini söylemiştir. Yılanlı Adası bugün Romanya sınırları içinde bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, bu adanın konumunu şu şekilde anlatmıştır: “Bu adanın sol tarafında Ana Tuna Kili kalesi dibinde Karadeniz'e karışır. Tuna'dan ayrılmış bir boğazdır. İçinde her sene nice yüz pâre gemiler kışlar. Bu Tuna da Karadeniz'e karışır.”²⁵</p>
518.	Tulça Kalesi	Romanya	67a	<p>Yılanlı Adası'ndan Tulça Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kalede 2 gün kaldıktan sonra kıble yönüne doğru ilerlemiştir. Seyahatname'de Tulça Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya Tulca'da bulunmaktadır.</p>
519.	Babadağ Kalesi	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Tulça Kalesi'nden sonra Mamur Saltık Bağrı şehri yani Babadağ Kalesi'ne gelmiştir. Babadağ</p>

²⁵ Kahraman, *Ön. ver.*, s.304-305.

				bugün Romanya'nın Dobruca bölgesinde, Tulça'da bir kasaba olarak bulunmaktadır.
520.	Hergelci köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Babadağ'dan çıkıp 4 kaza yer mal tahsiline çıkıp gezdiği köy ve kasabaları bildirmiştir. Bu güzergâhlardan ilki Hergelci köyüdür. Seyahatname'de Hergelci köyü olarak geçen köy bugün Romanya'da Sarıköy, Sarichioi köy olarak yer almaktadır.
521.	Sebil İlyas köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Hergelci köyünden kalkıp Sebil İlyas köyüne gelmiştir. Seyahatname'de Sebil İlyas köyü olarak geçen köy bugün Romanya'da Zebil köyü olarak yer almaktadır.
522.	Küçük Sarı köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, İlyas köyünden Küçük Sarı köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Küçük Sarı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
523.	Döğlek köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Küçük Sarı köyünden kalkıp Döğlek köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Döğlek köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

524.	<i>Sabanca köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Döğlek köyünden kalkıp Sabanca köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sabanca köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
525.	<i>Acıgöl köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Sabanca köyünden sonra Acıgöl köyüne uğramıştır. Seyahatname’de Acıgöl köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
526.	<i>Sarı Nasuh köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Acıgöl köyünden Sarı Nasuh köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sarı Nasuh köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
527.	<i>Kara Hâbil köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Sarı Nasuh köyünden sonra Kara Hâbil köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kara Hâbil köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
528.	<i>Ahmed Fakı köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Kara Hâbil köyünden sonra Ahmed Fakı köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Ahmed Fakı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
529.	Tatar Çamurlusu köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Ahmed Fakı köyünden ayrıldıktan sonra Tatar Çamurlusu köyüne gelmiştir. Seyahatname’de Tatar Çamurlusu köyü olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
530.	Sarıgöl	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Tatar Çamurlusu köyünden ayrıldıktan sonra Sarıgöl’e gelmiştir. Seyahatname’de Hergelci köyü olarak geçen yer bugün Romanya’da Sarıköy, Sarichioi köy olarak bulunmaktadır.
531.	Konkaz	Gagavuzya, Moldova	67a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Sarıgöl’den ayrılıp Konkaz adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Konkaz olarak geçen yer bugün Moldova’da Kongaz olarak bulunmaktadır.
532.	Hacılar	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Konkaz adlı yerden Hacılar adlı yere geçmiştir.

				Seyahatname’de Hacılar olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
533.	<i>Tiresenlik</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Hacılar adlı yerden Tiresenlik adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Tiresenlik olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
534.	Nalband	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Tiresenlik’ten Nalband’a geçmiştir.
535.	<i>Kızılhisar köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Nalband’dan ise Kızılhisar köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kızılhisar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
536.	<i>Kamber köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Kızılhisar köyünden sonra Kamber köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kamber köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
537.	<i>Armutlu köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Kamber köyünden ayrıldıktan sonra Armutlu köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Armutlu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

538.	<i>Karkalı köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Armutlu köyünden ayrıldıktan sonra Karkalı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Karkalı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
539.	<i>Başköy</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Karkalı köyünden ayrıldıktan sonra Başköy adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Başköy olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
540.	<i>Bahşayış köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Başköy adlı yerden ayrıldıktan sonra Bahşayış köyüne gelmiştir. Seyahatname’de Bahşayış köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
541.	<i>Çineli köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Bahşayış köyünden ayrıldıktan sonra Çineli köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Çineli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
542.	<i>Atmaca köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Çineli köyünden ayrıldıktan sonra Atmaca köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Atmaca köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
543.	Çukurova köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Atmaca köyünden ayrıldıktan sonra ise Çukurova köyüne gitmiştir. Seyahatname’de Çukurova köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
544.	Kayalıdere köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Çukurova köyünden ayrıldıktan sonra Kayalıdere köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kayalıdere köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
545.	Eski Baba köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Kayalıdere köyünden ayrıldıktan sonra Eski Baba köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Eski Baba köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
546.	Aşağı Çağatay köyü	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Eski Baba köyünden ayrıldıktan sonra Aşağı Çağatay köyüne varmıştır. Seyahatname’de Aşağı Çağatay köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

547.	<i>Yukarı Çağatay köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Aşağı Çağatay köyünden ayrıldıktan sonra Yukarı Çağatay köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Yukarı Çağatay köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
548.	<i>Aşağı Karkalık köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Yukarı Çağatay köyünden ayrıldıktan sonra ise Aşağı Karkalık köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Aşağı Karkalık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
549.	<i>Yukarı Karkalık köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Aşağı Karkalık köyünden ayrıldıktan sonra Yukarı Karkalık köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yukarı Karkalık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
550.	<i>Aşağı Dimlik köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Yukarı Karkalık köyünden ayrıldıktan sonra ise Aşağı Dimlik köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Aşağı Dimlik köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
551.	<i>Yukarı Dimlik köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Aşağı Dimlik köyünden ayrıldıktan sonra ise</p>

				<p>Yukarı Dimlik köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yukarı Dimlik köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
552.	<i>Deli Ali köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Yukarı Dimlik köyünden ayrıldıktan sonra Deli Ali köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Deli Ali köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
553.	<i>Süleli köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Deli Ali köyünden ayrıldıktan sonra ise Süleli köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Süleli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
554.	<i>Lütfi Bey köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Süleli köyünden ayrıldıktan sonra ise Lütfi Bey köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Lütfi Bey köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
555.	<i>Türk Çamurlusu köyü</i>	Romanya	67a	<p>Evliyâ Çelebi, Lütfi Bey köyünden ayrıldıktan sonra ise Türk Çamurlusu köyüne geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Türk Çamurlusu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
556.	<i>Ayaklıkköy</i>	Romanya	67a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Türk Çamurlusu köyünden ayrılıp Ayaklıkköy’e ulaşmıştır. Seyahatname’de Ayaklıkköy olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
557.	<i>Arnavutlu köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Ayaklıkköy’den ayrıldıktan sonra Arnavutlu köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Arnavutlu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
558.	<i>Hacı İvaz köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Arnavutlu köyünden ayrılıp Hacı İvaz köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Hacı İvaz köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
559.	<i>Sarı Gölcük köyü</i>	Romanya	67a	Evliyâ Çelebi, Hacı İvaz köyünden ayrıldıktan sonra Sarı Gölcük köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sarı Gölcük köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

560.	<i>Kızılca Veli köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Sarı Gölcük köyünden ayrıldıktan sonra Kızılca Veli köyüne ulaşmıştır. Seyahatname’de Kızılca Veli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
561.	<i>Kasımça köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kızılca Veli köyünden ayrıldıktan sonra ise Kasımça köyüne ulaşmıştır. Seyahatname’de Kasımça köyü olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırlarının içinde bulunmaktadır.
562.	<i>Kaçamak köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kasımça köyünden ayrıldıktan sonra Kaçamak köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kaçamak köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
563.	<i>Eski köy</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kaçamak köyünden ayrıldıktan sonra ise Eski köye uğramıştır. Seyahatname’de Eski köy olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
564.	<i>Koçı Bey köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Eski köyden ayrılıp Koçı Bey köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Koçi Bey köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
565.	<i>Uzun Eynehan köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Koçibey köyünden ayrıldıktan sonra Uzun Eynehan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Uzun Eynehan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
566.	<i>Toksukı köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Uzun Eynehan köyünden ayrıldıktan sonra ise Toksukı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Toksukı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
567.	<i>Kulalı köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Toksukı köyünden ayrıldıktan sonra ise Kulalı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kulalı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
568.	<i>Gevherli köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kulalı köyünden ayrıldıktan sonra Gevherli köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Gevherli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

569.	Yeni köy	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Gevherli köyünden ayrıldıktan sonra ise Yeni köye geçmiştir. Seyahatname’de Yeni köy olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
570.	Kireçlik köyü	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Yeni köyden ayrılıp Kireçlik köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kireçlik köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
571.	Çonkar köyü	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kireçlik köyünden ayrıldıktan sonra ise Çonkar köyüne uğramıştır. Seyahatname’de Çonkar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
572.	Kavacık köyü	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Çonkar köyünden ayrıldıktan sonra ise Kavacık köyüne geçmiştir. Seyahatnamede Kavacık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
573.	Ester kasabası	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kavacık köyünden ayrıldıktan sonra Ester kasabasına geçmiştir.

				Seyahatname’de Ester kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
574.	Bazarlı	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Ester kasabasından ayrılıp Bazarlı adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Bazarlı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
575.	Kerencik	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Bazarlı adlı yerden Kerencik adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Kerencik olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
576.	Bilâl Kışlası	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kerencik adlı yerden ise Bilâl Kışlası’na geçmiştir. Seyahatname’de Bilâl Kışlası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
577.	Dana Hacı	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Bilâl Kışlası adlı yerden ise Dana Hacı adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Dana Hacı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

578.	<i>Kara Muradlı</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Dana Hacı adlı yerden Kara Muradlı adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Kara Muradlı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
579.	<i>Kösteli</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kara Muradlı adlı yerden Kösteli’ye geçmiştir. Seyahatname’de Kösteli olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
580.	<i>Karatay</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kösteli adlı yerden ise Karatay adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Karatay olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
581.	<i>Durhanlar</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Karatay adlı yerden ise Durhanlar adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Durhanlar olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
582.	<i>Mumaylı</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Durhanlar adlı yerden ise Mumaylı adlı yere geçmiştir.

				Seyahatname’de Mumaylı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
583.	Hoca Ali	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Mumaylı adlı yerden Hoca Ali adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Hoca Ali olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
584.	Karakoyunlu	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Hoca Ali adlı yerden Karakoyunlu adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Karakoyunlu olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
585.	Çıkrıkçı	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Karakoyunlu adlı yerden ise Çıkrıkçı adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Çıkrıkçı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
586.	Şeyh Aman	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Çıkrıkçı adlı yerden Şeyh Aman adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Şeyh Aman olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

587.	<i>Aşağı Taş Ağılı</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Şeyh Aman adlı yerden Aşağı Taş Ağılı adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Aşağı Taş Ağılı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
588.	<i>Yukarı Taş Ağılı</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Aşağı Taş Ağılı adlı yerden Yukarı Taş Ağılı’na geçmiştir. Seyahatname’de Yukarı Taş Ağılı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
589.	<i>Arnavutlu</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Yukarı Taş Ağılı yerden ise Arnavutlu adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Arnavutlu olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
590.	<i>Müstahfizân köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Arnavudlu adlı yerden ise Müstahfizân köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Müstahfizân köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
591.	<i>Karahırman Kalesi</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Müstahfizân köyünden Karahırman Kalesi’ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Karahırman Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
592.	<i>Sultan Kara köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Karahırman Kalesi’nden Sultan Kara köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sultan Kara köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
593.	<i>Pelitli köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Sultan Kara köyünden Pelitli köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Pelitli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
594.	<i>Yuvacı köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Pelitli köyünden Yuvacı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Yuvacı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
595.	<i>Abdülbâri köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Yuvacı köyünden Abdülbâri köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Abdülbâri köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
596.	<i>Tanrıverdi köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Abdülbâri köyünden Tanrıverdi köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Tanrıverdi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
597.	<i>Kocalak köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Tanrıverdi köyünden Kocalak köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kocalak köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
598.	<i>Aydın köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kocalak köyünden Aydın köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Aydın köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
599.	<i>Kara Sarı köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Aydın köyünden Kara Sarı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kara Sarı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
600.	<i>Kara Nasuh köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kara Sarı köyünden Kara Nasuh köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kara Nasuh köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
601.	<i>Kasaplı köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kara Nasuh köyünden Kasaplı köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Kasaplı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
602.	<i>Döğenci köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Kasaplı köyünden Döğenci köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Döğenci köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
603.	<i>Sofular köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Döğenci köyünden Sofular köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Sofular köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
604.	<i>Gani Bucak köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Sofular köyünden Gani Bucak köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Gani Bucak köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
605.	<i>Karaman köyü</i>	Romanya	67b	Evliyâ Çelebi, Gani Bucak köyünden Karaman köyüne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Karaman köyünden sonra Babadağ’a uğrayıp Silistre eyâletine gitmek üzere yol çıkmıştır. Bugün, Bulgaristan’ın kuzeydoğu kesiminde yer

				<p>alan Silistre, Romanya sınırında, Tuna kıyısında kurulan turistik bir kent, tarihî Güney Dobruca bölgesinde yer alan önemli tarihi kentlerinden biri olarak bilinmektedir.</p> <p>Seyahatname’de Karaman köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
606.	<i>Süle köyü</i>	Romanya	68a	<p>Evliyâ Çelebi, evvelâ Karaman köyünden batı tarafa Süle köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Süle köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
607.	<i>Saray köyü</i>	Romanya	68a	<p>Evliyâ Çelebi, Süle köyünden yine batı tarafa Saray köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Saray köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
608.	<i>Beççine köyü</i>	Romanya	68a	<p>Evliyâ Çelebi, Saray köyünden yine batıya Beççine köyüne geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Beççine köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
609.	<i>Kebir kasabası</i>	Romanya	68a	Evliyâ Çelebi, Beççine köyünden sonra yine batı tarafa Dâye-i Kebir kasabasına gitmiştir. Seyahatname’de Dâye-i Kebir kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
610.	Hırsova Hisarı	Romanya	68a	Evliyâ Çelebi, Kebir kasabasından yine batıya, Hırsova Hisarı’na gitmiştir. Hırsova Hisarı’nın şeklini ve etrafındaki yapıları tasvir ettikten sonra orada yaşayan reayaların Eflâk, Boğdan ve Bulgar reayalarından oluştuğunu belirtmiştir.
611.	<i>Baltacı köyü</i>	Romanya	68b	Evliyâ Çelebi, buradan kalkıp ilk önce Silistre nahiyesinde bulunan Baltacı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Baltacı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

612.	Boğa köyü	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi, Baltacı köyünden Boğa köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Boğa köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
613.	Radova köyü	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi, Boğa köyünden ayrıldıktan sonra Radova köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Radova köyü olarak geçen yer bugün Radovan olarak Romanya’da bulunmaktadır.</p>
614.	Bâki Kuyusu köyü	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi, Radova köyünden ayrıldıktan sonra Bâki Kuyusu köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Bâki Kuyusu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
615.	Gökçe köyü	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi, Bâki Kuyusu köyünden ayrıldıktan sonra Gökçe köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Gökçe köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

616.	<i>Kökece köyü</i>	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi, Gökçe köyünden sonra Kökece köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kökece köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
617.	<i>Boğaz köyü</i>	Romanya	68b	<p>Kökece köyünden batıya doğru seyahatine devam eden Evliyâ Çelebi; Boğaz köyüne gelmiştir. Boğaz köyünü tasvir edip köy halkının Eflâk, Boğdan ve Bulgar reayalarından oluştuğunu belirtmiştir. Buradan batı tarafa Tuna kenarıyla ‘beşinci’ kere geldiğini belirtip Silistre Kalesi’ni anlatmaya devam etmiştir. Ayrıca bu kaleye daha önce tekrar geldiğini ve bunun üçüncü ciltte yazıldığını belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, daha sonra 1068 Rebibülevvelinin 4. Günü 10 Aralık 1657 Silistre’den İstanbul’a doğru yola çıktığını söylemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Boğaz köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

618.	<i>Namazgâh köyü</i>	Romanya	68b	<p>Evliyâ Çelebi'nin, Silistre'den ayrılıp ilk gittiği güzergâh Namazgâh köyüdür. Namazgâh köyünün hangi bulunduğu coğrafi konum hakkında ise bilgi verilmemiştir.</p> <p>Seyahatname'de Namazgâh köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
619.	<i>Aflator köyü</i>	Romanya	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Namazgâh köyünden ayrıldıktan sonra Aflator köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Aflator köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
620.	<i>Hisarlık köyü</i>	Romanya	69a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra ise Aflator köyünden ayrılıp Hisarlık köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Hisarlık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
621.	<i>Kırcaot köyü</i>	Romanya	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Hisarlık köyünden ayrıldıktan sonra Kırcaot köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kırcaot köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

622.	Pravadi Kalesi	Bulgaristan	69a	<p>Doğu tarafa meyilli şenlikli köylerden geçen Evliyâ Çelebi, bugün Bulgaristan sınırları içinde bulunan Pravadi Kalesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Pravadi Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan'da bulunmaktadır.</p>
623.	Çenge köyü	Bulgaristan	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Pravadi Kalesi'nden ayrılıp Çenge köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çenge köyü olarak geçen yer bugün Asparuhovo/Bulgaristan'da bulunmaktadır.</p>
624.	Çelebiler köyü	Bulgaristan	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Çenge köyünden ayrılıp Çelebiler köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Çelebiler köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
625.	Sasalar köyü	Bulgaristan	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Çelebiler köyünden ayrılıp kible tarafına doğru gidip Sasalar köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Sasalar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

626.	Karapınar köyü	Bulgaristan	69a	Evliyâ Çelebi, Sasalar köyünden ayrıldıktan sonra Karapınar köyüne varmıştır. Seyahatname’de Karapınar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
627.	Kovanlı	Bulgaristan	69a	Evliyâ Çelebi, Karapınar köyünden kibleye doğru yol alıp Kovanlı adlı yere gelmiştir. Seyahatname’de Kovanlı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
628.	Ereğli	Türkiye	69a	Evliyâ Çelebi, Kovanlı adlı yerden Ereğli’ye geçmiştir. Seyahatname’de Ereğli olarak geçen yer bugün Marmara kıyısında bulunmaktadır.
629.	Kırkkilise	Türkiye	69a	Evliyâ Çelebi, Ereğli’den Kırkkilise kasabasına ulaşmıştır. Seyahatname’de Kırkkilise olarak zikredilen yer bugün Kırklareli olarak bulunmaktadır.
630.	Yene kasabası	Türkiye	69a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Kırkkilise’den Yene kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Yene kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

631.	Tatarlı köyü	Türkiye	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Yene kasabasından kible tarafa doğru gidip, önce Tatarlı köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Tatarlı köyü olarak geçen yer bugün Tekirdağ’da bulunmaktadır.</p>
632.	Hacılar köyü	Türkiye	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Sonra da Hacılar köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Hacılar köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
633.	Fener kasabası	Türkiye	69a	<p>Evliyâ Çelebi, Hacılar köyünden de Fener kasabasına geçmiştir. Bu yerler sadece güzergâh sırasında olup detaylıca tasvir edilmemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Fener kasabası olarak geçen yer bugün İstanbul’da bulunmaktadır.</p>
634.	Çatalca kasabası	Türkiye	69a	<p>Fener kasabasından yola çıkan Evliyâ Çelebi, Çatalca kasabasına gelmiştir.</p> <p>(7 Ocak 1658) İmparatorluk başkentine giren Evliyâ Çelebi, üç aydan eksik İstanbul’da bağ ve bahçeler, hadika ve bostanlar ve şahane yalılarda</p>

				<p>gece gündüz Kaya Sultan ile Melek Ahmed Paşa ile safâlar edip 1068 Şaban ayının 3. günü (6 Mayıs 1658) pazartesi Köprülü Mehmed Paşa'nın İstanbul'da kaymakam olup Kör Hasan Paşa'nın kaymakamlıktan azledildiğini anlatmaya başlamıştır. Burada Afyonkarahisar, Ungurus, Tımışvar eyâleti, Erdel vilâyeti, Edirne, Bursa, Boğazhisar'ın adları geçmekte olup güzergâh sıramıza dâhil olmadıklarını belirtmek yerinde olacaktır. Daha sonra güzergâh sırasında olmayan Yanova Kalesi'nin kuşatmasını bildirmiştir Evliyâ Çelebi. Yanova Kalesi, güzergâh sırasında değildir. Çünkü Yanova bugün Batı Romanya'da Arad idarî bölümü içinde Macaristan-Romanya sınırı yakınında Crişul Alb (Türk döneminde Ak Köröş) nehri kıyılarında yer aldığı bilinmektedir.</p>
635.	Beşiktaş	Türkiye	69b	Evliyâ Çelebi, Çatalca kasabasından Beşiktaş'a geçmiştir.
636.	Üsküdar	Türkiye	69b	Beşiktaş'tan, Üsküdar'a geçen Evliyâ Çelebi, Celâlî Hasan

			<p>Paşa üzerine yapılan sefer hazırlıklarını bildirmiştir. Seferi anlatırken Diyarbakır eyâleti, Erzurum eyâleti, Gürcistan, Ahıçka, Kars, Trabzon, Van, Karaman eyâletindeki Ilgın Sahrası, Afyonkarahisar, Haleb Kalesi, Kocaeli, Maraş, Bağdad Çölü, Mısır, Adana, Kayseri, Ayntab (Antep), Hemedan, Dergezin, Erdebil, Kehran, Rumiye, Tebriz, Hoy, Menend, Salmas, Tesu, Ordubar, Nahşivan, Revan, Gence, Tiflis, Tomanis, Şirvan, Şamaki yer adları olarak zikrolunmuş olup güzergâh sıramıza dâhil değildirler.</p> <p>İstanbul'da ikâme ederken Evliyâ Çelebi; Celâlî Abaza Kara Hasan Paşa isyanının sebebini, Yanova Kalesi'nin kuşatmasını, Celâlî Hasan Paşa işinin sonunu, Avan takımının Hasan Paşa'ya verdikleri öğütleri, Celâlî Hasan Paşa'nın aman ile Haleb Kalesi'ne girdiğini, Haleb kışlağında Celâlî Hasan Paşa'nın sonunu, Murtaza Paşa'nın Allah'a duası ve şükrünü, Celâlî Hasan Paşa ve diğer vezirlerin Haleb'de</p>
--	--	--	--

				katlı olduklarını, Celâli Hasan Paşa ve diğerlerinin katlinin anlatılmasını, Sultan Murad Han kızı İsmehan Kaya Sultan'ın acayip salih rüyasını, Melek Ahmed Paşa'nın garip salih rüyasını, Gazi Murad Han kızı İsmehan Kaya Sultan'ın vefatını, Melek Ahmed Paşa ile Köprülü vezirin tartışıklarını, 1069 Cemâziyelâhîrinin 20. Günü (15 Mart 1659) İstanbul'dan Bosna vilâyetine Melek Paşa efendinin gittiğini tahkiyelerle anlatmıştır.
637.	Topçular	Türkiye	79a	Melek Ahmed Paşa'nın Evliyâ'yı Köprülü'nün huzuruna göndermiştir. Evliyâ Çelebi, orada 'kapu kethudası' olduktan sonra İstanbul-Topçular'a geçtiği belirtmiştir.
638.	Küçük Çekmece	Türkiye	79a	Evliyâ Çelebi, Topçular'dan ertesi gün, Küçük Çekmece'ye geçmiştir.
639.	Büyük Çekmece	Türkiye	79a	Evliyâ Çelebi, Küçük Çekmece'den ayrılıp Büyük Çekmece'ye geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Paşa'nın emriyle İstanbul'da bir ay daha ikâme etmiştir.

				Daha sonra 1069 yılı Recebinde Nisan 1659 saadetli padişah Sultan Mehmed Han ile Anadolu vilâyetlerinde Celâlîler üzerine gittikleri konakları ve yerleri bildirmeye başlamıştır.
640.	Üsküdar	Türkiye	80a	Evliyâ Çelebi, Büyük Çekmece'den ayrılıp Üsküdar'a tekrar geçmiştir. Akabinde Üsküdarî Mahmud Efendi Sırrı Hazretlerinin mübarek kabirlerini ziyaret etmiştir.
641.	Pendik Sahrası	Türkiye	80b	Evliyâ Çelebi, Üsküdar'dan ayrılıp Pendik Sahrası'ndan seyahatine devam etmiştir.
642.	Gekbiziye	Türkiye	80b	Pendik'ten ayrılıp 7 saatte Gekbiziye kasabasına giden Evliyâ Çelebi, bu yerin ikinci ciltte de yazıldığını belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, İstanbul yakınlarında bulunan Gekbiziye adlı yeri ziyaret etmiştir. Bugün bu yer Gebze olarak bulunmaktadır.
643.	Ağa İskelesi	Türkiye	81a	Gekbiziye'den ayrılan Evliyâ Çelebi, 5 saatte Ağa İskelesi'ne geçmiştir. Burada dönemin padişahı tarafından yeniçeri ocağına kese kese altın bağışlandıktan sonra Evliyâ

				Çelebi, ordu ve padişahla birlikte yola çıkmıştır.
644.	Heleke Kalesi	Türkiye	81a	<p>Evliyâ Çelebi, Ağa İskelesi'nden ayrılıp Heleke Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre Seyahatname'nin yazıldığı zaman dilimi içinde Heleke Kalesi adlı yer Kocaeli'de nahiye olarak geçmektedir. Bugün ise yine Kocaeli sınırları içinde Hereke adıyla bulunmaktadır.</p>
645.	Kireç İskelesi	Türkiye	81a	<p>Heleke Kalesi'nden sonra Kireç İskelesi'ne geçen padişaha ve Evliyâ Çelebi'ye bostancı başı tarafından ziyafet verilmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Veziriazam Köprülü Mehmed Paşa askerinin alayını detaylıca bildirip güzergâh sırasını anlatmaya devam etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kireç İskelesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
646.	İzmit Kalesi	Türkiye	82a	İzmit şehrine büyük alay ile saadetli padişah girerken

				<p>Evliyâ Çelebi de yanlarında bulunup padişaha eşlik etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İzmit Kalesi olarak geçen yer bugün Seyahatname’de isimlendirildiği gibi bulunmamaktadır. İzmit Kalesi’nin İzmit dolaylarında olduğunu tahmin ediyoruz.</p>
647.	<i>Topyeri</i>	Türkiye	82a	<p>Ertesi gün saadetli padişahla İzmit halicini dolaşarak beş saat gidip Topyeri’ne gelmişlerdir.</p> <p>Seyahatname’de İzmit Halici dolaylarında Topyeri olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
648.	<i>Kazıklı Bel</i>	Türkiye	82b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra bu anılan Topyeri’nden kalkıp kible yönüne ormanlar içinde temizlenmiş yollar ile yumuşak havada gidip, Kazıklı Beli’ne ulaşmışlardır.</p> <p>Seyahatname’de Kazıklı Bel olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
649.	<i>İznik</i>	Türkiye	82b	<p>‘İznik’ ve ‘İznik’ ve ‘Iznik’ dahi demişler, ama Rum tarihçilerinde Çin-i Rum İznik adıyla yazılır. II. ciltte 1058 1648 tarihinde bütün</p>

				<p>özellikleriyle ayrıntılı yazıldığını beyan eden Evliyâ Çelebi, İznik Gölü çevresini takip ederek tam iki saat uzunluğunda yol gitmiştir. Çin Kalesi, yani eski şehir, ay alınlı İznik'te yol alırken Günahsız Mazlumun Acayip ve Garip Hikâyesini tahkiye etmiştir. Hikâye içerisinde Anadolu eyâletinde Uşak şehrinde Uşşakî tarikatından bahsederken, şehir adı sadece zikredilmiş olup Evliyâ Çelebi'nin güzergâh sırasında değildir.</p>
650.	Kirazlı köyü	Türkiye	83b	<p>Bu İznik şehrinden saadetli padişah kalkıp Bursa Yenişehir'i üzere gidince Evliyâ Çelebi, Dil Hersek'inde gemilerle Dil'i geçen hizmetkârlarla gitmeye sadrazam kethüdasından izin alıp İznik'ten batı tarafa 12 bakımlı, şenlikli, dağlı, bağlı ve ormanlı köylerden nice köyleri ve Kirazlı köyünü geçmiştir.</p>
651.	Hersek kasabası	Türkiye	83b	<p>İkinci vaktinde Hersek kasabasına ulaşmıştır. Bugün Yalova il sınırları içinde köy olarak bulunan Hersek kasabasına gelen Evliyâ Çelebi,</p>

				<p>daha önce de geldiklerini belirttikten sonra orada hizmetçilerini bulup Hersek mütevellisinden bir at ihsan alıp, oradan kible yönüne hizmetkârlarınla üç saat giderken sağ tarafında deniz kıyısında Yalova kasabası görüldüğünü dile getirmiştir.</p> <p>1050/1640 tarihinde Yalova İçme Ilıcasına gittiğimizde geniş olarak yazıldığından Yalova'ya uğramayıp kible yönüne altı saatte...²⁶ şeklinde seyahatname kayıtlarına geçen ifadeden Evliyâ Çelebi'nin, Yalova güzergâhında daha önce bulunması sebebiyle bu yolculuğunda tekrar uğramadığı sonucuna ulaşmaktayız.</p>
652.	Kara Kilise Kalesi	Türkiye	83b	<p>Seyahatine devam eden Evliyâ Çelebi, Kara Kilise Kalesi'ne gelmiştir. Kara Kilise, bugün Bursa il sınırları içinde Çiftlik köyü adlı bir sahil beldesi içinde yer almaktadır. Deniz kıyısında yer alan bir sarp sağlam hisar olan, hâlâ içinde Rum kefereleri sakindir²⁷ diyen</p>

²⁶ Kahraman, *Ön. ver.*, s.375.

²⁷ *Aynı*, s.375.

				Evliyâ'nın yaşadığı yüzyıla göre kale içindeki sakinlerin 'Rum' asıllı olduklarını söylemesi tabidir. Eski zamanda "Aya Niko" adlı büyük bir kilise olarak bilinen kilise, Kara Kilise olarak Seyahatname kayıtlarına geçmiştir. Daha sonra Evliyâ Çelebi, buradan doğu tarafa doğru geçmiştir.
653.	Pazarköy kasabası	Türkiye	83b	Bursa sancağında bulunan Pazarköy kasabasına gelen Evliyâ Çelebi, kasabayı tasvir etmeye başlamıştır. Kasabanın bulunduğu konumu tasvir eden Evliyâ, doğu tarafa bakıldığında İznik Gölü'nün görüldüğünü beyan etmiştir. Kasabanın bulunduğu zemin etüdünü, sahip olduğu su kaynaklarını, mimari yapıları, gelirlerini sağladıkları hammaddeleri olan 'âveng (heveng?) üzümü 'nü anlattıktan sonra, oradan kible yönüne (?) saatte mamur köyler ve hıyâbân gibi dağlar geçmiştir. Seyahatname'de Pazarköy kasabası olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları

				<p>Sözlüğü'ne göre; 1918 yılında Pazarköy, 1855 yılında Pazarköy, 1918 yılında Orhangâzi).²⁸</p> <p>Seyahatin gerçekleştiği zaman diliminde Pazarköy kasabası olarak geçen yer bugün Orhangazi/Bursa olarak bulunmaktadır.</p>
654.	Engürücük kasabası	Türkiye	83b	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Engürücük kasabasına varmıştır. Bursa sancağı hükmünde, bayırlı, iniş yokuşlu, dere tepeli yere kurulmuş bayırlar üzerinde olduğu tasvir edilmiştir. Suyu ve havası gayet hoş olan ve Bursa'ya gider işlek anayol üzerinde bulunan mamur kasaba olarak anlatılmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Engürücük kasabası olarak geçen yer bugün ise Bursa il sınırları içinde Engücürük Mahallesi olarak bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, buradan yine doğu tarafa meyilli (?) saatte şenlikli köyler geçip yola devam etmiştir.</p>

²⁸ Sezen, *Ön. ver.*, s.593.

655.	Gemleyik Gemlik Kalesi	Türkiye	84a	<p>Engürücük kasabasından Gemleyik Gemlik Kalesi'ne varmıştır. Seyahatname'de Gemleyik olarak geçen yer bugün Gemlik olarak Bursa il sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Gemlik'i detaylıca anlatan Evliyâ Çelebi, buradan kible yönüne (?) saatte gitmiştir.</p>
656.	Filedar Kalesi	Türkiye	84b	<p>Evliyâ Çelebi, Filedar Dağı'nı aşırp Filedar Kalesini anlatmaya başlamıştır. Filedar Kalesi, öyle 'küçük kaledir ki Bursa Ovası'na ve Nilüfer Suyu'na bakar bir havalesiz kaledir' şeklinde seyahatname kayıtlarına geçmiştir. Bu kale etrafında yaşayan halkın çoğunluğu 'Rum Halkı' olarak seyahatname kayıtlarında geçmektedir.</p> <p>Seyahatname'de Filedar Kalesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
657.	Keşiş Dağı	Türkiye	85a	<p>Evliyâ, Nilüfer Nehri'ni atlar ile geçip kible yönünde ilerlemiştir. Bursa sahrası içinde konaklayıp, bir gün Dergâh-ı âlî başkapucubaşısı Defterdarzâde Mustafa Bey Dergâh-ı âlî başkapucubaşısı ve yine hünkâr kapucubaşısı,</p>

				<p>Musahib Mir Mehmed Ağa ve nice maarif erbabı safâlı dostlar ile Keşiş Dağı'nda Köprülü vezir oğlu Ahmed Bey'in hâlini hatırını sormaya atlara binip beş saatte Keşiş Dağı'ndan geçmiştir.</p> <p>Keşiş Dağı, bugün Uludağ olarak bilinen yer adının eski adlarından birisidir. Bir rivayete göre ise bu kule içinde papazların mağaraları olduğu için kule adı halk arasında Keşiş Dağı olarak kullanılmaktadır.</p> <p>Sözün kısası, Evliyâ Çelebi, bu Keşiş Dağı'nın ayrıntılı özelliklerini Seyahatnâme'nin ikinci cildinde, acayıplikleri, gariplikleri ve türlü türlü eserleriyle yazılıp anlatmıştır. Şimdi tekrar yazmaya gerek yoktur.</p>
658.	Kadı Yaylası	Türkiye	85a	<p>Evliyâ Çelebi, Keşiş Dağı'ndan Kadı Yaylası'na gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kadı Yaylası olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
659.	Bakacak Yaylası	Türkiye	85a	<p>Evliyâ Çelebi, Kadı Yaylası'ndan dört saat yokuş</p>

				<p>yukarıya gidip, Bakacak Yaylası'na varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Bakacak Yaylası olarak geçen yer bugün ise Bakacak Tepe/Bursa olarak geçmektedir.</p>
660.	<i>Süleyman Han Pınarı</i>	Türkiye	85a	<p>Evliyâ Çelebi, Bakacak Yaylası'ndan yine atlar ile (?) saatte gidip Süleyman Han Pınarı'na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Süleyman Han Pınarı olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
661.	<i>Cihânnümâ Kulesi</i>	Türkiye	85a	<p>Evliyâ Çelebi, Süleyman Han Pınarı'ndan altı saatte atlar ile kestaneli dağlar içinde göklere doğru çıkarak, Cihânnümâ Kulesi'ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Cihânnümâ Kulesi olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
662.	Çekirge Sahrası	Türkiye	85b	<p>Evliyâ, Bursa'dan Boğazhisar'a saadetli padişah ile gittikleri konakları, kale şehir, köy ve kasabaları anlatmaya başlamıştır. Bu yerlerden ilki, Çekirge Sahrası olmuştur.</p>
663.	Kite Kalesi	Türkiye	85b	<p>Evliyâ Çelebi, Çekirge Sahrası'ndan Kite Kalesi'ne geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Kite Kalesi olarak geçen yer bugün ise Bursa’da Kite Kalesi aynı yer adıyla varlığını korumaktadır.
664.	Abelyond Apolyont Kalesi	Türkiye	85b	<p>Evliyâ Çelebi, Kite Kalesi’nden batı tarafa Abelyond Apolyont Kalesi’ne gelmiştir. Kale içinde yaşayan halkın Rum asıllı olduklarını belirttikten sonra buradan kalkıp yine batı tarafa doğru gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Abelyond Kalesi olarak adlandırılan yer adı bugün Bursa’da Ulubat yer adı olarak bulunmaktadır.</p> <p>Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Ulubat (Uluâbâd) (Ortç. Lopadion) ²⁹, yakınındaki Lapadion, antik kentinin enkazıyla yapılmıştır.</p>
665.	Karaağaç köyü	Türkiye	85b	<p>Evliyâ Çelebi, Abelyond Apolyont Kalesi’nden Karaağaç köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Karaağaç köyü olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

²⁹ Sezen, *Ön. ver.*, s.514.

666.	<i>İlibat</i>	Türkiye	85b	<p>Evliyâ Çelebi, Karaağaç köyünden de Eliyat kâfir hisarı, yani Büyük İlibat'a geçmiştir. İlibat Kalesi'nin şeklini anlatan Evliyâ Çelebi, kale adını açıklamaya başlamıştır. Bu konuya tezimizin diller bölümünde değineceğiz.</p> <p>İlibat Kalesi'nin şeklini anlatan Evliyâ Çelebi, kale ve çevresinde yaşayan halkın Müslümanlardan, Rumlardan ve Ermenilerden oluştuğunu beyan etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İlibat olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
667.	Susığırlığı köyü	Türkiye	86a	<p>İlibat kasabasından güney tarafa doğru giden Evliyâ Çelebi, Susığırlığı köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Susığırlığı olarak geçen yer bugün Susurluk/Balıkesir'de bulunmaktadır.</p>
668.	Kirmastı kasabası	Türkiye	86a	<p>Evliyâ Çelebi, Susığırlığı köyünden de 2 günde doğu tarafa doğru Kirmastı kasabasına geçmiştir. Lâkin Kirmastı kasabasının isimlendirilme sebebini verip</p>

				<p>bunu açıklamamıştır. Kirmastı kasabası bugün Bursa ilinin Mustafakemalpaşa ilçesi olarak bilinmektedir.</p> <p>Seyahatname’de “Kirmastı kasabası” olarak zikrolunan yer adı Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre Rumca, Kremaste, 16.yy.’da Kirmasti, 1923 sonrası MustafaKemalpaşa olarak yer almaktadır.³⁰</p> <p>Seyahatname’de Kirmastı kasabası olarak zikrolunan yer adı bugün ise Mustafakemalpaşa/Bursa olarak bilinmektedir.</p>
669.	Mihalıç Kalesi	Türkiye	86a	<p>Evliyâ Çelebi, Ilıbat şehrinden kuzey yönüne 1 saatte gidip Ilıbat ile Mihalıç arasındaki kırlarda Manyas köyünde Bolcaağaç adlı yerde bulunmuştur. Mihalıç (Mihalıç) Kalesi’nin özelliklerini anlatan Evliyâ Çelebi, burada yaşayan halkın dillerinin koyu ‘Türk’ olduğunu da belirttikten sonra, Mihalıç Kalesi’nin coğrafi koordinatlarını çizmiştir. Koordinatlar şu şekilde</p>

³⁰ Sezen, *Ön. ver.*, s.314.

				<p>geçmektedir: Mihaliç Kalesi'nden Bandırma İskelesi'ne tam 40 mil olarak hesaplanmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Mihaliç Kalesi olarak zikrolunan yer adı Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 15.yy.'da "Mihaliç"³¹, 1924 ve sonrası Karacabey olarak yer almaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Mihaliç (Mihaliç) Kalesi olarak zikrolunan yer adı bugün Karacabey/Bursa olarak bilinmektedir.</p>
670.	Bandırma	Türkiye	86b	<p>Evliyâ Çelebi, Deniz yolunu tercih etmeyip kara yolu ile batı tarafa, Bandırma'ya geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bandırma olarak zikredilen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
671.	Kapudağı Burnu	Türkiye	86b	<p>Bandırma'ya geçen Evliyâ Çelebi, Bandırma'nın taş yapılarını anlatıp isimlendirilme sebebi olduğunu söylemiştir. Lâkin bu sebebi açıklamamıştır. Buradan deniz</p>

³¹ Sezen, *Ön. ver.*, s.377.

				<p>kıyısı ile 41 mil gidip Kapudağı Burnu'na geçmiştir. Bugün Balıkesir'e bağlı Kapıdağ Yarımadası olarak geçmektedir. Kapudağı Burnu'nun mamur köylerinden Pereme köyü, Muhanya köyü ve Arnavut köyü isim olarak zikredilip güzergâh sırasında değildirler. Bandırma kasabası ve Belkıs Tahtı Harabelerinin bu ada içinde olduğu söylenip daha önce Aydıncık şehri olduğu belirtilmiştir. Bu Kapudağı Burnu'nun karşı batısında 30 mil gerisinde Marmara Adası Kalesi olduğu Seyahatname kayıtlarına geçmiştir ancak güzergâh sırasında değildir.</p> <p>Seyahatname'de Kapudağı olarak geçen yer bugün Erdek'te başlayan yarımadadır.</p>
672.	Erdek	Türkiye	87a	<p>Evliyâ Çelebi, Kapudağ Burnu'ndan Erdek'e geçmiştir. Bugün Balıkesir ilinin bir ilçesi olan Erdek, Marmara Denizi'ne doğru uzanan Kapıdağ Yarımadası'nın Erdek Körfezi'nde yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, Erdek'in isimlendirilme sebebinin</p>

				<p>olduğunu belirtip bunu açıklamamıştır. Erdek'i anlatılırken Eceova, İpsala, Enez Kalesi, Keşan Kalesi, Bolayır Kalesi ve Gelibolu Kalesi isim olarak zikredilmiştir ve güzergâh sırasında değildirler. Evliyâ Çelebi, yine Erdek'i anlatırken Hicapsız (Utanmaz) şarabın bulunuşunu tahkiye etmeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Erdek olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
673.	Aydıncık	Türkiye	87b	<p>Erdek'in karşı batısında bir mil uzaklıkta yer alan ılıcanın özelliklerini anlatıp denizden 18 mil uzaklıkta yer alan Aydıncık'a geçmiştir. Büyük şehir, eski taht merkezi Belkısık, yani ibret verici yapı Aydıncık Kalesi'nin özelliklerini anlatmaya başlamıştır. Aydıncık Kalesi'nin harap olmasının altında yatan sebepleri tahkiye ettikten sonra Aydıncık şehrinde yaşayan reayanın Müslümanlardan, Rumlardan ve Ermenilerden oluştuğunu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi,</p>

				<p>Aydıncık kuzeyinde 40 mil uzaklıkta Marmara adası, 40 mil daha güneye aşağı Lâpseki kasabası ve Çardak kasabası daha aşağıda Anadolu Boğaz Hisarı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu yer adları şu an güzergâh sırasında değildir. Ayrıca bu hoş havalı şehrin zeminin Karesi sancağı toprağında yer almakta olduğunu söylemiştir. Aydıncık'ta ziyaret yerlerini anlatıp, 9 saatte doğu tarafa doğru gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Aydıncık olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde Edincik olarak yer almaktadır.</p>
674.	Örenci köyü	Türkiye	88b	<p>Evliyâ Çelebi, Aydıncık'tan Örenci köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Örenci köyü adlı yer bugün Balıkesir il sınırları içinde Ören köyü olarak bulunmaktadır.</p>
675.	Sarıca Bey köyü	Türkiye	88b	<p>Evliyâ Çelebi, Örenci köyünden Sarıca Bey köyüne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sarıca Bey köyü olarak geçen yer bugün</p>

				Balıkesir il sınırları içinde bulunmaktadır.
676.	Boğazhisar	Türkiye	88b	<p>Evliyâ Çelebi, Sarıca Bey köyünden batı tarafa yönelip Boğazhisar'a geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Boğazhisar olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde Boğazpınar adlı yerde bulunmaktadır.</p>
677.	Manyas Gölü	Türkiye	88b	<p>Evliyâ Çelebi, Boğazhisar'dan ayrıldıktan sonra Manyas Gölü Sahrası'na geçmiştir. Manyas Gölü etrafında yetişen sazları ve bu sazların pazarını anlatıp Tire, Manisa, Balıkesri, Karesi, Kirmastı yer adlarına yer vermiştir. Lâkin bu yer adları güzergâh sıramızda değildir.</p> <p>Seyahatname'de Manyas Gölü olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
678.	Gönan kasabası	Türkiye	88b	<p>Evliyâ Çelebi, Manyas Gölü Sahrası'ndan batı tarafa, (?) saatte gidip bostan yeri Gönan kasabasına varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Gönan olarak geçen yer bugün Balıkesir'in bir ilçesi olan Gönen olarak bilinmektedir. Ulu bir imâristan</p>

				olarak bilinen ilçe de yaşayan halkın Rum asıllı olduğunu söylemek doğrudur. İsimlendirilmesinin sebebi olduğu belirtilip bu sebep açıklanmamıştır. Reayası ise genellikle Yörük olup Ermeni ve Rum reayalarının da olduğu belirtilmiştir.
679.	Güvercin Köprüsü	Türkiye	88b	Gönan kasabasından batı tarafa (?) saate gidip Güvercin Köprüsü'ne geçmiştir. Seyahatname'de Güvercin Köprüsü olarak geçen yer bugün Balıkesir il sınırları içinde bulunan Gümüşçay olarak geçmektedir.
680.	Dimetoka kasabası	Türkiye	89a	Evliyâ Çelebi, Güvercin Köprüsü'den kalkıp yine batı tarafa, hünkârımız avlanarak (?) saatte yol alıp Bekasız kale, yani Dimetoka kasabasına ulaşmıştır. Dimetoka, İslami unsurları barındırmamasına rağmen Türkistan kasabası olarak geçmektedir. Reayası Yörükân, Rum ve Ermenilerden oluşmaktadır. Ancak konuşulan dil hakkında yeterince bilgi verilmemiştir. Bugün Biga'nın yakınındaki Gümüşçay'dır.

681.	Karabiga Kalesi	Türkiye	89a	<p>Evliyâ Çelebi, Dimetoka'dan batı tarafa gidip, Bay Boğa zemini, yani Karabiga Kalesi'ne ulaşmıştır. Karabiga Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, imaret yapılarıyla bezenmiş, bağlar ve bahçeler ile süslenmiş bu yeri anlattıktan sonra reyanın Etrâk ve Yörükân olduğundan da bahsetmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Karabiga Kalesi olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
682.	Leysîzâde Ziyaretgâhı	Türkiye	89a	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Karabiga içinde Leysîzâde Ziyaretgâhı'na uğramıştır.</p> <p>Seyahatname'de Leysîzâde Ziyaretgâhı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
683.	Çavuş köyü	Türkiye	89b	<p>Evliyâ Çelebi, Leysîzâde Ziyaretgâhı'ndan batı tarafa yönelip Çavuş köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çavuş köyü olarak geçen yer bugün Bursa il sınırları içinde Karacabey'de bulunmaktadır.</p>

684.	Çınarlidere	Türkiye	89b	<p>Evliyâ Çelebi, Çavuş köyünden ise Çınarlidere adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Çınarlidere olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Biga Yarımadası’nda bulunduğu bilinmektedir.</p>
685.	Akyer Altı	Türkiye	89b	<p>Evliyâ Çelebi, Çınarlidere’den ayrılıp Akyer Altı’na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Akyer Altı olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
686.	Çardak kasabası	Türkiye	89b	<p>Evliyâ Çelebi, buradan 6 saatte Çardak kasabasına geçmiştir. Dört köşe olan köşkün bozulması sonucu çardak olarak bilinen bu yerin özelliklerini anlatıp Çardak kasabasında Ece Yakub Cami’ni tahkiye etmeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Çardak kasabası olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
687.	Lâpseki	Türkiye	90a	<p>Evliyâ Çelebi, Çardak İmareti kasabasının anlatımından sonra güney tarafa (?) saatte gidip Lâpseki’ye ulaşmıştır. Lâpseki</p>

				bugün Çanakkale il sınırları içinde bulunmaktadır. Mimari yapının az olmasına rağmen bağın ve bahçenin çok olduğu bu yerin lezzetiyle ünlü olan ürünlerini anlatıp, buradan güney tarafa deniz kıyısı ile yol almıştır.
688.	Purgaz kasabası	Türkiye	90a	Lâpseki'den Purgaz kasabasına 90a geçmiştir. Bu köyün reayası Müslüman ve Rum asıllı olarak anlatılmıştır.
689.	Karacaören köyü	Türkiye	90a	Buradan deniz yolu ile güneye Karacaören köyüne varmıştır. Seyahatname'de Karacaören köyü olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Karacaören köyü olarak bulunmaktadır.
690.	Bahreyn Kalesi	Türkiye	90a	Evliyâ Çelebi, Karacaören köyünden sedd-i İslâm Kilitül-Bahreyn Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Bahreyn Kalesi olarak geçen kale adı bugün Çanakkale il sınırları içinde Kilitbahir Kalesi olarak bulunmaktadır.
691.	Anadolu Kalesi	Türkiye	90b	Evliyâ Çelebi, bugün Çanakkale- Kilitbayır Kalesi

				olarak bilinen yerden İstanbul-Anadolu Kalesi'ne geçmiştir.
692.	Kale-i Sultaniye	Türkiye	91a	Anadolu Kalesi'nden (Anadolu Hisarı) güney tarafa inen Evliyâ Çelebi, Kale-i Sultaniye, Akdeniz Boğazı Anadolu Kalesi'ni tahkiye etmeye başlamıştır. Akdeniz boğazının ağzında yer alan bu menzil, ilhâm-ı Rabbânî ile yapıлып Valide Sultan yapısı olduğu için Sultaniye Kalesi olarak bilinmektedir. Kalenin coğrafi konumunu sözle dile getirip, kale imarı hakkında geniş bilgi vermiştir.
693.	Bozcaada	Türkiye	91b	Evliyâ Çelebi, Sultaniye Kalesi'nden 10 saatte, deniz kıyısı ile güney tarafa ılgar ile gidip, Bozcaada karşısında Kazdağı kıyılarında atları bırakıp, kayık ile Eşek adaları aralarından (?) milde geçip sıkıntı ve zorlukla Bozcaada'ya varmıştır.
694.	Mamaça Kalesi	Türkiye	91b	Evliyâ Çelebi, Bozcaada'da Mamaça Kalesi'ne gelmiştir. Rivayete göre kale adını Kral Kaydefa Kızı Mamaça'dan almıştır. Kaleden kısaca bahsedip Bozcaada'yı firdolayı

				<p>anlatmaya başlayan Evliyâ, Bozcaada'nın şeklini, büyüklüğünü, bilinen lezzetlerini, mimari yapılarını ve reayasını anlatmıştır. Reaya içindeki dağılımın oranında en çok Rumların, akabinde Müslümanların çok olduğunu; Ermenilerin, Yahudilerin ve Frengilerin neredeyse hiç olmadığını belirtmiştir.</p>
695.	Kazdağı	Türkiye	92b	<p>Evliyâ Çelebi, Bozcaada'dan Kazdağı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kazdağı olarak geçen yer bugün Edremit/Balıkesir'de yer almaktadır.</p>
696.	Kale-i Sultaniye	Türkiye	93a	<p>Evliyâ Çelebi, oradan da ikinci vaktinde, Yeni Kale-i Sultaniye'ye geçmiştir. Yeni Kale-i Sultaniye adlı yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Çimenlik Kalesi olarak bilinmektedir.</p>
697.	Hâkâniye Kalesi	Türkiye	93a	<p>Kale-i Sultaniye 'den, Sedd-i Îslâm Rumeli Hâkâniye Kalesi'ne (Kum Kale'ye) geçen Evliyâ Çelebi, burada devlet erkânıyla yaşanan olayları tahkiye ettikten sonra seyahatine devam etmiştir.</p>

698.	Rum-ı Burceyn	Türkiye	93b	30 mil kuzeye Kilidül-bahreyn Kalesi, Haremeyn Kapısı, yani Rum-ı Burceyn kasabasına geçmiştir. Kilidül-bahreyn Kalesi, bugün Kilit Bahir Kalesi olarak bilinmektedir. Evliyâ Çelebi, Kilidül-bahreyn Kalesi'nde bulunurken Rodos'un fethini anlatmıştır. Lâkin Rodos güzergâh sıramızda değildir.
699.	Rumeli Boğaz Hisarı	Türkiye	93b	Güzergâh sırasına Rumeli Boğaz Hisarı'ndan devam eden Evliyâ Çelebi, kalenin Çanakkale'de olduğunu söylemiştir. Lâkin kale bugün İstanbul il sınırları içinde gözükmemektedir. Rumeli Boğaz Hisarı'nın şekli, hâkimleri anlatıldıktan sonra çevresinde bulunan mimari yapılar detaylıca tasvir edilmiştir. Burası Çanakkale Boğazı'dır.
700.	Killik Burnu	Türkiye	94a	Evliyâ Çelebi, hisardan dostları ile ayrılıp Killik Burnu'na varıp bu yerde zevk-ü sefa edip sabahleyin yine bütün yâren dostlarıyla (?) Paşa bahçesinde zevk ü sefa ettiklerini anlatmıştır. Buradaki irem bağlarını anlatırken Konya'daki Meram Bağı'nın

				güzelliklerinden bahsetmiştir. Ancak, Konya yer adı olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildir. Burası Bozcaada'nın kuzey kıyılarındadır.
701.	Rumeli Hisarı	Türkiye	94a	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Killik Burnu'ndan Rumeli Hisarı'na geçmiştir. Rumeli Hisarı'nda, evvelâ Âl-i Abâ fukarası Sultan Hakir u Fakir Abdi Baba ziyareti ve Yazıcızâde Mehmed Efendi halifelerinden Şeyh Ali Efendi ziyaretinde bulunmuştur.
702.	Maydos	Türkiye	94a	Evliyâ Çelebi, Rumeli Hisarı'ndan hünkârıyla Gelibolu'ya gidip, Gazzâzoğlu Selâhor Ahmed Ağa ile karadan atları ile kuzey tarafa Maydos kasabasına geçmiştir. Maydos kasabası, bugün Çanakkale-Gelibolu toprağında deniz kıyısında yer almaktadır. Seyahatname'de Maydos kasabası olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Eceabat olarak bilinmektedir. ³²

³² Sezen, *Ön. ver.*, s.363.

703.	Kovanlı köyü	Türkiye	94a	Evliyâ Çelebi, Maydos kasabasının özelliklerini tahkiye edip buradan yıldız tarafına gidip, Kovanlı köyüne uğramıştır.
704.	Gelibolu Kalesi	Türkiye	94a	Kovanlı köyünden, İlk Dâr-ı İslâm, taht merkezi Gelibolu Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Gelibolu'nun sancaklarını şu şekilde sıralamıştır: Ağrıboz sancağı, Karlıeli, İnebahtı, Rodos, Midilli, Kocaeli, Kara Biga, Sığla ve Misistre; ama sâlyâne ile zabt olunan Sakız, Nakşe ve Mehdiye, Gelibolu Paşa sancağı tahtıdır. Ayrıca ismi zikredilen sancaklar güzergâh sıramızda bulunmamaktadır. Evliyâ Çelebi, Gelibolu Kalesi'nin zeminini, coğrafi yönlere göre etrafında bulunan yapıları, beldenin mahallelerinin isimlerini, zengin fakir hanelerini, mamur eserleri içinde toplam zaviyelerini, tekke mihraplarını, mescitleri ve camileri anlatmıştır. Bu yerler içinde bazılarını şahsen ziyaret ettiğini belirtmiştir.
705.	Selâtin Camii	Türkiye	94b	Gelibolu'da ziyaret edilen camiler olduğunu söylemiştir.

				<p>Bu camilerden ilkinin Selâtin Camii'dir.</p> <p>Seyahatname'de Selâtin Camii olarak geçen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
706.	Tavâşî Mesih Paşa Camii	Türkiye	95a	<p>Evliyâ Çelebi'nin, ziyaret ettiği camilerden ikincisi ise Tavâşî Mesih Paşa Camii'dir.</p> <p>Seyahatname'de Tavâşî Mesih Paşa Camii olarak geçen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
707.	Celâleddîn-i Rumî Tekkesi	Türkiye	95a	<p>Gelibolu'da bahsi geçen derviş tekkeleri içinde, ziyaret edilen Şanlı derviş tekkelerinden ilki Celâleddîn-i Rumî Tekkesi'dir.</p> <p>95a</p> <p>Seyahatname'de Celâleddîn-i Rumî Tekkesi olarak geçen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
708.	Yazıcızâde Tekkesi	Türkiye	95a	<p>Ziyaret edilen tekkelerden ikincisi ise Yazıcızâde Tekkesi'dir.</p> <p>Seyahatname'de Yazıcızâde Tekkesi olarak geçen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
709.	Sinan Paşa Tekkesi	Türkiye	95a	<p>Ziyaret edilen tekkelerden üçüncüsü ise Sinan Paşa Tekkesi'dir.</p>

			<p>Bunların dışında bahsi geçen diğer konular ise şunlardır: akarsu çeşmeleri, sebilhaneleri, hayat suyu nehirleri, evlerdeki su kuyuları, un öğüten değirmenleri, aydınlık hamamları, kervansarayları, tüccar hanları, garip bekâr hanları, çarşı pazar bedesteni, büyük köprüleri, insanların yüz renkleri, mahbub ve mahbubeleri, eşraf ve ayanları, usta âlimleri, cerrah ve kan alıcı muallimleri, sâlih şeyhleri, şairleri, tanıştığımız insanlar, meczup, hâl ehli mazınne hikâyeleri, meydan erlerinin giysileri, kadınların giyecekleri, erkeklerinin isimleri, kadınlar ve kızlarının isimleri, kulağı halkalı kölelerinin isimleri, câriyelerinin isimleri, ibret verici yapıları, kefare rahip kiliseleri, hayat veren havası, beldenin iklimi, imarisetinin talii, erkeklerinin işleri ve kazançları, tahıl mahsulleri, aşevi imaretleri, büyük nimet, yiyecekleri, yenen meyveleri, can besleyen içecek çeşitleri, irem bağlarının sayısı, halkın özel lehçe ve ıstılahları, ibret</p>
--	--	--	--

				<p>verici, tılsımlı tersanesinin anlatılması vd. Evliyâ Çelebi, Gelibolu'yu uzun uzun tahkiye etmiştir. Öyle ki Gelibolu ziyareti sırasında Yazıcızâde Şeyh Mehmed Efendi'nin Muhammediyesi'nin de bu beldede yetişip meşhur olduğunu da detaylıca anlatmıştır. Muhammediye'nin yazılma hikâyesi tahkiye edilirken Buhara, Kastamonu ve Rum yer adları olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildirler.</p> <p>Seyahatname'de Sinan Paşa Tekkesi olarak geçen yer bugün Sinan Paşa Türbesi olarak geçmekte olup Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
710.	Evliyâ Sinan Paşa ziyaret yeri	Türkiye	97a	<p>Evliyâ Çelebi, Melek Ahmed Paşa ile Gelibolu ziyaret yerlerini dolaşmaya başlamıştır. Bu yerlerden ilki Evliyâ Sinan Paşa ziyaret yerî'dir.</p> <p>Seyahatname'de Evliyâ Sinan Paşa ziyaret yerî olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Sinan Paşa Türbesi olarak bulunmaktadır.</p>

711.	Alemdar Ali Baba ziyareti	Türkiye	97a	İkinci olarak ise Alemdar Ali Baba ziyareti'dir. Seyahatname'de Alemdar Ali Baba ziyareti olarak geçen yer bugün ise Gelibolu'da bulunmaktadır.
712.	Şeyh Ağazâde Efendi ziyareti	Türkiye	97a	Üçüncü olarak ise Şeyh Ağazâde Efendi ziyareti'dir. Seyahatname'de Şeyh Ağazâde Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.
713.	Şeyh Alâeddin ziyareti	Türkiye	97a	Dördüncü olarak ise Şeyh Alâeddin ziyareti'dir. Seyahatname'de Şeyh Alâeddin ziyareti olarak bilinen yer bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.
714.	Mehmed Efendi makamı	Türkiye	97a	Beşinci olarak ise Yazıcızâde Mehmed Efendi makamı'dır. Seyahatname'de Mehmed Efendi makamı olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Mehmed-i Bican Efendi Türbesi olarak bulunmaktadır.
715.	Şeyh Mehmed Tâğî ziyareti	Türkiye	97a	Altıncı olarak ise Şeyh Mehmed Tâğî ziyareti'dir. Seyahatname'de Şeyh Mehmed Tâğî ziyareti olarak bilinen yer

				bugün Gelibolu'da bulunmaktadır.
716.	Üçbaş köyü	Türkiye	97a	<p>Evliyâ Çelebi, birkaç yaren dostlarıyla Arap atlarına binip Gelibolu çevresinde gezerek Üçbaş adlı köye geldiklerini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Üçbaş köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
717.	Bolayır kasabası	Türkiye	97a	<p>Evliyâ Çelebi, ziyaretlerden sonra dostlarıyla vedalaşıp Gelibolu'dan batı tarafa bağ ve bostanlar düz sahralarda mamur köyleri geçip (?) saatte Bolayır kasabasına ulaşmıştır. Kasabayı tasvir ettikten sonra ziyaret yerlerini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bolayır kasabası olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Gelibolu'da bulunmaktadır.</p>
718.	Kavak köyü	Türkiye	97b	<p>Evliyâ Çelebi, buradan Kavak köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kavak köyü olarak geçen yer bugün Çanakkale il sınırları içinde Kavakköy olarak bulunmaktadır.</p>

719.	<i>Ekşimil Kalesi</i>	Türkiye	97b	<p>Evliyâ Çelebi, Kavak köyünden sonra ise Ekşimil Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Harap Ekşimil Kalesi olarak geçen yer bugün tespit edilememiştir.</p>
720.	İpsala Kalesi	Türkiye	97b	<p>Evliyâ Çelebi, Ekşimil Kalesi'nden doğu tarafa (?) saatte mamur köyler içinden geçip, İpsala Kalesi'ne ulaşmıştır. İpsala adlı yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır. Seyahatin yapıldığı zaman diliminde ise Rumeli eyâletinde bulunduğu dile getirilmiştir. Malkara şehrine yarım saat mesafede bulunan bu kalenin bulunduğu İpsala şehri mimari yapılarıyla detaylıca tasvir etmiştir. Evliyâ Çelebi, İpsala'da bulunurken Malkara'yı detaylıca tasvir etmiştir. Malkara, Meriç Nehri, Samakov dağları, Tunca Nehri, Kızanlık Dağları, Arda Nehri, Ergene Nehri, Adasar Hanlısı adlı köy vd. yer adı olarak zikredilip güzergâh sırasında değildir. İpsala şehrini tekrardan anlatmaya başlayan Evliyâ Çelebi, şehrin içindeki bağları, bahçeleri, mamur</p>

				yapıları detay vermeden tasvir etmiştir.
721.	Enez Kalesi	Türkiye	98a	Evliyâ Çelebi, İpsala Kalesi'nden doğu tarafa bağ, bahçe ve gülistanlı mamur köyleri geçip, (?) saatte (?) mil yol kat ederek Enez Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Enez Kalesi olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, Enez Kalesi etrafında Müslümanlardan çok Rum halklarının yaşadığını söylemiştir.
722.	Keşan Kalesi	Türkiye	98a	Evliyâ Çelebi, buradan batı tarafa (?) saatte gidip, şan sahibi Keşan Kalesi'ne varmıştır. Büyük İskender zamanında Kavala Kalesi sahibi Feylekos Hakîm yapısı olan kale Gedik Ahmed Paşa'nın kuşatmasıyla topraklarımıza dâhil olmuştur. Seyahatname'de Keşan Kalesi olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.
723.	Malkara	Türkiye	98b	Keşan şehri külliyyatını anlatan Evliyâ Çelebi, Malkara şehrine geçip şehrin özelliklerini yeniden tahkiye etmeye

				<p>başlamıştır. Malkara şehrinin mimari yapılarını ve lezzetlerini anlatıp, şehrin bulunduğu konumun etrafında yer alan menzillerden bahsetmiştir: İpsala şehrinin doğusu tarafında olup, güney tarafında Ferecik şehri ve kuzeyinde Eynecik kasabasının yer aldığını belirtmiştir. Kasaba, Seyahatname’de Rum (Marmara) Denizi kıyısında mamur bir kasaba olarak geçmektedir.</p> <p>Seyahatname’de Malkara olarak geçen yer bugün Tekirdağ il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
724.	Kırkavak köyü	Türkiye	99b	<p>Evliyâ Çelebi, geniş zemini, verimli ovaları, bağları ve bahçeleri, suyu ve havası olan bu yerden (?) saat bağlar bostanlar içinde köyler üzere gidip, Kırkavak köyü adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kırkavak köyü olarak zikredilen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
725.	Sarıyar köyü	Türkiye	99b	<p>Evliyâ Çelebi, Kırkavak köyünden kuzey tarafa doğru</p>

				<p>gidip Sarıyar köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Sarıyar köyü olarak geçen yer bugün Malkara'da bulunmaktadır.</p>
726.	Ergene Köprüsü kasabası	Türkiye	99b	<p>Evliyâ Çelebi, Sarıyer köyünden kuzeye Ergene Köprüsü kasabasına ulaşmıştır. Edirne nahiyelerinden olan kasabanın etrafında bulunan yapılar hakkında detaylı bilgi vermiştir. Bu kasabanın batı tarafında Edirne'ye giderken hemen şehir dibinde Yene Nehri, Ergene Nehri, İstıranca Nehri, Yenehisar ve Pınarhisar suları hepsi bir yere toplandığı büyük Ergene Nehri bulunduğu söylenmiştir. Bu kasaba dibinde adı geçen nehirler üzerine merhum Sultan II. Murad Han tarafından yaptırılan Rum, Arap, Acem, Belh u Buhârâ, Luristan, Moltan, Maskov, Leh, Çek, İsveç, Felemenk ve Alman diyarında eşi benzeri olmayan bir gökkuşağı köprü olduğu belirtilmiştir. Evliyâ Çelebi, gerçek bilgi elde etmek için attan inip yaya olarak köprüyü</p>

				<p>baştan başa adımladığını söylemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Ergene Köprüsü kasabası olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içindeki Uzun Köprü’dür.</p>
727.	Mahmud Baba nurlu mezarı	Türkiye	100a	Evliyâ Çelebi, Ergene kasabası etrafında bulunan yapıları ziyaret etmeye başlamıştır. Bu yerlerden ilki Mahmud Baba nurlu mezarıdır.
728.	Mevlâ Mehmed Itrî Ziyaretgâhı	Türkiye	100a	Evliyâ Çelebi, daha sonra ise Mevlâ Mehmed Itrî ziyâretinde bulunmuştur.
729.	Burgaz	Bulgaristan	100a	Evliyâ Çelebi, Mevlâ Mehmed Itrî Ziyaretgâhı’ndan kuzeye (?) saatte gidip eğri kaleli Burgaz’a gelmiştir.
730.	Torba Ovası	Türkiye	100a	Evliyâ Çelebi, Burgaz adlı yerden tekrar yola çıkıp kuzeye, Torba Ovası adlı lâleazar ovaya varmıştır. <p>Seyahatname’de Torba Ovası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
731.	Edirne Kalesi	Türkiye	100a	Evliyâ Çelebi, Torba Ovası’ndan sonra ikinci taht merkezi Edirne Kalesi’ne 1070 senesi Saferinin 8. Cuma günü 25 Ekim 1659 girdiklerini

				<p>beyan etmiştir. Daha önce de Edirne’de bulduklarını o nedenle tekrar tekrar anlatmanın gereksiz olduğunu dile getirmiştir. Edirne’de bulunduğu zaman diliminde çeşitli hikâyeler anlatmıştır. Onlardan ilki, “Mehmed Giray Han’ın Boğdan Beyi Burunsuz Kostantin’den feryat mektubunu bildirmesi” dir. Mektup içinde Boğdan ve Boğdan’ın Yaş şehri yer adı olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildir.</p>
732.	Gül Baba köyü	Türkiye	100b	<p>Evliyâ Çelebi, Edirne’den kuzey tarafa gidip, Gül Baba köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Gül Baba köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
733.	Çömlek köyü	Türkiye	100b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan da Çömlek köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Çömlek köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
734.	Büyük Derbend köyü	Türkiye	100b	<p>Evliyâ Çelebi, Çömlek köyünden de kuzey tarafa Büyük Derbend adlı yere geçmiştir.</p>

				Seyahatname'de Büyük Derbend köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde Derbent Boğazı olarak geçmektedir.
735.	Papaz köyü	Türkiye	100b	Evliyâ Çelebi, Büyük Derbend köyünden Küçük Derbend adlı yere, Ruhban yani Papaz köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Papaz köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
736.	Âşıklar köyü	Türkiye	100b	Evliyâ Çelebi, Papaz köyünden de kuzey tarafa geçip Âşıklar köyüne ulaşmıştır. Seyahatname'de Âşıklar köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
737.	Işıklar köyü	Türkiye	100b	Evliyâ Çelebi, Âşıklar köyünden Işıklar köyüne geçmiştir.
738.	İsmail Fakı köyü	Bulgaristan	100b	Evliyâ Çelebi, Işıklar köyünden de İsmail Fakı köyüne geçmiştir.
739.	Örenler köyü	Bulgaristan	100b	Evliyâ Çelebi, İsmail Fakı köyünden de Örenler köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Örenler köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

740.	Karinâbâd	Bulgaristan	100b	Evliyâ Çelebi, Örenler köyünden Poyhad Kalesi, yani Karinâbâd şehrine geçmiştir. Seyahatname'de Poyhad Kalesi, yani Karinâbâd şehri olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Karnobat olarak bulunmaktadır.
741.	Karasarı köyü	Bulgaristan	100b	Evliyâ Çelebi, Karnabat kasabasının mamur yapılarını anlatıp buradan kuzey tarafa geçmiştir. Kuzey tarafta Karasarı köyü bulunmaktadır. Köy reayasının Müslümanlardan ve Rumlardan oluştuğunu belirtmiştir. Karasarı köyü sadece Seyahatname kayıtlarında geçmekte olup bugün bulunmamaktadır.
742.	Aydos Kalesi	Bulgaristan	100b	Evliyâ Çelebi, akabinde Aydos Kalesi'ne ulaşmıştır. Aydos Kalesi'ne daha önce (1061) 1651'de geldiğini belirttikten sonra buradan yokuş yukarı çıkıp kuzey tarafa doğru geçmiştir. Seyahatname'de Aydos Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.

743.	Yeniköy	Bulgaristan	100b	<p>Evliyâ Çelebi, Çenge Balkanına çıkıp öte taraftan Yeniköy adlı yere ulaşmıştır. Burada yaşayan reayanın Müslümanlardan ve Bulgarlardan oluştuğunu belirttikten sonra buradan kuzey tarafa doğru gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yeniköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
744.	Pravadi Kalesi	Bulgaristan	101a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Pravadi Kalesi’ne geçmiştir. Kale civarında Rus, Eflâk ve Boğdan askerlerinin olduğunu belirtip buradan kuzeye doğru gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Pravadi Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
745.	Kadıköy	Bulgaristan	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Pravadi Kalesi’nden sonra kuzeyde önce Kadıköy’e gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kadıköy olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

746.	Gürz Ali köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Kadıköy'den sonra Gürz Ali köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Gürz Ali köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
747.	Ali Bey köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Gürz Ali köyünden sonra Ali Bey köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ali Bey köyü olarak geçen yer Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
748.	Çoban Ese köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Ali Bey köyünden sonra Çoban Ese köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çoban Ese köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
749.	Mürüvetli köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, kuzey tarafa yönelip Mürüvetli köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Mürüvetli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
750.	Çerçi köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Çerçi köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çerçi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

751.	Kara Muradlı köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Çerçi köyünden Kara Muradlı köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kara Muradlı köyü olarak geçen yer bugün Tekirdağ il sınırları içinde Malkara’da bulunmaktadır.</p>
752.	Tanrıverdi köyü	Türkiye	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Kara Muradlı köyünden Tanrıverdi köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Tanrıverdi köyü olarak geçen yer anlaşılamamıştır.</p>
753.	Babadağ	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Tanrıverdi köyünden sonra Babadağ’a geçmiştir. Babadağ ise, bugün Romanya’nın Dobruca bölgesinde, Tulça ilinde bir kasaba olarak bulunmaktadır.</p>
754.	Tulça Kalesi	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, köy ve kasabaları bütün özellikleriyle yazdığını belirttikten sonra Babadağ’dan kuzey tarafa Tulça Kalesi’ne geçmiştir. Daha önce de Tulça Kalesi’ne gittiğini belirtmiştir. Tulça Kalesi’nden ayrılıp Tuna Nehri boyunca ilerlemiştir. Evliyâ, Tuna Nehri’ni bu mahalden karşı adaya geçince İshakça, İbrail, Maçin, Kalas, Tomarova</p>

				<p>ve Kili Kaleleri, İsmail şehri, Ilıca İskelesi ve Hırsova Kalesi gibi çevre kaleler olduğunu belirtip bu kaleleri ziyaret etmeyip sadece kalelerin isimlerini zikretmiştir. Tuna Nehri'ni geçince o gün Tulça adası içinde gidip Tuna Nehri kıyısında konakladıklarını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tulça Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya Tulca'da bulunmaktadır.</p>
755.	İsmail	Ukrayna	101a	<p>Evliyâ Çelebi, 50 parça gemi ile tekrar Tuna Nehri'ni bir günde aceleyle geçip, Büyük İsmail şehrine gelmiştir. İsmail şehrine gelen Evliyâ Çelebi, şehir hakkında çok bilgi vermemiştir. Bugün "İsmail şehri", Ukrayna Cumhuriyeti'nde Besarabya'nın güneyinde, Bucak denilen kesimde, Tuna'nın Karadeniz'e dökülen kollarından biri olan Kili üzerinde Romanya sınırına yakın önemli bir liman şehri olup Türkçe söylenişine benzer şekilde Izmail adıyla anılır.</p>

				<p>XVI. yüzyılda bir Osmanlı kasabası olarak kurulmuştur. Kasabanın bulunduğu yerde eski bir yerleşme yeri olup olmadığı bilinmemektedir. Buranın bir Ceneviz kalesi olarak kurulduğu yolundaki iddialar doğru değildir. 889 (1484) yılında II. Bayezid'in kaptanlarından İsmâil Bey tarafından ele geçirildiği için İsmâil adıyla anıldığı şeklinde Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler başka kaynaklarla doğrulanamamaktadır. Şehrin adının kumluk yer anlamına gelen Smil'in Türkçeleşmiş şekli olduğu iddiası Slavca bazı nehir adlarına dayalı etimolojik yakıştırmalar dışında sağlam bir kaynağa dayandırılmamaktadır.³³</p> <p>Bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunan İzmail adlı şehir Seyahatname'de İsmail şehri olarak Özü eyâletinde yer almaktadır.</p>
756.	<i>Kışla köyü</i>	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, 1070 Rebiyülevvelin 20. günü 5 Aralık 1659'da 20.000 kefere ve Müslüman askeriyile yıldız</p>

³³ Lon Dron, *Originea Toponimului Ismail*, Revista de Istorie a Moldovei, s.23-24

				<p>tarafına gidip önce Kışla köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kışla köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
757.	Dündâr köyü	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Kışla köyünden Dündâr köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dündâr köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
758.	Ispenoz köyü	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Ispenoz köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Ispenoz köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
759.	Sepen köyü	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Ispenoz köyünden Sepen köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Sepen köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
760.	Pusita köyü	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Sepen köyünden Pusita köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Sepen köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
761.	Tabak köyü	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Pusita köyünden Tabak köyüne ulaşmıştır. Burada ismi zikredilen ve</p>

				<p>sırasıyla güzergâhımızda olan köyler İsmail şehrine aittir. Ayrıca reayaları tümünden Eflâk ve Boğdan halklarından oluşmaktadır.</p> <p>Seyahatname’de Tabak köyü olarak geçen yer bugün ise bulunmamaktadır.</p>
762.	Boğdan vilâyeti	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra bu Tabak köyünden kalkılıp isyankâr Boğdan vilâyeti toprağına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Boğdan vilâyeti olarak geçen yer bugün ise Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
763.	İskerled Kalesi	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, İskerled Kalesi’ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de İskerled Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
764.	Becene	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, İskerled Kalesi’nden Becene adlı yere geçmiştir. Becene Yaş şehri altında bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname’de Becene olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

765.	Kekeş (Keneş) Balkanı	Romanya	101a	<p>Evliyâ Çelebi, Becene adlı yerden batı tarafa Kekeş (Keneş) Balkanı'na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kekeş (Keneş) Balkanı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
766.	<i>Tabeçin köyü</i>	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, Kekeş (Keneş) Balkanı'ndan Tabeçin köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Tabeçin köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
767.	Purut (Prut) Nehri Köprüsü	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, Purut (Prut) Nehri Köprüsü'ne geçmiştir. Prut Nehri bugün Romanya ve Moldova ülke sınırında bulunmaktadır. Leh vilâyetinden ve Erdel vilâyetinin Seykel Dağlarından gelip Boğdan diyarından akarak gelip İbrail şehri ile Kalas Kalesi arasında Tuna Nehrine karışan derin bir nehir olan Prut Nehri'nden yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Purut (Prut) köprüsü olarak zikredilen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

768.	<i>Sultan Süleyman Tepesi</i>	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, Prut Nehri'nden yola çıkıp Sultan Süleyman Tepesi adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sultan Süleyman Tepesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
769.	Seret Nehri	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, Sultan Süleyman Tepesinde yatan şehitler ve Sultan Süleyman Han için dua edip oradan ertesi gün Küçük Seret Nehri'ne ulaşmıştır. Prut Nehri'ne karışan bu nehir hakkında kısa bilgi vermiştir.</p> <p>Seyahatname'de Küçük Seret Nehri olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Siret Nehri olarak bulunmaktadır.</p>
770.	<i>Filçin köyü</i>	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Filçin köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Filçin köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
771.	<i>İstifan Kilisesi</i>	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, Filçin köyünden İstifan Kilisesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İstifan Kilisesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

772.	Yaş	Romanya	101b	<p>Evliyâ Çelebi, İstifan Kilisesi'nden Boğdan'ın Yaş ovasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yaş olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
773.	Bozay Nehri Kenarı	Romanya	102b	<p>Evliyâ Çelebi, Yaş şehri ovasından nive sahra, bağ, bahçe ve ormanlar geçip Bozay Nehri Kenarı'na geçmiştir. Bu mahalde yatıp sabahleyin Yüksek Kale, yani Seçova Hisarı'na gitmediğini belirtip sadece güzergâhı üzerinde olduğunu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, Turla Nehri aşırı Rıdvaniçe Kalesi ve Kamaniçe Kalesi'ne iki konak yakın Seçova Kalesi'nin etrafında bulunan yapılardan da bahsetmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bozay Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
774.	Filçe Ovası	Romanya	102b	<p>Evliyâ Çelebi, Bozay Nehri Kenarı'ndan kalkıp Filçe Ovası'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Filçe Ovası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

775.	Okna Dağı	Romanya	102b	<p>Evliyâ Çelebi, Filçe Ovası'ndan Okna Dağı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Okna Dağı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
776.	Eflâk vilâyeti	Romanya	102b	<p>Evliyâ Çelebi, Okna Dağı'ndan batı tarafa dağlar içinde gidip köy ve kasabaları geçtikten sonra Boğdan'dan Eflâk vilâyetine geçmiştir. Osmanlı döneminde Eflak, bugünkü Romanya'nın güneyinde Karpat dağları ile Tuna nehri arasında, Boğdan ise Tuna ile Karadeniz arasında ovalık bölgede yer almaktadır.³⁴</p> <p>Seyahatname'de “Eflâk vilâyeti” olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne³⁵ göre bugün Romanya ülke sınırları içinde Bükreş yer adıyla bulunmaktadır.</p>
777.	Iskıntı kasabası	Romanya- Bulgaristan	102b	<p>Evliyâ Çelebi, Eflâk vilâyetinden Iskıntı kasabasına geçmiştir.</p>

³⁴ Merve Türkal, “18. Yüzyılın İlk Yarısında Eflak Ve Boğdan Üzerinde Osmanlı-Avusturya Mücadelesine Dair Anonim Bir Eser: Vakâyi‘-İ Eflak”, Electronic Turkish Studies, s. 39

³⁵ Sezen, *Ön. ver.*, s.165.

				Seyahatname’de Iskıntı kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
778.	Vasilev kasabası	Bulgaristan	102b	Evliyâ Çelebi, Iskıntı kasabasından batı tarafa gidip Vasilev kasabasına (Vasilev) ulaşmıştır. Seyahatname’de Vasilev kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
779.	Birlad (Burlat) kasabası	Romanya	102b	Evliyâ Çelebi, Vasilev kasabasından Birlad (Burlat) kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Birlad(Burlat) kasabası olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Bârlad olarak bulunmaktadır.
780.	Teküc	Romanya	102b	Evliyâ Çelebi, Birlad (Burlat) kasabasından Teküc’e geçmiştir. Seyahatname’de Teküc olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Tecuci yer adıyla bulunmaktadır.
781.	Fohşan şehri	Romanya	103a	Evliyâ Çelebi, Teküc adlı yerden batıya ılgarlar ile Büyük Fohşan şehrine geçmiştir.

				<p>Büyük Fokşan şehri de Eflâk vilâyetinde yer almaktadır.</p> <p>Bu yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre Fokşan olarak geçmektedir. Fokşan adlı yer seyahatin gerçekleştiği zaman dilimi içerisinde Eflâk eyâletinde yer alırken bugün Romanya ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
782.	Rimlik şehri	Romanya	103a	<p>Evliyâ Çelebi, Fokşan adlı yerden ılgarlarla gidip Büyük Rimlik şehrine ulaşmıştır.</p> <p>Bu yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre Rimlik olarak geçmektedir. Rimlik adlı yer seyahatin gerçekleştiği zaman dilimi içerisinde Eflâk eyâletinde yer alırken bugün Romanya ülke sınırları içinde Rimmik yer adı ile bulunmaktadır.</p>
783.	Bozav kasabası	Romanya	103a	<p>Evliyâ Çelebi, Rimlik'ten yine batı tarafa o gün içinde ormanlık dağlar içinden ılgarlarla Bozav kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Bozav kasabası olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

784.	Geregiçse kasabası	Romanya	103a	<p>Evliyâ Çelebi, Bozav kasabasından batıya Geregiçse kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Geregiçse kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
785.	Tirkoviş	Hırvatistan	103a	<p>Evliyâ Çelebi, Geregiçse kasabasından da ılgarlar ile o gece Eflâk tahtı büyük Tirkoviş şehrine gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Tirkoviş olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
786.	Bükreş	Romanya	103a	<p>Evliyâ Çelebi, Tirkoviş adlı yerden kible yönüne ılgar ile seher vaktinde, Eflâk tahtı büyük Bükreş’e uğrayıp akabinde kible yönünde seyahatine devam etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Bükreş olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
787.	Yergöğü Kalesi Ovası	Romanya	103a	<p>Akabinde Evliyâ Çelebi, Bükreş’ten Yergöğü Kalesi Ovası’na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de “Yergöğü Kalesi Ovası” olarak geçen yer Bükreş’in 65 km. güneyinde Tuna nehrinin sol kıyısı</p>

				üzerinde bir liman şehridir. Bugün Giurgiu adıyla bilinmektedir. ³⁶
788.	Boğdan	Romanya	103b	Evliyâ Çelebi, Tuna Nehri üzerinden geçip 3 gün 3 gece sonunda Eflâk'tan Boğdan'a tekrar geldiklerini bildirmiştir. Seyahatname'de Boğdan olarak geçen yer bugün ise Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
789.	Çul Ovası	Romanya	104a	Evliyâ Çelebi, Boğdan'dan Çul Ovası'na geçip, Çul Ovası'nda biraz istirahat etmiştir. Seyahatname'de Çul Ovası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
790.	Tirkoviş	Hırvatistan	104a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Kalga Sultan ile Çul Ovası'ndan kalkıp yine kuzey tarafa, Tirkoviş'e varmıştır. Seyahatname'de Tirkoviş olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
791.	Bükreş	Romanya	104a	Evliyâ Çelebi, Tirkoviş adlı yerden hareket edip Bükreş'e varmıştır.

³⁶ Maxim Mihai, "Yergöğü", <https://islamansiklopedisi.org.tr/yergogu> pdf 20.05.2019.

				Seyahatname’de Bükreş olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
792.	Deliorman Nehri	Bulgaristan	104a	Evliyâ Çelebi, Bükreş’ten yine kuzeye ılgarlarla yol alıp Deliorman Nehri kenarına ulaşmıştır. Seyahatname’de Deliorman Nehri olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
793.	Körtin köyü	Romanya	104a	Evliyâ Çelebi, Deliorman Nehri’nden Körtin köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Körtin köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
794.	Lavaho Nehri	Romanya	104a	Evliyâ Çelebi, Körtin köyünden Lavaho Nehri’ne geçmiştir. Seyahatname’de Lavaho Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
795.	Selirin Nehri	Romanya	104a	Evliyâ Çelebi, Lavaho Nehri’nden Selirin Nehri’ne geçmiştir. Seyahatname’de Selirin Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

796.	Radvay Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Selorin Nehri'nden Radvay Nehri'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Radvay Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
797.	Arciş Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Radvay Nehri'nden Arciş Nehri'ne uğradığını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Arciş Nehri olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
798.	Yeseçen köyü	Romanya	104a	<p>Akabinde Evliyâ Çelebi, Arciş Nehri'nden Yeseçen köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yeseçen köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
799.	Tirkoviş	Hrvatistan	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Yeseçen köyünden bir başka yol ile geri kible tarafına dönüp yine Tirkoviş'e gelmiştir.</p>
800.	Çarpa köyü	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Tirkoviş'ten doğu tarafa, Çarpa köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çarpa köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

801.	Prahova Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Çarpa köyünden Prahova Nehri'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de geçen Prahova Nehri, bugün Güney Karpatlar'daki Bucegi Dağları'ndan yükselen Romanya'nın güneyinde yer alan bir nehir olarak bulunmaktadır.</p>
802.	Sirimba köyü	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, nehir kenarıyla ilerleyip Sirimba köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sirimba köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
803.	Yaloniçse Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Sirimba köyünden çıktıktan sonra Yaloniçse Nehri batağını atlarla geçtiklerini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yaloniçse Nehri olarak geçen yer bugün bulunamamıştır.</p>
804.	Geregiçse kasabası	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Geregiçse kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Geregiçse kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
805.	Erdel	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Geregiçse kasabasından Prahova Nehri'ne</p>

				<p>başından Erdel sınırına geçmiştir.</p> <p>Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1541-1699 yılları arasında eyâlet olarak geçen "Erdel"³⁷ adlı yer bugün Romanya'da bulunmaktadır.</p>
806.	Sir Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, Sir Nehri kenarında konaklayıp zevk u sefa ettiklerini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sir Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
807.	Bozav Nehri	Romanya	104a	<p>Evliyâ Çelebi, oradan Bozav kasabası dağlarını geçip ve Bozav Nehri'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Bozav Nehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
808.	Fohşan	Romanya	104b	<p>Evliyâ Çelebi, Güherçile Dağlarından ve Rimlik şehrinden geçip Fohşan'a ulaşmıştır.</p> <p>Bu yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre Fokşan³⁸ olarak geçmektedir. Fokşan adlı yer seyahatin gerçekleştiği zaman dilimi</p>

³⁷ Sezen, *Ön. ver.*, s.251.

³⁸ *Aynı*, s.273.

				<p>içerisinde Eflâk eyâletinde yer alırken bugün Romanya ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
809.	Teküc	Romanya	104b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Fohşan'dan kalkıp doğu tarafa anayol ile Teküc'e gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Teküc olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Tecuci yer adıyla bulunmaktadır.</p>
810.	Birlad kasabası	Romanya	104b	<p>Evliyâ Çelebi, Teküc'ten Birlad kasabasına uğramıştır.</p> <p>Seyahatname'de Birlad kasabası olarak geçen yer bugün Romanya Vaslui'de Bârlad adı ile bulunan bir şehir olarak yer almaktadır.</p>
811.	Vasiloy kasabası	Bulgaristan	104b	<p>Evliyâ Çelebi, Birlad kasabasından kalkıp Birlad Nehri'ni geçip o günde Vasiloy Nehri'ni dertle, zorlukla geçip, Vasiloy kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Vasiloy kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
812.	Iskıntı kasabası	Romanya-Bulgaristan	104b	<p>Evliyâ Çelebi, Vasiloy kasabasından yine Birlad Nehri deresi içre gidip o gün Iskıntı Nehri deresi kenarınca nice</p>

				<p>sıkıntılar çekerek, Iskıntı kasabasına ulaşmıştır. Buradan yine doğuya doğru gitmeye başlamıştır. Tahkiyelerde bulunurken Boğdan şehrinin iç ve dış özelliklerinden bahsetmiştir lâkin Boğdan şehri güzergâhımız üzerinde değildir. Evliyâ Çelebi, Kalga Sultan'ın Kırım diyarına gittiğini bildirmiştir. Ancak kendisinin ona eşlik edip etmediği bilinmemektedir.</p> <p>Seyahatname'de Iskıntı kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
813.	Yaş	Romanya	105b	<p>Evliyâ Çelebi, Iskıntı kasabasından Yaş şehrine geçmiştir. Yaşka Ruhban şehri, yani Boğdan keferesi tahtgâhının özelliklerini anlatan Evliyâ Çelebi, tarihteki Yaş şehrinin özelliklerini detaylıca tahkiye etmiştir. “Yaş”³⁹ bugün Romanya'nın kuzeydoğu bölgesinde bulunan tarihteki Boğdan devletinin başkentliğini yapmış olan bir şehir olarak bilinmektedir. Tuna Nehri'nden kuzeye iki konak içeri kuzey tarafı alçak</p>

³⁹Kahraman, *Ön. ver.*, s.473-474.

				<p>bayırlı, kiblesi çayırılı ovalı, güneyi bir küçük göllü ve batı tarafı orman ve balkanlı mamur kurtelerden (evlerden) oluşan şehir olarak Seyahatname'ye yazılmıştır. Yaşka şehri içinde bulunan mamur yapıları anlatan Evliyâ Çelebi, burada yaşayan reyalardan birinin de Laz Kavmi olduğunu söyleyip konuşulan diller hakkında bilgi vermemiştir. Yine Yaşka şehri içerisindeki manastırları anlatıp buraları ziyaret edip özelliklerini Seyahatname kayıtlarına almıştır.</p>
814.	Yaşka Kilisesi	Romanya	106a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra manastırları ziyaret etmeye başlamıştır. Ziyaret ettiği manastırlardan ilki Yaşka Kilisesi'dir.</p> <p>Seyahatname'de Yaşka Kilisesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
815.	Menokola Manastırı	Romanya	106a	<p>Evliyâ Çelebi, Yaşka Kilisesi'nden sonra Menokola Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Menokola Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları</p>

				<p>içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
816.	Galata Manastırı	Romanya	106a	<p>Evliyâ Çelebi, Menokola Manastırı'ndan sonra Yaş şehri gölü kenarındaki Galata Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Galata Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
817.	Lipul Bey Manastırı	Romanya	106a	<p>Evliyâ Çelebi, Galata Manastırı'ndan Yaş içinde Lipul Bey Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Lipul Bey Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
818.	Duna Manastırı	Romanya	106a	<p>Evliyâ Çelebi, Lipul Bey Manastırı'ndan Duna Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Duna Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
819.	İstifan Kral Manastırı	Romanya	106b	<p>Evliyâ Çelebi, Duna Manastırı'ndan bu Yaş şehri içinde bunların karşısında,</p>

				<p>İstifan Kral Manastırı'na geçmiştir. Bu manastır da kale gibidir.</p> <p>Seyahatname'de İstifan Kral Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
820.	Santama Manastırı	Romanya	107a	<p>Evliyâ Çelebi, İstifan Kral Manastırı'ndan Santama Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Santama Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
821.	İsvet Sava Manastırı	Romanya	107a	<p>Evliyâ Çelebi, Santama Manastırı'ndan İsvet Sava Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de İsvet Sava Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
822.	Kasım Manastırı	Romanya	107a	<p>Evliyâ Çelebi, İsvet Sava Manastırı'ndan Kasım Manastırı'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kasım Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları</p>

				<p>çinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
823.	Kostantin Manastırı	Romanya	107a	<p>Evliyâ Çelebi, Kasım Manastırı'ndan Kostantin Manastırı'na geçmiştir. Bu şehrin iskelesi Leh diyarında Bahr-i Muhit kenarında Daniska'da bulunmaktadır. Ancak Daniska güzergâhımız üzerinde bulunmamaktadır. Yaş şehri içerisinde bulunan mamur yapıları (hanlar, kervansaraylar, hamamlar, vd.) anlatan Evliyâ Çelebi, keferelerin esvaplarını, erkeklerinin isimlerini, kadınların isimlerini, yiyecek ve içeceklerin beğenilenlerini ayrı başlıklar altında kısaca anlatıp şehir külliyyatını anlatıp tamamlamıştır.</p> <p>Külliyyat içerisinde Yaş şehrinin yön bilgisine göre etrafında bulunan yapılarından bahsetmiştir:</p> <p>Bu geniş vilâyetin uzunluğu, batıya doğru Fohşan şehrinde tâ kible tarafında İsmail şehrine kadar uzunluğu 12 konaktır.</p> <p>Doğu tarafı, Özü eyâletinde Bender Kalesi toprağıyla komşudur. Oradan Turla Nehri</p>

				<p>kenarınca Kardaş Kazak ile komşudur.</p> <p>Kuzey tarafında, Hotin Kalesi ve Seçova Kalesi bu Boğdan'ındır ki Turla Nehri kenarında Leh vilâyetiyle komşudur. Batı tarafına meyilli Erdel vilâyetinin Seykel vilâyetinde Sahan Samur Dağlarıyla sınırdır. Batı tarafına Eflâk vilâyetiyle komşudur. Tuna Nehri kenarında Osmanlı ile sınırdır. Bütün vilâyetinin büyüklüğü çepçevre 40 günlük yoldur.⁴⁰</p> <p>Seyahatname'de Kostantin Manastırı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Yaş şehrinde bulunmaktadır.</p>
824.	Boğdan	Romanya	107b	<p>Evliyâ Çelebi, Yaş Şehri'nden Boğdan'a geçmiştir. Boğdan, Osmanlılar zamanında Eflak'ın komşu vilâyeti olup Prut Nehri'nin batısında kalan bölümü 1859 yılında Eflâk ile birleşerek Romanya'nın çekirdeğini oluşturmaktadır. 1920 yılında da Osmanlılarca Erdel, Avrupalılarca Transilvanya olarak bilinen</p>

⁴⁰ Kahraman, *Ön. ver.*, s. 483.

				bugünkü Romanya'nın kuzeybatı kısmında bulunduğu bilinmektedir. ⁴¹ Seyahatname'de Boğdan vilâyeti olarak geçen yer bugün ise Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
825.	<i>Kaptan köyü</i>	Romanya	108a	Evliyâ Çelebi, 1070 Rebiülâhîrinin 13. Pazartesi günü 28 Aralık 1659 Boğdan şehrinden kible yönünde hareket edip Edirne'ye doğru yola çıktığını söylemiştir. Güzergâh sırasında ilk olarak Kaptan köyü yer almaktadır. Seyahatname'de Kaptan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
826.	<i>Roboya köyü</i>	Romanya	108a	Evliyâ Çelebi, Kaptan köyünden sonra daha sonra Roboya köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Roboya köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
827.	<i>Borten köyü</i>	Romanya	108a	Evliyâ Çelebi, Roboya köyünden ayrıldıktan sonra Borten köyüne geçmiştir.

⁴¹ Yasemin Sarğın, “Başlangıcından 1606’ya Kadar Osmanlı Devleti İle Eflak ve Boğdan Voyvodalıkları Arasındaki İlişkiler”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013), s.1.

				Seyahatname’de Borten köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
828.	<i>Muyteş köyü</i>	Romanya	108a	<p>Evliyâ Çelebi, Borten köyünden Ahmed Ağa Efendi, İsmail şehrine esirler almaya gitmiştir. Evliyâ Çelebi, Ahmed Ağa Efendi ile gitmeyip Tuna kenarında olan kale ve şehirleri seyretmeye gittiğini söylemiştir. Tuna Nehri kenarından Muyteş köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Muyteş köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
829.	<i>Gözmeşt Köyü</i>	Romanya	108a	<p>Evliyâ Çelebi, Muyteş köyünden ayrıldıktan sonra Gözmeşt köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Gözmeşt köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
830.	<i>Mateyiş Köyü</i>	Romanya	108a	<p>Evliyâ Çelebi, Gözmeşt köyünden ayrıldıktan sonra Mateyiş köyüne gittiğini beyan etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Mateyiş köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

831.	<i>Taşburun</i>	Romanya	108a	<p>Evliyâ Çelebi, Mateyiş köyünden ayrıldıktan sonra Boğdan'ın sınırının sonu olan Taşburun adlı yere gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Taşburun olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
832.	<i>İlçsa Köyü</i>	Romanya	108a	<p>Evliyâ Çelebi, Tuna kenarıyla yola devam edip, İlçsa köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de İlçsa köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
833.	<i>İshakçı Kalesi</i>	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, İlçsa köyünden yine doğu tarafa doğru gidip Bender bacı, yani İshakçı Kalesi'ne ulaşmıştır. Tulça Kalesi sırası ve Tuna Nehri kenarında olan bu kalenin özelliklerini tahkiye etmeye başlamıştır. Ayrıca kale içinde ve civarında yaşayan reayanın Eflâk, Boğdan, Rum, Ermeni ve Bulgar keferelerinden oluştuğunu da belirtmiştir. Kale etrafında bulunan köy ve kazaları da sırasıyla Seyahatname kayıtlarında bulunmaktadır.</p>
834.	<i>Tomarova kazası</i>	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, sonra daha önceden Boğdan hükmünde</p>

				<p>bulunan Tomarova kazasına geçtiğini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Tomarova kazası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
835.	Arakel köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Tomarova kazasından Tuna kenarına yakın Arakel köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Arakel köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
836.	Gavran köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Arakel köyünden daha sonra Gavran köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Gavran köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
837.	Tomarova köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Gavran köyünden Tomarova köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Tomarova köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
838.	Memi Ağa Çeşmesi	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Tomarova köyünden Memi Ağa Çeşmesi’ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Memi Ağa Çeşmesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

839.	Tulça Kalesi	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Memi Ağa Çeşmesi'nden Tulça Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tulça Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya Tulca'da bulunmaktadır.</p>
840.	Hacıgî Paşa köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Tulça Kalesi'nden kalkıp kible yönünde bulunan Hacıgî Paşa köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Hacıgî Paşa köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
841.	Babadağ	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Hacıgî Paşa köyünden kalkıp Babadağ'a varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Babadağ olarak geçen yer bugün Romanya'nın Dobruca bölgesinde, Tulça'da bir kasaba olarak bulunmaktadır.</p>
842.	Çağatay köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Babadağ'dan ilk önce Çağatay köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çağatay köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
843.	Tanrıverdi köyü	Romanya	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Çağatay köyünden Tanrıverdi köyüne geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Tanrıverdi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
844.	<i>Kara Muradlı köyü</i>	Romanya	109a	Evliyâ Çelebi, Tanrıverdi köyünden Kara Muradlı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kara Muradlı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
845.	<i>Osman Fakı köyü</i>	Romanya	109a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Osman Fakı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Osman Fakı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
846.	<i>Ali Bey köyü</i>	Romanya	109a	Evliyâ Çelebi, sonra Ali Bey köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Ali Bey köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
847.	Hacıoğlu	Bulgaristan	109a	Evliyâ Çelebi, Ali Bey köyünden Hacıoğlu kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Hacıoğlu kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
848.	<i>Hasalcık köyü</i>	Bulgaristan	109a	Evliyâ Çelebi, Hacıoğlu kasabasından Hasalcık köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Hasalcık köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
849.	Pravadi Kalesi	Bulgaristan	109a	Evliyâ Çelebi, Hasalcık köyünden Pravadi Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Pravadi Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda Varna yakınlarında, Karadeniz’e ulaşan İridere havzasında (Provadiysko Plato) söz konusu ırmağın bulunduğu sahrada Pravadi yer adı ile bulunmaktadır.
850.	Çenge köyü	Bulgaristan	109a	Evliyâ Çelebi, Pravadi Kalesi’nden Çenge köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Çenge köyü olarak geçen yer bugün Asparuhovo/Bulgaristan’da bulunmaktadır.
851.	Nadir köyü	Bulgaristan- Türkiye	109a	Evliyâ Çelebi, Çenge köyünden Nadir köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Nadir köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
852.	Karahisar köyü	Türkiye	109a	Evliyâ Çelebi, Nadir köyünden Karahisar köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Karahisar köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde bulunmaktadır.
853.	Örenler	Türkiye	109a	Evliyâ Çelebi, Karahisar köyünden Örenler adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Örenler köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
854.	Fındıklı Sultan köyü	Türkiye	109a	Evliyâ Çelebi, Örenler adlı yerden Fındıklı Sultan köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Fındıklı Sultan köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
855.	Papaslı köyü	Türkiye	109a	Evliyâ Çelebi, Fındıklı Sultan köyünden Papaslı köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Papaslı köyü olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’nde Altınoluk (Altıova) ⁴² olarak geçmektedir. Altınoluk adlı yer bugün ise Balıkesir il sınırları içinde Edremit’te bulunmaktadır.

⁴² Sezen, *Ön. ver.*, s.25

856.	Büyük Derbend köyü	Türkiye	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Papaslı köyünden Büyük Derbend köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Büyük Derbend köyü olarak geçen yer bugün Edirne il sınırları içinde Derbent Boğazı olarak geçmektedir.</p>
857.	Kırk Veli köyü	Türkiye	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Büyük Derbend köyünden Kırk Veli köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kırk Veli köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
858.	Arnavutlu köyü	Türkiye	109a	<p>Evliyâ Çelebi, Kırk Veli köyünden sonra Arnavutlu köyüne geçtiklerini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Arnavutlu köyü olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde Arnavutköy olarak bulunmaktadır.</p>
859.	Edirne	Türkiye	109a	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, 1070 Cemâziyelâhîrinin 4. Perşembe günü 16 Şubat 1660 selâmetle Ednâl-arz beldesi Edirne’ye girip Ahmed Ağa efendi hanesinde konuk olup tüm</p>

				padişah musahipleri ile görüşüp zevk u safalar etmiştir.
860.	Habibce köyü	Bulgaristan	109b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Habibce köyünü ziyaret etmiştir. Seyahatname’de Habibce köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Habibçeova olarak yer almaktadır.
861.	<i>Hırmanlı Kalesi</i>	Bulgaristan	109b	Evliyâ Çelebi, Habibce köyünden Hırmanlı Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Hırmanlı Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
862.	Uzuncaova kasabası	Bulgaristan	109b	Evliyâ Çelebi, Hırmanlı Kalesi’nden Uzuncaova kasabasına geçmiştir. Seyahatname’de Uzuncaova kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.
863.	<i>Kayalidere köyü</i>	Bulgaristan	109b	Evliyâ Çelebi, Uzuncaova kasabasından Kayalidere köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kayalidere köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

864.	Filibe Kalesi	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Kayalidere köyünden Filibe Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Filibe Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
865.	Tatarpazarcığı	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Filibe Kalesi'nden Tatarpazarcığı kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tatarpazarcığı kasabası olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Pazarcık olarak yer almaktadır.</p>
866.	<i>Kapulu Derbend</i>	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Filibe Kalesi'nden Kapulu Derbend'e geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kapulu Derbend olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
867.	Ihtıman	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Kapulu Derbend'den Ihtıman adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ihtıman olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
868.	Sofya	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Ihtıman'dan sonra Sofya'ya geçmiştir.</p>

				Seyahatname’de Sofya olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.
869.	Dragman köyü	Bulgaristan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Sofya şehrinden Dragman köyüne uğramıştır. Evliyâ Çelebi, yukarıda yazılan köy, kasaba ve şehirlerin daha önce 1062 1652 tarihinde bütün özelliklerinin yazıldığını belirtip tekrar yazmaya gerek olmadığını söylemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dragman köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
870.	Şarköyü Kalesi	Sırbistan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Şarköyü Kalesi’ne uğrayıp kalenin özelliklerinden de kısaca bahsetmiştir. Ayrıca burada yaşayan reayanın tamamının Bulgar olduğunu da belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şarköyü Kalesi olarak geçen yer bugün Sırpçada Pirot adıyla kullanılmaktadır.</p>
871.	Musa Paşa Kalesi	Sırbistan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, Şarköyü Kalesinden batı tarafa doğru yola çıkmıştır. Güzegahının üzerinde bulunan Musa Paşa</p>

				<p>Kalesi'ne varmıştır. Musa Paşa Kalesi'nin iç ve dış özelliklerinden bahsetmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Musa Paşa Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
872.	Niş	Sırbistan	109b	<p>Evliyâ Çelebi, bugün Sırbistan'ın güneyinde yer alan Niş'e geçmiştir. 777/1375 tarihinde Gazi Hudâvendigâr'ın Sırp ve Bulgar Kralı Despot Kral elinden fethettiği bu şehir içindeki mamur yapılardan bahsettikten sonra ibretlik yapıların özelliklerini de kısaca tahkiye etmiştir. Bulgar reaya isimlerinden, Bulgar kadınlarının isimlerinden, ruhban kiliselerinden, Bulgar dilinden kısaca bahsedip şehrinin ziyaret yerlerini detaylıca tasvir etmiştir ki ziyaret yerlerini açıklamaya başlamıştır.</p>
873.	Şeyh Musli Efendi ziyareti	Sırbistan	110a	<p>Evliyâ Çelebi, Niş'te evvelâ Şeyh Musli Efendi ziyaret yerine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Şeyh Musli Efendi ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke</p>

				sınırları içinde Niş'te bulunmaktadır.
874.	Haydar Kethüda ziyareti	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, Şeyh Musli Efendi ziyaretinden sonra yakın hayrat sahibi Haydar Kethüda ziyaretinde bulunmuştur. Seyahatname'de Haydar Kethüda ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Niş'te bulunmaktadır.
875.	Mihalzâde Hızır Dede ziyareti	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, Mihalzâde Hızır Dede ziyaretine geçmiştir. Seyahatname'de Mihalzâde Hızır Dede ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Niş'te bulunmaktadır.
876.	Sefer Baba ziyareti	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, Mihalzâde Hızır Dede ziyaretinden sonra köprübaşında Sefer Baba ziyaretinde bulunmuştur. Seyahatname'de Sefer Baba ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Niş'te bulunmaktadır.
877.	Koyun Baba ziyareti	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Sefer Baba ziyaretgâhı yakınında olan Koyun Baba ziyaretine geçmiştir.

				Seyahatname’de Koyun Baba ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Niş’te bulunmaktadır.
878.	Zahide Bacı ziyareti	Sırbistan	110a	<p>Evliyâ Çelebi, yol aşırısında Zahide Bacı ziyaretine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Zahide Bacı ziyaret yeri olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Niş’te bulunmaktadır.</p>
879.	Aleksaniçe Palankası	Sırbistan	110a	<p>Evliyâ Çelebi, Niş şehrinden kalkıp batı tarafa, Aleksaniçe Palankası’na ulaşmıştır. Bu palanka Semendire sancağı toprağında yer almaktadır.</p> <p>Semendire, Tuna Nehri’nin güney kıyısındadır. 1439 yılında fethedildiyse de Segedin barışı (1444) sonrası Sırbistan'a iade edilmiştir. 1459 yılında Sadrazam Mahmud Paşa tarafından kesin olarak Osmanlı Devleti’ne katılan Semendire, Rumeli eyâletine bağlıyken, Budin eyâletinin kurulması sonrası bu eyalete aktarılmıştır. Temeşvar eyâleti kurulunca bu eyâlete, daha</p>

				sonra tekrar Budin eyâletine bağlanmıştır. ⁴³ Seyahatname'de Aleksaniçe Palankası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
880.	Rajina Palankası	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, Rumeli eyâletinde muaf ve müsellemler bir sağlam Aleksaniçe Palankası'ndan batıya ormanlar geçip, Sağlam Rajina Palankası'na ulaşmıştır. Seyahatname'de Rajina Palankası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde yer alan Ražanj olmalıdır.
881.	Perakin Palankası	Sırbistan	110a	Evliyâ Çelebi, Rajina Palankası'ndan yine batı tarafa ormanlık dağlar geçip, Perakin Palankası'na gitmiştir. Bu yer Rumeli eyâletinde Çemiçe Nehri kenarında Sırp Rojol yapısı dörtgen şeklinde bir ağaç sarp sağlam palanka ⁴⁴ olarak Seyahatname kayıtlarına geçmiştir.
882.	Yagodina	Sırbistan	110b	Evliyâ Çelebi, Perakin Palankasından kalkıp yine batı

⁴³ Sadık Müfit Bilge, *Macaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin Ve İdari Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi*, Osmanlı Tarihi Araştırma Ve Uygulama Merkezi Dergisi, s. 53

⁴⁴ Kahraman, *Ön. ver.*, s.493.

				<p>tarafa ormanlıklar ve yeşillik gölgelikler içinde giderek büyük Morava Nehri Köprülü Mehmed Paşa'nın ahşaptan yapmış olduğu köprüsünden geçip Yagodina kasabasına gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yagodina kasabası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
883.	Batična Palankası	Sırbistan	111a	<p>Evliyâ Çelebi, Yagodina kasabasından kalkıp Batična Palankası adlı yere geçtiğini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Batična Palankası olarak geçen yer bugün Bulgaristan Sırbistan'dadır.</p>
884.	Vezir Haşan Paşa Palankası	Sırbistan	111a	<p>Evliyâ Çelebi, Batična Palankası adlı yerden kalkıp Vezir Haşan Paşa Palankası'na geçip, Vezir Haşan Paşa Palankası'nın camilerini, hanlarını, çarşı pazarlarını, hoş havalı hamamlarını, bağlarını, bahçelerini, suyunu, havasını ve çemenzarını anlatmıştır.</p>
885.	Kolarine Palankası	Sırbistan	111a	<p>Evliyâ Çelebi, Vezir Haşan Paşa Palankası'ndan batı tarafa</p>

				Kolarine Palankası'na geçmiştir.
886.	Hisarcık Palankası	Sırbistan	111a	Evliyâ Çelebi, Kolarine Palankası'ndan Hisarcık Palankası'na geçmiştir. Hisarcık Palankasının özelliklerini tahkiye ettikten sonra buradan Despot Kral taht merkezi, cihad yurdu, taş yapı, dayanıklı hisar, sağlam sed, cennet yurdu Belgrad Kalesi'ne doğru yola çıkmıştır.
887.	Böğürdelen Kalesi	Sırbistan	111b	Evliyâ Çelebi, Belgrad'a ulaşmadan önce Böğürdelen Kalesi'ne gitmiştir. Seyahatname'de Böğürdelen Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
888.	Zümon Kalesi	Sırbistan	111b	Evliyâ Çelebi, Böğürdelen Kalesi'nden sonra Tuna Nehri kenarında Sava Nehri aşırı Belgrad'dan görünür Zümon Kalesi'ne uğramıştır. Seyahatname'de Zümon Kalesi olarak okunan yer bugün Zemun'dur.
889.	Islankamin Kalesi	Sırbistan	111b	Evliyâ Çelebi, Zümon Kalesi'nden sonra Islankamin Kalesi'ne geçmiştir.

				Seyahatname'de Islankamin Kalesi olarak geçen yer Tuna kıyısındadır.
890.	Kopnik Kalesi	Sırbistan	111b	Evliyâ Çelebi, sonra Kopnik Kalesi'ne geçmiştir.
891.	İrşova Kalesi	Sırbistan	111b	Evliyâ Çelebi, Kopnik Kalesi'nden İrşova Kalesi'ne gittiklerini beyan etmiştir.
892.	Belgrad Kalesi	Sırbistan	112a	Evliyâ Çelebi, İrşova Kalesinden Belgrad Kalesi'ne gittiklerini bildirmiştir. Rum ülkesi serhatlerinde üç Belgrad şehri olduğunu bildirip bunları ayrı ayrı ziyaretlerde bulunmamıştır. Seyahatname kayıtlarında sadece isimleri zikrolunmuştur. İsmi zikredilen Belgradlar sırasıyla; Arnavutluk ülkesinde Arnavut, Erdel diyarında Erdel Belgrad'ı ve biri de Budin yakınında Ustolni Belgrad'ıdır.(Tuna Belgrad'ı) Ustolni Belgrad'ı Semendire sancağı beyinin tahtı olarak da bilinmektedir. Seyahatname'de Belgrad Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
893.	Aşağı Kale	Sırbistan	112a	Evliyâ Çelebi, Belgrad Kalesi'nin zeminini, etrafında

				<p>bulunan mamur yapıları ve coğrafi yön bilgisine göre konumunu anlattıktan sonra Aşağı Kale'nin özelliklerini anlatmaya başlamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Aşağı Kale olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
894.	<i>Yukarı İç Kale</i>	Sırbistan	112a	<p>Evliyâ Çelebi, Tuna Nehri kenarında yer alan Aşağı Kale'yi tasvir ettikten sonra Yukarı İç Kale'nin özelliklerini tahkiye etmiştir. Evliyâ Çelebi, Yukarı İç Kale'nin özelliklerini anlattıktan sonra, Yukarı İç Kale'nin batı tarafı köşesinde gayetle sağlam olarak dörtgen şekilde kesme taş ile yapılmış başka iki kat bölme dayanıklı hisar Narin Kale'ye uğrayıp kale içindeki ve dışındaki yapıları tahkiye etmiştir. Daha sonra Belgrad Kalesi hâkimlerini, kale içre imaretleri, şehrin mahallelerinin sayıları ve isimlerini, seçkin mahalle isimlerini, şehrin ileri gelenlerinin hanelerinin sayısını, iman ehli camilerin özelliklerini, mümin mescitlerini, âlim</p>

				<p>dershanelerini, hâfız dârülkurrâlarını, dârülhadislerini, ebced okuyan çocuk mekteplerini, şanlı derviş tekkelerini, akarsu çeşmelerini, cana can katan sebilhanelerini, kervansaraylarını, tüccar hanlarını, garip bekâr hanlarını, bedesten çarşılarını, İnsanlarının yüz renklerini, genç güzellerinin özelliklerini, Eşraf ve ayanlarını, usta bilginlerini, Cerrah ve kan alıcılarını, sâlih şeyhlerini, musannif şairlerini, hâl ehli ve meczuplarını, erkeklerinin giysilerini, kadınlarının giysilerini, erkeklerinin isimlerini, kadın ve kızlarının isimlerini, kulağı halkalı kölelerinin isimlerini, câriyelerinin isimlerini, ibret verici yapılarını kısaca tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yukarı İç Kale olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
895.	<i>Hisarcık Kalesi</i>	Sırbistan	115a	<p>Evliyâ Çelebi, İbret verici yapılarını tahkiye ederken bu yapılardan birkaçına uğradığını bildirmiştir ki bu yapılardan</p>

				<p>Hisarcık Kalesi'ni daha detaylı tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Hisarcık Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
896.	Pançova Kalesi	Sırbistan	115a	<p>Evliyâ Çelebi, Hisarcık Kalesi'nin yakınında büyük Tuna Nehri üzerinde karşı Tımişvar toprağındaki Pançova Kalesi'nin özelliklerini de tahkiye etmiştir. Evliyâ Çelebi, daha sonra mığdısî rahibi kiliselerini (Rum, Ermeni, Sırp ve Bulgar kiliseleri ile Yahudi sinagogu), cana can katan tatlı havasından, evlerdeki su kuyularından, beldenin ikliminden, imaretinin taliinden, aydınlık hamamlarından, un öğütücü değirmenlerinden, çeşit çeşit tahıl ürünlerinden, sanayinin seçkin ürünlerinden, erkeklerinin işlerinden ve kazançlarından, aşaevi imaretlerinden, yiyeceklerinden, yenen meyvelerinden, can besleyen içecek türlerinden, bu şehirde olmayan ağaçlardan, irem bağlarından, ihtiyaç sahiplerinin gezinti ve</p>

				<p>dinlenme yerlerinden bahsetmiştir. Cennet gibi Belgrad şehrini öven Evliyâ Çelebi, Mısır, Şam, Trablus, Sayda, Beyrut, Akka, İzmir; Arap, Acem ve Hint yer adlarından bahsetmiştir. Lâkin ismi zikrolunan yer adları güzergâh sıramızda değildirler.</p> <p>Seyahatname’de Pançova Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Belgrad şehrinin ziyaret yerlerini sırasıyla vermiştir:</p>
897.	Gazi Ahmed Ağa pâk merkadi	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, ilk önce Gazi Ahmed Ağa pâk merkadine gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Gazi Ahmed Ağa pâk merkadi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad’da bulunmaktadır.</p>
898.	Münirî Efendi ziyareti	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, Gazi Ahmed Ağa pâk merkadinden Münirî Efendi ziyaretine gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Münirî Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad’da bulunmaktadır.</p>

899.	Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi mezarı	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, Münirî Efendi ziyaretinden sonra Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi mezarına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi mezarı olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad’da bulunmaktadır.</p>
900.	Karakaş Paşa mezarı	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi mezarından Karakaş Paşa mezarına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Karakaş Paşa mezarı olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad’da bulunmaktadır.</p>
901.	Aşağı Şehitlik ziyareti	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, Karakaş Paşa mezarından sonra Aşağı Şehitlik ziyaretine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Aşağı Şehitlik ziyareti olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad’da bulunmaktadır.</p>
902.	Orta mezarlık	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, Aşağı Şehitlik ziyaretinden sonra Orta mezarlık adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Aşağı Şehitlik ziyareti olarak geçen yer bugün</p>

				Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad'da bulunmaktadır.
903.	Gazi Porça mezarı	Sırbistan	116b	Evliyâ Çelebi, Orta mezarlıktan Gazi Porça mezarına geçmiştir. Belgrad şehrinin yakınında olan kale ve şehirleri bildiren Evliyâ Çelebi, şehrin etrafında bulunan yapıları coğrafi yön bilgisine göre tasvir etmiştir: Kible tarafında bir saat uzaklıkta Havale Kalesi, sonra Valiva kasabası, iki merhale yerdir. Sonra doğu tarafta Tuna kenarında altı saat yer Hisarcık Kalesi yer almaktadır. Tuna Nehri aşırı Tımışvar toprağında Pancova Kalesi ve Sava Nehri tarafında İrem bağına denk Sirem sancağı toprağında Zemin Kalesi Belgrad'dan görünmektedir. Sonra batı tarafa bir gergi konak Metrofça kasabası, ona yakın Nemse kasabası ile komşu olup Sava Nehri kenarında Böğürdelen Kalesi bir konak yeri olarak, onunla komşu olduğu Seyahatname kayıtlarına geçmiştir. Belgrad çevresinde büyük şehirler yoktur. ⁴⁵

⁴⁵ Kahraman, *Ön. ver.*, s.524.

				Seyahatname'de Gazi Porça mezarı olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Belgrad'da bulunmaktadır.
904.	Tımişvar	Romanya	116b	<p>Evliyâ Çelebi, bu Belgrad şehrinden bütün ahbap ve dostlarla vedalaşıp Semendire gazileri ile Tımişvar vilâyetine doğru yola çıktığını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tımişvar olarak geçen yer bugün Romanya'nın batı kesiminde, Temeş ilinin merkezinde bulunmaktadır.</p>
905.	Pancova Palankası	Sırbistan	116b	<p>Evliyâ Çelebi, evvelâ Belgrad'dan bir saat aşağı Hisarcık'a yakın Tuna Nehri üzerinde gemiler üzere ahşap büyük köprüyü geçip Tımişvar vilâyetinde Pancova Palankası'na gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Pançova Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
906.	Zeldeş köyü	Sırbistan	116b	Evliyâ Çelebi, Pançova Kalesinden kuzey tarafa, Zeldeş köyüne varmıştır.

				Seyahatname'de Zeldeş köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
907.	Dente Palankası	Romanya	116b	Evliyâ Çelebi, Zeldeş köyünden Dente Palankası'na geçmiştir. Dente Palankası Tımişvar toprağında yine Tımiş Nehri kenarında bulunmaktadır. Dente Palankasında ikâmet ederken Sağlam hisar, karar evi, gaziler yurdu, Tımişvar Kalesi'nin özelliklerini tahkiye etmeye başlamıştır. Tımişvar Kalesi'nin özelliklerini anlatmaya devam eden Evliyâ Çelebi, Tımişvar'ın hâkimlerini bize bildirmiştir. Akabinde Lipova sancağı, Çanad sancağı, Göle sancağı, Modova sancağı ve İrşova sancağının Tımişvar'a bağlı eyâletleri olduğunu beyan edip nahiye ve kazaları olduğunu da belirtmiştir. Ancak ismi verilen bu yerler sadece zikredilip güzergâh sıramızda bulunmamaktadırlar. Evliyâ Çelebi, Tımişvar Kalesi'nin şeklini ve zemin etüdünü tahkiye ettikten sonra Kale

				<p>kapılarını detaylıca tasvir etmiştir.</p> <p>Daha sonra Tımişvar Kalesi'nin mahallelerinin sayısını, kale içindeki camilerin adedi, iç kalesinin özelliğini, Tımişvar şehri varoşunun özelliğini, kale hakkındaki tılsımları, şehrin ileri gelenlerini, Tımişvar Kalesi'nin çevresinde olan kazaları ve kaleleri, Tımişvar Kalesi şehitlerinin ziyaretgâhlarını bildirmiştir. Tımişvar şehrinin de sağını solunu gezip dolaşp paşa efendiyle ve diğere dostlar ile vedalaştıktan sonra 200 adet Semendire gazileriyle Tımişvar'dan çıkıp Serdar Ali Paşa'nın gittiğı yoldan gitmeyip sessiz sakin bolluk yollardan, Tımişvar Kalesi'nden Varat gazasına doğru yola koyulduğunu anlatmıştır.</p>
908.	Çeribaşı köyü	Sırbistan-Romanya	119b	<p>Evliyâ Çelebi, ilk önce kuzey tarafa beş saatte gidip Çeribaşı köyüne ulaşmıştır. Çeribaşı köyü, Tımişvar nahiyesinde mamur Eflâk köy olarak bilinmektedir.</p>

				Seyahatname’de Çeribaşı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
909.	Façat Kalesi	Sırbistan-Romanya	119b	Evliyâ Çelebi, Çeribaşı köyü olarak geçen yerden ılgarlarla doğu tarafa eğimli sarp dağlar ve ormanlı yollar aşır sıkıntı çekerek, Façat Kalesi’ne ulaşmıştır. Daha sonra Façat Kalesi’nin isimlendirilme sebebini açıklamıştır. Seyahatname’de Façat Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
910.	Fenlak Kalesi	Romanya	120a	Evliyâ Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebini açıkladıktan sonra açıkladıktan sonra bu kaleden Façatlı Ali Ağa’yı ve Paşo’yu yoldaş alıp oradan yokuş aşağı batı tarafa mamur köyler geçip, İflâk yurdu, yani Fenlak Kalesi’ne ulaşmıştır. Seyahatname’de Fenlak Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
911.	Arat Palankası	Romanya	120a	Evliyâ Çelebi, Fenlak Kalesi’nden doğu tarafa Moroş Nehri kenarıyla iki saatte yol

				<p>alıp Arat Palankası'na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Arat Palankası olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
912.	Lipova Kalesi	Romanya	120a	<p>Evliyâ Çelebi, Arat Palankası'ndan altı saatte kâh Moroş Nehri kenarıyla ve kâh ormanlık içinde altı saatte gidip bir çemenzârda biraz dinlendikten sonra oradan, Varva Dağı, yani Lipova Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Romanya'nın batısında Banat bölgesinde ve Timișoara'nın (Timișvar / Temeșvar) 54 km. kuzeydoğusunda Mureș Nehri'nin sol kıyısında kurulmuştur. 1552-1699 yılları arasında Osmanlı idaresinde kalmış olup Timișvar Beylerbeyliği'ne bağlı bir sancak merkezi durumundaydı. Banat'tan Transilvanya'ya (Erdel) girişi kontrol eden, stratejik bir öneme sahip olan Lipova'nın adı Slavca "ıhlamur bölgesi, ihlamurluk" anlamına gelen Lipa kelimesine dayanır. Bu ad Macarlar tarafından Lipa (Lippa), Romen ve Türkler</p>

				<p>tarafından “Lipova” şeklinde anılmıştır.⁴⁶</p> <p>Seyahatname’de Lipova Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
913.	<i>Orta Hisar</i>	Romanya	120b	<p>Evliyâ Çelebi, Lipova Kalesi’nin şeklini bildirdikten sonra beşgen şekilli bir sağlam sur, dayanıklı sed ve korunaklı hisar olan Orta Hisar’ı anlatmaya başlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Orta Hisarı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
914.	<i>Narin Kale</i>	Romanya	121a	<p>Akabinde Narin Kale’yi anlatmaya başlayan Evliyâ Çelebi, bu Narin Kale’nin Lipova’nın bağları olan Varva Bayırı’nın dibinde olan bir hisar olduğunu söyleyip Lipova’yı tasvir etmeye başlamıştır. Şehrin özelliklerini tahkiye edip, burada yaşayan reyanın tamamen Boşnak olduğunu belirtmiştir. Reyanın konuştuğu dil hakkında bilgi verdikten sonra, Lipova Kalesi şehrengizini tamamlamıştır. Daha sonra</p>

⁴⁶ Maxim Mihai, “Lipova”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/lipova> pdf 20.05.2019.

				<p>Lipova Kalesi şehitlerini ziyaret etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Narin Kale olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
915.	Ulama Paşa mezarı ziyareti	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, Lipova Kalesi şehitlerini ziyaret yerlerinden ilk olarak Ulama Paşa mezar ziyaretinde bulunmuştur.</p> <p>Seyahatname’de Ulama Paşa mezarı olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Lipova’da bulunmaktadır.</p>
916.	Binbir Şühedâ ziyareti	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, Ulama Paşa mezarından Binbir Şühedâ ziyaretinde bulunmuştur.</p> <p>Seyahatname’de Binbir Şühedâ ziyareti olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Lipova’da bulunmaktadır.</p>
917.	Yağmur Baba ziyareti	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, Binbir Şühedâ ziyaret yerinden Tımışvar yolu ile hareket edip Yağmur Baba ziyaretinde bulunmuştur.</p> <p>Seyahatname’de Yağmur Baba ziyareti olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Lipova’da bulunmaktadır.</p>

918.	Lipova şehitleri ziyareti	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Lipova şehitleri ziyaretinde bulunmuştur.</p> <p>Seyahatname’de Lipova şehitleri ziyareti olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Lipova’da bulunmaktadır.</p>
919.	Şeyh Şerif Hindî Mehmed Efendi ziyareti	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, Şeyh Şerif Hindî Mehmed Efendi ziyaretine gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şeyh Şerif Hindî Mehmed Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Lipova’da bulunmaktadır.</p>
920.	Radna Palankası	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, bu ziyaretlerden sonra bütün dostlar ile vedalaşıp Lipova dibinde gemilere binip Moroş Nehri’ni geçip karşı tarafta bu büyük nehir kenarında bulunan Radna Palankası’na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Radna Palankası olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
921.	Vafraş Kalesi	Romanya	121a	<p>Radna Palankası, Lipova Kalesi tarafında olup Evliyâ Çelebi, buradan geçip Moroş Nehri kenarınca doğu tarafa bir</p>

				<p>saatte gidip, Vafraş Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Buradan yukarı yine Moroş Nehri kenarıyla iki saatte, Vardiya Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname kayıtlarında Moroş Nehri olarak geçen nehir Romanya'dan, güneydoğu Macaristan'daki Szeged'deki Tisza'ya kadar uzanan Macaristan'ın Orta Tisza (Tisa) Bölgesi'nde bulunan⁴⁷ nehir, Moroş Nehri olarak geçmektedir.</p> <p>Seyahatname'de Vafraş Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
922.	İliya Kalesi	Romanya	121a	<p>Evliyâ Çelebi, Lipova hükmünde Moroş Nehri kenarında bir yüksek bayır üzerinden dörtgen şekilden uzunlamasına sağlam palanka olan Vardiya Kalesi'nden üç saat yine Moroş Nehri kenarıyla dağlar ve beller aşır, Erdel vilâyetinde İliya Kalesi'ne ulaşmıştır. Erdel, Avrupalılarca Transilvanya</p>

⁴⁷ Csilla Balong, "Orta Tisa Bölgesi'nde Doğu Avrupa Bozkır Kökenli Göçebe Bir Topluluğa Ait Mezarlık (Makó, Mikócsa-Halom, Macaristan), *TÜBİTAK-ULAKBİM Dergipark*, ISSN:2148-3582, 2017. <https://www.altayli.net/orta-tisa-bolgesinde-dogu-avrupa-bozkir-kokenli-gocebe-bir-topluluga-ait-mezarlik-mako-mikocsa-halom-macaristan.html>, 20.04.2019

				<p>olarak bilinen bugünkü Romanya'nın kuzeybatı kısmında bulunduğu bilinmektedir.⁴⁸</p> <p>Seyahatname'de İliya Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde İlia'da bulunmaktadır.</p>
923.	<i>Devevar Hisarı</i>	Romanya	121b	<p>Evliyâ Çelebi, İliya Kalesi'ni kısaca tahkiye ettikten sonra doğu tarafa yine Moroş Nehri kenarıyla sarp dağlar aşır, İskender seddi Devevar Hisarı'na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Devevar Hisarı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
924.	<i>Vardiya Kalesi</i>	Romanya	121b	<p>Evliyâ Çelebi, Devevar Hisarı kaptanının bir kere büyük bir ziyafet verdiğini kaleden dönüp o gün yine Vardiya Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Vardiya Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
925.	<i>Solmoş Kalesi</i>	Romanya	121b	<p>Evliyâ Çelebi, Vardiya Kalesi'nden batı tarafa dağlar içre, Solmoş Kalesi'ne ulaştıklarını bildirmiştir. Lipova sancağı toprağında</p>

⁴⁸ Sarğın, *Ön. ver.*, s.1.

				<p>Moroş Nehri kenarında göklere doğru baş çekmiş bir kayalı zeminde ve bir ince havalelice dizdarlı, neferlice ve bir topluca, cebehanesi azca, faâtı tarafına bakar sağlam bir kapılıca, 30 adet neferlice ve 30 adet hanelice bir küçük kalecik olduğunu belirtmiştir. Evliyâ, bu kaleyi de gezip dolaştıktan sonra buradan sekiz saatte kuzey tarafa bataklıklar kenarınca gittiğini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Solmoş Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
926.	Vilagoş Kalesi	Romanya	122a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Kral Lagoş yapısı Vilagoş Kalesi’ne ulaşmıştır. Hâlâ Yanova toprağı sınırında olan kalenin iç ve dış özelliklerinden bahsedip buradan kuzey tarafa dört saatte gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Vilagoş Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
927.	Yanova Kalesi	Romanya	122a	<p>Evliyâ Çelebi, Ciğer Deresi’ni geçip, Yanova Kalesi’ne ulaşmıştır.</p> <p>Romanya’da tarihi bir şehir olan, Romen dilinde Ineu,</p>

			<p>Macarca'da Jenö olarak geçen, günümüzde ise Batı Romanya'da Arad idarî bölümü içinde Macaristan-Romanya sınırı yakınında Crişul Alb Nehri (Türk döneminde Ak Köröş) kıyılarında yer aldığı bilgisi bulunmaktadır.⁴⁹</p> <p>Yanova Kalesi'nin adını nereden aldığını ve kalenin şeklini belirttikten sonra Narin Kale'nin özelliklerini tasvir etmeye başlamıştır. Evliyâ, akabinde Yanova Kalesi'nin özelliklerini tasvir edip içinde bulunan mamur yapıları anlatmıştır. Yanova Kalesi'nin bütün reayaları hakkında bilgi veren Evliyâ Çelebi, reyanın Erdel keferesi ve Eflâk muganlardan oluştuğunu bildirmiştir. Bunun da askerîsi Potur ve Boşnaklar olduğunu da eklemiştir ancak reayaların konuştukları dil hakkında bilgi vermemiştir.</p>	
928.	<i>Fekete Batur Palankası</i>	Romanya	122b	Yanavo Kalesi'nin şehrengizini tamamladıktan sonra buradan Yanova kaymakamı ve gayrı ileri gelenleri ile vedalaşıp yıldız rüzgârı tarafına (?) saatte

⁴⁹ Mihai, Ön. ver., s. 483.

				<p>ormanlar geçip, Fekete Batur Palankası'na geçip, palankanın özelliklerini tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Fekete Batur Palankası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
929.	Varat Kalesi	Romanya	123a	<p>Evliyâ Çelebi, Yanova ile Varat Kalesi arasında Varat Kalesi'ne gitmiştir. Akabinde Varat Kalesi'yle ilgili rivayetlerde bulunup tahkiyelerde bu rivayetleri anlatıp Varat Kalesi'nin iç ve dış mimarisini tasvir edip Varat Kalesi'nin ibret verici tıslımlarını bildirmiştir. Kale ziyaretinde iken çeşitli tahkiyelerde bulunmuştur.</p> <p>Egre fatihi Mehmed Han'ın ceng ettiği Hırıštoş Yaylasında Türk Oru dedikleri yerden Tisa Nehrine kadar olan yerler hakkında bilgi vermiştir.</p> <p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Bosna'ya gitmeye hazır olup acayip ve garip heykelleri, nice bin çan ve çelipâ çanları, türlü türlü havan topları, sanatlı altınlı nakışlı topları ve diğer çeşit çeşit değerli savaş âletleri yirmişer ve otuzar çift camız ve sığır çeker arabalara bu anılan</p>

				<p>bütün eşyaları yükleyip hazır olduklarında Serdar Ali Paşa efendiyle, diğer vezir ve ileri gelenlerle vedalaşıp Allah'a tevekkül deyip Varat Kalesi'nden Bosna'ya doğru yola çıktığını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Varat Kalesi olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde Varat adlı yerde bulunmaktadır.</p>
930.	Feketebatur Kalesi	Romanya	127a	<p>Evliyâ Çelebi, Varat adlı yerden Ali Paşa ağasıyla güney tarafa gidip Feketebatur Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Feketebatur Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
931.	Yanova Kalesi	Romanya	127a	<p>Evliyâ Çelebi, Feketebatur Kalesi'nden sonra Yanova Kalesi'ne geçmiştir. Romanya'da tarihi bir şehir olan, Romen dilinde Ineu, Macarca'da Jenö olarak geçen, günümüzde ise Batı Romanya'da Arad idarî bölümü içinde Macaristan-Romanya sınırı yakınında Crişul Alb Nehri (Türk döneminde Ak Köröş) kıyılarında yer aldığı bilgisi bulunmaktadır.</p>

932.	Tımışvar Kalesi	Romanya	127a	Evliyâ Çelebi, Yanova Kalesi'nden Tımışvar Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Tımışvar olarak geçen yer bugün Romanya'nın batı kesiminde, Temeş ilinin merkezinde bulunmaktadır.
933.	Dente Palankası	Romanya	127a	Evliyâ Çelebi, Tımışvar Kalesi'nden sonra Dente Palankası'na geçmiştir.
934.	Pancova Palankası	Sırbistan	127a	Evliyâ Çelebi, Dente Palankası'ndan Pancova Palankası'na geçmiştir. Seyahatname'de Pançova Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
935.	Belgrad-ı Hürrem-âbâd Kalesi	Sırbistan	127a	Evliyâ Çelebi, Pancova Palankası'ndan da 3 günde gemiler ile bu kadar araba ve ağır yükleri geçirip, Belgrad-ı Hürrem-âbâd Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Belgrad-ı Hürrem-âbâd Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
936.	Ruzay köyü	Sırbistan	127a	Evliyâ Çelebi'nin daha önce de anlattığı Belgrad'a sadece

				<p>uğramıştır. Belgrad'ı detaylıca tasvir etmemiştir. Sonra Belgrad'dan yine güney tarafa geçip Ruzay köyüne geçmiştir. Ruzay köyü Semendire sancağı toprağında yer alan Sırp ve Bulgar reyalı zeamet köy olarak Seyahatname'de yer almaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Ruzay köyü olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
937.	Valiva	Sırbistan	127a	<p>Evliyâ Çelebi, Ruzay köyünden yine ormanlar içinde gidip beklenmedik olaylar ile karşılaşmıştır. Köyden güney tarafa doğru geçip Valiva kasabasına uğramıştır. Kasaba içindeki nahiye köylerinden bahseden Evliyâ Çelebi, daha sonra mamur yapılarından bahsettikten sonra buradan güney tarafa gitmiştir.</p>
938.	<i>Dıragoda köyü</i>	Sırbistan	127b	<p>Evliyâ Çelebi, Valiva kasabasından Dıragoda köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Dıragoda köyü olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

939.	Drin Nehri	Sırbistan- Bosna-Hersek	127b	<p>Evliyâ Çelebi, Bulgar ve Sırp reyalı zeamet köyden güney tarafa gidip, Drin Nehri kenarına ulaşmıştır. Sirem sancağı toprağının karşı tarafında Bosna eyâleti bulunmaktadır. Drin Nehri'nin Hersek sancağından Çemerne, İlok ve Zagor dağlarından toplanıp Foça şehrine, oradan Ustikolona kasabasına, oradan Vişegrad'a, sonra bu mahalden aşağı Raça Kalesi önünden Sava Nehri 'ne karıştığı belirtilmiştir. Sonra Böğürdelen Kalesi'ni geçip oradan Belgrad Kalesi'nin dibinde Sava Nehri büyük Tuna Nehri'ne karışıp derya olduğu bilgisi de verilmiştir. Burası bugün Drina olmalıdır.</p>
940.	Sirebreniçe Kalesi	Bosna-Hersek	127b	<p>Evliyâ Çelebi, adı geçen Dıragoda köyünden Drin'i gemiyle geçip, Şemiçe Balkanı, yani Sirebreniçe Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Sirebreniçe Kalesi, bugün Srebrenitsa Bosna-Hersek'in doğusunda, Sırp Cumhuriyeti'nin içinde bulunan, Bosna-Hersek ile Sırbistan'ın sınırındaki şehir</p>

				<p>olarak yer almaktadır. Akabinde pâk toprak, Bosna vilâyetinin tarihi hakkında kısa bilgi veren Evliyâ, Sirebreniçe Kalesi'nin zemin etüdünü tasvir etmiştir. Sirebne'yi kârgir yapılarıyla, tekkeleriyle, hanlarıyla ve mektepleriyle tasvir ettikten sonra garip ve acayip hikmetlerini anlatmıştır. Burada yaşayan bütün halkın Boşnak poturları olduğunu ve reayalarının Sırp ve Bulgarlardan oluştuğunu da belirtmiştir.</p>
941.	<i>Poçepye köyü</i>	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Sirebreniçe Kalesi'nden kalkıp Ravna Yaylağını aşip Poçepye köyüne varmıştır.</p> <p>Poçepye köyü, Boşnak köyü olarak bilinmektedir ve bugün bulunmamaktadır.</p>
942.	<i>Şahin Paşa Hanedanı</i>	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Poçepye köyünden batı tarafa yaylalar içre gidip Şahin Paşa Hanedanı adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Şahin Paşa Hanedanı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
943.	<i>Maçkosa Hanı</i>	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Bosna diyarında ve Hersek sancağında bulunan</p>

				<p>bir diğ er han olan Maçkosa Hanı'na gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Maçkosa Hanı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
944.	Kalasiñça köyü	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Maçkosa Hanı'ndan batı tarafa yine yaylalar içinde gidip, Kalasiñça köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kalasiñça köyü olarak geçen yer bugün Bosna Hersek ülke sınırları içinde Kalesija olarak bulunmaktadır.</p>
945.	Mokra Hanı	Sırbistan	128a	<p>Evliyâ Çelebi, kırk elli haneli mamur Müslüman köyü olan Kalasiñça'dan yine batı tarafa ormanlı dağlar içinde yokuş aşağı gidip Mokra Hanı adlı yere ulaşmıştır. Bugün Sırbistan'da bulunan Mokra Gora olarak bilinen yere ulaştıktan sonra şehri kısaca anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Mokra Hanı olarak geçen yer bugün Sırbistan'da bulunmaktadır.</p>
946.	Saray Kalesi	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Mokra Hanı adlı yerden kalkıp kalkıp, zenginlik</p>

				<p>şehri, yani Saray Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Saray Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, Dubrovnik Kral tarafından yapılan kalenin anlatılmasını bitirdikten sonra Bosna-Hersek'e geçmiştir.</p>
947.	Bosnasaray	Bosna-Hersek	128a	<p>Evliyâ Çelebi, Bosna-Hersek'in zenginlik şehri, yani Saray Kalesi'nin özelliklerini tasvir etmiştir. Saray Kalesi, Seyahatname kayıtlarında Bosna-Saray olarak geçmektedir. Bugün ise Saraybosna olarak yer almaktadır. Saray Kalesi'nin zeminini bildirdikten sonra Bosnasaray'ın imaretlerini, Bosnasaray'ın hâkimlerini, sancaklarını, mahallelerini bildirmiştir. Burada yaşayan reyanın Sırlardan, Bulgarlardan, Eflâklardan ve Latinlerden, Yahudilerden, Rumlardan, Ermenilerden ve Firenglerden oluştuğunu beyan etmiştir. Bunlardan başka reayaların tamamının ise</p>

				<p>Müslüman oldukları bilinmektedir.</p> <p>Şehir içinde vezir ve ileri gelenlerin saraylarının ve Saray şehri camilerinin olduğunu söylemiştir.</p>
948.	Sultan Fatih Camii	Bosna-Hersek	128b	<p>Evliyâ Çelebi, ilk olarak Sultan Fatih Cami'ne gitmiştir.</p> <p>Bosnasaray'da Sultan Fatih Camii olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
949.	Ferhad Paşa Camii	Bosna-Hersek	128b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Sultan Fatih Cami'nden Ferhad Paşa Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bosnasaray'da Ferhad Paşa Cami olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
950.	Hüsrev Paşa Camii	Bosna-Hersek	128b	<p>Evliyâ Çelebi, Ferhad Paşa Cami'nden Hüsrev Paşa Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bosnasaray'da Hüsrev Paşa Cami olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Gazi Hüsrev Bey Camii olarak bulunmaktadır.</p>

951.	Gazi Ali Paşa Camii	Bosna-Hersek	129a	<p>Evliyâ Çelebi, Hüsrev Paşa Cami'nden sonra Gazi Ali Paşa Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bosnasaray'da Gazi Ali Paşa Cami olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Ali Paşa Cami olarak bulunmaktadır.</p>
952.	İsa Paşa Camii	Bosna-Hersek	129a	<p>Evliyâ Çelebi, Gazi Ali Paşa Cami'nden İsa Paşa Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bosnasaray'da İsa Paşa Camii olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
953.	Hünkâr Camii	Bosna-Hersek	129a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra aşağı Milačka Nehri üzerinde bulunan Hünkâr Köprüsü'nden karşı tarafında Hünkâr Cami'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Bosnasaray'da Hünkâr Cami olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Hünkâr Camii olarak bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, bu yazılan camilerden başka mescitler, medreseler, hafız</p>

			<p>dârülkurraları, dârülhadisleri, çocuk mektepleri, abdâlân fukarası tekkeleri, akarsu çeşmeleri, cana can katan sebilhaneleri, abıhayat nehirleri, evlerdeki su kuyuları, un öğüten değirmenleri, yıkananlar için aydınlık hamamları, seçkinlerin özel hamamları, konuklar için kervansarayların adedi, tüccar hanları, garip bekâr hanlarının sayısı, çarşı, pazar bedesteni, köprü yapıları ve ibretlik yapıları olduğunu bildirmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Bosna-Hersek'te yaşayan bütün halkın Boşnakça, Türkçe, Sırpça, Latince, Hırvatça ve Bulgarca konuştuklarını bildirdikten sonra Meydan eri erkeklerinin isimlerini, Kölelerinin isimleri, Meydan eri erkeklerinin giysilerini, Bânû mahbube kadınlarını, Kadın ve kızlarının isimlerini, Cariyelerinin isimlerini, Kadın taifesinin giysilerini, İleri gelenlerinin isimlerini, Maharetli âlimlerini, Usta cerrahlarını, Salih şeyhlerini, Musannif şairlerini, Hâl ehli, meczup, mazınne menkıbelerini, Beldenin</p>
--	--	--	--

				iklimini, İmaretinin taliini, Aşevi imaretlerini, Erkeklerinin işleri ve kazançlarını, Tahıl ürünlerini, Büyük nimet yiyeceklerini, Yenen meyvelerini, İçecek çeşitlerini, İrem bağlarını, Levendlerin gezinti yerlerini, Maden hazinelerini başlıklar halinde Seyahatname’de vermiştir. Foniçe adlı yerden çıkan madenlerden bahsettikten sonra halkın konuştuğu lehçeler hakkında bilgi vermeye başlamıştır.
954.	Hüsrev Paşa ziyareti	Bosna-Hersek	132b	Daha sonra Bosnasaray şehri külliyyatı şehrengizini tamamlayan Evliyâ Çelebi, Bosnasaray’daki ziyaret yerlerini bildirmiştir. Bu yerlerden ilk olarak Hüsrev Paşa ziyaretinde bulunmuştur. Seyahatname’de Bosnasaray’da Hüsrev Paşa ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
955.	Gazi Murad Paşa ziyareti	Bosna-Hersek	132b	Daha sonra Hüsrev Paşa kubbesine bitişik yine saf kurşun ile örtülü bakımlı bir kubbe içinde Gazi Murad Paşa ziyaretinde bulunmuştur.

				Seyahatname'de Bosnasaray'da Gazi Murad Paşa ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
956.	Molla Oğlan Mustafa Efendi ziyareti	Bosna-Hersek	132b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Molla Oğlan Mustafa Efendi ziyaretinde bulunmuştur. Seyahatname'de Bosnasaray'da Molla Oğlan Mustafa Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
957.	Ekşisu köyü	Bosna-Hersek	132b	Evliyâ Çelebi, büyük şehri mümkün olduğu kadarıyla gezip dolaşip Melek Ahmed Paşa efendinin müsellimi Sarı İbrahim Ağa ile ve diğer ileri gelenler ile vedalaşip, Bosnasaray'dan Helvine Kalesi muhafazasında Melek Ahmed Paşa efendiye doğru gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir. Evvelâ Saray şehrinden çıkıp batı tarafa gidip, Ekşisu köyüne ulaşmıştır. Seyahatname'de Bosnasaray'da Ekşisu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

958.	Posovaça kasabası	Bosna-Hersek	132b	<p>Evliyâ Çelebi, Ekşisu köyünden sonra yine batı tarafa, Posovaça kasabasına uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Posovaça kasabası olarak geçen yer bugün tespit edilememiştir.</p>
959.	Travnik Kalesi	Bosna-Hersek	133a	<p>Evliyâ Çelebi, Posovaça kasabasından da yine mamur köyler geçip, Dubrovnik yapısı, yani sağlam Travnik Kalesi’ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Travnik Kalesi’nin etrafında bulunan yapıları tasvir ve tahkiye etmiştir. Bu kalenin aşağı batı tarafında bir dereli, tepeli, kayalı ve topraklı yerde (?) nehri kenarında kurulmuş İrem Bağı gibi şirin kasaba olduğu söylenmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Travnik Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek’in tam kalbinde, Saraybosna’ya ise birkaç saat uzaklıkta yer alan Travnik adlı bir kasaba olarak bulunmaktadır.</p>
960.	Uburça köyü	Bosna-Hersek	133a	<p>Evliyâ Çelebi, Travnik şehri içinde Gazi İsmail Baba ziyareti ve Travnik şehrinin Vitez kasabası tarafında Travnik Deresi kenarında Gazi</p>

				<p>İbrahim Baba ziyaretgâhlarına uğradıktan sonra batı tarafa gidip, Uburça köyüne uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Bosnasaray’da Uburça köyü olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Oborci yer adıyla bilinmektedir.</p>
961.	Üskopya Vakfi	Bosna-Hersek	133a	<p>Evliyâ Çelebi, Uburça köyünden yine batı tarafa gidip Üskopya Vakfi kasabasına uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Bosnasaray’da Üskopya Vakfi kasabası olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Gornji Vakuf yer adıyla bilinmektedir.</p>
962.	Akhisar Kalesi	Bosna-Hersek	133a	<p>Evliyâ Çelebi, Üskopya Vakfi kasabasından yine bu şehrin batı tarafında yer alan Virbaz Nehri’ni yüz bin sıkıntı ve zorlukla atlarla geçip güney tarafa gidip, sağlam sur, yani Akhisar Kalesi’ne uğramıştır. Venedik Kral tarafından yapılan bu kalenin isminin Perneçpe olduğu bilinmektedir. Akhisar Kalesi’nin Kilis</p>

				<p>sancağı toprağı içinde olduğunu söylemiştir.</p> <p>Akhisar Kalesi'nin zeminini, şeklini, etrafında bulunan mamur yapılarını tahkiye ettikten sonra Şeyh Kâfi hazretleri ziyaret yerlerinden bahsetmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Akhisar Kalesi olarak geçen yer Travnik'e⁵⁰ bağlıdır.</p>
963.	<i>Köprez köyü</i>	Bosna-Hersek	134a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Akhisar Kalesi'nden kalkıp güney tarafa giderken dağlar içre gidip Köprez köyüne ve Köprez Yaylağı'na ulaşmıştır. Burada Köprez Yaylası'nın özelliklerini tahkiye etmiştir. Bu yaylanın benzerinin Rum, Arap ve Acem'de benzerinin olduğunu, Erzurum'da Bingöl ve Kayseri'de Erciyes, Van'da Sübhân Dağı, Bursa'da Ruhban Dağı ve Nemse'de Alman Dağı'na benzediğini belirtmiştir. Lâkin ismi zikrolunan yer adları güzergâh sıramızda bulunmamaktadırlar. Evliyâ Çelebi, burada olan abıhayatların sayısını, kaymak, yoğurt ve teleme peynirleriyle</p>

⁵⁰ Sezen, *Ön. ver.*, s.20.

				<p>semiz kuzularını tasvir ettikten sonra Cenâb-ı Allah'a şükredip oradan güney tarafa gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Köprez köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
964.	İstircan Köpek Kalesi	Bosna-Hersek	134a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra güneyde İstircan Köpek Kalesi adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de İstircan Köpek Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
965.	Şuviçse kasabası	Bosna-Hersek	134a	<p>Latin krallarından “İstircan” adlı bir pehlivan keferenin köpekleri için yaptırdığı bu kaleden güney tarafa Şuviçse kasabasına geçmiştir. Kilis Sancağı toprağında bağlı, bahçeli, 300 haneli, bir camili, bir hanlı, bir hamamlı ve çarşı pazarı olan küçük bir kasaba olduğu seyahatname kayıtlarına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şuviçse kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
966.	Hilevne Kalesi	Bosna-Hersek	134b	<p>Evliyâ Çelebi, buradan Büyük Rivne Mağarası, yani yüksek Hilevne Kalesi’ne ulaşmıştır. Kalenin isimlendirilme sebebini açıkladıktan sonra</p>

				<p>Kilis'in Bosna eyâletine bağlı olduğu bilgisini de paylaşmıştır. Bugün Kilis Bosna'da bulunmamaktadır. Evliyâ Çelebi Bosna-Kilis'te bulunduğu zaman diliminde 1056 1646 tarihinde Venedik kâfiri Kilis Kalesiyle 76 parça kalemizi Tekeli Mustafa Paşa elinden alır. O zamandan beri Kilis sancağı Kalesi kâfir elinde kaldığından bu Hilevne Kalesi Kilis beylerinin tahtı olmuştur. Kilis'in tabiri caizse el değiştirmesini seyahat kayıtlarına kaydetmiştir.</p> <p>Akabinde Hilevne Kalesi'nin zemin etüdü hakkında bilgi vermiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, kale önünde bulunan Melek Ahmed Paşa tarafından imar ettirilen İskender Seddi'nden bahsedip seddin Hilevne ovasına baktığını da belirtmiştir. Kalenin coğrafi yön bilgisine göre kiblesinde, batısında ve güney tarafında yer alan mamur yapılardan bahsetmiştir.</p>
967.	<i>Dokatoğlu Hacı Ahmed Camii</i>	Bosna-Hersek	134b	Hilevne'nin bulunduğu yerdeki Mamur imaretlerden bahsedip bunları sırasıyla ziyaret

				etmiştir. Önce çarşıya yakın Dokatoğlu Hacı Ahmed Camii ziyaret etmiştir. Seyahatname’de Dokatoğlu Hacı Ahmed Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
968.	<i>Sipahi Mehmed bin Abdullah Camii</i>	Bosna-Hersek	134b	Daha sonra Sipahi Mehmed bin Abdullah Cami’ne geçmiştir. Seyahatname’de Sipahi Mehmed bin Abdullah Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
969.	<i>Lala Paşa Camii</i>	Bosna-Hersek	134b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Lala Paşa Cami’ne gitmiştir. Bunlardan başka hoş mescitleri olduğunu, üç camide medrese, 6 adet Sıbyan mektebi ve 6 adet derviş tekkesi olduğunu bildirmiştir. Ve çarşı içinde bir hamamının, aşağı dere kenarında bir büyük hanın, şehir içinde ise nice akarsu çeşmelerinin olduğunu belirtmiştir. Çarşı yakınında Handan Kethüda Çeşmesi’nin olduğunu söyleyip çeşmeyi detaylıca tasvir etmiştir. Hilevne Kalesi’nin dışındaki yapılardan bahsettikten sonra

			<p>kalenin içyapısı hakkında bilgi vermeye devam etmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi'nin bu kalede bulunduğunu</p> <p>Seyahatname'deki sözleriyle de tasdiklemiş bulunuyoruz. Öyle ki, "Bu kusurlu hakir bu Hilevne Kalesi'ni de tam manasıyla gezip dolaştım"⁵¹ ifadesinden de anlaşılacağı üzere.</p> <p>Oradan yine yoldaşlarıyla Hilevne Ovası'nda Seydî Ahmed Paşa namazgâhı dibinde İslâm ordusunda Melek Ahmed Paşa Efendi'ye, karşılamaya çıkan ağalarıyla varıp mübarek ellerini öpüp saadetli padişah ile Bursa'dan Boğazhisarlara, Edirne'ye, oradan Boğdan ve Eflâk gazalarına, oradan Varat gazasına gittiklerini, gezip gördükleri bütün köylerin, kasabaların ve kalelerin hâllerini söyleştiklerini anlatmıştır. Daha sonra Hilevne gazileriyle gezip dolaştıktan sonra mesiregâhlara gittiklerini anlatmıştır. Evliyâ mesiregâhların isimlerini</p>
--	--	--	--

⁵¹ Kahraman, *Ön. ver.*, s.610.

			<p>zikretmeden Gazi Melek Ahmed Paşa'nın gördüğü bir rüyayı anlatmaya başlamıştır. Rüyanın tahkiyesini yaparken Porolok Dağı'ndan bahsetmiştir. Lâkin bahsi geçen dağ güzergâh sramızda olmayıp sadece dağın ismi zikredilmiştir. Akabinde Evliyâ Çelebi, Melek Ahmed Paşa'nın gördüğü rüyayı kendine göre yorumlamıştır. Melek Ahmed Paşa'ya okunan hatt-ı şerifte yer alan güzergâh sramızda olmayan yer adları şu şekilde geçmektedir. Zarda Kalesi, Şibenik Kalesi yolları, İzmiyan Dağları, Kırka Dağları ve Porolok Dağlarından yolları açıp Bihke Kalesi ve Korpa Kalesi taraflarında yer alan Sava Nehri.</p> <p>Evliyâ Çelebi, (?) yılı (?) ayının (?) gününde Hilevne Ovası'ndan derya gibi askerle, Venedik vilâyetinde Zadra Kalesi ve Şibenik Kalesi'ni yağmalamaya gittikleri kaleleri anlatacağını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Lala Paşa Camii olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
--	--	--	---

970.	<i>Atlıbeyzâde köyü</i>	Bosna-Hersek- Hırvatistan	137a	<p>Evliyâ Çelebi, öncelikle Hilevne Ovası'ndan batı tarafa Atlıbeyzâde köyüne ulaşmıştır. Atlıbeyzâde köyü Seyahatname kayıtlarında Hilevne Ovası'nda ve Porolok Dağı eteğinde bulunan bir büyük hanedan olarak geçmektedir. Evliyâ Çelebi, buradan kalkıp batı tarafa doğru gidip Porolok Dağı'nı aştıklarını belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, Porolok Dağı'nı aşmadan önce Porolok Dağı Kulesi'ne anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Atlıbeyzâde köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
971.	<i>Baba Ahmed Büyük Kulesi</i>	Hırvatistan	137b	<p>Evliyâ Çelebi, Atlıbeyzâde köyünden kalkıp batı tarafa dağlardan yokuş aşağı gidip yine yolların ormanlarını kırıp yakıp çalı çırpılardan yolları temizledikten sonra Baba Ahmed Büyük Kulesi'ne ulaştıklarını belirtmiştir. Kule'nin Gazi Hüsrev Paşa tarafından yapıldığını, Çetine Nehri üzerine kurulduğunu, baştanbaşa 500 adımdan oluştuğunu, diğer diyar kalelerinde buna benzer bir</p>

				<p>yapı olmadığını tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Baba Ahmed Büyük Kulesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
972.	Çetine Nehri	Hırvatistan	137b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde Çetine Nehri kenarında da bulunup nehri detaylıca tasvir etmiştir. Çetine Nehri bugün Hırvatistan’ın güneyinde olan Adriyatik Denizi’ne doğru inen bir nehir olarak bilinmektedir. Ayrıca bugün Cetina olarak bulunmaktadır.</p>
973.	Sin Kalesi	Hırvatistan	137b	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, Tin Dağı, yani sağlam Sin Kalesi’ne geçtiklerini bildirmiştir. Seyahatname’de, coğrafi yön bilgisine göre ise bu kalenin batısında Tin Dağı yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, Gazi Hüsrev Paşa zamanında fetih edilen bu yerin Kilis sancağı hükmünde olduğunu belirtmiştir. İsmi zikrolunan Kilis bugün Bosna’da bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname’de “Sin” olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre 1540-1610 yılları arasında</p>

				<p>nahiye olarak Bosna eyâletinde⁵² bulunmaktadır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Kilis Kalesi'nden Tin Dağı'na yaya olarak 1 saatte, atlarla 2 saat bandında varılabileceğini belirtmiştir. Çünkü yollarının taşlık ve dağlık olduğu bildirmiştir.</p>
974.	Kilis Kalesi	Hırvatistan	137b	<p>Evliyâ Çelebi, Sin Kalesi'nden kalkıp güney tarafa sarp taşlık yollar aşp, dost yurdu yani yüksek Kilis Kalesi'ne varmıştır. Kilis Kalesi'nin Bosna serhaddinde yer aldığını belirttikten sonra kalenin zemin etüdünü detaylıca tasvir etmiştir. Kale derelerin ortasında, göklere doğru baş çekmiş türlü türlü yalçın kayalar üzerine altıgen şekilli bir şeddadî kesme taş parlak ve cilâlı taşlar ile yapılmış bir kale olarak tasvir edilmiştir. Kalenin tahkiyesi sırasında Gırıblan Dağı yer adı olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildir.</p>
975.	Trogır Kalesi	Hırvatistan	138a	<p>Akabinde oradan kalkıp bir büyük dereler içinde gidip, Trogır Kalesi'ne ulaştıklarını</p>

⁵² Sezen, *Ön. ver.*, s.686.

				<p>beyan etmiştir. Kesme taş ile yapılmış olan bu kalenin de Kilis sancağında olduğu belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Trogir Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Trogir olarak bulunmaktadır.</p>
976.	İspilet Kalesi	Hırvatistan	138a	<p>Evliyâ Çelebi, Trogir Kalesi’nden Mesih-millet evi, yani sağlam İspilet Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kalenin özelliklerini tahkiye etmiştir ve İspilet Kalesi’nin Hâlâ Venedik Bosna vilâyeti tarafı kenarında bulunduğunu bildirmiştir. Bu kale altından da bu kadar ganimet mallarıyla tekrar dönüp Kilis değirmenlerinden geçerek bu kere batı tarafa gitmiştir. Buradan da Kaminler Kaleleri tarafına geçmiştir. Venedik kralları tarafından imar edilen bu kaleler takriben 1070/1660 senesinde İslam orduları tarafından fetih edilmiş olup bu mevkide İslam askerleri kalıp Paşa efendiyle batı tarafa mamur köyleri yakarak Çetine Nehri kenarına ulaştıklarını bildirmiştir.</p>

				Seyahatname’de İspilet Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Split olarak bulunmaktadır.
977.	Çetine Nehri	Hırvatistan	138b	Çetine Nehri kenarında konaklayan Evliyâ Çelebi, nehrin kenarında bulunan narenciyeler hakkında bilgi vermiştir. Çetine Nehri bugün Hırvatistan’ın güneyinde olan Adriyatik Denizi’ne doğru inen bir nehir olarak bilinmektedir. Ayrıca bugün Cetina olarak geçmektedir.
978.	Virlika Kalesi	Hırvatistan	138b	Evliyâ Çelebi, Çetine Nehri’nden ayrıldıktan sonra Virlika Kalesi’ne ulaştıklarını beyan etmiştir. Seyahatname kayıtlarında, 961/1554 yılında Süleyman Han beylerinden Malkoç Bey fethettiği menzil olarak geçmektedir. Kilis sancağı toprağında bir taşlık içinde bir sarp ve sağlam küçük kale olduğu bildirilmiştir. Evliyâ Çelebi’nin ziyaret ettiği zaman diliminde hâlâ varlığını koruduğu Evliyâ Çelebi, tarafından bildirilmiştir. Kalenin firdolayı büyüklüğünü, içinde ve dışında bulunan mamur yapıları hakkında

				<p>kısaca bilgi verildikten sonra buradan ayrılmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Virlika Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Vrlika adlı yerde bulunmaktadır.</p>
979.	Kinin Kalesi	Hırvatistan	138b	<p>Evliyâ Çelebi, sağlam ve dayanıklı yapı, yani ibretlik Kinin Kalesi’ne ulaşmıştır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Latin tarihçilerinin Hırvat beylerinden Zirine Niski tarafından yapıldığı belirtmiştir. Bosna eyâletinde Kırka sancağı beyine ait olan bu kalenin Evliyâ’nın ziyaret ettiği zaman diliminde hâlâ var olduğu Seyahatname’de kayıtlarında mevcuttur.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Kinin (Kının) Kalesi’nin zemin etüdünü detaylıca tasvir etmiştir. Akabinde Diyarbakır diyarında, yani Kara Âmid vilâyetinde Mardin ve İmadiye Kalesi gibi sağlam bir mamur yapı olduğu belirtmiştir. İsmi geçen yer adları ise güzergâh sıramızda olmayıp sadece ismen zikredilmişlerdir. Evliyâ Çelebi, kale içindeki ve</p>

				<p>dışındaki mamur yapıları anlattıktan sonra burada geçen savaştan bahsetmiştir. Kale içinde geçen savaşı tahkiye ederken orada bulunmadığını, savaşa katılanlardan duyduğunu belirtmiştir.</p> <p>Tahkiyesinde Revan ve Bağdad yer adı olarak zikredilmiş olup güzergâh sıramızda değildirler. Evliyâ Çelebi, daha sonra Melek Ahmed Paşa ile Kinin Kalesi menzilinden ayrılıp batı tarafa doğru gittiklerini bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kinin Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Knin adlı yerde bulunmaktadır.</p>
980.	<i>Karaorman</i>	Hırvatistan	139a	<p>Evliyâ Çelebi, batı tarafta ise Karaorman adlı yere ulaştıklarını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Karaorman olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
981.	<i>Kıraova Kalesi</i>	Hırvatistan	139a	<p>Evliyâ Çelebi, daha önce Karaorman adlı yerde olan bir kaleden bahsetmiştir bu kalenin Kıraova adıyla meşhur olduğunu da belirtmiştir.</p>

				Seyahatname’de Kırkova Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
982.	Otrez köyü	Hırvatistan	139b	<p>Evliyâ Çelebi, Kırkova Kalesi’nden yine batı tarafa doğru taşlık ve ormanlık alanları aşıp güzergâh üzerindeki yolları temizleyerek, Otrez köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Otrez köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
983.	Nadin Kalesi	Hırvatistan	139b	<p>Evliyâ Çelebi, Kırka sancağı toprağında yer alan bu menzilin bağlarından bahçelerinden kısaca bahsettikten sonra buradan yine batı tarafa doğru gitmiştir. Batı tarafta Sağlam sur, yani Nadin Kalesi yer almaktadır. Yapıcısı belli olmayan bu yerin 944 1537/8 tarihinde Süleyman Han beylerinden Gazi Hüsrev Bey’in fethiyle Kırka sancağına eklendiği bilgisi verilmiştir. Kırka sancağı ise Seyahatname kayıtlarında olup bugün bulunmamaktadır.</p> <p>Seyahatname’de Hırvat ve İslavin kâfirlerinin ellerinden zorla alındığı bilgisi de</p>

				<p>verilmiştir. Lâkin Nadin Kalesi'nin Venedik Kalesi körfezinde bulunduğu belirtilmiştir. Öyle ki Evliyâ Çelebi, ziyaret ettiği zaman diliminde Hâlâ Venedik Kalesi körfezi kıyısında yüksek bir kaya üzerinde⁵³ bulunduğu ifadelerini kullanmıştır.</p>
984.	İskiradin Kalesi	Hırvatistan	139b	<p>Evliyâ Çelebi, kalenin mimari özelliklerini, firdolayı büyüklüğünü tahkiye ettikten sonra buradan batıya Emin şehir, yani İskiradin Kalesi'ne geçtiğini beyan etmiştir. Kalenin isimlendirilme sebebini açıklamayan Evliyâ Çelebi, buradan ayrılmıştır.</p> <p>Seyahatname'de İskiradin Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Skradin olarak bulunmaktadır.</p>
985.	<i>Sedd-i Islâm Kalesi</i>	Bosna-Hersek	139b	<p>Namlı sur, yani Sedd-i Islâm Kalesi'ne geçmiştir. Sedd-i Islâm Kalesi'nin Kırka sancağı toprağında olduğunu bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sedd-i Islâm Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

⁵³ Kahraman, *Ön. ver.*, s.632.

986.	İvranya Kalesi	Hırvatistan	139b	Evliyâ Çelebi, akabinde ise İvranya Kalesi'ne geçmiştir. Bu kalenin de yapıcısının kim olduğunu belirtmemiştir. Seyahatname'ye göre bu kale de Kırka sancağında yer almaktadır.
987.	Oburça Kalesi	Bosna-Hersek	139b	Evliyâ Çelebi, İvranya Kalesi'nden Oburça Kalesi'ne geçip bu kaleyi de kısaca tahkiye etmiştir. Tahkiyesinde burada yaşayan reayaların Hırvat kavminden ve Müslümanlardan oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca bu kalenin de Kırka sancağında bulunduğunu da söylemiştir. Evliyâ Çelebi, kaleyi ziyaret ettiği zaman diliminde kalenin hâlâ var olduğunu da beyan etmiştir. Seyahatname'de Oburça Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'nde 1574-1586 yılları arasında Bosna eyâletinde nahiye olarak Oburçe-i Cedîd ve Atîk ⁵⁴ yer adıyla geçmektedir. Bugün ise bu yer adı Bosna-Hersek'te Oborci yer adıyla bulunmaktadır.

⁵⁴ Sezen, *Ön. ver.*, s.585.

988.	Karin Kalesi	Bosna-Hersek	139b	<p>Evliyâ Çelebi, Oburça Kalesi'nden ayrıldıktan sonra Güvenli yurt, yani Karin Kalesi'ne gelmiştir. Evliyâ Çelebi, Karin Kalesi'nin seyahatin gerçekleştiği zaman dilimi içinde hâlâ Kırka sancağı toprağında olduğunu bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Karin Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
989.	Posadarya Kalesi	Bosna-Hersek	139b	<p>Evliyâ Çelebi, Karin Kalesi'nden Varya Limanı, yani Posadarya Kalesi'ne geçmiştir. Pulya Kralı yapısı olduğunu, körfez kenarında bulunduğunu belirttikten sonra burada iki gün konaklayıp tekrar yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Posadarya Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
990.	Zemonik Kalesi	Hırvatistan	139b	<p>Evliyâ Çelebi, Çik vadisi, yani sağlam Zemonik Kalesi'ne geçmiştir. Kırka sancağında bulunan mamur yapının kısaca tahkiyesini yapmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Zemonik Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan'da bulunmaktadır.</p>

991.	<i>Özrin Kalesi</i>	Hırvatistan	140a	<p>Evliyâ Çelebi, Zemonik Kalesi'nden Özrin Kalesi'ne ulaşmıştır. Kırka sancağı hükmünde olan bu kalenin tahkiyesinin akabinde Hırvadin Sahrası, yani şirin Porodin Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Özrin Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
992.	<i>Porodin Kalesi</i>	Hırvatistan	140a	<p>Evliyâ Çelebi, Hırvadin Sahrası, yani Porodin Kalesi'ne ulaştıktan sonra yapıcısının İslavin Kefereleri olduğunu beyan etmiştir. Yine Kırka sancağı hükmünde olan bu kaleden yola çıkıp İslâm askeri ile Gırıblan adlı taşlık yeri temizleyip batı tarafa gidip, Fostiçse-i Varda, yani sağlam Zarda Kalesi'ne ulaşmışlardır.</p> <p>Seyahatname'de Porodin Kalesi olarak geçen yer bugün Türker Acaroğlu'nun Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu'na göre Pordin⁵⁵ yer adıyla Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

⁵⁵ Mehmet Türker Acaroğlu, *Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2006), s.821.

993.	Zadra Kalesi	Hırvatistan	140a	<p>Evliyâ Çelebi, Fostiçse-i Varda, yani sağlam Zadra Kalesi'nin özelliklerini tahkiye etmeye başlamıştır. İsâ Nebî doğumundan önce İspanya kralları tarafından imar edildiğini söylemiştir. Kalenin fethiyle hâkiminin değiştiğini belirtmiştir. Zamanla tahrip olan kalenin yenilenmesini anlattıktan sonra Edirne, Filibe, Sofya ve Üsküp adlı yer adlarını zikretmiştir. Zikrolunan yer adları ise güzergâh sıramızda değildirler. Kalenin fethinin öncesinde de sonrasında da Venediklilerin hâkimiyeti altında olduğunu belirtip, kale çevresinde yaşayan reayanın Hırvat ve İslavin (Sloven) kâfirlerinden oluştuğunu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, kale üzerine yapılan bütün kuşatmaları kölesinden dinlediğini söylemiştir. Buradan da tahkiyenin doğruluk düzeyini sorgulamamız gerekir: Bu hakirin bir esiri var idi, çok iyi tarih bilir bir kefare idi, ondan dinleyip bu yere yazıldı.⁵⁶</p>
------	---------------------	-------------	------	---

⁵⁶ Kahraman, *Ön. ver.*, s. 635.

				<p>Evliyâ, Zadra Kalesi'nin zemin etüdünü ve etrafında bulunan mamur yapıları detaylıca tasvir etmiştir.</p> <p>Venedik Denizi körfezi, yani Bundukanî Denizi kenarında Bosna serhatlerinde Kırka sancağı toprağında bir kayalı yalçın burunda dörtgen şekilden doğudan batı tarafına uzunlamasına bir alçak kaya üzerinde çakmak taşı gibi kesme taş ile yapılmış olan Zadra Kalesi'nin coğrafi yön bilgisine göre kible tarafıyla batı tarafında deniz, doğu tarafında ise kara bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, daha sonra Rum, Arap ve Acem, İsveç, Çek, Leh ve Felemenk diyarlarında bu kaleye benzer bir yapı bulunmadığını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Zadra Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
994.	<i>Fostiçse Kalesi</i>	Hırvatistan	140b	<p>Evliyâ Çelebi, Zadra Kalesi yakınlarında bulunan Fostiçse adlı sedde geçip kaleyi tasvir etmeye başlamıştır.</p> <p>Daha sonra (?) yılı (?) ayının birinde bu kale altına Melek</p>

				<p>Ahmed Paşa efendiyle Zadra Kalesi'nden uzun bir top menzili uzaklıkta (?) adlı taşlı yerden geçip bu diyarı yağmalayıp yıktıklarını bildirmiştir. Melek Ahmed Paşa'nın fethettiği bu yer adı ise belirtilmemiştir.</p> <p>Seyahatname'de Fostiçe Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
995.	Zadra Kalesi	Hırvatistan	141a	<p>Evliyâ Çelebi, tekrardan Fostiçe Kalesi'nden Zadra Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Zadra Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan'da bulunmaktadır.</p>
996.	Moran Kalesi	Hırvatistan	141a	<p>Evliyâ Çelebi, Zadra Kalesi'nin fethini anlatıp kaleden kalkıp batı tarafa Körfez Denizi kenarıyla bir gün bir gece yol alıp seher vaktinde, Moran Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Bundukanî Denizi kenarında olan sağlam bir kale olduğunu belirtmiştir. Bundukanî bugün ise bulunmamaktadır. Seyahatten daha önce de sonra da Venedik Hükümünde bulunan bu şehrin güney tarafında deniz içinde 50 mil kadar büyük Venedik'in</p>

			<p>yer aldığı belirtilmiştir. Venedik ise bugün Adriyatik Denizi'nin kuzeyinde İtalya'nın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Evliyâ Çelebi, bu yerin doğu ve kuzey taraflarında Zirinoğlu, Beganoğlu ve Nadajoğlu adlı boyların yaşadığını, İslavin diyarı adıyla bildiğini söylemiştir. Seyahatname kayıtlarında bu dağların ötesinden doğan Sava Nehri'nin doğu tarafa, oradan kuzeye akıp Belgrad dibinden Tuna Nehri'ne karıştığı bilgisi de yer almaktadır. Yine bu Hırvat ve İslavin dağlarından doğan Dırava Nehri'nin Hırvatistan'da Çakatorna Kalesi, Ligrad Kalesi, Keçkivar Kalesi ki Kanije Kalesi yakınında Yenikale adıyla meşhur olan kalelerin dibinden geçip Ösek Kalesi dibinde Tuna Nehri'ne karıştığı bilgisi de bulunmaktadır. Seyahatname'den Evliyâ'nın yön bilgisine ve akış rotasına göre tasvir ettiği nehirlerin yakınlarında bulunduğunu ayrıca nehirleri görmek için gitmediği bilgisine</p>
--	--	--	---

				<p>ulaşmaktayız. Ayrıca Evliyâ Çelebi, Mesloven Dağları ardından Raba Nehri'nin çıkıp Nemse'nin Nimet-Uyvar yakınından geçip Nemse hükmünde Yanık Kalesi dibinden Tuna Nehri'ne karıştığını belirtmiştir. Ama bu dağların beri taraflarından akan suların ise tamamen Venedik Denizi'ne karıştığı bilgisi verilmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Moran Kalesi olarak geçen yer belirlenmemiştir.</p>
997.	<i>Dodoşka vilâyeti</i>	Hırvatistan	141b	<p>Evliyâ Çelebi, Moran Kalesi'nden batı tarafa verimli ve İrem bağları köyleri yağmalayarak Venedik Körfezi'nin sonuna geldiklerini belirtmiştir. Körfezin sonunda Evliyâ Çelebi, Dodoşka vilâyetine geçmiştir. Dodoşka vilâyetinin ise bugün nerede olduğu bilinmemektedir. Bu yerlerin kuzeyinde ise Alman Dağı bulunmaktadır. Lâkin bu Alman Dağı'nın adı zikredilmemektedir. Tuna Nehri'nin başında yer alan 97 konak doğuya akıp Karadeniz'e, Kili Kalesi, Tulça</p>

			<p>Kalesi, Solona Boğazı, Hızır-İlyas Boğazı ve Karahırman Boğazıyla 5 koldan Karadeniz'e karışan Tuna Nehri tasvir edilmiştir. İsmi zikredilen Kili Kalesi, Tulça Kalesi, Solona Boğazı, Hızır-İlyas Boğazı ve Karahırman Boğazı ise güzergâh sramızda değildir. Bundan başka Tuna Nehri'ne karışan nehirlerin olduğu belirtilmiştir ancak ismi zikredilen bu nehirler de güzergâh sramızda değildirler: Nemse ve İspanya sınırında bulunan Duşka Nehri, bunlardan birisidir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Venedik'e tabi Dodoşka vilâyetinde iken Venedik Körfezi'ni detaylıca tasvir etmiştir: “Bu körfezin buradan itibaren uzunluğu, kibleye doğru boğaz ağzındaki Mora vilâyetindeki karşılığı Körföz Adasına, Zaklise ve Kefalonya Adalarına kadar bu Körfez Denizi'nin uzunluğu 1.500 mildir. Beri kuzey tarafı Mora vilâyeti, Ayamavra Kalesi ve Arnavutluk'tan Delvine vilâyeti, Avlonya vilâyeti, Drac Kalesi ve kâfirin Kotur Boğazı ve Nova kalemiz,</p>
--	--	--	--

				oradan Dobra-Venedik vilâyeti ve Hersek vilâyeti sâhillerinde Pirmorya vilâyeti, kâfirin İspilet Kalesi, Şibenik Kalesi, Zadra Kalesi, Moran Kalesi ve Dodoşka Kalesi'nde körfez tamam olup karşı tarafıyla güneydir. İspanya vilâyetinde Pulya vilâyeti ve Kalora vilâyeti burnudur ki denize 500 mil çıkmış bir burundur. Onun ardı yine Akdeniz kenarında yine İspanya vilâyeti ve Fransa vilâyetidir.” ⁵⁷
998.	Zemonik Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliya Çelebi, Venedik Hükümünde bulunan Dodoşka vilâyetinde olan kaleleri bildirmiştir. Bu kaleler içerisinde bir tek Zadra Kalesi'ni detaylıca tasvir etmiştir. Zadra Kalesi'nden güney tarafa doğru ilerleyip Zemonik Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Zemonik Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
999.	Tin Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Zemonik Kalesi'nden de Tin Kalesi'ne ulaşmıştır. Tin Kalesi ise

⁵⁷ Kahraman, *Ön. ver.*, s. 642.

				Seyahatname'nin yazıldığı zaman diliminde Kırka sancağı hükmünde yer almaktadır. Seyahatname'de Tin Kalesi olarak geçen yer bugün ise Hırvatistan ülke sınırları içinde Tinj olarak bulunmaktadır.
1000.	Virene Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Tin Kalesi'nden ayrılıp Rane Ovası, yani garip Virene Kalesi'ne geçtiğini bildirmiştir. Seyahatname'de Virene Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1001.	Çoltaroğlu köyü	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Virene Kalesi'nden yine kible yönünde hareket edip Çoltaroğlu köyüne ulaşmıştır. Seyahatname'de Çoltaroğlu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1002.	Ustorviçe Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Kırka sancağına bağlı, bahçeli, han ve camili köyden yine kible yönünde hareket ederek Kılariçe Vadisi, yani Ustorviçe Kalesi'ne ulaşmıştır.
1003.	Kinin Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Ustorviçe Kalesi'nden ayrılıp buradan Kinin Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Kinin Kalesi olarak geçen yer bugün

				Hırvatistan ülke sınırları içinde Knin adlı yerde bulunmaktadır.
1004.	Karaorman Kalesi	Hırvatistan	142a	Evliyâ Çelebi, Kinin Kalesi'nden de kible yönünde Amansız mekân, yani sağlam Karaorman Kalesi'ne tekrar ulaşmıştır. Seyahatname'de Karaorman Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1005.	Çelbik köyü	Bosna-Hersek	142a	Evliyâ Çelebi, Karaorman Kalesi'nden de Çelbik köyüne ulaşmıştır. Seyahatname'ye göre Çelbik köyü, Hilevne Ovası'nda yer almaktadır. Burası "Bosna'nın batısında yer alan en eski Osmanlı kasabalarından biridir. Kasaba, Livno ovasının güneydoğusunda yer alan yüksek platonun ovaya hâkim yerinde bulunmaktadır. Kasaba, Osmanlı döneminde İhlivne (Hlevne) şeklinde adlandırılmıştır. Bu isim Osmanlı idaresi öncesinde kasabanın bulunduğu bölgenin adıyla daha sonra buranın merkezi olan şehre verilmiştir." 58

⁵⁸ Maxim Mihai, "Livno", <https://islamansiklopedisi.org.tr/livno> pdf 20.03.2019.

1006.	<i>Atlıbeyzâdeler köyü</i>	Bosna-Hersek	142a	<p>Evliyâ Çelebi, Çelbik köyünden yine Hilevne Ovası içinde kible yönünde ilerleyip Atlıbeyzâdeler köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Atlıbeyzâdeler köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1007.	<i>Şoviçse kasabası</i>	Bosna-Hersek	142b	<p>Evliyâ Çelebi, Atlıbeyzâdeler köyünden büyük bir alay ile Hilevne Kalesi’ne ulaşmıştır. Buradan güney tarafa Şoviçse kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Şoviçse kasabası olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1008.	<i>Köprez Yaylası Ovası</i>	Bosna-Hersek	142b	<p>Evliyâ Çelebi, Şoviçse kasabasından kuzey tarafa gidip Kelp Kalesi’ni geçip, Büyük Köprez Yaylası Ovası’na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Köprez Yaylası Ovası olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre 1878 yılında Bosna eyâletine bağlı Travnik’te “Köpres”⁵⁹ olarak geçmektedir. Ancak Köpres</p>

⁵⁹ Sezen, *Ön. ver.*, s.486.

				adlı yer bugün bulunmamaktadır.
1009.	Hilevne Ovası	Bosna-Hersek	142b	<p>Evliyâ Çelebi, evvelâ Köprez Ovası'ndan bismillah ile kalkıp Şoviçse kasabasını geçip Hilevne Ovası'na gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Hilevne Ovası olarak geçen yer bugün Livno olarak bilinmektedir. "Livno, Bosna'nın batısında yer alan en eski Osmanlı kasabalarından biridir. Kasaba, Livno ovasının güneydoğusunda yer alan yüksek platonun ovaya hâkim yerinde bulunmaktadır. Kasaba, Osmanlı döneminde İhlivne (Hlevne) şeklinde adlandırılmıştır. Bu isim Osmanlı idaresi öncesinde kasabanın bulunduğu bölgenin adıyla daha sonra buranın merkezi olan şehre verilmiştir."⁶⁰</p>
1010.	Atlibeyzâde	Bosna-Hersek	142b	<p>Evliyâ Çelebi, Hilevne Ovası'ndan Atlibeyzâde adlı yere gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Atlibeyzâde olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

⁶⁰ Mihai, *Ön. ver.*, s.200.

1011.	Sultanzâde Çiftliği	Bosna-Hersek	143a	<p>Evliyâ Çelebi, ertesi sabah Atlıbeyzâde Çiftliğinden kalkıp yine Hilevne Ovası'nın batısında Porolok Dağı adındaki Bîsütun ve Demâvend Dağı gibi o taşlık yerleri 8 saatte geçip Çetine Nehri kenarı ile 8 saatte giderken Sin Kalesi'nin sol taraflarında kaldığını belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, daha sonra Sultanzâde Çiftliği'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sultanzâde Çiftliği olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1012.	Virba	Bosna-Hersek	143b	<p>Evliyâ Çelebi, Sultanzâde Çiftliği'nden Virba adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Virba olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'nde Virbanya olarak geçmektedir. Sözlüğe göre Virbanya 1530 yılında Rumeli eyâletinde "Bosna'da"⁶¹ bulunmaktadır. Bugün ise bu yer adının nerede olduğu bilinmemektedir.</p>

⁶¹ Sezen, *Ön. ver.*, s.791.

1013.	Musik Bayırı	Bosna-Hersek	143b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra da Virba adlı yerden kalkıp Musik Bayırı adlı yere ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Musik Bayırı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1014.	Virba Korusu	Bosna-Hersek	143b	<p>Evliyâ Çelebi, sonra Musik Bayırından kalkıp yine sarp dere ve kayalar arasında geçip sekiz saatte, Virba Korusu’na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Virba olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’nde Virbanya olarak geçmektedir. Sözlüğe göre “Virbanya” 1530 yılında Rumeli eyâletinde Bosna’da ⁶² bulunmektedir. Bugün ise bu yer adının nerede olduğu bilinmemektedir.</p>
1015.	Virpolise Vadisi	Bosna-Hersek	144a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra anılan Virba Korusu adlı yerden kalkıp, Virpolise Vadisi’ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Virpolise Vadisi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1016.	Şibenik Kalesi	Hırvatistan	144a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra İslâm ordusuyla birlikte ünlü Şibenik</p>

⁶² Sezen, *Ön. ver.*, s.129.

				<p>Kalesi'ne gittiğini tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Şibenik Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan'da bulunmaktadır.</p>
1017.	Karavulhane	Hırvatistan	144b	<p>Evliyâ Çelebi, Şibenik Kalesi'nden ayrıldıktan sonra Karavulhane adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Karavulhane olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1018.	Şibenik Kalesi	Hırvatistan	144b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde Venedik diyarında olan Şibenik Kalesi'ne tekrar gitmiştir. Seyahatname'ye göre Şibenik Kalesi, Venedik Körfezi kıyısında Kilis sancağı toprağında Kırka sancağı toprağıyla komşu bir kayalı, beşgen şeklinde uzunlamasına taş yapıdan oluşan güzel bir kale olarak tasvir edilmiştir. Coğrafi yön bilgisine göre ise; kible ve batı rüzgârı taraflarında Körfez Denizi, doğu ve kuzey taraflarında ise kara parçasının bulunduğu belirtilmiştir.</p>

				Seyahatname’de Şibenik Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan’da bulunmaktadır.
1019.	Ribniçe Kalesi	Hırvatistan	145a	<p>Evliya Çelebi, Şibenik Kalesi’nin mamur yapısı hakkında da bilgi verdikten sonra Şibenik’den doğu tarafa dağlar ve bağlar aşır yarım saatte, Fostiçe yapısı, yani mamur Ribniçe Kalesi’ne doğru yola çıkmıştır. Ribniçe Kalesi, Kilis toprağı ve Kırka toprağı ile komşu olup, Körfez Denizi kıyısında dörtgen şekilli bir alçacık kaya üzerinde beyaz kuğu gibi parlak güzel bir taş yapı olarak tasvir edilmiştir. Evliyâ Çelebi, coğrafi yön bilgisine göre ise bu kalenin batı tarafında deniz bulunduğu söylemiştir.</p> <p>Seyahatname’de Ribniçe Kalesi’nin olarak geçen yer bugün konumu anlaşılamamıştır.</p>
1020.	Şibenik Kalesi	Hırvatistan	145b	<p>Evliyâ Çelebi, Ribniçe Kalesi’nden ayrılıp tekrar Şibenik Kalesi’ne gelmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Şibenik Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan’da bulunmaktadır.</p>

1021.	Danilova Sahrasına	Hırvatistan	146a	<p>Evliyâ Çelebi, Şibenik Kalesi altında bir top menzili uzaklıkta konulup fethedilen firkatelerin yelkenlerini gölgelik edip, orada bir gece konuk olduktan sonra Şibenik Kalesi'nden kalkıp kuzey tarafa kâh dağlık ve kâh bağlık alanlar geçip Uçsuz bucaksız Danilova Sahrası'na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Danilova Sahrası olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1022.	Mandalina Kalesi	Hırvatistan	146b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra bu Danilova Sahrası'ndan kalkıp üç saat yol alıp Alina Kilisesi, yani Mandalina Kalesi'ne ulaşmıştır. Kırka sancağında yer alan bu kalenin bulunduğu yerin deniz kıyısında kibleye bakan bir mevkide bulunduğu belirtilmiştir. Evliyâ Çelebi, akabinde Danilova Sahrası'nın kible tarafına gidip, orada konaklayıp bütün iş erlerine ve serhad ihtiyarlarına danıştıktan sonra Danilova Sahrası'ndan güney tarafa doğru yola çıktıklarını söylemiştir.</p> <p>Seyahatname'de Mandalina Kalesi olarak geçen yer bugün</p>

				Hırvatistan toprakları içinde bulunmaktadır.
1023.	Marina Kalesi	Hırvatistan	146b	<p>Evliyâ Çelebi, güney tarafta bir dar boğaza girip, boğaz ağzına 500 tüfengli yiğidi pusu yerlerine koyup oradan içeri boğaza girip tam beş saatte Marina Kalesi'ne ulaşmıştır. Marina Kalesi'nin iç ve dış mimarisini tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Marina Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1024.	Kamin Kalesi	Hırvatistan	147a	<p>Evliyâ Çelebi, Marina Kalesi'nin iç ve dış mimarisini tasvir ettikten sonra Acayip Kamin Kalesi'ne geçmiştir. Kırka toprağında yer alan bu mamur yapının şeklini anlattıktan sonra tekrar yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kamin Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan toprakları içinde bulunmaktadır.</p>
1025.	Kaminkrad Kalesi	Hırvatistan	147a	<p>Evliyâ Çelebi, cihad yurdu, yani sağlam Kaminkrad Kalesi'ne geçmiştir. Kaminkrad Kalesi'nden kalkıp kibleye doğru sekiz saat yol almıştır.</p>

				Seyahatname’de Kaminkrad Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan toprakları içinde bulunmaktadır.
1026.	Dirniş Kalesi	Hırvatistan	147a	<p>Evliyâ Çelebi, Kaminkrad Kalesi’nden Bilginler beldesi, yani taht merkezi, büyük şehir Dirniş Kalesi’ne ulaşmıştır. Dirniş Kalesi’ni detaylıca tasvir ettikten sonra kalenin zemin etüdü hakkında da bilgi vermiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dirniş Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan’da Drniš’te (Dirniş) bir camii ⁶³ adı olarak geçmektedir.</p> <p>Kale’nin doğu tarafında Gılamuc Dağları’ndan ve İzmiyan Dağı bellerinden doğup Kotarlar adlı yere yakın Venedik Körfezi’ne boşalan küçük bir nehrin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu Dirniş Kalesi’ne Kinin Kalesi’nin de çok yakın olduğu belirtilmiştir.</p>
1027.	Arpa Deresi	Hırvatistan	147b	Evliyâ Çelebi, sonra harap Dirniş şehrinde kalkıp Zop Deresi, yani Arpa Deresi’ne ulaşmıştır.

⁶³ Nenad Moaçanin, “Hrvati”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hrvatistan> pdf 20.03.2019.

				Seyahatname’de Arpa Deresi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1028.	Çetine Nehri	Hırvatistan	147b	<p>Evliyâ Çelebi, Arpa Deresi adlı yerden kible tarafına gidip, Çetine Nehri Kenarı’na ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Çetine Nehri olarak geçen yer bugün Hırvatistan’ın güneyinde olan Adriyatik Denizi’ne doğru inen bir nehir olarak bilinmektedir. Ayrıca bugün River Cetina olarak geçmektedir.</p>
1029.	<i>Baba Ahmed Kulesi</i>	Hırvatistan-Bosna-Hersek	147b	<p>Evliyâ Çelebi, Çetine Nehri kenarıyla yine kible tarafına gidip üç saatte, Baba Ahmed Kulesi’ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Baba Ahmed Kulesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1030.	Hilevne Ovası	Bosna-Hersek	147b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde sabahleyin Porolok Dağını aşır Hilevne Ovası’na ulaşmıştır. Seyahatname’de Hilevne Ovası olarak geçen yer bugün Livno olarak bilinmektedir. “Livno, Bosna’nın batısında yer alan en eski Osmanlı kasabalarından biridir. Kasaba, Livno ovasının güneydoğusunda yer alan</p>

				<p>yüksek platonun ovaya hâkim yerinde bulunmaktadır. Kasaba, Osmanlı döneminde İhlivne (Hlevne) şeklinde adlandırılmıştır. Bu isim Osmanlı idaresi öncesinde kasabanın bulunduğu bölgenin adıyla daha sonra buranın merkezi olan şehre verilmiştir.”⁶⁴</p>
1031.	Çemenzar Ovası	Bosna-Hersek	148a	<p>Evliyâ Çelebi, 7 gün Hilevne Ovası'nda konakladıktan sonra ertesi gün Hilevne Ovası'ndan kalkıp, Çemenzar Ovası'na gelmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çemenzar Ovası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1032.	Lâlezar Köprez Ovası	Bosna-Hersek	148a	<p>Evliyâ Çelebi, Çemenzar Ovası'ndan ayrıldıktan sonra Lâlezar Köprez Ovası adlı yere geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Köprez Ovası'nda yedi gün konakladıktan sonra 1071/1661 senesinin (?) ayında Köprez Ovası'ndan Bosna eyâletine devre çıkıp Banaluka şehrine doğru yola çıktıklarını belirtmiştir.</p>

⁶⁴ Kiel, *Ön. ver.*, s.200.

				Seyahaname'de Lâlezar Köprez Ovası olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1878 yılında Bosna eyâletine bağlı Travnik'te "Köpres" ⁶⁵ olarak geçmektedir. Ancak Köpres adlı yer bugün bulunmamaktadır.
1033.	Şuviçse kasabası	Bosna-Hersek	148a	Evliyâ Çelebi, evvelâ Köprez'den Şuviçse kasabasına gitmiştir. Seyahatname'de Şuviçse kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1034.	Duna kasabası	Bosna-Hersek	148a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Şuviçse kasabasından üç saat gidip, Duna kasabasına varmıştır. Seyahatname'de Duna kasabası olarak geçen yer bugün Macaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1035.	Moşkoblak köyü	Bosna-Hersek	148a	Evliyâ Çelebi, Duna kasabasından beş saatte, Moşkoblak köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Moşkoblak köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

⁶⁵ Sezen, *Ön. ver.*, s.486.

1036.	Hilevne Ovası	Bosna-Hersek	148a	<p>Moşkoblad köyünden üç saatte yine, Hilevne Ovası'na geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Hilevne Ovası'ndayken civardaki vilâyetlerden gelen hediyelerden bahsetmiştir. Bu bahis sırasında Zadra Kalesi, Zirin vilâyeti, Began vilâyeti, Nadaj vilâyeti, Îslovin vilâyeti, Mükmüri vilâyeti, Dodoşka vilâyeti, Moran vilâyeti, kısacası 19 hanlık ve herseklik yerin adı ismen zikrolunmuştur ve güzergâh sırımızda bulunmamaktadırlar.</p> <p>Seyahatname'de Hilevne Ovası olarak geçen yer bugün Livno olarak bilinmektedir. “Livno, Bosna'nın batısında yer alan en eski Osmanlı kasabalarından biridir. Kasaba, Livno ovasının güneydoğusunda yer alan yüksek platonun ovaya hâkim yerinde bulunmaktadır. Kasaba, Osmanlı döneminde İhlivne (Hlevne) şeklinde adlandırılmıştır. Bu isim Osmanlı idaresi öncesinde kasabanın bulunduğu bölgenin adıyla daha sonra buranın</p>
-------	----------------------	--------------	------	--

				merkezi olan şehre verilmiştir.” 66
1037.	Baba Ahmed Kalesi	Bosna-Hersek	148b	Evliyâ Çelebi, ertesi seher vakti paşanın elini öpüp, Hilevne Ovası'ndan Venedik vilâyetine doğru yola çıkmıştır. Evvelâ Hilevne'den o gün anılan Porolok Dağını aşır, Baba Ahmed Kalesi'ne varmıştır. Seyahatname'de Baba Ahmed Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1038.	Solin Kalesi	Hırvatistan	148b	Evliyâ Çelebi, Baba Ahmed Kalesi'nden ayrılıp kible yönüne sarp dereli ve kayalı tehlikeli yerleri altı saatte aşır, Müslüman binası, yani Solin Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Solin Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1039.	Kilis Kalesi	Hırvatistan	148b	Evliyâ Çelebi, Solin Kalesi'nden altı saatte güney tarafa gidip, Kilis Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Kilis Kalesi'ni kısaca tasvir edip oradan yine batı tarafa giderken

⁶⁶ Kiel, *Ön. ver.*, s.200

				<p>Kilis deresi kenarından değirmenleri geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Kilis Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1040.	İspilet Kalesi	Hırvatistan	149a	<p>Evliyâ Çelebi, milletsiz yer, yani İspilet Kalesi'ne geçmiştir. İspilet Kalesi'nde kalenin generaliyle yaptığı konuşmayı tahkiye ettikten sonra kalenin iç ve dış mimarisi hakkında bilgi vermeye başlamıştır. Kalenin bulunduğu konumun ise Venedik Körfezi kenarında olduğunu dile getirmiştir. Evliyâ Çelebi, kaleyi tasvir ederken Venedik Körfezi kenarında oturduğunu beyan etmiştir. Venedik diyarında bulunan altın madeninin sıklıkla kullanımının olduğunu dile getirdikten sonra seyahat güzergâhına ara verip Hazret-i Molla Hünkâr Mevlânâ'nın keşif ve kerametini tahkiye etmeye başlamıştır. Akabinde Bundukanî altını tasvir edip altın üzerinde Latince yazılar olduğunu söylemiştir.</p>

				Seyahatname’de İspilet Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Split olarak bulunmaktadır.
1041.	Kilis Kalesi	Hırvatistan	150b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Kîlis Kalesi’ne ulaşmıştır. Seyahatname’de Kîlis Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1042.	<i>Baba Ahmed Kulesi</i>	Bosna-Hersek	150b	Evliyâ Çelebi, Kilis Kalesi’nde kaptanından hediyeler ve yoldaşlar alıp Baba Ahmed Kulesi’ne gidip, burada Baba Ahmed’e ceneral hediyesini vermiştir. Seyahatname’de Baba Ahmed Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1043.	Hilevne Ovası	Bosna-Hersek	150b	Evliyâ Çelebi, Baba Ahmed’e ceneral hediyesini verdikten sonra o gün, Hilevne Ovası’na geçmiştir. Hilevne Ovası’ndan Banyaluka şehrine gitmek üzere yola çıkmıştır. Seyahatname’de Hilevne Ovası olarak geçen yer bugün Livno olarak bilinmektedir. “Livno, Bosna’nın batısında yer alan en eski Osmanlı kasabalarından biridir. Kasaba, Livno ovasının

				güneydoğusunda yer alan yüksek platonun ovaya hâkim yerinde bulunmaktadır. Kasaba, Osmanlı döneminde İhlivne (Hlevne) şeklinde adlandırılmıştır. Bu isim Osmanlı idaresi öncesinde kasabanın bulunduğu bölgenin adıyla daha sonra buranın merkezi olan şehre verilmiştir.” ⁶⁷
1044.	<i>Gılamuc Kalesi</i>	Bosna-Hersek	150b	Evliyâ Çelebi, ilk olarak eski Gılamuc Kalesi'ne uğramıştır. Seyahatname'de Gılamuc Kalesi Kilis toprağında yer alan voyvodalık olarak geçmektedir. Evliyâ Çelebi, bir sarp kaya üzerinde yay şeklinde, küçük şeddadî taş yapı olan bu kalenin mimari yapısını tasvir etmiştir. Seyahatname'de Gılamuc Kalesi olarak zikredilen yer bugün Gulamuç Kalesi olarak geçmektedir.
1045.	<i>Vinçaz Kalesi</i>	Bosna-Hersek	151a	Evliyâ Çelebi, akabinde Şahbaz gaziler yurdu, yani eski yapı Vinçaz Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Bosna sancağı hükmünde bulunduğu belirtilen

⁶⁷ Kiel, *Ön. ver.*, s.200.

				bu kalenin şekli tasvir edilmiştir.
1046.	Yayıçse Kalesi	Bosna-Hersek	151a	<p>Daha sonra Kamaniçse Kalesi gibi sağlam ve dayanıklı Yayıçse Kalesi’ni anlatan Evliyâ Çelebi, kalenin zemin etüdü hakkında bilgi verip Seyahatname’de Bosnasaray olarak adlandırılan yere yakın olduğunu dile getirmiştir. Kalenin içinde ve dışında bulunan mamur yapılar hakkında bilgi verdikten sonra Kalenin coğrafi konumu tahayyül etmemiz bâbında Plevne Nehri’nin kale dibinden aktığı belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yayıçse Kalesi olarak geçen yer Osmanlı Asırlarında Türk Devleti’nin Mülki İdare Taksimatı ve Yer İsimlerinin Mukayeseli Tahlili’nde “Yayçe”⁶⁸ olarak geçmekte olup Bosna vilâyetinin Travnik sancağında kaza olarak yer aldığı belirtilmiştir. Bugün ise bu yer Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

⁶⁸Aydın Şaduman ve Çalışkan Esra, *Osmanlı Asırlarında Türk Devleti’nin Mülki İdare Taksimatı ve Yer İsimlerinin Mukayeseli Tahlili*, (Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı,1989). s.3.

1047.	Göhlisar Kalesi	Bosna-Hersek	152b	Evliyâ Çelebi, Yayıçse Kalesi'nden kalkıp batı tarafa Pileve Nehri kenarınca balıklı göller, bakımlı ve şenlikli köyler ve ormanlar geçip, Sağlam sur, yani Göhlisar Kalesi'ne varmıştır. Göhlisar Kalesi Evliyâ Çelebi'nin seyahat ettiği zaman diliminde hâlâ Bosna eyâlet toprağında bulunmaktadır.
1048.	Varsal Vakfı kasabası	Bosna-Hersek	152b	Evliyâ Çelebi, buradan batı tarafa Varsal Vakfı kasabasına ulaşmıştır. Bosna eyâletinde paşa hâssı ve voyvodalığı olan, Karadağlar dibinde bulunup batı tarafında Zadra toprağıyla komşu olan bu kasabayı içiyle ve dışıyla tasvir ettikten sonra oradan kuzeye doğru yol almıştır.
1049.	Banyaluka	Bosna-Hersek	152b	Evliyâ Çelebi, Varsal Vakfı kasabasından iki sağlam yapı, yani Banyaluka şehrine geçmiştir. Evliyâ, iki kale olduğu için Saray şehri defterhanesinde Banyalukateyn olarak geçtiğini bildirmiştir. Fetihden sonra Süleyman Han yazımı üzere Bosna eyâletinde sancakbeyi tahtı olan bu şehrin saraylarını, mihraplarını,

				<p>mescitlerini, camilerini, medreselerini, sıbyan mekteplerini, derviş tekkelerini, hamamlarını, hayratlarını ve nice yapılarını anlattıktan sonra Banyaluka şehri külliyyatı şehrengizini tamamlamıştır. Şehrengizi tamamlarken Belgrad, Üsküp ve Selânik sadece yer adı olarak geçmekte olup güzergâh sıramızda değildirler.</p> <p>Seyahatname’de Banyaluka olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1050.	Hazret-i Şehbâz Efendi ziyareti	Bosna-Hersek	153b	<p>Evliyâ Çelebi, Banyaluka şehrinde şehit kabirlerini ziyaret etmiştir. İlk önce Hazret-i Şehbâz Efendi ziyaretinde bulunmuştur.</p> <p>Seyahatname’de Hazret-i Şehbâz Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Banyaluka şehrinde bulunmaktadır.</p>
1051.	Gazi Halil Paşa ziyareti	Bosna-Hersek	153b	<p>Evliyâ Çelebi, Hazret-i Şehbâz Efendi ziyaretinden sonra Gazi Halil Paşa ziyaretinde bulunmuştur.</p>

				Seyahatname'de Gazi Halil Paşa ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Banya Luka şehrinde bulunmaktadır.
1052.	Malkoç Paşa ziyareti	Bosna-Hersek	153b	Evliyâ Çelebi, Gazi Halil Paşa ziyaretinden sonra Malkoç Paşa ziyaretinde bulunmuştur. Seyahatname'de Malkoç Paşa ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Banya Luka şehrinde bulunmaktadır.
1053.	Merhabazâde Hulûsî Efendi ziyareti	Bosna-Hersek	153b	Evliyâ Çelebi, Malkoç Paşa ziyaretinden sonra Merhabazâde Hulûsî Efendi ziyaret yerine gitmiştir. Seyahatname'de Merhabazâde Hulûsî Efendi ziyareti olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Banya Luka şehrinde bulunmaktadır.
1054.	Tiran kasabası	Bosna-Hersek	154a	Evliyâ Çelebi, 1071/1661 yılının (?) ayında Banyaluka şehrinden zahire parasını almak için 4 sancak yer kalelerini ve Bihke kaptanını Zirinoğlu'ndan kurtarmaya gittiklerini, giderken de güzergâh üzerindeki kaleleri ve temaşa

				<p>ettikleri diyarları anlatacağını belirtmiştir.</p> <p>Evvelâ Banyaluka şehrinden batı tarafa cennet bağı gibi bakımlı ve şenlikli çok köyler ve türlü türlü nehirler geçip dört saatte, Tiran kasabasına ulaşmıştır. Banyaluka hükmünde bulunan bu kasaba Seyahatname’de voyvodalık olarak geçmektedir.</p>
1055.	Kıradişka Kalesi	Bosna-Hersek	154a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra oradan beş saatte batı tarafa meyilli gidip Dodoşka kavmi vilâyeti, yani seçkin serhad Kıradişka Kalesi’ne geçmiştir. Bazılarının ise Gıradişka dedikleri belirtilmiştir. Gradiska Kalesi’ni detaylıca tasvir etmiştir. Ve adımlayıp adım sayısını da bildirmiştir. Evliyâ Çelebi, evvelâ Bosna eyâletinde Banyaluka müsellimi tarafından voyvoda örfî hâkiminin olduğunu belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kıradişka Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Gradişka yer adıyla bulunmaktadır.</p>

1056.	Yasanoviçe Kalesi	Hırvatistan	154b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde Gıradışka'dan Sava Nehri kenarıyla baş yukarı Sava Nehri'nin geldiği yöne doğru büyük Balkanlı dağlarını, bakımlı ve şenlikli köyleri geçip, Oneyiçe Vadisi, yani Yasanoviçe Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ, Kale yapıcısının Hırvat Hanları olduğunu söylemiştir. Hırvatistan vilâyetinde olan kalenin etrafındaki mamur yapıları tahkiye ettikten sonra bu mahalden Sava Nehri ile kuzey tarafa geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yasanoviça Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1057.	Dobniçe Kalesi	Bosna-Hersek	154b	<p>Evliyâ Çelebi, batı tarafta Ona Nehri kenarıyla baş yukarı ormanlı dağlar aşp, Dobniçe Kalesi'ne ulaşmıştır. Rumeli Sofyası'nın batı tarafında bir konak yakın bir Dobniçe şehrinin olduğunu ancak bu şehrin Hırvatistan vilâyetinde olduğunu söylemiştir. Seyahatname kayıtlarında Dobniçe Kalesi ise tam olarak Hırvatistan sınırları içinde</p>

				<p>gösterilmemiştir. Evliyâ Çelebi, Buna Nehri kenarında kârgir yapı olan kalenin Banyaluka sancağı hükmünde voyvodalık olduğunu da belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dobniçe Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Dobnica yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1058.	Kosdaniçe Kalesi	Bosna-Hersek	154b	<p>Evliyâ Çelebi, Dobniçe Kalesi’nden yine Ona Nehri kenarıyla baş yukarı gidip, Büyük Kosdaniçe Kalesi’ne ulaşmıştır. Hâlâ Süleyman Han yazını üzere Bosna eyâletinde Banaluka toprağında bulunan voyvodalık olarak bilinen bu kale 150 akçe şerif kazadır ve nahiyesi 40 parça köyden oluşmaktadır. Evliyâ Çelebi, daha sonra Kosdaniçe Kalesi’nin zemin etüdü hakkında bilgi vermiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kosdaniçe Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’ne göre 1623 yılında Bosna eyâletinde “Kostaniçe”⁶⁹ olarak geçmektedir. Bugün</p>

⁶⁹ Sezen, *Ön. ver.*, s. 482.

				ise Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1059.	Koknovi Kalesi	Bosna-Hersek	154b	Evliyâ Çelebi, Kosdaniçe Kalesi'nden yine batı tarafa Ona Nehri yalısıyla baş yukarı gidip, sağlam Koknovi Kalesi'ne ulaşmıştır. Seyahat ettiği zaman dilimi içinde hâlâ Banaluka toprağında voyvodalık ve 150 akçe başka kaza olarak bulunduğunu söylemiştir. Kalesi ise Ona Nehri kenarında, dört köşe şeddadî bir kârgir sanatlı eski yapıdır olarak yer almaktadır.
1060.	Bihke Kalesi	Bosna-Hersek	155a	Evliyâ Çelebi, buradan iki günde yine Ona Nehri yalısıyla baş yukarı gidip, tehlike serhaddi, yani gaziler yurdu Bihke Kalesi'ne varmıştır. Bihke Kalesi'nin Seyahatname'nin yazıldığı zaman diliminde Bosna eyâletinde hâlâ varlığını koruduğu bilinmektedir. Evliyâ Çelebi, akabinde Bihke Kalesi'nin zemin etüdü hakkında bilgi vermiştir. Seyahatname'de Bihke Kalesi olarak geçen yer bugün ise Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.

1061.	Lika Kalesi	Hırvatistan	155a	<p>Evliyâ Çelebi, Bosna eyâletindeki Bihke Kalesi'nden ayrılıp Kırka sancağına doğru yola çıkmıştır. Evvelâ Bihke Kalesi'nden yine baş yukarı Ona Nehri yalısıyla gidip, Bekasız sur, yani Lika Kalesi'ne varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Lika Kalesi olarak geçen yer bugün ise Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1062.	Odvin Kalesi	Hırvatistan	155a	<p>Evliyâ Çelebi, Lika Kalesi'nden yine baş yukarı batı tarafa Ona Nehri kenarıyla gidip sağlam Odvin Kalesi'ne varmıştır. Kırka sancağı toprağında yer alan bu kalenin şeklini sadece Ona Nehri'nin karşısında olmasıyla açıklamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Odvin Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1063.	Yenihisar Kalesi	Bosna-Hersek	155b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde Dayanıklı sur, yani sağlam Yenihisar Kalesi'ni betimlemeye başlamıştır. Bosna eyâletinde bulunan bu kalede yaşlılardan duyduğu Düş Haşan Paşa'nın yenilgisi ve</p>

				<p>suda boğulması hikâyesini tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yenihisar Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1064.	Siska Kalesi	Hırvatistan	155b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan yine batı tarafa gidip, Siska Kalesi’ne varmıştır. Siska Kalesi’nin Kırka sancağında bulunduğunu belirttikten sonra oradan ayrılmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Siska Kalesi olarak geçen yer Zagreb’in 50 km. güneydoğusunda Sava, Kupa ve Odra nehirlerinin birleştiği yerde bulunan Siska / Sissek, Osmanlı kaynaklarında Siska, Hırvatça kaynaklarda Sisak şeklinde geçmektedir.⁷⁰ Bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde Sisak-Moslavina Bölgesinin merkezidir.</p>
1065.	Zagreb Kalesi	Hırvatistan	156a	<p>Evliyâ Çelebi, Siska Kalesi’nden ayrılıp Zagreb Kalesi’ne varmıştır. Evliyâ Çelebi, Kırka sancağı hükmünde olan bu kalenin Zagreb Sahrası adlı ovada bulunduğunu, bağlarını, bahçelerini ve çeşit çeşit büyük</p>

⁷⁰ Nenad Moaçanın, “Hrvati”,<https://islamansiklopedisi.org.tr/hrvatistan> pdf 20.03.2019.

				<p>yapı kiliselerini ve manastırlarını tasvir etmiştir. Akabinde Yenihisar'ın onarımını ve Siska Kalesi'nin fethinin hikâyesini tahkiye etmeye başlamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Zagreb Kalesi olarak geçen yer bugün ise Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1066.	Korpa Kalesi	Bosna-Hersek	156b	<p>Evliyâ, daha sonra Siska ve Zagreb Kalelerinden kuzey ile batı yönüne meyilli iki kılıç arasında bakımlı ve şenlikli Hırvat kavmi diyarlarını ormanlar içinde geçip, eski Korpa Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Korpa Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1067.	Oburça Kalesi	Bosna-Hersek	156b	<p>Evliyâ Çelebi, Korpa Kalesi'nden sonra ilk önce Oburça Kalesi'ne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Oburça Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'nde 1574-1586 yılları arasında Bosna eyâletinde nahiye olarak Oburçe-i Cedîd</p>

				ve Atîk ⁷¹ yer adıyla geçmektedir. Bugün ise bu yer adı Bosna-Hersek'te Oborci yer adıyla bulunmaktadır.
1068.	<i>Pudak Kalesi</i>	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Oburça Kalesi'nden Pudak Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Pudak Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1069.	<i>Dereslak Kalesi</i>	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Pudak Kalesi'nden Dereslak Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Dereslak Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1070.	<i>Zirin Kalesi</i>	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Dereslak Kalesi'nden Zirin Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Zirin Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1071.	<i>Kırım Kalesi</i>	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Zirin Kalesi'nden sonra Kırım Kalesi'ne geçmiştir.

⁷¹ Sezen, *Ön. ver.*, s.585.

1072.	Velim Kalesi	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Kırım Kalesi'nden Acı yurdu, yani Velim Kalesi'ne geçmiştir.
1073.	Rakpinçe Kalesi	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Velim Kalesi'nden sonra Rakpinçe Kalesi'ne geçmiştir.
1074.	Korlad Kalesi	Bosna-Hersek	156b	Evliyâ Çelebi, Rakpinçe Kalesi'nden Korlad Kalesi'ne geçmiştir.
1075.	Bihke Kalesi	Bosna-Hersek	157a	<p>Evliyâ Çelebi, güzergâhında olan bu kaleleri kısaca tasvir etmekle yetineceğini belirttikten sonra Kırka sancağından Çernik sancağına, Rahoviçe sancağına ve Pojega sancağına gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir. Ayrıca yukarıda verdiğimiz güzergâh noktalarındaki kalelerin büyük bir çoğunluğunun Kırka sancağı hükmünde olduğunu da belirtmiştir.</p> <p>Evliyâ Çelebi, Kırka sancağından doğu tarafa dönüp 11 saatte nice gördükleri kaleleri geçip, Bihke Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Bihke Kalesi olarak geçen yer bugün ise Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

1076.	Kosdaniçe Kalesi	Bosna-Hersek	157a	<p>Evliyâ Çelebi, Bihke Kalesi'nde bir gece konuk olup ertesi sabah yine doğu tarafa gidip, Kosdaniçe Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kosdaniçe Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü'ne göre 1623 yılında Bosna eyâletinde Kostaniçe⁷² olarak geçmektedir. Bugün ise Bosna-Hersek ülke sınırları içindedir.</p>
1077.	Yasanoviçe Kalesi	Bosna-Hersek	157a	<p>Evliyâ Çelebi, Kosdaniçe Kalesi'nden yine Ona Nehri kenarıyla baş aşağı doğuya doğru gidip, Yasanoviçe Kalesi'ne ulaştıklarını söylemiştir. Burada ise bir gece konuk olup ertesi seherle bu Yasanoviçe Kalesi yakınında Ona Nehri'nin Sava Nehri'ne karıştığı yerde gemilere atlarla binip büyük Sava Nehri'ni geçtiklerini söylemiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yasanoviça Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

⁷² Sezen, *Ön. ver.*, s.482.

1078.	Çernik sancağı	Hırvatistan	157a	<p>Evliyâ Çelebi, Sava Nehri'ni esenlikle geçip karşı tarafta, Çernik sancağı temiz toprağına ayak bastıklarını belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, Çernik sancağının Bosna eyâletinde bulunduğunu beyan ettikten sonra Çernik Kalesi'nin zemin etüdü hakkında bilgi vermeye başlamıştır. Ayrıca kalenin hanlarını, hamamlarını, camilerini, mescitlerini, mekteplerini, su değirmenlerini ve nice yapılarını da tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çernik sancağı olarak geçen bölge bugün Hırvatistan'ın doğusu sayılabilir.</p>
1079.	Velika Kalesi	Hırvatistan	157b	<p>Evliyâ Çelebi, sonra bu Çernik Beyi Süleyman beyden 50 adet şehbaz yiğit yoldaşlar alıp (?) yönüne, kâfir tarafına bir günde gidip (?) yani amansız Velika Kalesi'ne ulaşmıştır. Hırvat Hersekleri tarafından yapılan bu kalenin Çernik sancağına tabi voyvodalık olduğu bilgisi de verilmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Velika Kalesi olarak geçen yer bugün</p>

				Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1080.	<i>Belusitina Kalesi</i>	Hırvatistan	157b	Evliyâ Çelebi, Velika Kalesi'nin zemininin şeklini tahkiye edip bu kaleden 40 adet yoldaşlar ile bir günde (?) yönüne Belusitina Kalesi'ne gitmiştir. Ayrıca bu kalenin Çernik sancağına tabi olduğu bilgisi de verilmiştir.
1081.	<i>Pakriçse Kalesi</i>	Hırvatistan	158a	Evliyâ Çelebi, Belusitina Kalesi'nden (?) tarafına üç saatte dağları aşarak gidip gaziler yurdu Pakriçse Kalesi'ne ulaşmıştır. Pakriçse Kalesi, Süleyman Han yazımı üzere Çernik sancağı toprağında yer alan voyvodalık olarak bilinmektedir ve 150 akçe pâyesiyle kaza olduğu belirtilmiştir. Akabinde Evliyâ Çelebi, Pakriçse Kalesi'nin zemin etüdü ve kalenin şekli hakkında bilgi vermiştir. Evliyâ Çelebi, Pakriçse Kalesi'nin camileri, mihrapları, mescitleri, hamamları ve nice mamur yapı hakkında bilgi verdikten sonra seyahatine devam etmiştir.
1082.	<i>Jabça Kalesi</i>	Hırvatistan	158a	Evliyâ Çelebi, Pakriçse Kalesi'nden Jabça Kalesi'ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Jabça Kalesi olarak geçen yer Tahir Sezen’in Osmanlı Yer Adları Sözlüğü’nde 1485-1570 yılları arasında Bosna eyâletinde “Japlana” ⁷³ yer adı olarak geçmektedir.
1083.	<i>Kaptan köyü</i>	Hırvatistan	158a	Evliyâ Çelebi, Jabça Kalesi’nden kalkıp Çernik sancağına tabi Kaptan köyüne geçmiştir.
1084.	<i>Sezçe Kalesi</i>	Hırvatistan	158a	Evliyâ Çelebi, Kaptan köyünden öte kuzey tarafa bir günde Sezçe Kalesi’ne geçmiştir. Çernik sancağına tabi, Hersek yapısı olan bu kale seyahatname kayıtlarında Gıraviçse Dağları ve ormanları içinde, dörtgen şekilli bir şeddadî kârgir taş yapı, şarampavlı ve hendekli güzel bir hisar olarak geçmektedir. Hisar içinde 100 kadar tahta örtülü haneleri, cebehaneleri, birkaç şahî topları ve bir küçük cami bulunmaktadır. Ancak kalede başka çarşı pazar, han, hamamları ve gayri imaretler bulunmamaktadır. Ancak cennet bahçelerinin ve bağlarının çok olduğu

⁷³ Sezen, *Ön. ver.*, s.393.

				bilinmektedir. Bu kale ile Pakriçse Kalesi arasında olan Gıraviçse Dağlarından bir doğru yol olduğu bilinmektedir.
1085.	<i>Ostobçaniçse Kalesi</i>	Hırvatistan	158b	Evliyâ Çelebi, Sezçe Kalesi'nden Pakriçse Kalesi'ne ise mesafenin dört saatlik yol olduğu bildirilmiştir. Ancak Evliyâ Çelebi, Hırvatistan kâfirinden emin olmadığından başka yoldan üç saatte kuzey tarafa gidip, Ostobçaniçse Kalesi'ne ulaşmıştır. Çernik sancağına tabi olan bu kalenin içinde kaptanı, 200 nefer haneleri, cebehane hâzineleri, birkaç şâhî topları, bir kapısı önünde köprüsü ve hisar içinde bir camisinin olduğunu, başka çarşı pazar hayrat ve hasenattan bir yapı eseri olmadığını lâkin bağları çok olduğu dile getirilmiştir.
1086.	Dobrakuga Kalesi	Hırvatistan	158b	Evliyâ Çelebi, Ostobçaniçse Kalesi'nin ötesine iki saatte ormanlar geçip, yani garip Dobrakuga Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ, Çernik sancağına tabi olan bu kalenin içinde bir cami ve neferat hanelerinden başka ne çarşı

				<p>pazar, ne han, hamam ve başka yapılardan bir şey olmadığını söylemiştir.</p> <p>Akabinde Çernik sancağındaki kalelerden sonrasının Dırava Nehri'ne kadar Pojega sancağı olduğunu belirtmiştir. Oradan Evliyâ Çelebi, yoldaşlarıyla kuzey tarafa büyük balkanlı dağlar aşip Pojega vilâyetine doğru yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Dobrakuga Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1087.	Vokin Kalesi	Hırvatistan	158b	<p>Evliyâ Çelebi'nin Pojega vilâyetindeki ilk güzergâh noktası Vokin Kalesi olmuştur. Evliyâ Çelebi, Vokin adlı yerin Tuna Nehri kıyısında da olduğunu belirtmiştir ancak şu ana bizim güzergâhımız üzerinde olan Vokin Kalesi ise Tuna Nehri kenarında bulunmamaktadır. Kale içinde kaptanı, 50 adet neferleri, birkaç şahı topcuğazları ve bir camisi olan bu yapının tahkiyesini bitirdikten sonra seyahatine devam etmiştir.</p>

1088.	Virovotiçe Kalesi	Hırvatistan	158b	<p>Evliyâ Çelebi, Vokin Kalesi'nden bir günde Virovotiçe Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ, sık ağaçlıklar ve ormanlık alanlar içindeki ağaç denizi kırıntısı içinde olan bir rıhtım ve sağlam şarmpav duvarlı dörtgen şekilli olan bu kalenin tasvirinin ardından bir günde kuzeye doğru yol almıştır.</p> <p>Seyahatname'de Virovotiçe Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1089.	Maslovino Kalesi	Hırvatistan	158b	<p>Evliyâ Çelebi, Virovotiçe Kalesi'nden ayrıldıktan sonra kuzeyde Maslovino Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Dırava Nehri'nin kenarında Pojega sancağında olan bu kalenin dibinden Dırava Nehri'nin aktığını, karşı tarafında ise Kanije eyâletinde Bobofça, Brezense ve Sigetvar (Zigetvar) Kaleleri topraklarının olduğu bilgisini vermiştir.</p> <p>Seyahatname'de Maslovino Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde</p>

				Moslavina adlı yerde bulunmaktadır.
1090.	Pojega Kalesi	Hırvatistan	158b	<p>Evliyâ Çelebi, Maslovino Kalesi'nden Pogeja sancağı hükmünde olan Pojega Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Ungurus krallarından Çasarın yapısı olan bu kalenin önceden Hırvat ve İslavin küffârı elinde bulunduğunu daha sonra Semendireli Yahya Paşazâde Mehmed Bey tarafından feth edildiğini belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, seyahatin yapıldığı zaman diliminde kalenin Hırvatistan toprakları içinde bulunduğunu söylemiştir. Ancak kalenin fethinden sonra Süleyman Han bu Pojega Kalesi'ni Bosna eyâletinde sancak olarak yazmıştır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Pojega Kalesi zemininin görünüşünü tasvir etmiştir. Akabinde camilerini, mescitlerini, medreselerini, derviş tekkelerini, sıbyan mekteplerini, hamamlarını, tüccar hanlarını, esnaf çarşılarını kısaca anlattıktan</p>

				<p>sonra Pojega şehri şehrengizini tamamlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de, Osmanlı devletinde iki Pojega şehrinin olduğunu, bundan başka Semendire sancağı toprağında Çaçka şehri yakınında Pojegacık şehrinin bulunduğu bilgisi de verilmiştir. Böyle bir dipnot verilmesinin sebebi ise okuyucunun yanlış tahayyülde bulunmasını önlemek olabilir.</p> <p>Seyahatname’de Pojega Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1091.	Rahoviçse Kalesi	Hırvatistan	159a	<p>Evliyâ Çelebi, Pojega'dan batı tarafa dağ ormanlıkları içinde bir günde gidip, büyük Rahoviçse Kalesi'ne ulaştığını bildirmiştir. Daha önce Hırvatların elinde bulunduğu söylenen kalenin Hırvatların elinden alınıp İslâm ülkesine eklediğini, fethinden sonra bu Bosna eyâleti sancağına katıldığını, ondan sonra 1009 1600/1 tarihinde Kanije Kalesi'nin fethiyle Pojega sancağı ve Rahoviçse sancağının Kanije eyâletine katıldığı bilgisi verilmiştir.</p>

				<p>Daha sonra Rahoviçe Kalesi'nin zemin etüdü anlatılmıştır. Bu kaleye yakın Valpova Kalesi'nin olduğu söylenmiştir. Ancak Valpova Kalesi güzergâh sیرamızda olmayıp sadece ismen zikredilmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Rahoviçe Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1092.	Yakova Kalesi	Hırvatistan	159b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan mücahidler yurdu Yakova Kalesi'ne geçmiştir. Yapıcısının Ungurus krallarından olduğunu belirtip kalenin zeminini tasvir etmiştir. Kale içinde bulunan mihrapları, medreseleri, derviş tekkelerini, ebced okuyan sıbyan mekteplerini, gönül açan hamamlarını, kara ve deniz tüccarları hanlarını, çarşı pazarlarını kısaca tahkiye ettikten sonra Yakova Kalesi övgüsünü tamamlamıştır.</p> <p>Seyahatname'de Yakova Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova'daki Yakova ile karıştırılmamalıdır.</p>

1093.	Brut/Prut Kalesi	Hırvatistan	159b	<p>Evliyâ Çelebi, ertesi sabah Yakova Kalesi'nden sekiz saat yol alıp hudut sonu Brut/Prut Kalesi'ne varmıştır. Evliyâ, bu kalenin Sava Nehri kenarında olduğunu belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Brut/Prut Kalesi olarak okunan kale adı Brod/Slavonski Brod ile ilgili olmalıdır.</p>
1094.	Vokin Kalesi	Hırvatistan	159b	<p>Evliyâ Çelebi, Brut/Prut Kalesi'ni kısaca tahkiye ettikten sonra Vokin Kalesi'ne ulaşmıştır. Vokin Kalesi'nden seher vakti gaziler kaptanlarıyla birlikte kaleden çıkıp oradan yedi saat (?) tarafına gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Vokin Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Pojega adlı yerde bulunmaktadır.</p>
1095.	Virovotiçe Kalesi	Hırvatistan	159b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde kible tarafına beş saat yürüyüp sonra beş geri gelip Virovotiçe Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, daha önce kalenin tahkiye edildiğini belirtip yeniden tahkiyede bulunmamıştır.</p>

				Seyahatname’de Virovotiçe Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1096.	Zirinoğlu vilâyeti	Hırvatistan	159b	Daha sonra Evliyâ Çelebi, Virovotiçe Kalesi’nden Zirinoğlu vilâyetine ulaşmıştır. Bu yerin tabir olunma şekli Nemse ve Alman’da “tabur”; Erdel, Leh, Eflâk ve Boğdan’da “becene” şeklindedir. Vilâyetin Dırava Nehrinden, Sava Nehri’ne kadar, yani kuzeyden kible yönüne 3 günlük mesafede olduğu belirtilmiştir. Seyahatname’de Zirinoğlu vilâyeti olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1097.	Maslovino Kalesi	Hırvatistan	161a	Evliyâ Çelebi, Zirinoğlu vilâyetinden bir günde kuzey tarafa gidip, Maslovino Kalesi’ne ulaşmıştır. Kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığı verdikten sonra 2 saat yol gitmiştir. Seyahatname’de Maslovino Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde

				Moslavina adlı yerde bulunmaktadır.
1098.	Zirinoğlu vilâyeti	Hırvatistan	161a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Maslovino Kalesi'nden ayrılıp Kırıntı Boğazından içeri Zirinoğlu vilâyetine ayak bastıklarını söylemiştir. Seyahatname'de Zirinoğlu vilâyeti olarak geçen yer bugün Hırvatistan ÷lke sınırları içinde bulunmaktadır.
1099.	<i>Vaslovin köyü</i>	Hırvatistan	161a	Evliyâ Çelebi, Zirinoğlu vilâyetinden Vaslovin köyüne gidip o gün içinde köyde kaldıklarını belirtmiştir.
1100.	Çakatorna Kalesi	Hırvatistan	161a	Evliyâ Çelebi, ertesı gün "Pazar günü" alay ile Korona tahtı diyarı, yani sağlam ve dayanıklı Çakatorna Kalesi'ne geçmiştir. Ungurus kralları tarafından yapılan bu kalenin tahkiyesinin ardından Zirinoğlu çehresini anlatmaya başlamıştır. Seyahatname'de Çakatorna Kalesi olarak geçen yerin konumu açık değildir.
1101.	Zirinoğlu vilâyeti	Hırvatistan	161b	Evliyâ Çelebi, Zirinoğlu vilâyetine gidip 3 gün konakladıktan sonra tekrar yola çıkmıştır.

				Seyahatname'de Zirinoğlu vilâyeti olarak geçen yer bugün Hırvatistan lke sınırları içinde bulunmaktadır.
1102.	akatorna Kalesi	Hırvatistan	162a	akatorna Kalesi'ne gelen Evliyâ elebi, daha sonra akatorna Kalesi'nin zeminini tasvir etmeye başlamıştır. Dırava Nehri'nden bir menzil uzaklıkta yer alan, beşgen şeklinde bir şeddadî rıhtım yapı sağlam bu hisarın yapıcısının Koca Zirin idiği olduğunu da belirtmiştir. Kale içindeki mamur yapılardan bahsettikten sonra Zirinoğlu yaşadığı tartışmayı dile getirmiştir.
1103.	Ligradçık Kalesi	Hırvatistan	162b	Evliyâ elebi, daha sonra akatorna Kalesi'nden Ligradçık Kalesi'ne geçmiştir. Zimini geniş ve büyük ovada altıgen şekilli şeddadî rıhtım dolma yapı olan, bağları, bahçeleri ve köşkleri çok olan bu kaleyi tasvir etmiştir. Evliyâ elebi, akatorna Kalesi'nden Ligrad Kalesi'nin, Ligrad Kalesi'nden akatorna Kalesi'nin göründüğünü dile getirmiştir. Evliyâ elebi, ertesini sabah Ligradçık şehrinden taşraya çıktığını dile

				<p>getirmiştir. Taşrada avlandığını söyleyen Evliyâ Çelebi, av faslının bitiminin ardından Ligradçık Kalesi'ne tekrar gelip buradan Banyaluka diyarına gitmek üzere yola çıktıklarını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Ligradçık Kalesi olarak geçen yer bugün Hırvatistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1104.	Kıradişka Kalesi	Bosna-Hersek	163a	<p>Evliyâ Çelebi, evvelâ kible yönüne doğru yol alıp oradan Sava Nehri kenarında bütün serhadlilere izin verip büyük Sava Nehri'ni gemiler ile geçip Allah'a hamd olsun esenlikle, Kıradişka Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Kıradişka Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1105.	<i>Terenteren kasabası</i>	Bosna-Hersek	163a	<p>Evliyâ Çelebi, Kıradişka'dan kalkıp kibleye doğru beş saatte gidip Terenteren kasabasına varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Terenteren kasabası olarak geçen yer tam belirlenememiştir.</p>

1106.	Banyaluka Kalesi	Bosna-Hersek	163a	<p>Evliyâ Çelebi, Terenteren kasabasından yine kibleye doğru dört saatte gidip, Banyaluka Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Banyaluka şehrinden 3 baş beygire bismillah ile el öptükten sonra atlara binip, Banaluka'dan ılgar ile İstanbul'a gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Banyaluka Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1107.	Göhlisar	Bosna-Hersek	163b	<p>Evliyâ Çelebi, evvelâ Banaluka'dan çıkıp Göhlisar'ı ziyaret etmiştir.</p> <p>Göhlisar Kalesi, Evliyâ'nın seyahat ettiği zaman diliminde hâlâ Bosna eyâlet toprağında bulunmaktadır ve Yayıçse nahiyesi olarak kayıtlara geçmiştir.</p>
1108.	Yayıçse	Bosna-Hersek	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Göhlisar'dan Yayıçse'ye geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yayıçse Kalesi olarak geçen yer Osmanlı Asırlarında Türk Devleti'nin Mülki İdare Taksimatı ve Yer İsimlerinin</p>

				Mukayeseli Tahlili'nde "Yayçe" ⁷⁴ olarak geçmekte olup Bosna vilâyetinin Travnik sancağında kaza olarak yer aldığı belirtilmiştir. Bugün ise bu yer Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1109.	Vinçaz	Bosna-Hersek	163b	Evliyâ Çelebi, Yayiçe'den sonra Vinçaz'a geçmiştir.
1110.	İskopya	Bosna-Hersek	163b	Evliyâ Çelebi, Vinçaz'dan sonra İskopya'ya geçmiştir. Seyahatname'de İskopya olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1111.	Travnik	Bosna-Hersek	163b	Evliyâ Çelebi, İskopya'dan sonra Travnik'e geçmiştir. Seyahatname'de Travnik olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek'in tam kalbinde, Saraybosna'ya ise birkaç saat uzaklıkta yer alan Travnik'tir.
1112.	Saray şehri	Bosna-Hersek	163b	Evliyâ Çelebi, Travniki'den sonra Saray şehrine geçmiştir. Seyahatname'de Saray şehri olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek'in başkenti Saraybosna'dır.

⁷⁴ Aydın, Şaduman ve Esra Çalışkan, *Ön.ver.*, s.3.

1113.	Vişegrad Kalesi	Bosna-Hersek	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Saray şehrinden Vişegrad Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Vişegrad Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1114.	Dobron Kalesi	Bosna-Hersek	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Vişegrad Kalesi'nden sonra Dobron Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Dobron Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Dobrun adlı yerde bulunmaktadır.</p>
1115.	Pireboy Kalesi	Sırbistan	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Dobron Kalesi'nden Pireboy Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Sırp krallarından Miloş Koblak yapısı olan bu kalenin Bosna eyâletinde Pireboy kazası içinde olduğu belirtmiştir.</p>
1116.	Yeni Varoş şehri	Sırbistan	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Pireboy Kalesi'nden Yenivaroş şehrine geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Yenivaroş şehri olarak geçen yer bugün Sırbistan'ın Sancak bölgesindedir.</p>

1117.	Yeni Pazar	Sırbistan	163b	Evliyâ Çelebi, Yenivaroş şehrinden Yenipazar'a geçmiştir. Seyahatname'de Yenipazar olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1118.	Baniska Kalesi	Kosova	163b	Evliyâ Çelebi, Yenipazar'dan Baniska Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Baniska Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1119.	Mitroviçe Kalesi	Kosova	163b	Evliyâ Çelebi, Baniska Kalesi'nden sonra Mitroviçe Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Mitroviçe Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1120.	Vuçitrin Kalesi	Kosova	163b	Evliyâ Çelebi, Mitroviçe Kalesi'nden Vuçitrin Kalesi'ne geçmiştir. Seyahatname'de Vuçitrin Kalesi olarak geçen yer bugün Vuçitrin olarak bulunmaktadır.
1121.	Priştine Kalesi	Kosova	163b	Evliyâ Çelebi, Vuçitrin Kalesi'nden Priştine Kalesi'ne geçmiştir.

				Seyahatname’de Priştine Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1122.	Kaçanik Kalesi	Kosova	163b	Evliyâ Çelebi, Priştine Kalesi’nden Kačanik Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Kačanik Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1123.	Üsküp Kalesi	Kuzey Makedonya	163b	Evliyâ Çelebi, Kačanik Kalesi’nden Üsküp Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Üsküp Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1124.	Eğridere Kalesi	Kuzey Makedonya	163b	Evliyâ Çelebi, Üsküp Kalesi’nden Eğridere Kalesi’ne ulaşmıştır. Seyahatname’de Eğridere Kalesi olarak geçen yer bugün Eğri Palanka olarak bilinmektedir.
1125.	Köstendil	Bulgaristan	163b	Evliyâ Çelebi, Eğridere Kalesi’nden yarar beygirler alıp Köstendil şehrine geçmiştir. Seyahatname’de Köstendil şehri olarak geçen yer bugün

				Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1126.	Dobniçe kasabası	Bulgaristan	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Köstendil şehrinden Dobniçe kasabasına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Dobniçe Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Dupnitsa yer adıyla bulunmaktadır.</p> <p>Dupnitsa, 1949’a dek Dupnitsa, 1950’ye dek Marek, şimdi ise Stanke Dimitrov), Köstendil (Küstendil) ilinde eski bir Türk kasabası olarak geçmektedir.⁷⁵</p>
1127.	Sofya	Bulgaristan	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Dobniçe kasabasından Sofya’ya geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Sofya olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Sofya yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1128.	İhtiman	Bulgaristan	163b	<p>Evliyâ Çelebi, Sofya’dan sonra İhtiman adlı yere geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İhtiman olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde İhtiman yer adıyla bulunmaktadır.</p>

⁷⁵ Acaroğlu, 2006, *Ön. ver.*, s.302.

1129.	Tatarpazarcığı	Bulgaristan	163b	Evliyâ Çelebi, İhtiman adlı yerden Tatarpazarcığı adlı yere geçmiştir. Seyahatname’de Tatarpazarcığı olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Pazarcık yer adıyla bulunmaktadır.
1130.	Filibe Kalesi	Bulgaristan	163b	Evliyâ Çelebi, Tatarpazarcığı adlı yerden Filibe Kalesi’ne geçmiştir. Seyahatname’de Filibe Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde yine Filibe Kalesi yer adıyla bulunmaktadır.
1131.	Edirne	Türkiye	163b	Evliyâ Çelebi, Filibe Kalesi’nden Edirne’ye geçmiştir.
1132.	Burgaz	Türkiye	163b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Edirne’den Burgaz’a geçtiğini söylemiştir.
1133.	İstanbul	Türkiye	163b	Evliyâ Çelebi, Burgaz’dan o gün, o gece Belde-i Tayyibe yani İstanbul’a sağlık ve esenlikle 9. günde akşamdan sonra gitmiştir. Ayrıca Evliyâ Çelebi, Bosna’dan çıkıp 9 gün içinde İstanbul’a ulaştığını da

				ilgili bölümün tahkiyesinde dile getirmiştir.
1134.	Revan Köşkü	Türkiye	164b	<p>Evliyâ Çelebi, İstanbul içinde Üsküdar Bahçesinde Revan Köşkü adlı Havernak Kasrında Köprülü Mehmed Paşa huzurunda bulunduğunu bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Revan Köşkü olarak geçen yer Sultan IV. Murad Revan seferi (1635) dönüşünde yaptırdığı XVII. yüzyıla ait bir köşktür.⁷⁶</p> <p>Seyahatname’de Revan Köşkü olarak geçen yer bugün İstanbul il sınırları içinde Topkapı Sarayı’nda bulunmaktadır.</p>
1135.	İzvornik kazası	Bosna-Hersek	164b	<p>Evliyâ Çelebi, İstanbul’dan Bosna diyarına 11 günde Hilevne Ovası’na gitmek üzere yola çıkmıştır. İstanbul’dan sonra ilk olarak İzvornik kazasına gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İzvornik kazası olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde yine Zvornik yer adıyla bulunmaktadır.</p>

⁷⁶ Hasan Fırat Diker, “Revan Köşkü”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/revan-kosku> pdf 20.03.2019.

1136.	Tuzla kazası	Bosna-Hersek	164b	<p>Daha sonra Evliyâ Çelebi, İzvornik kazasından ayrılıp Tuzla kazasına gittiklerini belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Tuzla kazası olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Tuzla yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1137.	Banyaluka	Bosna-Hersek	165a	<p>Evliyâ Çelebi, Tuzla kazasından ayrılıp Banyaluka şehrinde Ferhad Paşa Efendi hanesinde tam 7 ay kaldıklarını söylemiştir. Evliyâ Çelebi, 1071 Rebiülevvelinin 15 Kasım 16601 Pazartesi günü Melek Ahmed Paşa Efendiyle Bosna'dan azl edilip Bosna eyâletinin, Varat fatihi Serdar Ali Paşa'ya verilip Evliyâ Çelebi'ye, Rumeli eyâleti verilip Banyaluka'dan Rumeli'ne doğru gitmek üzere yola çıktığını bildirmiştir. Banyaluka'dan kibleye doğru 13 saatte yol almıştır.</p> <p>Seyahatname'de Banyaluka olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

1138.	<i>Varsal Vakfi kasabası</i>	Bosna-Hersek	165a	<p>Evliyâ Çelebi, Banyaluka'dan kibleye doğru 13 saatte gidip, Varsal Vakfi kasabasına gelmiştir. Bütün evlere konup zevk u safâlar ettikten sonra oradan ayrılmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Varsal Vakfi kasabası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1139.	Göhlisar Kalesi	Bosna-Hersek	165a	<p>Evliyâ Çelebi, Varsal Vakfi kasabasından Göhlisar Kalesi'ne geçmiştir.</p> <p>Göhlisar Kalesi, Evliyâ'nın seyahat ettiği zaman diliminde hâlâ Bosna eyâleti toprağında bulunmaktadır ve Yayıçse nahiyesi olarak kayıtlara geçmiştir.</p>
1140.	Yayıçse Kalesi	Bosna-Hersek	165a	<p>Evliyâ Çelebi, Göhlisar Kalesi'nden ayrılıp 12 saatte Yayıçse Kalesi'ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Yayıçse Kalesi olarak geçen yer Osmanlı Asırlarında Türk Devleti'nin Mülki İdare Taksimatı ve Yer İsimlerinin Mukayeseli Tahlili'nde Yayçe⁷⁷ olarak geçmekte olup Bosna vilâyetinin Travnik sancağında kaza olarak yer</p>

⁷⁷ Sezen, *Ön. ver.*, s.3.

				aldığı belirtilmiştir. Bugün ise bu yer Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1141.	<i>Vinçaz Kalesi</i>	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Yayıçse Kalesi'nden Vinçaz Kalesi'ne geçmiştir.
1142.	Skopya kasabası	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, zorluk ve sıkıntı çekerek sekiz saatte, Skopya kasabasına ulaşmıştır.
1143.	Travnik Kalesi	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Skopya kasabasından yine kibleye doğru gidip, Travnik Kalesi'ne varmıştır. Seyahatname'de Travnik Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek'in tam kalbinde, Saraybosna'ya ise birkaç saat uzaklıkta yer alan Travnik adlı bir kasaba olarak bulunmaktadır.
1144.	Vitez kasabası	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Travnik Kalesi'nden sekiz saatte, Vitez kasabasına ulaşmıştır. Seyahatname'de Vitez kasabası olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek'te bulunmaktadır.
1145.	<i>Ekşisu köyü</i>	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Vitez kasabasından beş saatte yine kibleye doğru gidip, Ekşisu köyüne geçmiştir.

				Seyahatname’de Ekşisu köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1146.	Baliş köyü	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Ekşisu köyünden sekiz saatte Baliş köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Baliş köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1147.	Saray Nehri	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, Baliş köyünden Saray Nehri’ne geçmiştir. Oradan da kalkıp doğu tarafa dağlara çıkmıştır. Seyahatname’de Saray Nehri olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek’te bulunmaktadır.
1148.	Mokra Hanları köyü	Bosna-Hersek	165a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Mokra Hanları köyüne ulaşmıştır. Seyahatname’de Mokra Hanları köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1149.	Zakova Hanı	Bosna-Hersek	165b	Evliyâ Çelebi, Mokra Hanları köyünden de sekiz saatte Zakova Hanı’na varmıştır. Seyahatname’de Zakova Hanı olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.

1150.	Vişegrad Kalesi	Bosna-Hersek	165b	<p>Evliyâ Çelebi, Zakova Hanı'ndan sekiz saatte kibleye doğru gidip cihad yurdu, yani taş yapı Vişegrad Kalesi'ne gelmiştir. Dobra Hersek kralı yapısı olan kale, Fatih Sultan Mehmed Han fethidir. Hersek sancağı toprağında bulunan bu kale, Drin Nehri kenarında yumurta gibi bir yumru topraklı göklere karışmış yüksek dağın üzerinde beşgen şekilli taş yapı güzel bir kale olarak tasvir edilmiştir. Evliyâ Çelebi, kalenin içinde ve dışında bulunan mamur yapıları tahkiye ettikten sonra Osmanlı Devleti zamanında iki Vişegrad Kalesi var olduğunu belirtmiştir: Biri Üstürgan (Estergon) Kalesi yakınında Tuna Nehri Vişegradı, biri de Bosna Vişe-gradı.</p> <p>Seyahatname'de Vişegrad Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1151.	Dobron Kalesi	Sırbistan	165b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan kibleye doğru dört saatte gidip, Dobron Kalesi'ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Sırp krallarından Miloş Koblak yapısı olan bu kalenin</p>

				<p>Bosna eyâletinde Pireboy kazası içinde olduğu belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Dobron Kalesi olarak geçen yer bugün Bosna-Hersek ülke sınırları içinde Dobrun adlı yerde bulunmaktadır.</p>
1152.	<i>Pireboy Kalesi</i>	Sırbistan	165b	<p>Evliyâ Çelebi, Dobron Kalesi'nden kible yönüne bakımlı yerler içinden geçip, Pireboy Kalesi'ne gitmiştir. Pireboy varoşunu anlatan Evliyâ Çelebi, bu şehre gelen Lim Nehri'nin de Arnavutluk içinden geçip Plav Kalesi'nden gelip Hersek sancağında Ruda kasabasını geçtikten sonra Vişegrad yakınında Drin Nehri'ne, Drin Nehri'nin de Sava Nehri 'ne karıştığını bildirmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Pireboy Kalesi olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1153.	<i>Yeni Varoş şehri</i>	Bosna-Hersek	166a	<p>Evliyâ Çelebi, Pireboy Kalesi'nden 16 saatte, içki ve eğlence şehri Yeni Varoş'a ulaşmıştır. Bosna sancağı toprağında 150 akçe pâyesiyle şerifkaza olan bu yerin iç ve dış yapısı hakkında bilgi vermiştir.</p>

				<p>Kaza içinde mescitlerinin, derviş tekkelerinin, medreselerinin, akarsu çeşmelerinin, tüccar hanlarının, aydınlık hamamlarının, esnaf dükkânlarının, cennet bağı ve bahçelerinin sayısını bildirdikten sonra reayanın Sırp, Bulgar ve Eflâkânlardan oluştuğunu belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yeni Varoş şehri olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1154.	İştavna Hanı	Bosna-Hersek-Sırbistan	166a	<p>Evliyâ Çelebi, Yeni Varoş şehrinden doğu tarafa dokuz saatte, İştavna Hanı’na ulaşmıştır. Bu mahaller Osdarı Ulah olarak Seyahatname’de belirtilmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İştavna Hanı olarak geçen yer bugün anlaşılammıştır.</p>
1155.	Yeni Pazar	Sırbistan	166a	<p>Evliyâ Çelebi, İştavna Hanı’ndan altı saat gidip, Gül ü gülistan, bülbülyuvası, yani İremzât beldesi Yenipazar’a varmıştır. Evliyâ Çelebi, Bosna sancağı hükmünde yer alan bu şehrin tasvirinden sonra medreselerinden, dârülhadislerinden, ebced okuyan çocuk mekteplerininin</p>

				<p>sayısından, gönlü yaralı abdâllar tekkelerinden, akarsu çeşmelerinden, cana can katan selsebillerinden, kervansaraylarından, tüccar hanlarından, bedesten çarşılarından, hâl ehli meczuplarından, canlandıran suyu ve havasından, yaşlı genç insanların yüz renklerinden, hamamlarından, rahip, kıssis kiliselerinden, yenecek meyvelerinden, bağlarından ve gezinti yerlerinden, ibret verici yapılarından bahsetmiştir. Daha sonra şehir içinde akan 7 adet nehrinden bahsedip Yenipazar şehri şehrengizini tamamlamıştır. Evliyâ Çelebi ve yanındakiler bu şehri de gezdikten sonra Kızlar Kalesi adlı yer sağ taraflarında kalmasıyla beraber sağ taraftan kalkıp, sekiz saat yol almıştır.</p> <p>Seyahatname'de Yenipazar olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1156.	Baniska İlçası Kalesi	Kosova	167a	<p>Evliyâ Çelebi, Yenipazar'dan sekiz saatte Niska Kaplıcası, yani Baniska İlçası Kalesi'ne geçmişlerdir. Bosna eyâleti</p>

				<p>toprağında bulunan hisar içinde dizdarı, mehterhanesi, 50 adet neferleri, yeteri kadar cebehanesi, şâhî topları, tahıl ambarlar, bir küçük camisi olan bu kalenin tasvirinden sonra Evliyâ Çelebi, tekrar yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Baniska Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır</p>
1157.	Mitroviçe Kalesi	Kosova	167a	<p>Evliyâ Çelebi, Baniska İlçası Kalesi'nden yüksek Mitroviçe Kalesi'ne geçtiğini bildirmiştir. Sırp krallarından Seleşti yapısı, Gazi Hudâvendigâr, yani Orhan Gazi oğlu Sultan Murad fethi olan bu kale, Kosova Sahrası'nın batı tarafı sonunda yuvarlak kesme taş bir savaş kalesi olarak Seyahatname kayıtlarında bulunmaktadır. Kosova Sahrası'nın batı tarafında yer almasından dolayı kaleye Kosova Mitro- viçesi de denilmektedir.</p> <p>Seyahatname'de Mitroviçe Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>

				Bu Mitroviçe Kalesi'ne bir ok menzili uzaklıkta, Mustafa Baba ziyareti bulunmaktadır.
1158.	Mustafa Baba ziyaretgâhı	Kosova	167a	Evliyâ Çelebi, Mitroviçe Kalesi'nden Mustafa Baba ziyaretgâhına da gitmiştir. Seyahatname'de Mustafa Baba ziyaretgâhı olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1159.	İzevçan	Kosova	167b	Evliyâ Çelebi, Mustafa Baba ziyaretgâhına da gittikten sonra İzevçan kasabasına geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Bosna eyâletinin ise bu mahalde yeraldığını belirttikten sonra, kasabanın Kosova Sahrası'nda 300 kiremit ile örtülü haneli, camili, hanlı, hamamlı, birkaç dükkânlı, hâkimli ve voyvodalı olduğunu da söylemiştir. Coğrafi yön bilgisine göre ise bu kasabanın; batı yönünde Şibenik ve Zadra, kuzey tarafında Zirinoğlu ve bir tarafında Çernik sancağının yer aldığı, Kanije'nin doğu tarafında Rumeli Alacahisarı'nın olduğu, bir ucunun da kible semtinde İzevçan'da ve Vuçitrin sancağıyla sınırı olduğu

				<p>belirtmiştir. Daha sonra Evliyâ Çelebi, Bosna eyâletinde 7 sancak içinde olan kalelerin neferlerine Bosna defterdarının ulûfe verdiği 176 adet kaleleri, Pojega serhaddi kalelerini, Kırka sancağı kalelerini, Zadra tarafında olan Kırka sancağı kalelerini, Saray sancağı kalelerini, Hersek sancağı kalelerini gezmeden kısaca tahkiye edip maddeler halinde belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname’de İzevçan kasabası olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde Zveçan yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1160.	Kosova	Kosova	167b	<p>Evliyâ Çelebi, akabinde İzevçan kasabasından kalkıp kibleye doğru uçsuz bucaksız Kosova Sahrası içinde yedi saatte yol almıştır.</p>
1161.	Vuçitrin Kalesi	Kosova	168a	<p>Evliyâ Çelebi, eski sancak Vuçitrin Kalesi’ne gelmiştir. Seyahatname’de, Sırp kralları tarafından yapılan, Gazi Hudâvendigâr fethi olan bu kale Rumeli eyâletinde sancakbeyi tahtı olarak zikredilmiştir. Evliyâ Çelebi, kalenin içinin ve dışının</p>

				<p>tasvirinin ardından, bu şehirden kalkıp kibleye doğru yola çıkmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Vuçitrin Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1162.	Gazi Hudâvendigâr ziyaretgâhı	Kosova	168a	<p>Evliyâ Çelebi, Kosova Sahrası içinde Klab Nehri kenarıyla giderken Nurlu türbe, şehit Gazi Hudâvendigâr ziyaretgâhına uğramıştır.</p>
1163.	Priştine Kalesi	Kosova	168b	<p>Evliyâ Çelebi, Klab Nehri kenarında yaban içinde kalmış bir yüksek kubbe içinde olan bu ziyaretgâhın dibinde, Şehitler mezarlığına da uğradıktan sonra doğu tarafa gidip Priştine Kalesi’ne varmıştır. Yapıcısının Sırp kralları, fatihinin 792/1389 tarihinde Gazi Hudâvendigâr olduğu bu kalenin Rumeli eyâletinde voyvodalık olarak bulunduğu belirtilmiştir. Kosova Sahrası’nın poyraz tarafına kurulmuş, mihrapları, mescitleri, medreseleri, dârülhadisleri, çocuk mektepleri, derviş tekkeleri, akarsu çeşmeleri, cana can katan sebilleri ve tamamı 11 adet hanları olan kalenin</p>

				içindeki ve dışındaki yapılar tasvir edilmiştir.
1164.	Dobroten köyü	Kosova	169a	Evliyâ Çelebi, Priştine Kalesi'nden kalkıp, Dobroten köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Dobroten köyü olarak geçen yer bugün Kosova'dadır.
1165.	Kaçanik Kalesi	Kosova	169a	Oradan yine doğu tarafa gidip, Kačanik Kalesi'ne geçmiştir. Kačanik Kalesi'nin isimlendirilme sebebini açıkladıktan sonra kalenin Lipense Nehri kenarında bulunduğunu da belirtmiştir. Kalenin etrafını adımlayıp bu adım sayısını, kalenin büyüklüğünü beyan ettikten sonra kale içinde ve dışında bulunan yapılardan bahsetmiştir. Ayrıca Kačanik Kalesi, Üsküp sancağına bağlı voyvodalık olarak da seyahatname kayıtlarında yer almaktadır. Seyahatname'de Kačanik Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1166.	Üsküp Kalesi	Kuzey Makedonya	169a	Evliyâ Çelebi, Kačanik Kalesi'nden kalkıp Üsküp yolu

				<p>üzre Kırklar Makamı ziyaretinde bulunup oradan, Cennet bahçesi, yani cihanın meramı Üsküp Kalesi'ne geçmiştir. Evliyâ Çelebi, Hazret-i İsa zamanında Sırp Destpot kralları yapısı olan bu kalenin içinde ve dışında bulunan mamur yapıları tasvir ettikten sonra kalenin hâkimlerini bildirmiştir. Akabinde güzel Üsküp Kalesi'nin zeminini tasvir etmiştir. Evliyâ Çelebi, yön bilgisine göre ise kalenin batı tarafından Vardar Nehri, kalenin doğu, kible ve kuzey tarafında ise kesme kaya derin hendek olduğunu söylemiştir. Daha sonra İleri gelenlerin saraylarını ve diğer insanların hanelerini, Osmanoğlu sultanları ve diğer hayır sahipleri camilerini tasvir etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Üsküp Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1167.	Yahya Paşa Camii	Kuzey Makedonya	170a	Evliyâ Çelebi, Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunan camiler içinde ilk önce

				Yahya Paşa Cami'ni 170a ziyaret etmiştir.
1168.	Karlızâde Camii	Kuzey Makedonya	170a	Evliyâ Çelebi, Yahya Paşa Cami'nden ayrıldıktan sonra Vardar Nehri'nin büyük köprüsü karşısında Karlızâde Cami'ni ziyaret etmiştir.
1169.	Koca Mustafa Paşa Camii	Kuzey Makedonya	170a	Evliyâ Çelebi, Karlızâde Cami'nden ayrıldıktan sonra Kale önünde Koca Mustafa Paşa Cami'ni ziyaret etmiştir.
1170.	Îshak Beyoğlu Îsa Bey Camii	Kuzey Makedonya	170a	Evliyâ Çelebi, Îshak Beyoğlu Îsa Bey Cami'ni gezip tasvir etmiştir. Evliyâ Çelebi, camilerin anlatımından sonra mescitlerini, medreselerini, dârülkurrâlarını, dârülhadislerini, ebced okuyan çocuk mekteplerini, derviş tekkelerini, akarsu çeşmelerini, kerbelâ şehitleri sebilhanelerini, büyük nehirlerini, evlerdeki su kuyularını, un öğüten değirmenlerini, Aydınlık hamamlarını, Mihman-saray, kervansaraylarını, tüccar hanlarını, çarşı, pazar, bedestenlerini, büyük köprülerini, insanların yüz renklerini, usta bilginlerini, şairlerini, erke ve kadın

			<p>giyesilerini, erkek ve kadın isimlerini, ibretlik eserleri ve yapılarını, beldenin iklimini, beğenilen sanayi ürünlerini, yiyeceklerini ve ismini zikredemediğimiz daha nicelerini tahkiye etmiştir.</p> <p>Üsküp şehri külliyyatını tamamlayan Evliyâ Çelebi, daha sonra Üsküp şehrinin çevresinde bulunan kaleleri bildirmiştir. İpek şehri, Dukagin sancağı ve Pirizren şehri, Üsküp şehrinin batısında dağlar ardında birer ikişer konak yer yakın şehirler olarak yer almaktadırlar. Kiblesinde bir konak Köprülü Kalesi ve iki konak İştib şehri, doğusunda bir menzilde Kıratova kasabasının bulunduğu bilgisi seyahatname kayıtlarında yer almaktadır. Lâkin bu şehirler güzergâh sıramızda değildirler.</p>
1171.	Yahya Paşa Camii	Kuzey Makedonya	172b Evliyâ Çelebi, Üsküp şehrinin ziyaretgâhlarını ziyaret edip tahkiye etmeye başlamıştır. İlk olarak Bayezid-i Velî damadı Yahya Paşa Cami'nde Şeyh Lütfullah ziyaretinde bulunmuştur.

1172.	Lokman Hekim Türbesi	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Yahya Paşa Cami'nden sonra Lokman Hekim Türbesi'ne geçmiştir.
1173.	Üveys bin Mehmed ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Lokman Hekim Türbesi'nden sonra şairler sultanı Veysî Efendi diye meşhur Üveys bin Mehmed ziyaretinde bulunmuştur.
1174.	Mevlâ Vâlihî Çelebi ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Üveys bin Mehmed ziyaretinden sonra el-Mevlâ Vâlihî Çelebi ziyaretinde bulunmuştur.
1175.	Şâfiûzâde ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, el-Mevlâ Vâlihî Çelebi ziyaretinden sonra Şâfiûzâde ziyaretinde bulunmuştur.
1176.	Kurban Baba ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Şâfiûzâde ziyaretinden sonra Üsküp dışında Kumanova yolunda, Kurban Baba ziyaretinde bulunmuştur.
1177.	Cafer Baba ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Kurban Baba ziyaretinden sonra kale içinde Cafer Baba ziyaretinde bulunmuştur.
1178.	Gazi Baba ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Cafer Baba ziyaretinden sonra Büyük Mezarlık'da bir tepe üzerinde Gazi Baba ziyaretinde bulunmuştur.

1179.	Baba Meddah ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Gazi Baba ziyaretinden sonra çarşı içinde Baba Meddah ziyaretinde bulunmuştur.
1180.	Deli Bey ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Baba Meddah ziyaretinden sonra Alaca Cami Mezarlığında Parmakkapı dibinde Deli Bey ziyaretinde bulunmuştur.
1181.	Gazi İshak Bey ziyareti	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Deli Bey ziyaretinden sonra Hünkâr Cami önünde Gazi İshak Bey ziyaretinde bulunmuştur.
1182.	Lokman Hekim ziyaretgâhı	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Gazi İshak Bey ziyaretinden sonra Baba Meddah civarında Lokman Hekim ziyaretgâhında bulunmuştur.
1183.	Kumanova	Kuzey Makedonya	172b	Evliyâ Çelebi, Üsküp şehrini gezip dolaşıp ziyaretler edip tüm ahabap ve dostlar ile vedalaştıktan sonra, oradan kibleye doğru şenlikli köyleri geçip, Kumanova kasabasına ulaşmıştır. Üsküp sancağı toprağında voyvodalık olan bu kasabanın içinde ve dışında olan mamur yapılardan bahsettikten sonra oradan kuzeye doğru bir merhale yerlere gitmiştir.

				Seyahatname’de Kumanova kasabası olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1184.	Kıratova kasabası	Kuzey Makedonya	172b	<p>Evliyâ Çelebi, Kumanova kasabasından sonra Kıratova kasabasına ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, seyahatin yapıldığı zamanda kasabanın hâlâ Üsküp sancağı toprağında olduğunu belirtmiştir. Bu şehrin kıblesi yönünde İştib şehrinin bir konak uzaklıkta olduğunu ve batı tarafında Üsküp şehri yine bir merhale mesafede bulunduğunu söylemiştir. Daha sonra Kıratova kasabası ziyaret yerlerini bildirip oradan kalkıp doğu tarafa gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kıratova kasabası olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde Kratova yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1185.	Nagoric köyü	Kuzey Makedonya	173a	<p>Evliyâ Çelebi, Kıratova kasabasından Nagoric köyüne geçmiştir. Daha sonra mamur Bulgar köylerinden geçerek seyahatine devam etmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Nagoric köyü olarak geçen yer bugün Kuzey</p>

				Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1186.	Radboz köyü	Kuzey Makedonya	173a	Evliyâ Çelebi, Nagoric köyünden Radboz köyüne ulaşmıştır.
1187.	Eğridere Kalesi	Kuzey Makedonya	173b	Evliyâ Çelebi, Radboz köyünden Eğridere Kalesi, yani sığınak yeri Bayram Paşa Hisarı'na ulaşmıştır.
1188.	Eğrisu Dağı	Kuzey Makedonya	173b	Evliyâ Çelebi, ktabinde Kıratova ile Eğridere arasında olan Eğrisu Dağı'ndan bahsetmiştir. Seyahatname'de Eğrisu Dağı olarak geçen yer bugünkü Eğri Palanka yakınlarında olmalıdır.
1189.	Köstendil Kalesi	Bulgaristan	173b	Evliyâ Çelebi, daha sonra Eğrisu Dağı'ndan Nil benzeri ılıca, yani mamur şehir, harap Köstendil Kalesi'ne geçmiştir. Hazret-i Yahya Nebî asrında Sırp kralları yapısı, Gazi Hudâvendigâr fethi olan bu kalenin isimlendirilme sebebi açıklanmıştır. Rumeli eyâletinde başka sancakbeyinin tahtı olan bu yerin zemininin şekli hakkında bilgi verdikten sonra Kuzey ve batı tarafına bir hayli uzak mesafe yerde Dıragovišta Yaylağı olduğu

				<p>belirtilmiştir. Karasu adlı bir âbihayatin çıkıp sahradan akarak Boboşova kasabasında Cermata adlı köy dibinde Cermat Nehri'ne katıldığı bilgisi de verilmiştir. Kale içinde 3 adet medrese, 6 adet sıbyan mektebi, 5 adet şanlı derviş tekkesi ve 3 adet tüccar hanı olduğunu belirttikten sonra Evliyâ Çelebi, Köstendil Ilıcası'nın özelliklerini anlatmaya başlamıştır. Daha sonra Köstendil şehrinin ziyaret yerlerini tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Köstendil Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1190.	Dobniçe kasabası	Bulgaristan	174b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan doğu tarafa bir menzil mesafede olan Dobniçe kasabasına varmıştır. Evliyâ Çelebi, Rumeli eyâletinde vezir hâssı voyvodalık olan bu kasabanın içinde ve dışında bulunan mamur yapılar hakkında kısaca bilgi vermiştir. Daha sonra derviş tekkelerini ziyaret etmeye başlamıştır. Bu derviş tekkesinden sonra şehrin ortasındaki ağaç köprüden</p>

				<p>geçip şehrin çarşı pazarına ve gülistanlı bağlarına uğramıştır.</p> <p>Seyahatname’de Dobniçe Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Dupnitsa yer adıyla bulunmaktadır.</p> <p>Dupnitsa, 1949’a dek Dupnitsa, 1950’ye dek Marek, şimdi (Stanke Dimitrov), Köstendil (Küstendil) ilinde eski bir Türk kasabası olarak geçmektedir.⁷⁸</p>
1191.	Durgan köyü	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Dobniçe Kalesi’nden kalkıp yaya doğu tarafa gidip bir merhalede, Durgan köyüne geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Durgan köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Drugan⁷⁹ yer adıyla Pernik iline bağlı köy olarak bulunmaktadır.</p>
1192.	Balı Efendi Sultan köyü	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Durgan köyünden yine doğu tarafa gidip, Balı Efendi Sultan köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Balı Efendi Sultan köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları</p>

⁷⁸ Acaroğlu, 2006, *Ön. ver.*, s.302.

⁷⁹ *Aynı*, s.294.

				<p>içinde Knyajevska banya⁸⁰ yer adıyla Sofya'nın 8 km uzağında bulunmaktadır.</p>
1193.	Sofya	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Balı Efendi Sultan köyünden Sofya'ya geçmiştir. Cernâziyelevvel'in evvelki pazar günü büyük Sofya'ya geçmiştir. Sofya'dan 10 kadılık yere zahire- bahâya gitmek üzere yola çıkmıştır.</p> <p>Evvelâ paşadan 20 adet emirler ile hayır duasını alıp 50 adet pâk silâhlı yiğitler ile Sofya-i Sâfiye şehrinden çıkıp batı tarafa doğru geçmiştir.</p>
1194.	Balı Efendi köyü	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Sofya'dan Balı Efendi köyüne geçmiştir. Köyde bir gece konuk olduktan sonra Balı Efendi hazretlerini ziyaret edip ruhaniyetlerinden yardım talep edip sabahleyin bismillâh ile Ramazan'nın ilk Cumartesi günü bir merhale gidip,</p> <p>Seyahatname'de Balı Efendi köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Knyajevska banya⁸¹ yer adıyla</p>

⁸⁰ Acaroğlu, 2006, *Ön. ver.*, s.302.

⁸¹ *Aynı*, s.98.

				Sofya'nın 8 km uzağında bulunmaktadır.
1195.	Durgan köyü	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Balı Efendi köyünden Durgan köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Durgan köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Drugan⁸² yer adıyla Pernik iline bağlı köy olarak bulunmaktadır.</p>
1196.	Rila Dağı	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Durgan köyünden Rila Dağı eteklerinden geçmiştir. Rila Dağı'nı geçerken de dağın özelliklerini tasvir etmiştir.</p>
1197.	Dobniçe kasabası	Bulgaristan	175a	<p>Evliyâ Çelebi, Dobniçe şehri ile Samakov Dağı arasında olan bu dağ eteğinden aşır bir merhalede, Dobniçe kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Dobniçe Kalesi olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Dupnitsa yer adıyla bulunmaktadır.</p> <p>Dupnitsa, 1949'a dek Dupnitsa, 1950'ye dek Marek, şimdi (Stanke Dimitrov), Köstendil</p>

⁸² *Aym*, s.294.

				(Küstendil) ilinde eski bir Türk kasabası olarak geçmektedir. ⁸³
1198.	Memlova köyü	Bulgaristan	175a	Evliyâ Çelebi, Dobniçe kasabasından Memlova köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Memlova köyü olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde Mendovo olarak geçmektedir. Mendovo, Yukarı-Cuma (Blagoev-grad) iline bağlı köy ⁸⁴ olarak geçmektedir.
1199.	Köstendil	Bulgaristan	175a	Evliyâ Çelebi, Memlova köyünden Köstendil’e geçmiştir. Seyahatname’de Köstendil olarak geçen yer bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1200.	Bayram Paşa Kalesi	Kuzey Makedonya	175a	Evliyâ Çelebi, Köstendil’den Bayram Paşa Kalesi’ne geçmiştir.
1201.	Saç köyü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Bayram Paşa Kalesi’nden güney tarafa mamur köyler geçip, Saça köyüne geçmiştir.
1202.	Nemanice köyü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Saça köyünden Nemanice köyüne geçmiştir.

⁸³ Acaroğlu, 2006, *Ön. ver.*, s.302.

⁸⁴ *Ayn*, s.721.

				Seyahatname’de Nemanice köyü olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya’da bulunmaktadır.
1203.	Kiliseli köyü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Nemanice köyünden Kiliseli köyüne geçmiştir. Seyahatname’de Kiliseli köyü olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya’da bulunmaktadır.
1204.	Vardar Nehri Köprüsü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Kiliseli köyünden de Vardar Nehri Köprüsü, yani sağlam Köprülü Kalesi’ne varmıştır. Evliyâ Çelebi, yapıcısı Sırp krallarından Destpot Kral, fâtihi 788/1386 tarihinde Gazi Hudâvendigâr olan kalenin isimlendirilme sebebini açıkladıktan sonra kalenin Rumeli eyâletinde Köstendil sancağı toprağında voyvodalık olduğu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, kale içinde ve dışında bulunan yapılardan bahsettikten sonra yine güney tarafa doğru bir saat yol almıştır. Seyahatname’de Vardar Nehri Köprüsü olarak geçen yer

				bugün Kuzey Makedonya'da bulunmaktadır.
1205.	Çeltikçi köyü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Vardar Nehri Köprüsü'nden Çeltikçi köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Çeltikçi köyü olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya'dadır.
1206.	İzvor köyü	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, Çeltikçi köyünden yine İodos tarafına bir buçuk saat gidip, İzvor köyüne geçmiştir. Seyahatname'de İzvor köyü olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya'da bulunmaktadır.
1207.	Pirlepe Kalesi	Kuzey Makedonya	175b	Evliyâ Çelebi, İzvor köyünden yine güney tarafa altı saat yokuş yukarı Pirlepe Yaylası olan tehlikeli yerleri ve belleri aşır üç saat daha güney tarafa yokuş aşağı ormanlar içinde inip, Lipe Dağı, yani sağlam Pirlepe Kalesi'ne gitmiştir. Evliyâ Çelebi, Rumeli eyâletinde voyvodalık içinde olan bu kazanın tasvirini yapmıştır. Seyahatname'de Pirlepe Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya'da bulunmaktadır.

1208.	Manastır	Kuzey Makedonya	176a	<p>Evliyâ Çelebi, Pirlepe Kalesi'nden yine güney tarafa Pirlepe Sahrası içinde gidip, mamur ve süslü Manastır'a geçmiştir. Manastır'ın seyahatin yapıldığı zaman diliminde Rumeli eyâlet sancağı toprağında olduğu Seyahatname kayıtlarında mevcuttur. Evliyâ Çelebi, daha sonra Manastır şehrinin zemin etüdü hakkında bilgi vermiştir. Akabinde beldenin mahallelerinin adedini ve isimlerini, meşhur mahallelerini, ileri gelenlerin saraylarını, meşhur camilerini, mescitlerini, medreselerini, dârülkurralarını, dârülhadislerini, sıbyan mekteplerini, abdâlân fukarâsı hankâhlarını, akarsu çeşmelerini, susamış sebilhanelerini, konukevi kervansaraylarını, tüccar hanlarını, aydınlık hamamlarını, çarşı bedestenlerini, yaşlı genç halkının yüz renklerini, mahbub ve mahbubelerini, usta tabiplerini, kan alıcı cerrahlarını, verâ sahibi şeyhlerini, şairlerini, hâl ehli</p>
-------	-----------------	--------------------	------	---

				<p>meczuplarını, taze can veren havasını, şehir içinde akan hayat sularını, evlerdeki su kuyularını, beldenin iklimini, imaristanın taliini, erkeklerinin giysilerini, kadın tayfasının giysilerini, erkeklerinin isimlerini, kadınlarının isimlerini, kulağı halkalı kölelerinin isimlerini, câriyelerinin isimlerini, ibret verici yapılarını, kiliselerini, sanayinin beğenilenlerini, tahıl ürünlerini, aşevi imaretlerini, Tanrı nimeti yiyeceklerini, yenen meyveleri, cana can katan içeceklerini, direkli İrem bağlarını, halkının lehçesini ve ıstılahlarını, hacet sahiplerinin gezinti ve dinlenme yerlerini tahkiye etmiştir. Evliyâ Çelebi, akabinde Manastır şehri külliyyatının anlatımını tamamlamıştır.</p> <p>Seyahatname’de Manastır olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya’da bulunmaktadır.</p>
1209.	Filorina kasabası	Yunanistan	177b	<p>Evliyâ Çelebi, oradan yine güney tarafa bir merhalede, Filoriye yurdu, yani Filorina kasabasına varmıştır. Seyahatin gerçekleştiği zaman</p>

				<p>diliminde Rumeli eyâletinde olan kasabanın içinde ve dışında bulunan mamur yapıları tahkiye etmiştir. Kasabanın ziyaret yerlerini tamamladıktan sonra oradan batı tarafa meyilli sekiz saat gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Filorina kasabası olarak geçen yer bugün Yunanistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1210.	Gölikesri Kalesi	Yunanistan	178a	<p>Evliyâ Çelebi, Filorina kasabasından Gölikesri Kalesi’ne ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Feylekos-1 Yunanı yapısı olan bu kalenin tahkiyesini yaptıktan sonra seyahatin yapıldığı zaman diliminde hâlâ Rumeli eyâletinde Sultan IV. Murad’ın kız kardeşi, yani Sultan Ahmed’in kızı ve Canpoladzâde Hüseyin Bey Efendi’nin şefkatli anneleri Fatıma Sultan Efendi’nin hâssı olarak bulunduğunu belirtmiştir. Kalenin gölün batı tarafında ada gibi bir yalçın kaya üzerinde altıgen şekilli şeddadî kesme taştan yapılmış olduğunu da söylemiştir. Kale’yi ve Kale’nin etrafında</p>

				<p>bulunda yapıların tasvirinin akabinde gölün tasvirini yapıp perast avı zamanını tahkiye etmiştir. Gölikesri'nde yaptığı ziyaretleri anlatmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Gölikesri Kalesi olarak geçen yer bugün Yunanistan ülke sınırları içinde Kesriye'dir.</p>
1211.	<i>Liçista köyü</i>	Yunanistan	179a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra kuzeye doğru iki günde gidip tekrar, Gölikesri Kalesi'ne gelmiştir. Daha sonra Evliyâ Çelebi, Gölikesri Kalesi'nden Gölikesri kazasına, Karayek İçi köylerine ve Cumapazarı kazasına gitmek üzere yola çıkmıştır. Evvelâ Gölikesri'den tüm atları gemilere koyup gölü karşı geçip göl kenarında, Liçista köyüne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Liçista köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1212.	Zaorec köyü	Yunanistan	179a	<p>Evliyâ Çelebi, Liçista köyünden Zagorec köyüne geçmiştir.</p>
1213.	Gülısıran köyü	Yunanistan	179a	<p>Evliyâ Çelebi, Zagorec köyünden Gülısıran köyüne geçmiştir.</p>

1214.	Pelahor köyü	Yunanistan	179b	Evliyâ Çelebi, Gülsıran köyünden de Büyük Pelahor köyüne geçmiştir.
1215.	Nalband kasabası	Yunanistan	179b	Evliyâ Çelebi, Pelahor köyünden Nalband kasabasına geçmiştir.
1216.	Kılar köyü	Yunanistan	179b	Evliyâ Çelebi, Nalband kasabasından iki saatte, Kılar köyüne geçmiştir.
1217.	Kulfal Obası köyü	Yunanistan	179b	Evliyâ Çelebi, daha sonra sırasıyla Kulfal Obası köyüne geçmiştir.
1218.	Sılpova köyü	Yunanistan- Bulgaristan	179b	Evliyâ Çelebi, Kulfal Obası köyünden Sılpova köyüne geçmiştir.
1219.	Hasanköy köyü	Yunanistan- Bulgaristan	179b	Evliyâ Çelebi, Hasanköy köyüne geçmiştir.
1220.	Pokravenik köyü	Bulgaristan	179b	Evliyâ Çelebi, Pokravenik köyüne geçmiştir. Seyahatname'de Pokravenik köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1221.	Kurucaova köyü	Bulgaristan	179b	Evliyâ Çelebi, Pokravenik köyünden Kurucaova köyüne geçmiştir.
1222.	Temirhanlı köyü	Bulgaristan- Kuzey Makedonya	179b	Evliyâ Çelebi, Kurucaova köyünden Temirhanlı köyüne geçmiştir.

1223.	Tarakçılar köyü	Bulgaristan- Kuzey Makedonya	179b	Evliyâ Çelebi, Temirhanlı köyünden Tarakçılar köyüne geçmiştir.
1224.	Özbekîler köyü	Bulgaristan- Kuzey Makedonya	179b	Evliyâ Çelebi, Tarakçılar köyünden Özbekîler köyüne geçmiştir.
1225.	Beycili köyü	Bulgaristan- Kuzey Makedonya	180a	<p>Evliyâ Çelebi, ziyaret edilen bu köylerin Cumaâbâd kazasında olduklarını belirttikten sonra oradan, Karayek içi kazası köylerinin isimlerini zikrekmiştir. Sıralaması verilen köyler sadece ismen zikrolunmuş olup güzergâh sıramızda değildirler.</p> <p>Bunlar Temirhanlı köyü, Hamza Fakılı köyü, Gerçekler köyü, Bezciler köyü, Devlethanlı köyü, Hacı Fakılı köyü, Dedeler köyü, Şahinler köyü, Çukur Ambar köyü, Süleler köyü, Daragonişte köyü, Kayalı Oba köyü, Dikli köyü, Devasiler köyü, İmadlu köyü, Koca Ahmadlu köyü, İncilü köyü, Mentешelü köyü, Himmetlü köyü, Karaağaç köyü, İshaklu köyü, Karagözlü köyü, Kullalar köyü, Erdoğmuşlar köyü, Karapınar köyü, Durgutlar köyü, Solinar köyü, Eynel Obası köyü,</p>

				<p>Kurdlar köyü, Tirepişte köyü, Gıranova köyü, Evrene köyü, Tirebne köyü, Fırankoçça köyü, İn Obası köyü, Sindellü köyü, Evreşe köyü, Haydarlu köyü, Baraklu köyü, Cillu köyü, Temürhanlu köyü, Celilli köyü, Gemiciler köyü, Naıblü köyü, Logonice köyü, Radoniş köyü, Büyük Hasançi köyü, Negoçan ve yine Nalband kasabası'dır.</p> <p>Evliyâ Çelebi, daha sonra başından geçenleri anlatmıştır akabinde Eğribucak kazasına gitmek üzere yola çıkmıştır. İlk önce Beycili köyüne gitmiştir.</p>
1226.	Keçili köyü	Kuzey Makedonya	180a	Evliyâ Çelebi, daha sonra Keçili köyüne gitmiştir.
1227.	Çarşambapazarı köyü	Kuzey Makedonya	180a	<p>Evliyâ Çelebi, Keçili köyünden Çarşambapazarı köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Çarşambapazarı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1228.	Adilli köyü	Kuzey Makedonya-Yunanistan	180a	Evliyâ Çelebi, Çarşambapazarı köyünden Adilli köyüne gitmiştir.
1229.	Eğribucak köyü	Yunanistan	180a	Evliyâ Çelebi, Adilli köyünden Eğribucak köyüne gitmiştir.

1230.	Memi Bey Sultan Baba Türbesi ziyareti	Yunanistan	180a	Evliyâ Çelebi, Eğribucak köyünden Memi Bey Sultan Baba Türbesi ziyaretine gitmiştir.
1231.	Sarıgöl kazası	Yunanistan	180b	Evliyâ Çelebi, Rumeli diyarında eşi benzeri olmayan bu türbeden ayrılıp 4 saatte Sarıgöl kazasına gitmiştir.
1232.	Eğribucak kazası	Yunanistan	180b	Evliyâ Çelebi, Sarıgöl kazasından ayrılıp Eğribucak kazasına gitmiştir.
1233.	Cumaâbâd kazası	Yunanistan	180b	Evliyâ Çelebi, Eğribucak kazasından ayrılıp Cumaâbâd kazasına gitmiştir.
1234.	Sarıgöl kazası	Yunanistan	180b	Evliyâ Çelebi, Cumaâbâd kazasından ayrılıp Sarıgöl kazasına gitmiştir.
1235.	Serfice Kalesi	Yunanistan	180b	Evliyâ Çelebi, Karayek İçi nahiyesi reayalarının Topçeken Yörükleri olduğunu söylemiştir. Evliyâ Çelebi, Sarıgöl'den Sर्फice kazasına gitmek üzere yola çıkmıştır. O gün İncekara Nehri'ni geçitten yüz bin zorluk ve sıkıntı çekerek atlarla geçip Sर्फice Kalesi'ne ulaşmıştır. Rumeli toprağında bulunan bu kalenin zemin etüdü hakkında

				<p>bilgi verdikten sonra mamur yapılarından bahsetmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Serfice kazası olarak geçen yer bugün Yunanistan’da bulunmaktadır.</p>
1236.	Nalband kasabası	Yunanistan- Kuzey Makedonya	181b	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Serfice şehrinden dönüp, kuzey tarafa hemen şehir dibinde yine İncekara Nehri’ni atlar ile beş saat gidip, Nalband kasabasına gitmiştir.</p>
1237.	Pirlepe Kalesi	Kuzey Makedonya	181b	<p>Evliyâ Çelebi, Nalband kasabasından sonra Manastır şehrini geçip Pirlepe Kalesi’ne ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Pirlepe Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya’da bulunmaktadır.</p>
1238.	Köprülü Kalesi	Kuzey Makedonya	181b	<p>Evliyâ Çelebi, Pirlepe Yaylası’nı şiddetli sıcaklarda geçip, Köprülü Kalesi’ne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Köprülü Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1239.	Üsküp Kalesi	Kuzey Makedonya	181b	<p>Evliyâ Çelebi, Köprülü Kalesi’nden yine kuzey tarafa gidip, Üsküp Kalesi’ne gitmiştir.</p>

				Seyahatname’de Üsküp Kalesi olarak geçen yer bugün Kuzey Makedonya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1240.	Kaçanik Kalesi	Kosova	181b	Evliyâ Çelebi, Üsküp Kalesi’nden Kačanik Kalesi’ne gitmiştir. Seyahatname’de Kačanik Kalesi olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1241.	Priştine	Kosova	181b	Evliyâ Çelebi, Kačanik Kalesi’nden batı tarafa Kosova içinde, Priştine’ye gitmiştir. Seyahatname’de Priştine olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1242.	Vuçitrin	Kosova	181b	Evliyâ Çelebi, Priştine’den Vuçitrin’a gitmiştir. Seyahatname’de Vuçitrin olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1243.	Dobniçe köyü	Kosova	181b	Evliyâ Çelebi, Vuçitrin adlı yerden Dobniçe köyüne gitmiştir. Seyahatname’de Dobniçe köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.

1244.	Novaborda Hisarı	Kosova	181b	<p>Evliyâ Çelebi, Dobniçe köyünden 8 beller aşp, Gümüş madeni, yani sağlam Novaborda Hisarı'na varmıştır. Sırp krallarından Destpot Kral yapısı, 843 1439/40 tarihinde Fatih Mehmed Han babası Koca Sultan II. Murad Han fethi olan kale Rumeli eyâletinde Vuçitrin sancağı toprağında bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Novaborda Hisarı olarak geçen yer bugün Kosova ülke sınırları içinde Nobırda yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1245.	Ürgüp	Sırbistan	181b	<p>Evliyâ Çelebi, kalenin zeminini tasvir ettikten sonra oradan kuzey tarafa dağlar aşp Ürgüp'e varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Ürgüp olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde Prokuplje yer adıyla bulunmaktadır.</p>
1246.	Kurşunlu kasabası	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Rumeli sancağında olan bu kaleden batı tarafa geri dönüp Kurşunlu kasabasına ulaşmıştır. Evliyâ Çelebi, Rumeli eyâletinde Alacahisar beyi hâssı voyvodalığında olan bu</p>

				<p>kasabadan batı tarafa dört saatte varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Kurşunlu kasabası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1247.	Pelanifçe köyü	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Kurşunlu kasabasından Pelanifçe köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Pelanifçe köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1248.	Potur köyü	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Pelanifçe köyünden üç saatte, Potur köyüne varmıştır.</p> <p>Seyahatname’de Potur köyü olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1249.	Kavaklı köyü	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Potur köyünü geçip üç saatte Kavaklı köyüne gitmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Kavaklı köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>
1250.	Yasrib yaylağı	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Kavaklı köyünden Yasrib yaylağına geçmiştir.</p> <p>Seyahatname’de Yasrib yaylağı olarak geçen yerin</p>

				konumu tam tespit edilememiştir.
1251.	Çakır Dağı	Sırbistan	182a	Evliyâ Çelebi, Yasrib yaylağından sonra Çakır Dağı'nı aşıp seyahatine devam etmiştir. Seyahatname'de Çakır Dağı olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1252.	Rasina Nehri	Sırbistan	182a	Evliyâ Çelebi, büyük ve yüksek ağaçlar seyrederek yedi saatte Rasina Nehri'ne ulaşmıştır. Seyahatname'de Rasina Nehri olarak geçen yer Sırbistan'da Alacahisar yakınından akar.
1253.	Çayırılık	Sırbistan	182a	Evliyâ Çelebi, Rasina Nehri'ni geçip, Çayırılık adlı yere gitmiştir.
1254.	Alacahisar Kalesi	Sırbistan	182a	Evliyâ Çelebi, yine kuzey tarafa beş saatte gidip, Rumeli eyâletinde Alacahisar Kalesi'ne varmıştır. Kalenin zemin etüdü hakkında bilgi verdikten sonra kale içinde ve dışındaki yapılardan kısaca bahsetmiştir. Seyahatname'de Alacahisar Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.

1255.	Yagodina kasabası	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Alacahisar Kalesi'n kalkıp yine kuzeye doğru gidip Morava Nehri ayakta atlar ile geçip Yagodina kasabasına ulaşmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Yagodina kasabası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde yer almaktadır.</p>
1256.	Batiçna Palankası	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Yagodina kasabasından Batiçna Palankası'na geçmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Batiçna Palankası olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p>
1257.	Hasan Paşa Palankası	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Batiçna Palankası'ndan Hasan Paşa Palankası'na varmıştır.</p> <p>Seyahatname'de Hasan Paşa Palankası olarak geçen yer Tuna nehrinin güneyinde, ona yakın bir konumda, Sırbistan'da bulunmaktadır.</p>
1258.	Semendire Kalesi	Sırbistan	182a	<p>Evliyâ Çelebi, Haşan Paşa Palankası'ndan poyraz rüzgârı tarafına silâhlı olup bayırlar ve ormanlar aşp Gaziler yurdu Semendire Kalesi'ne varmıştır.</p>

				<p>Seyahatname’de Semendire Kalesi olarak geçen yer bugün Sırbistan ülke sınırları içinde bulunmaktadır.</p> <p>Sırp krallarından Sıvlani Yanoş Kral Eski Budin yapısı, Fatih Sultan Mehmed fethi olan ve seyahatnamenin yazıldığı zaman diliminde Hâlâ Süleyman Han yazımı üzere Budin eyâletinde sancakbeyi tahtı olan kalenin zemininin şekli tasvir edilmiştir. Evliyâ, Tuna Nehri kıyısında Belgrad tarafında dört köşe, kesme taştan yapılmış kalenin etrafında dolaşıp kalenin büyüklüğünü firdolayı adım sayısı ile belirtmiştir. Daha sonra Semendire Kalesi içindeki camilerin sayısını bildirmiştir. Beldenin iklimini, kalenin ziyaretgâhlarını bildirdikten sonra seyahatine kaldığı yerden devam etmiştir.</p>
1259.	Tımişvar vilâyeti	Romanya	183b	<p>Evliyâ Çelebi, Semendire'den tüm dostlarıyla vedalaştıktan sonra oradan gemilere binip Tuna'nın karşı tarafında, sarp hisar Tımişvar vilâyeti toprağına ayak basmıştır.</p>

				Seyahatname’de Tımişvar olarak geçen yer bugün Romanya'nın batı kesiminde, Temeş ilinin merkezinde bulunmaktadır.
1260.	Tulova Sahrası	Romanya	183b	Evliyâ Çelebi, Tımişvar vilâyetinden Tulova Sahrası’na gitmiştir. Seyahatname’de Tulova Sahrası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1261.	Balvan köyü	Romanya	183b	Evliyâ Çelebi, Tulova Sahrası’ndan Balvan köyüne gitmiştir. Seyahatname’de Balvan köyü olarak geçen yer bugün Romanya ülke sınırları içinde bulunmaktadır.
1262.	Dente Palankası	Romanya	183b	Evliyâ Çelebi, Balvan köyünden sekiz saatte, Dente Palankası’na geçmiştir. Seyahatname’de Dente Palankası olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.
1263.	Tımiş Nehri	Romanya	183b	Evliyâ Çelebi, Dente Palankası’ndan beş saatte, Tımiş Nehri kenarına gitmiştir. Seyahatname’de Tımiş Nehri olarak geçen yer bugün

				Romanya �lke sınırları içinde bulunmaktadır.
1264.	Tımişvar Kalesi	Romanya	183b	<p>Evliyâ Çelebi, Tımiş Nehri'nden de beş saat gidip, sağlam Tımişvar Kalesi'ne varmıştır. Evliyâ Tımişvar Ovası'nda islâm ordusunu, Seyd� Ahmed Paşa'nın Şehit edilmesinin sebebini, Seyd� Ahmed Paşa'nın Şehit olmasının aslını tahkiye etmiştir.</p> <p>Seyahatname'de "Tımişvar", "Temeşvar" olarak geçen yer bugün Romanya'nın batı kesiminde, Temeş ilinin merkezinde bulunmaktadır.</p> <p>Seyahatname'de Tımişvar olarak geçen yer bugün Romanya'nın batı kesiminde, Temeş ilinin merkezinde bulunmaktadır.</p>
1265.	Sadşe Kavmi köyü	Romanya	187a	<p>Evliyâ elebi, 5. cildinin sonunda Abaza ve Çerkez arasında dağlar içinde Sadşe Kavmi köyüne uğradığını belirtmiştir.</p> <p>Seyahatname'de Sadşe Kavmi köyü olarak geçen yer bugün bulunmamaktadır.</p>

III. DİLLER

Güzergâh	Anılan dil	Ciltteki yeri	Açıklama veya örnekler
1.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşı kavim</i> Evliya Çelebi, <i>Dâsni Yezidileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.
2.	Acemce, Kürtçe	[3a]	<i>Deyr: Ateşe tapanların kilisesi (mabedi)</i> Evliya Çelebi, Deyreşu köyüdeyken bu yer adının anlamını açıklamıştır.
3.	Kürtçe	[3a]	<i>Tannâz: Alaya alan, eğlenen</i> anlamına gelen bu kelimeye Tanaz-ı Tannâz, Şehnaz adlı kasabadan bahsedilirken yer verilmiştir.
4.	Farsça, Kürtçe	[3a]	<i>Mûr: Karınca, Karınca geçidi</i> anlamına gelen bu kelime Kelek-i Mervani köyü anlatılırken açıklanmıştır.
5.	Arapça, Kürtçe, Türkmence, Ermenice	[3b]	<i>Dâr-ı Said: Siirt</i> anlamına gelen bu şehirde kayser kefereleri zamanında savaşlar olmuş ve bu savaşlarda nice gaziler <i>said ü şehit</i> olmuşlardır. Evliya Çelebi, şehirde Arapça konuşulduğunu ancak halkın Kürtçe, Türkmence ve Ermenice de bildiğini dile getirmiştir.
6.	Moğol Dili, Acemce, Arapça, Kürtçe	[15a]	Evliya Çelebi, <i>Malazgirt</i> kelimesinin farklı dillerdeki karşılıklarının olduğunu söylemiştir. Bu karşılıklar şu şekildedir: Moğol dilinde <i>Malazcird</i> , Acemcede <i>Han Gazanfer Şah</i> , Arap dilinde <i>Sûr-ı Sebu</i> (Arslan Kalesi), Kürt dilinde bazıları <i>Malazırd</i> , Evliya Çelebi, <i>Malazgirt</i> yani <i>Değirmi Kale</i> ,

			<i>Merazbird</i> olarak farklı şekilleri bulunan kelimenin doğrusunun <i>Malazcird</i> olduğunu söylemiştir.
7.	Moğol Dili, Arapça, Acemce, Ermeni Dili, Rumca, Etrâk Kavmi Dili	[20a]	Seyahatname’de <i>Tokat Kalesi</i> ’nin farklı dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Bu kaleyi Yıldırım Han fethettiğinde bütün tarihçiler bu kaleye <i>Dârü’n nasr</i> derlermiş. Moğol dilinde <i>Suvbaru</i> , <i>Baru</i> kelimesi ise onlarda kaleye verilen ad olarak geçmektedir Seyahatname’de. Arap Dilinde, <i>Dokat</i> Acemce’ de, <i>Kân-ı cev</i> : Arpa Çukuru Ermeni dilinde <i>Tokat’a Tohat</i> Evliya Çelebi, Tokat ilinin Rumca’da karşılığının olduğunu söylemiştir lâkin bu adlandırmayı Seyahatname’ye yazmamıştır. Etrâk Kavmi dilinde, <i>Tok At- Doğat- Dohat- Dok’ad</i>
8.	Boşnak Lehçesi	[20a]	Evliya Çelebi, Tokat’ın zeminini ve şeklini ara başlıkla anlatırken 1056 [1646] senesinde Sultan İbrahim Han, Varvar Ali Paşa’dan İpşir Mustafa Paşa’nın hatunu Mavrol Han kızı Perihan’a Varvar’ın söylediği <i>Cânum, hankı şer’de vardur kim bir Müslümanın nikâhlısın nâ-şer’î verem? Veremem, cânum</i> cümlesinin Boşnak lehçesi ile söylendiği belirtilmiştir.
9.	Acem Dili	[24a]	Evliya Çelebi, Acem dilinde <i>Heft: Yedi mesire</i> , Halk arasında <i>Haft</i> olarak bilindiğini belirtmiştir.

10.	Türkçe, Ermenice, Farsça	[24b]	Evliya Çelebi Tokat Kalesi'ni anlatırken halkın özel lehçeleri ve konuşmalarını ayrı bir bölümde yazmıştır. Burada Tokat'ta o zaman şehir zariflerinin fasih ve belîğ Türkçe ve Ermenice konuştuklarını zira Ermeni reayalarıyla gece gündüz iç içe olduklarını belirtmiştir. Lâkin fıkıh ve ferâiz ilim ile ilgilenenlerin Farsça ile ilgilenmediklerini de belirtmiştir.
11.	Rum Dili	[28b]	Evliya Çelebi, Seyahatname'de <i>Müsevre</i> olarak adlandırılan bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde <i>Misivri</i> olarak bulunan kalenin, Rum dilinde <i>Müsevre</i> olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Ancak kelimenin hangi anlama geldiğini belirtmemiştir. Burada yaşayan halkın Rumlar olduğunu da vurgulamıştır.
12.	Yunan Dili, Tatar Dili, Arap Dili, Acem Dili, Türk Dili	[35a]	Evliya Çelebi, Ukrayna ülke sınırları içinde bulunan Akkirman Kalesi'ni anlatırken Yunan dilinde, Tatar dilinde, Arap dilinde, Acem dilinde, Türk dilinde karşılıklarının olduğunu belirtip bu karşılıkları Seyahatname'de vermiştir. Yunan dilinde <i>Pirgaz: Kale</i> , Tatar dilinde <i>Kirman: Kale</i> , Arap dilinde <i>Kirman: Kale</i> , Acem dilinde “?”, Türk dilinde “?”
13.	Boğdanca, Leh Dili	[39a]	Evliya Çelebi, Ukrayna'da bulunan Hotin Kalesi'ni anlatırken kalenin isimlendirme sebeplerine değinip Boğdanca ve Leh dilinde karşılıkları olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılıkları Seyahatname'de vermemiştir.

			Boğdanca: “?” Leh dilinde: “?”
14.	Leh Dili	[40a]	Evliya Çelebi, Ukrayna’da Turla Nehri kenarında Raşkova Palankası adlı şehri anlatırken şehir adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname’de belirtmemiştir. Leh dilinde: “?”
15.	Leh Dili	[40a]	Evliya Çelebi, Ukrayna’da Turla Nehri kenarında Zingü Kalesi’ni anlatırken kale adından bahsedip kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ama bu karşılığı Seyahatname’de yazmamıştır. Leh dilinde: “?”
16.	Leh Dili	[40a]	Seyahatname’de Kamaniçe olarak geçen yer adı bugün Ukrayna’nın kuzeyinde Kamaniçe Kalesi olarak bulunmaktadır. Evliya Çelebi, Kamaniçe olarak geçen yer adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Leh dilinde: <i>Kamaniçe “Taş”, ”Taştan Yapılma Kale”</i> anlamlarına geldiği söylenmiştir.
17.	Leh Dili	[40b]	Evliya Çelebi, Adriyatik Kıyısında bulunan Bar Kalesi’ni anlatırken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ama bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilinde <i>Bar Kalesi</i> : “?”
18.	Leh Dili	[41a]	Evliya Çelebi, Hanarvas Kalesi yani Izbaraş Taş Kalesi’nin özelliklerini anlatırken Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname’de yazmamıştır. Leh dilinde <i>Hanarvas vilâyeti, Izbaraş Taş Kalesi</i> : “?”

19.	Leh Dili	[41a]	Evliya Çelebi, Karadağ'ın başkenti Podgoritsa'da bulunan ve Podhayiçse olarak adlandırılan kalenin Leh dilinde karşılığı olduğu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir. Leh dilinde <i>Podyahiçse</i> : “?”
20.	Leh Dili	[41b]	Evliya Çelebi, Polonya'nın Krakov eyâletindeki İşcerez Kalesi'nde bulunurken kalenin yapıcısı ve kale isimlendirilmesi hakkında bilgi vermiştir. Leh dilinde karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilinde <i>İşcerez Kalesi</i> : “?”
21.	Macar Dili, Leh Dili	[42b]	Evliya Çelebi, Seyahatname'de Boraj Sahrası adlı yerden bahsettikten sonra buradaki askerlerin Leh dili ve Macar dilini konuştuklarını belirtmiştir.
22.	Tatar Dili	[43a]	Evliya Çelebi, Seyahatname'de 1067 senesi Zilhiccesinin 20. Günü [29 Eylül 1657] Kırım Padişahı Mehmed Giray Han'ın ve askerlerinin Tatar dilini konuştuklarını bildirmiştir.
23.	Leh Dili	[45a]	Evliya Çelebi, Seyahatname'de İlvov Kalesi'nin isimlendirilme sebebini ve halk dilindeki karşılıklarını vermiştir. Leh dilinde karşılığı: “?” İlvov Kalesi'nin, <i>Ülvev</i> , <i>Ulvıy</i> , <i>Ulu</i> , <i>İlvov</i> şeklinde ifade olunduğunu belirtmiştir.
24.	Latin Dili	[45a]	Evliya Çelebi, İlvov Kalesi'nin Dadyan kavminin Menûçehr evlâtlarından ayrılan soylarının daha sonra Mecusî dininden ayrılıp Hıristiyan olduktan sonra Latince konuştukları belirtmiştir.

			Evliya Çelebi, daha önce Dobra- Venedik, Boşnak, Hersek, Bulgar, Sırp, Voynuk, İslavin, Korol, Dodoşka, Hırvat, Tot, Rus, Lipka, Maskov, Krakov, ve Heşteek kavmi, kısacası 20 adet çeşitli kavimlerin Latin dili konuştuklarını belirtmiştir.
25.	Çek Dili	[45a]	Evliya Çelebi, bahsi geçen Leh kavminin Çek kavmine komşu olduğundan bazı terim ve deyimlerinde Çek dili kullandıklarını belirtmiştir.
26.	Leh Dili	[46a]	Evliya Çelebi, Horodok Kalesi’ni anlatırken kale isminin 5 dilde ve Leh dilinde birer ayrı ismi olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılıkları Seyahatname’de vermemiştir.
27.	Maskov Dili	[46a]	Seyahatname’de Rusça, Maskov dili olarak kaydedilmiştir. Evliya Çelebi, İbret verici Gürlev Kalesi’ni anlatırken “kiyev” kelimesinin Rusça karşılığını olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Maskov dilinde karşılığı: “?” Evliya Çelebi, “kiyev” kelimesinin halk dilinde de karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılıkları şu şekilde vermiştir: <i>Kiyev, Kiyeviçse, Kiyülçise, Gürlevçe, Kiyriçse</i> . Sözün özü her değişik dilde birer başka ismi olduğunu söylemiştir.
28.	Maskov Eski Dili	[46b]	Evliya Çelebi, Kiyev Kalesi’nin büyüklüğünü ve şeklini anlatılırken Maskov dilinin oluşumunu anlatmıştır. Öyle ki Maskov dilinin, Irak-ı Dadyan vilâyetinde Fars dilinden, Moğol ve Boğol dillerinden ayrılarak oluştuğu söylenmiştir. Evliya

			<p>Çelebi, Maskov dilinin, 12 çeşit acayip dilden oluştuğunu belirtmiştir. Maskov dilinin bütün harflerinin bizim 29 adet harfimiz ile telâffuz olduğu belirtilmiştir. Evliya Çelebi, Maskov kavminin dillerini anlatırken bu kavmin Rum kavmi mezhebinde olduğunu söyleyip tuttukları oruçların, yaptıkları perhizlerin, Hıristiyan bayramlarının ve haça tapmalarının tamamen Rumlarla aynı olduğunu söylemiştir.</p>
29.	Leh Dili	[47a]	<p>Evliya Çelebi, Sağlam Lubin Kalesi'nin özelliklerini anlatırken Leh dilinden bahsetmiştir. Öyle ki kalenin isimlendirilme sebebini açıklayıp Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de vermemiştir.</p> <p>Leh dilinde karşılığı: “?”</p> <p>Seyahatname'de, kale adının Ruslar arasında <i>Lubnin</i> olarak bilindiği de yazmaktadır.</p>
30.	Leh Dili	[47b]	<p>Evliya Çelebi, Kaniv Kalesi'nin özelliklerini anlatırken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.</p> <p>Leh dilinde karşılığı: “?”</p>
31.	Rus Dili	[47b]	<p>Evliya Çelebi, Leh toprağında Durujunka hatmanı hükmünde Kazak-ı Ak vilâyetinin ortasında şehre denk bir derbend köy olan Lomovat köyünü anlatırken, kale isminin Rus dilinde karşılığı olduğunu söylemiş olup bu karşılığı Seyahatname'de yazmamıştır.</p> <p>Rus dilinde karşılığı: “?”</p>
32.	Leh Dili	[47b]	<p>Evliya Çelebi, Çehril Kalesi'ni anlatırken Çehril kale adının Leh dilinde karşılığı</p>

			olduğunu söylemiştir. Yalnız bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?”
33.	Leh Dili	[48a]	Evliya Çelebi, Vedmeduka Kale’sinin özelliklerini anlatırken Vedmeduka kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?”
34.	Leh Dili	[48a]	Jabotin Kalesi’ne gelen Evliya Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin Leh dilindeki karşılık bulunduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın açıklamasını yapmamıştır. Leh dilindeki karşılığı: “?”
35.	Leh Dili	[48a]	Evliya Çelebi, Kapusna-i Dolin-âbâd Kalesi’nin özelliklerini anlatırken <i>Kapusna</i> kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”
36.	Kazakça	[48b]	Evliya Çelebi, Kırilov Kalesi hakkında bilgi verirken Kazak Türklerinin Özü Nehri’ne <i>Vodenipir</i> dediklerinin bilgisi vermiştir. Kazakça <i>Vodenipir: Özü Nehri</i> anlamına gelmektedir.
37.	Rusça	[48b]	Evliya Çelebi, Güzergâh sıramızda olan Kobilak Kalesi anlatılırken, kale adının Rusçada karşılığının olduğunu söylemiştir. Rusça karşılığı: <i>Kısrak</i> demektir. Ayrıca burada yaşayan halkın Zaporoska kavminden oluştuğu söylenmiştir. Bu kavim ne bir krallığa ne de Kırım’a bağlı olarak

			<p>bulunmaktadır. Zaporoska kavminin Sirge Kazağı olarak bilindikleri bilgisi verilmiştir. <i>Zaporoska</i> kavim adının Rusça'da karşılığının olduğu söylenmiştir.</p> <p>Rusça karşılığı: <i>Kapu Eşiği</i> olarak verilmiştir. Diğer bir karşılığı ise <i>Serhaddin kapı eşiğini bekleyen levendler</i> olarak bildirilmiştir.</p>
38.	Rusça	[48b]	<p>Evliya Çelebi, güzergâh sırasında olan Duşka Palankası'nı anlatırken yer adının Rusça'da karşılığının olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.</p> <p>Rusça karşılığı: “?”</p>
39.	Leh Dili	[49a]	<p>Evliya Çelebi, Praslov Kalesi'nin özelliklerini anlatırken kale isminin Leh dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.</p> <p>Leh dilindeki karşılığı: “?”</p>
40.	Leh Dili, Rus Dili	[49a]	<p>Evliya Çelebi, Oman Kalesi olarak bilinen yeri tasvir ederken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir.</p> <p>Aman Yeni Hisarı yani Oman Kalesi'nin özelliklerini anlatan Evliya, kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir.</p> <p>Leh dilindeki karşılığı: “?”</p> <p>Halk arasında <i>Omaniçse</i>, Türkler arasında ise; <i>Oman</i> olarak telaffuz edildiği de Seyahatname kayıtlarında bulunmaktadır.</p> <p>Evliya Çelebi, Aman Kalesi'nin çevresinde yaşayan halkın <i>Kazak</i> halkı olup Maskov ve Rum halkları ile aynı mezhepte olduklarını,</p>

			konuştukları dilin Rusça olduğunu belirtmiştir. Örneklerle açıklamada bulunan Evliya, Rusça sayılar, yiyecek-içecek adları, günlük hayatta kullanılan kalıp ifadeler, hayvan adları ve sövmelere yer vermiştir.
41.	Leh Dili	[49b]	Evliya Çelebi, Ladicin Kalesi'ni anlatırken kale isminin Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”
42.	Kazakça	[49b]	Evliya Çelebi, Aksu Nehri'nin Kazaklar arasında <i>Vodebuh</i> olarak bilindiğini söylemiştir. Durujunka Kazağı hükmünde düz ovada Kazak kavminin yaşadığını belirten Evliya Çelebi, nehir adının da Kazakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.
43.	Leh Dili	[49b]	Bugün Ukrayna sınırları içinde bulunan İstine Kalesi'ne gelen Evliya Çelebi, kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”
44.	Leh Dili	[50a]	Evliya Çelebi, Şehrut Kalesi'ni anlatırken Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”
45.	Boğdan Dili	[50a]	Evliya Çelebi, Soroka Kalesi'ni anlatırken kale adının Boğdan dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Boğdan dilindeki karşılığı: “?”

46.	Tatar Dili, Nogay Dili	[52a]	Evliya Çelebi, Melek Ahmed Paşa'nın Mehmed Giray Han'a Akkirman Ovası'nda ziyafet verdiğini anlatırken Elkâb'ın Mehmed Giray Han'a yazdığı, mektubun Tatar diliyle olduğunu belirtmiştir. Evliya Çelebi, yazılan mektubun cevabının ise Nogay diliyle ile verildiği söylemiştir.
47.	Tatar Dili	[54a]	Evliya Çelebi, Böremoyin adlı yeri anlatırken yer adının Tatar dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Tatar dilindeki karşılığı: <i>Kurt boynu</i> olarak verilmiştir.
48.	Tatar Dili	[54a]	Evliya Çelebi, Karadeniz kenarıyla gelmiş olduğu Dallık adlı yeri anlatırken yer adının Tatar dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Tatar dilindeki karşılığı: <i>Bir dere içindeki ormanlık dallar</i> olarak Seyahatname kayıtlarına geçmiştir.
49.	Tatar Dili	[55b]	Evliya Çelebi, Karadeniz kenarında bulunan Özü Kalesi'nin diğer adıyla da bilinen Cankirman Kalesi'nin Tatar dilindeki karşılığını vermiştir. Tatar dilinde <i>Kirman</i> kelimesinin karşılığı: <i>Kale</i> olarak verilmiştir. Cankirman Kalesi'nin, Özü Nehri kenarında olması sebebiyle Seyahatname kayıtlarında Özü Kalesi olarak geçtiği belirtilmiştir.
50.	?	[56b]	Evliya Çelebi, Kılburun Kalesi'ni anlatırken kale adının açıklamasını şu şekilde yapmıştır: "Kılburun Kalesi denmesinin aslı odur ki bu kalenin lodos tarafı Karadeniz'dir ve poyraz yönü Özü Suyu'dur. Bu ikisi arasında kıl gibi bir incecik kumsal 12 saat uzun dil gibi tâ

			doğudan batıya kadar bu ince burunun batısı ucunda bir kalecik olduğundan Kılıburun derler.” ¹ Lâkin hangi dilde karşılığının olduğunu belirtmemiştir.
51.	?	[65b]	Tatarpınarı adlı yerden doğu tarafa geçen Evliya Çelebi, Kili Kalesi’ne gelmiştir. Kili Kalesi Seyahatname’de, Kılıbu Kalesi olarak da geçmektedir. Kalenin isimlendirilme sebebi açıklanmıştır ancak kale adının başka dillerdeki karşılığı verilmemiştir. İsimlendirilme sebebi şudur ki: “İlk defa Hazret-i İsa asrında Boğdan keferelerinden Kılıbu adlı bir kefere Tuna’dan morina ve mersin balığı avlamak ile bin milyon mala malik olup daha sonra kral olunca, ‘O Kili mahalli benim kadirimin yükselmesine sebep oldu’ diye kral iken bir kale inşa ettiğinden ismine ‘Kılıbu Kalesi’ derler.” ²
52.	Bulgarca, Eflâkça, Farsça	[68a]	Romanya ülke sınırları içinde bulunan Hırsova Hisarı’nın özelliklerini anlatırken Evliya Çelebi, hisar adının Bulgarca, Eflâkça, Farsça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Hırsova Hisarı’nın Bulgarca karşılığı: <i>Felarepiga</i> olarak verilmiştir. Hırsova Hisarı’nın Eflâkça karşılığı: “?” Hırsova Hisarı’nın Farsça karşılığı: <i>Ayı Ovası Kalesi</i> Öyle ki Sultan Mehmed Han’ın sözü üzere Hırsova, yani Farsça’da <i>Ayı Ovası Kalesi</i>

¹ Seyit Ali Kahraman, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Akkırman-Amasya-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010), Cilt: 5, s.297-298.

² Aynı, s.297-298.

			anlamına gelmektedir. Ancak aslında asıl ismi <i>Felerafiga</i> olarak belirtilmiştir. Seyahatname’de, “Bazıları Hırsova derler, ama kadınların sicillâtlarında ‘Harisova’ yazılmıştır” ³ şeklinde geçmektedir.
53.	Rum Dili, Türk Dili	[85b]	Rum dilinde İlibat Kalesi’nin adı <i>Kalopatra Burgaz</i> olarak geçmektedir. Türk dilinde ise karşılığı <i>İlibat</i> , yani <i>Isıcak Sulu Ördek Kalesi</i> olarak geçmekte olup isimlendirilme sebebi göl suyunun ılık ve kış vaktinde kazı ve ördeği gayet çok olmasından dolayıdır.
54.	Türk Dili	[86b]	Bugün <i>Bursa</i> il sınırları içinde olan Mihaliç Bölgesi’ni anlatan Evliya Çelebi, burada konuşulan dilin <i>koyu Türk</i> olduğunu dile getirmiştir. Seyahatname kayıtlarında Mihaliç’in isimlendirilmesinin sebebi <i>İlibat Gölü</i> ve <i>Manyas Gölü</i> arasında olması olarak geçmiştir.
55.	Türkmen Dili	[88b]	Seyahatname’de Manyas Sahrası olarak isimlendirilen yerin isimlendirilmesinin sebebi İlyas Pınarı’ndan doğduğu için Mâ-i İlyas’dan bozma anlamında Yörük- Türkmen kavimleri tarafından <i>Manyas Gölü</i> olarak geçmektedir.
56.	Yunan Dili	[89a]	Balıkesir’in Gönen ilçesinden Dimetoka’ya geçen Evliya Çelebi, <i>Dimetoka</i> yer adının tahkiyesini yapmıştır. Akabinde Dimetoka’nın Yunan dilinde karşılığının <i>Didymôteicho</i> olduğunu söylemiştir.

³ Kahraman, *Ön. ver.*, s.311.

57.	Rum Dili	[89a]	<p>Evliya Çelebi, Çanakkale Karabiga Kalesi'ni anlatırken “Ertuğrul Bey ile bu yerleri feth edip yerleşme yeri ettiklerinde Karaman halkı bu yerlere Bay Boğa Kalesi derlerdi, ama Rum keferesi elinde iken ismi Kalopiga derlerdi, yani İyi (—) demektir.”⁴ şeklinde açıklamada bulunmuştur.</p> <p><i>Karabiga</i> kelimesinin Rum dilinde karşılığının <i>İyi</i> olduğu verilmiştir.</p> <p>Evliya Çelebi, “İlk fatihi Kara Biga Bay ismiyle isimlenmiş idi. Yine onlar da Kara Biga Bay dediler. Sözü hafifletip "Bay" sözünü kaldırıp hemen Karabiga adıyla bilinen bir şehirdir.”⁵ şeklinde kelimenin anlamını açıklamıştır.</p>
58.	Germiyan Kavmi Dili	[89b]	<p>Çanakkale, Çardak kasabasında Ece Yakub Cami'ni tahkiye eden Evliya Çelebi, cami adının açıklamasını şu sözleriyle yapmıştır: “Bu camiye Ece Yakub denmesinin aslı Germiyan kavmi arasında "ece" diye kardeş derler. Bunlar Kütahya'da anadan doğdukları sırada Osman Gazi oğlu Orhan Gazi o sırada Kütahya'da dünyaya gelmiş ve Ece Yakub ile süt emişip sütkardeş olduklarından Ece Yakub derler.”⁶</p> <p>Seyahatname'ye göre, Germiyan dilinde <i>ece</i> kelimesi <i>kardeş</i> olarak geçmektedir.</p>
59.	Etrâk Dili (Türklerin Dili)	[90a]	<p>Evliya Çelebi, daha sonra Lâpseki kasabasının özelliklerini anlatıp Lâpseki isminin verilme sebebini açıklamıştır. Açıklaması “Deniz kıyısından uzak bir seki</p>

⁴ *Aynı.*, s.311.

⁵ Kahraman, *Ön. ver.*, s.401.

⁶ *Aynı.*, s.403.

			bayır üzerinde İncirli bir orman var idi. Etrâk kavmi incire ‘lop’ derler. Hâlâ yine halk dilinde ‘lop inciri’ diye kullanılır bilinen bir kelimedir. O, İncirli seki ismiyle isimleşip lop sekiden meşhur galat Lâpseki derler.” ⁷ şeklindedir.
60.	Yunanca, Türkçe, Ece Kavmi Dili	[94a]	Evliya Çelebi, Gelibolu Kalesi’nin özelliklerinden bahsederken <i>Gelibolu</i> kelimesinin açıklamasını yapmıştır. Seyahatname’de bu açıklama farklı rivayetler doğrultusunda verilmiştir: 1. Yun. Feylokos Pırgaz - T. Gele bol mala - T. Gelibolu 2. T. Kilibol - T. Gelibol 3. T. Gülü bol - T. Gelibol 4. T. Gili bol - T. Gelibol Gelibolu güzergâhında olan Evliya Çelebi, bölgede yaşayan halk ve halkın konuştuğu dil hakkında bilgi vermeye başlamıştır. Bu bölgede yaşayan halka <i>Ece kavmi</i> denilmektedir. Halk ne Çıtak’dır, ne Yörük’dür ne de Etrâk’dır. İlk defa Anadolu’dan Rumeli’ye geçip değişik diller ile karşılaşmış karıştıklarından bazı özel kelimeleri olduğu dile getirilmiştir. Bu kelimelerden Seyahatname kayıtlarına geçenler: cömerdim kaldım: baka kaldım ebbe: şaşırmaq, hayret etmek keremceli: iyilik edici
61.	Yörük Dili, Türk Dili	[97a]	Çanakkale-Bolayır kasabasını ziyaret eden Evliya Çelebi, kasaba adının açıklamasını

⁷ Aynı, s.404-405.

			<p>rivayetler doğrultusunda yapmıştır. Rivayet odur ki: “Süleyman Paşa’nın lalasına söylediği sözler üzerine İslâm askerini bul, ayır da sonra kaleyi fetih eyle deyince gerçekten öyle edip kaleyi sene 758 [1357] tarihinde fetih olup ismini ‘Bul Ayır Kalesi’ korlar.”</p> <p>T. Bul Ayır - T. Bolayır kasabası derler.</p>
62.	Rum Dili	[97b]	<p>Çanakkale-Bolayır kasabası ziyaret edilirken Evliya Çelebi, <i>Ekşimil</i> adındaki bir kaleden bahsetmiştir. Kalenin adının açıklamasını rivayetle birlikte yapılmıştır. Rivayete göre, Kapudağı’ndan sığır ve at tulumları üzere sallar düzüp önce Rumeli’de <i>Ekşimil</i> adında bir kaleye sarılıp aman vermeyip fetih ederler. Rum dilinde <i>Eksimil</i>, yani altı mil demektir. Bu mahal Kapudağı’na altı mildir.</p> <p>Rum. <i>Eksimil</i>: T. <i>Altı mil</i></p>
63.	Rum Dili	[97b]	<p>Çanakkale’den Edirne’ye, Rumeli eyâletine geçen Evliya Çelebi, İpsala Kalesi’nin özelliklerinden bahsetmeden önce kale adının açıklamasını yapmıştır.</p> <p>Rum. ibtidâ salâ: T. İpsala</p> <p>Rivayete göre, 758 [1357] tarihinde İdrivne Kral elinden Gazi Süleyman Paşa fethettiği gün Cuma günüdür. İlk defa Rumeli’de fetholup Cuma salâsı verildiğinden <i>ibtidâ salâdan</i> bozulma <i>îpsala</i> derler.</p>
64.	Yunan Dili, Yörük Dili, Çıtak Kavmi Dili	[98b]	<p>Evliya Çelebi, Edirne - Mugalkara - Malkara şehrini anlatırken Malkara şehir adının farklı dillerdeki karşılığını vermiştir.</p> <p>Yunan dilinde <i>Mugalogara</i>, yani <i>Büyük padişahın gırandosu: Ulular ulusu</i>’dur.</p>

			Yörük dilinde <i>Mallı kara</i> , Çıtak Kavmi dilinde <i>Mallı kari</i> denilmektedir, ama halk arasında <i>Malkara</i> ve <i>Malgara</i> derler.
65.	Rus Dili, Çıtak Dili	[100b]	Evliya Çelebi, Örenler köyünden Poyhad Kalesi, yani Karinâbâd şehrine geçmiştir. Evliya, şehir adından bahsederken rivayetler olduğunu söylemiştir. Öyle ki bir rivayete göre, Eski zamanlarda Edirne sahibi İdrivne Kral yapıp uğursuz Rus kızından doğan nâ- pâk çocuğuna bu kaleyi bağışlamıştır. Bu oğlanın Rus dilindeki ismi <i>Poyhad</i> olup bu şehrin ismi o asırda Poyhad olarak kalmıştır. Rus. <i>Poyhad</i> .: T. ? Daha sonra Yıldırım Bayezid Han oğlu Sultan Musa Rumeli'ye sahip padişah gibi iken bu kaleyi onun asrında veziri Timurtaş Paşa Rum keferesi elinden fethedip ismine <i>Karin-âbâd</i> , yani <i>Yakında mamur ola</i> anlamında ad vermiştir. <i>Karin-âbâd</i> dan bozulma halk arasında ve Çıtak dilinde <i>Karnabat</i> olarak geçtiği belirtilmiştir.
66.	Boğdan Dili	[102b]	Romanya ülke sınırları içinde seyahatine devam eden Evliya Çelebi, Yüksek kale yani Seçova Hisarı'nın özelliklerinden bahsederken isimlendirilme sebebini açıklamıştır. Boğdan dilinde: <i>Seçva</i> , <i>Seçva</i> : Sert Yer Bu kale adı bir yalçın kaya üzerinde olmak ile Seçva'dan, <i>Seçova</i> olarak kalmıştır.
67.	Boğdan Kavimi Dilleri	[107b]	Yaş şehrinden Boğdan'a geçen Evliya Çelebi, Seyahatname kayıtlarına 'Boğdan

			kavmi dilleri' başlığı altında bir bölüm eklemiştir. Lâkin bu bölüm içinde Boğdan'da konuşulan dillere yer verilmemiştir.
68.	Sırp Dili	[110a]	Sırbistan'da Semendire sancağı toprağında bulunup güzergâhına devam eden Evliya Çelebi, Sağlam Rajina Palankası'na geçmiştir. Ve palanka adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılık Seyahatname kayıtlarında bulunmamaktadır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>rajina</i> : “?”
69.	Sırp Dili	[110a]	Rajina Palankası'ndan batı tarafa ormanlık dağlar geçip, Perakin Palankası'na ulaşan Evliya Çelebi, palanka adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu bildirip bu karşılığı Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Yer adı 'Pür ekin'den bozma <i>Perakin</i> olarak geçmektedir.
70.	Bulgarca, Boşnakça	[110b]	Sırbistan'da Perakin'den kalkıp yine batı tarafa giden Evliya Çelebi, Yagodina kasabasına ulaşmıştır. Kasaba adının Bulgarca'da karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Bulg. <i>Yagodina</i> : T. “?” Evliya Çelebi, Yagodina kasabasında yaşayan bütün halkın <i>Poturlar</i> olduğunu ve <i>Boşnakça</i> konuştuklarını da belirtmiştir.
71.	Sırp Dili	[111a]	Yagodina kasabasından Batiçna Palankası'na geçen Evliya Çelebi, Batiçna'nın Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığı Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Batiçna</i> “(?)”

72.	Sırp Dili		Batiçna Palankası'ndan Kolarine Palankası'na geçen Evliya Çelebi, Kolarine Palankası'nın Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığı Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Kolarine Palankası</i> : T. "(?)"
73.	Sırpça	[111b]	Evliya Çelebi, Belgrad'ın Neboysa kulesiyle ilgili tahkiyede bulunup Kale içindeki askerlerin Sırpça konuştuklarını bildirmiştir. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Udri Neboyse</i> : Türk dilinde (T.) "?" Hırvatça <i>udri ne boj se</i> : Türkçe <i>Korkma</i> anlamına gelmektedir.
74.	Sırp Dili, Bulgar Dili, Latin Dili, Boşnak Dili, Hırvat Dili, Galya Dili, İslovin Dili, Talyan (İtalyan) Dili	[112a]	Belgrad Kalesi'nde bulunan Evliya Çelebi, burada yaşayan reayalar ve bu reayaların konuştuıkları dil hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki Seyahatname kayıtlarında, Belgrad kavminin yerlilerinin Poturlar olduğu söylenmiştir. Ancak Sırp dili, Bulgar dili, Latin dili ve Boşnak dili ıstılahı da bildikleri belirtilmiştir. Ama genellikle kullandıkları sözler, bir şeye şaşırırsalar <i>İlahi dilemiştim şayed bu işi işlememişsun</i> şeklindedir. Hatunlarına saygı için <i>Sinko Kadu</i> deyip birisi kızarsa şayet <i>Sobada kızmışsın</i> dedikleri belirtilmiştir. Seyahatname'de dillerine ilişkin örneklerden biri de <i>Maho ya kabliçsayı getire</i> , yani Bre Mehmed ağaçdan bakracı getire şeklinde geçmektedir. Akabinde Evliya Çelebi, Sırp dilini anlatmaya başlamıştır.

		<p>Evliya'nın seyahat ettiği zaman diliminde burada Sırp reayalarının yaşadığı bilinmektedir. Konuştukları dillerin Bulgarca'ya, Latince'ye ve Boşnakça'ya yakın olduğu Seyahatname kayıtlarında yer almaktadır. Lâkin başka kelimelerinin de olduğu bilinmektedir. Ayrıca aralarında yaşayan Hıristiyan milletlerinin olduğu ve kitapları İncil'i kendi dillerine tercüme ettikleri bilgisi bulunmaktadır. Nicelerinin ise Hırvat dilini, Galya dilini, İslavin dilini, Talyan (İtalyan) dilini ve Boşnak dilini bildikleri belirtilmiştir. Konuşulan Sırp dili ile ilgili bölüm içinde;</p>
1: yedno	Kıruh: ekmek	Umore: yoruldu
2: diva	Voda: su	Zima: soğuk
3: tri	Meşe: et	Nima: yok
4: çetri	Sir: peynir	Sivika: mum
5: pete	Kapula: soğan	Boğ: Tanrı
6: šest	Luk: sarımsak	Duša: can
7: sedem	Yanye: kuzu	Çovyik: adam
8: osem	Ovça: dişi koyun	Kobla: kısrak
9: devet	Ovan: koç	Konya: beygir
10: deset	Udri neboyse: vur korkma	Koçyaş: arabacı

			<p>Penez: bakırdan akçeleridir</p> <p>Tablo ile gösterdiğimiz kelimeleri Seyahatname kayıtları içinde verilmiştir.</p>
75.	Sırpça, Latince	[120a]	<p>Evliya Çelebi, Tımışvar'dan çıkıp Varat gazasına doğru yola koyulduğunda bugün Romanya'nın batısında Banat bölgesinde yer alan Lipova Kalesi'ne uğradığını beyan etmiştir. Lipova Kalesi'nin özelliklerini tahkiye etmeye başlamadan önce kalenin isimlendirilme sebebini açıklamıştır:</p> <p>Sırpça ve Latince'de <i>Lipo</i>: Türkçe güzel demektir.</p> <p>Yani Türkçe'de <i>Güzel Kale</i> anlamına gelmektedir.</p>
76.	Poturca, Macarca	[121a]	<p>Evliya Çelebi, Romanya - Lipova Kalesi'ni ve kalenin etrafında bulunan yapılardan Narin Kalesi'nin özelliklerini anlatırken, burada yaşayan reayanın konuştukları dil hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki Seyahatname'ye göre, Lipova Kalesi ve civarında yaşayan reaya tamamen Boşnak olup tamamen Poturca ve Macarca konuşmaktadır.</p>
77.	Acem Dili	[123a]	<p>Evliya Çelebi, Varat Kalesi'nin özelliklerini anlatırken burada konuşulan dil hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki: "Sonunda bu kalenin yine Osmanlı eline girmesi bu tılsımların hükümlerinin yok olması sebebiyledir. Ama bu timsallerin asıl sebepleri odur ki bu heykellerin sahipleri bizim Macar Hıristiyanlarının ataları resimleridir ki bunlar</p>

			<p>Mâveraünnehir diyarmda yaşayan Menûçehr'in 4 adet evlâtları ki Menûçehr'den kaçıp bu Macar diyarlarına gelip ilk vatan tutanların resimleridir. O zamanda bu 4 adet kimselere sorarlar ki: 'Sizler kimlersiz ve ne yer adamlarısınız?' derler. Bunlar dil bilmezler. İşin sonunda yine kendi Acem dilleriyle 'Men çârız', yani 'Bizler 4 nefer beyzadeleriz' diye men çârız derler. Bunlar men çâr imiş, men çar, men çâr diye diye men çârdan meşhur galat Macar kaldı ki bu Macarların aslı bu heykel sahipleri Menuçehr evlâtlarıdır ki Macar'ın aslı esası ilk başta Acem kavmidir.”⁸</p> <p>Ayrıca <i>Kaşa</i> şehrinin isimlendirilmesinin sebebini de şu şekilde açıklamıştır: “Bu heykel sahibinin biri Orta Macar'ın İrem Bağı olan Kaşa şehrinde yatar. Kaşa'yı ilk inşa eden o Kaşavan'dır ki Kaşa şehri onun ismiyle isimlenmiştir.”⁹</p> <table border="1"> <tr> <td>Acem Dili</td> <td>Türk Dili</td> </tr> <tr> <td>Men çârız</td> <td>Bizler 4 nefer beyzadeleriz</td> </tr> <tr> <td>men çârdan</td> <td>Macar</td> </tr> </table>	Acem Dili	Türk Dili	Men çârız	Bizler 4 nefer beyzadeleriz	men çârdan	Macar
Acem Dili	Türk Dili								
Men çârız	Bizler 4 nefer beyzadeleriz								
men çârdan	Macar								
78.	Macar Dili	[126b]	<p>Evliya Çelebi, Acem diyarından Macaristan toprağında Macar kavminin çok olduğunu ve genellikle Macar dilinde Farsça kelimelerin çok kullanıldığını belirtmiştir. Hatta özel lehçeler kullandıklarını dile getirmiştir.</p>						
79.	Sırp Dili	[127a]	<p>Sırbistan - Semendire sancağı toprağında yer alan Sırp ve Bulgar reyalı zeamet köy olan</p>						

⁸ Kahraman, *Ön. ver.*, s. 555-556-557.

⁹ *Aynı*, s. 555-556-557.

			Ruzay köyüne geçen Evliya Çelebi, akabinde Valiva kasabasına geçmiştir. Valiva Kalesi'nin isimlendirilmesinin sebebini açıklamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Valiva</i> : Türk dilinde (<i>T.</i>) “?”
80.	Latin Dili, Sırp Dili, Bulgar Dili Hırvat Dili	[127b]	Evliya Çelebi, Bosna-Hersek'in doğusunda, Sırp Cumhuriyeti'nin içinde bulunan, Bosna-Hersek ile Sırbistan'ın sınırındaki şehir olan Srebrenitsa'nın isimlendirilme sebebini açıklamıştır. Latin, Sırp, Bulgar ve Hırvat dillerinde <i>serebne</i> , <i>gümüüş</i> demektir. Bu kale dağlarında gümüüş madeni olduğundan bu kaleye <i>Serebreniçse</i> dedikleri bilinmektedir.
81.	Boşnakça, Sırpça	[128a]	Sırbistan'da bulunan <i>Mokra Gora</i> olarak bilinen yere ulaşan Evliya Çelebi, yer adının Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Boşnakça <i>Mokra</i> : Türk dilinde <i>sarp taşlık</i> Sırpça <i>Mokraha</i> : Türk dilinde <i>Taşlı yer</i>
82.	Boşnakça, Türkçe, Sırpça, Latince, Hırvatça, Bulgarca, Bosnevî Dili	[130a]	Bosna-Hersek'te Bosnasaray'da bulunan Evliya Çelebi, halkın konuştuğu lehçeler ve diller hakkında bilgi vermiştir. Hacı Beşâret ile aralarında geçen bir diyalogdan bahsetmiştir. Konuşma sırasında <i>ruçka</i> kelimesi geçmiştir. <i>Ruçka</i> , <i>kahvaltı yemeği</i> anlamına gelmektedir. Evliya Çelebi, daha sonra Boşnak ve Hırvat kavminin dillerini bildirmiştir. “Bu diyar kavmine halk arasında Boşnak derler, ama değillerdir, zira bosgak sağır kâf ile dev keferesi demektir, ama bu diyar halkına Bosnevî desen sevinirler. Gerçekten

			<p>de dilleri ve kendileri pâk ve kadir kıymet bilir adamlardır. Dilleri yine Latin diline yakındır, ama bir tür terim ve ibareler kullanırlar ki nice sözleri nesir ve manzum olur.”¹⁰</p> <p>Boşnak / boşgak: sağır kâf, dev düşman</p> <table border="1"> <tr><td>1. yedno</td></tr> <tr><td>2. dıva</td></tr> <tr><td>3. tıri</td></tr> <tr><td>4. çetri</td></tr> <tr><td>5. pet</td></tr> <tr><td>6. şes</td></tr> <tr><td>7. sedem</td></tr> <tr><td>8. osem</td></tr> <tr><td>9. devet</td></tr> <tr><td>10. deset</td></tr> </table> <p>Saray şehrinin nazik arif yazarları lugat-ı Fârisî’de Şahidi kitabına nazire Bosnevî dili üzerine bir lügat hazırlamışlardır.</p>	1. yedno	2. dıva	3. tıri	4. çetri	5. pet	6. şes	7. sedem	8. osem	9. devet	10. deset
1. yedno													
2. dıva													
3. tıri													
4. çetri													
5. pet													
6. şes													
7. sedem													
8. osem													
9. devet													
10. deset													
83.	Latin Dili	[132b]	<p>Evliya Çelebi, Dubrovnik yapısının, yani sağlam Travnik Kalesi’nin özelliklerini tahkiye ederken kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu ve isimlendirilme sebebinin olduğunu belirtmiştir. Lakin bu sebepleri açıklamamıştır.</p>										
84.	Latin Dili	[134a]	<p>Büyük Rivne Mağarası, yani Yüksek Hilevne Kalesi’nin özelliklerini anlatan Evliya Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin ve Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Öyle ki tahkiyesi Seyahatname’ye göre, “Latin tarihçilerine göre bu kalenin olduğu dağda Süleyman Nebî zamanında, Rivne</p>										

¹⁰ Kahraman, *Ön. ver.*, s.589.

			<p>adında ünlü bir dev Süleyman Nebî'den kaçıp bu yüksek dağda büyük bir mağara kazıp mesken edip o mağaradan büyük bir nehir çıkardı. Hâlen bu nehir akmaktadır. O dev orada ölünce bu Kilis diyarı onun derdinden kurtulunca Büyük İskender tarihinin (—) senesinde Dubrovnik dükalarından İstircan adlı kefer bu Hilevne Kalesi'ni İstircan adıyla yapar. Bir zaman sonra bu kaleyi Hırvat taifesi istilâ edip ismine Latince Hilevne derler. O dile göre Hilevne (—) demektir.”¹¹ şeklinde yer almaktadır.</p> <p>Latin dilinde <i>Hilevne</i>: Türk dilinde “?”</p>
85.	Latince, Yunanca	[134b]	<p>Evliya Çelebi, Hilevne Kalesi'nin dışındaki mamur yapılardan Kethüda Çeşmesi'nin özelliklerini tahkiye ederken çeşme yakınında Latince ve Yunanca türlü türlü yazılar olduğunu söylemiştir.</p>
86.	Boşnakça	[137a]	<p>Evliya Çelebi, Porolok Kulesi'ni tahkiye ederken Porolok yer adının Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir lâkin bu karşılığı vermemiştir.</p> <p>Boşnakça <i>Porolok</i>: Türkçe “?”</p>
87.	Latince	[137b]	<p>Evliya Çelebi, Çetine Nehri'nden Tin Dağı, yani sağlam Sin Kalesi'ne geçip kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılık Seyahatname kayıtlarında yer almamaktadır.</p> <p>Latince <i>Sin</i>: Türkçe “?”</p> <p>Ama (?) dilinde <i>Sin</i> kelimesinin anlamının <i>mezar</i> olduğu açıklanmıştır. <i>Mezar</i> anlamına</p>

¹¹ Kahraman, *Ön. ver.*, s.611.

			<p>gelen <i>Sin</i> kelimesinin hangi dile ait olduğu belirtilmemiştir.</p> <p><i>Sin</i> Kalesi'nin ismi verilmeyen dildeki karşılığının <i>mezar</i> anlamında kullanılmasının sebebi olarak ise kalenin gerçekten de bir kayalı dağ arasında beşgen şekilli uzunlamasına ve harapça mezar gibi oyulmuş olmasına bağlanmıştır.</p> <p>Tin Dağı'nın isimlendirilme sebebinin ise dağlarında incirinin çok olmasına bağlanmıştır. Tin (İncir) Dağı olarak geçmektedir lâkin hangi dilde Tin'in incir olarak geçtiği bilgisi verilmemiştir.</p>
88.	Latin Dili	[137b]	<p>Tin Dağı'ndan Kilis Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, Kilis Kalesi'nin Latin dilinde karşılığının olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. İlave olarak Kilis Kalesi'nin meşhur söyleşinin olduğunu söyleyip bu söyleyişi de açıklamamıştır.</p>
89.	Latin Dili	[138a]	<p>Kilis sancağından Mesih-millet evi, yani sağlam İspilet Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kalenin özelliklerini tahkiye etmiştir. Nice kere kuşatılan bu kale <i>Pulya vilâyet</i> Kralı <i>İspilet</i> adlı kefare tarafından yapıldığı için İspilet Kalesi olarak isimlendirilmiştir. Sonra Venedik küffârı elinde kaldığını belirtmiştir. Ve İspilet'in Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılık Seyahatname kayıtlarında belirtilmemiştir.</p> <p>Latin dilinde <i>İspilet</i>: Türk dilinde “?”</p>
90.	Latince	[138b]	<p>Evliya Çelebi, Kilis Değirmenleri'nden geçerek bu defa batı tarafa gitmiştir. Buradan da Kaminler Kaleleri tarafına geçmiştir.</p>

			Kalelerin Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Latince <i>kamin</i> : Türkçe <i>taşlık</i> demektir.
91.	Latince	[138b]	961 [1554] yılında Süleyman Han beylerinden Malkoç Bey fethi olan yapıcısının belli olmadığı Virlika Kalesi'ni ziyaret ettiği zaman içinde kale özelliklerini tasvir etmeden önce, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında vermemiştir. Latince <i>Virlika</i> : Türkçe “?”
92.	Latin Dili	[138b]	Virlika Kalesi'nin özelliklerini anlattıktan sonra Kinin, Kının Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.
93.	Boşnakça	[139b]	Karaorman adlı yerden Otrez köyüne geçen Evliya Çelebi, Otrez köyünün Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de açıklamamıştır.
94.	Latince	[139b]	Evliya Çelebi, Kırka sancağı toprağında yer alan İvranya Kalesi'nin özelliklerini tahkiye ederken kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir.
95.	Boşnakça	[139b]	Evliya Çelebi, Kırka sancağı toprağında yer alan Oburça Kalesi'ni kısaca tahkiye ederken kale adının Boşnakça karşılığının olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir.
96.	Latince	[139b]	Oburça Kalesi'nden Varya Limanı, yani Posadarya Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi,

			isimlendirme sebebinin yapıcısı Pulya Kralı yapısı olmasına bağlamıştır. Akabinde <i>Posadarya</i> yer adının Latince karşılığının olduğunu da söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname’de belirtmemiştir.
97.	Boşnakça	[139b]	Posadarya Kalesi’nden Çık vadisi yani sağlam Zemonik Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebi olduğunu ve kale adının Boşnakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.
98.	Latince	[140a]	Fostiçse-i Varda yani sağlam Zadra Kalesi’nde bulunan Evliya Çelebi, kale adının Latince olduğunu bildirmiştir. Lâkin kale adının anlamını açıklamamıştır. Kale adının iki farklı yazımı olduğunu da belirtmiştir: <i>Zadra</i> ve <i>Zâdra</i>
99.	Talyanca, Nemsece	[141b]	Venedik Körfezi’nin sonunda Dodoşka vilâyetini ziyaret eden Evliya Çelebi, burada yaşayan reyanın yarısının Nemse Çasarı hükmünde ve diğer yarısının ise Venedik küffarı elinde olduğu belirtmiştir. Genellikle reyanın <i>Talyan kavmi</i> olup <i>Talyanca</i> ve <i>Nemsece</i> konuştuklarını bildirmiştir.
100.	Boşnak Dili	[142a]	Evliya Çelebi, Venedik Hükümünde bulunan Dodoşka vilâyetinde olan kaleleri bildirmiştir. Bu kaleler içerisinde Tin Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.
101.	Latince	[142a]	Tin Kalesi’nden Rane Ovası yani garip Virene Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale

			adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.
102.	Boşnak Dili	[142a]	Kılarıçe Vadisi yani Ustorviçe Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığı Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.
103.	Abaza Dili	[143a]	<p>Evliya Çelebi, Çetine Nehri kenarıyla ilerlerken gülünç bir hikâye anlatmıştır. Bu hikâyede Abaza dilinin konuşulduğu bilgisi bulunmaktadır. Ancak Abaza dilinin nerede ve kimler tarafından konuşulduğu bilgisi ise bulunmamaktadır. Ayrıca Abaza dili bilenlerin Türkçe bilmediklerini de beyan etmiştir. Akabinde Abaza dilinin Uskok keferesi ile konuşulduğu bilgisi de yer almaktadır.</p> <p>Venedik Terra Ferma’sının kuzey-doğu Adriya sahillerinde kalan toprakları ile Sırp, Bosna ve Macar krallıklarından arda kalmış olarak bu sahillere kadar inen eski Hırvat krallığının toprakları erken tarihlerden itibaren sürekli bir şekilde Türk saldırılarının tehdidi altında kalmıştır. Macar krallığının çöküşü üzerine Hırvat yerel yönetiminin Habsburg idaresine girmeye mecbur olması (1527), bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olmuştur. Hırvat krallığından arda kalan topraklar, Avusturya’nın Karinya (Krain), Steiermark ve Karinova (Kärnten) bölgelerinden oluşan İç-Avusturya’ya açılan Kulpa’dan Varajdin - Agram (Zagreb) - Senj</p>

			<p>(Zeng/Segna) hattı üzerinden dağlık alanda dar bir şerit halinde <i>Sava</i>'ya kadar uzanan bir set vazifesini görmektedir. Genelde kabul edildiği üzere buraları -hiç olmazsa başlangıçta- çevre bölgelerinin Türkler tarafından zabtı üzerine topraklarını terk edip kaçanların (Hırvatça <i>Uskočiti</i>, yani <i>sıçramak</i>, öte tarafa atlamak masdarından türetilmiş olarak <i>Uskok</i>, kaçkınlar, karşı tarafa geçenler, sığınmacılar anlamındadır.)¹² Evliya Çelebi, Uskoklarla Abaza dilinde konuştuklarını belirtmiştir.</p>
104.	Latince	[143b]	<p>Çetine Nehri kenarıyla Virba adlı yere geçen Evliya Çelebi, Virba yer adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir.</p> <p>Latince <i>Virba</i>: Türkçe <i>söğüt ağaçlığı</i></p>
105.	Latince	[143b]	<p>Evliya Çelebi, Virba adlı yerden kalkıp Musik Bayırı adlı yere ulaştığında Musik Bayırı yer adının Latince karşılığı olduğunu beyan etmiştir.</p> <p>Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.</p>
106.	Latin Dili	[144b]	<p>Venedik diyarında Pirine Pirnik yapısı yani Venedik Diyarı Kalesi; uğursuz kilise, kahkaha şeddi, yani Şibenik Kalesi'ne giden Evliya Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin olduğunu ve Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığı açıklamamıştır.</p>
107.	Latince, Boşnak Lehçesi	[145a]	<p>Şibenik'den doğu tarafa dağlar ve bağlar aşır yarım saatte, Fostiçe yapısı, yani mamur Ribniçe Kalesi'ne varan Evliya Çelebi, Ribniçe Kalesi'nin Latince karşılığı</p>

¹² Kemal Beydilli, *Uskoklar Hakkında İki Kitap*, Osmanlı Araştırmaları Dergisi, s.303-304-305.

			olduğunu belirtmiştir. Lâkin birçok yer adında olduğu gibi bu yerin adı da açıklamamıştır. Evliya Çelebi, Ribniçse Kalesi'nde zevk ü sefa ederken serhad gazilerinin esirlerinden birisiyle Boşnak lehçesi ile konuştuklarını anlatmaya başlamıştır.
108.	Boşnakça, Latin Dili	[146a]	Şibenik Kalesi'nden Danilova Sahrası'na geçen Evliya Çelebi, Danilova Sahrası'nın isimlendirilme sebebini açıklamış ve Boşnakça'da, Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Öyle ki <i>Danil</i> adında bir kefere ismiyle isimlendirilmiştir.
109.	Latin Dili	[146b]	Evliya Çelebi, daha sonra bu Danilova Sahrası'ndan kalkıp üç saat yol alıp Alina Kilisesi, yani Mandalina Kalesi'ne ulaşmıştır. Kilisenin isimlendirilme sebebi ise <i>Alina</i> adında bir piriç- piriç kızının yapısı olmasındandır. Alina Kilisesi yani Mandalina Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında belirtmemiştir.
110.	Latin Dili	[147a]	Marina Kalesi'nin iç ve dış mimarisini tasvir ettikten sonra Acayip Kamin Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Latin dilinde <i>Kamin</i> : Türk dilinde <i>Sarp taşlık</i> , Ayrıca Kaminkrad Kalesi'nin de Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Latin dilinde <i>Kaminkrad</i> : Türk dilinde <i>Sarp taşlık</i>
111.	Hırvat Dili, Latin Dili	[147a]	Seyahatname içinde Hırvatistan toprakları içine zikredilen Dirniş Kalesi'nde reyanın

		<p>Hırvat diliyle konuştukları belirtilmiştir. Evliya Çelebi, reyanın, Hırvat dilinde Fâtiha'yı tercüme edip namazda okuduklarını anlatmıştır. Hırvat dili ile birlikte Eski Latin dilini kullandıkları bilgisini de vermiştir. Seyahatname'de:</p> <p>Evvelâ Hırvat dili, Latin dilidir, ama Hırvat'tan başka özel lehçesi, deyim ve terimleri vardır. Ancak Hırvat, Boşnak, Sırp, Bulgar, Voynuk, İslövin, Dodoşka, Korol, Leh, Çek, Lipka, Rus, Maskov ve Heştek Müslümanları, bu yazılan bütün fiiletler Latince konuşurlar. Heştek'den ve Lipka'dan başkası Mesih milletinden olup hepsi Latince konuşurlar, ama her birinin birer çeşit istilâhları ve lehçeleri şeklinde geçmektedir. Seyahatname'de Hırvat diline ait geçen örnek kelimeler aşağıdaki tablodaki gibi verilmiştir.</p>																								
		<table border="1"> <tr> <td>1: yedno</td> <td>Kıruh: ekmek</td> <td>Korda: kılıç</td> </tr> <tr> <td>2: dıva</td> <td>Voda: su</td> <td>Bırada: sakal</td> </tr> <tr> <td>3: tri</td> <td>Mesa: et</td> <td>Buşka: tüfeng</td> </tr> <tr> <td>4: çetri</td> <td>Sir: peynir</td> <td>Pistole: küçük tüfeng</td> </tr> <tr> <td>5: peyte</td> <td>Kapula: soğan</td> <td>Vırba: söğüt</td> </tr> <tr> <td>6: şest</td> <td>Luka: sarımsak</td> <td>Most: köprü</td> </tr> <tr> <td>7: sedm</td> <td>Yanye: kuzu</td> <td>Hoda vamo: gel beri</td> </tr> <tr> <td>8: osam</td> <td>Ovça: koyun</td> <td>İsfik: mum</td> </tr> </table>	1: yedno	Kıruh: ekmek	Korda: kılıç	2: dıva	Voda: su	Bırada: sakal	3: tri	Mesa: et	Buşka: tüfeng	4: çetri	Sir: peynir	Pistole: küçük tüfeng	5: peyte	Kapula: soğan	Vırba: söğüt	6: şest	Luka: sarımsak	Most: köprü	7: sedm	Yanye: kuzu	Hoda vamo: gel beri	8: osam	Ovça: koyun	İsfik: mum
1: yedno	Kıruh: ekmek	Korda: kılıç																								
2: dıva	Voda: su	Bırada: sakal																								
3: tri	Mesa: et	Buşka: tüfeng																								
4: çetri	Sir: peynir	Pistole: küçük tüfeng																								
5: peyte	Kapula: soğan	Vırba: söğüt																								
6: şest	Luka: sarımsak	Most: köprü																								
7: sedm	Yanye: kuzu	Hoda vamo: gel beri																								
8: osam	Ovça: koyun	İsfik: mum																								

			9: devet	Ovat: koç	Otkudaydeş?: Nereden gelirsin?
			10: deset	Kopriva ısırgan diken	Kamo ideş?: Nereye gidersin?
			Davidim: göreyim	îdi donesi karha zop: Var getir kahbe arpa	Neme tako mi boğa: Yoktur vallahi.
			Yli makahna?: Yumuşak mıdır?	Donesi ubyemti kurva: Getir yoksa öldürürüm kahbe	Day mni: Bana ver
			Mlyum tye: seni severim	yedno put: bir kere	Erdile pıyâzdan: ?
			Tako ti boga: Allah içün	Day mni: Bana ver.	yedno picka: bir.m
112.	Boşnakça	[148b]	Hilevne'de anılan Porolok Dağı'nı aşip, Baba Ahmed Kalesi'ne oradan 12 saatte zorluklar çekerek, Sin Kalesi'ne, buradan da kıble yönüne sarp dereli ve kayalı tehlikeli yerleri altı saatte aşip, Müslüman binası yani Solin Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, Solin Kalesi'nin Boşnakça karşılığının olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.		
113.	Fireng Dili	[149b]	Evliya Çelebi, İspilet Kalesi'nde kalenin generaliyle yaptığı konuşmayı tahkiye		

		<p>ettikten sonra burada Fireng dilinin konuşulduğunu bildirmiştir. Bu kelimeleri yazarken Türkçe bilen tercümanlardan da yararlandıklarını dile getirmiştir. Seyahatname kayıtlarında Fireng dili şu şekilde anlatılmaktadır:</p> <p>Bunların diline Talyan (İtalyan) dili derler, ama İspanya, Fransa, Ciniviz, Alagorona-i Grandüka, Portakal, Donkarkız, Danimarka, Felemenk ve İngiliz, bu kralların tüm kavimleri hep Fireng'dir ama kimi Papišta mezhebinde, kimi Luteryan mezhebinde ve kimi Talyan mezhebinde olup, ama hepsi Mesih milletindedir. Ancak İsveç, Çek, Korol ve Sol kavmi Mecûsî mezheplerdir. Nemse, Macar, Leh, Eflâk ve Boğdan gibi başka başka değişik konuşmaları vardır, ama bu anılan Firenglerin dilleri Talyan dilidir. Her birinin birer çeşit özel lehçeleri olup başka başka tabir ve ıstılahları vardır. Nice konuşmalarını birbirleriyle tercümanları anlatır. Hepsinden fasih Venedik Firengi dilidir.</p> <p>Ayrıca yine Seyahatname'de, Arapça'nın güzel, Farsça'nın ince, Türkçe'nin kaba bir dil olduğu; bundan başka dillerin ise çirkin olduğu, Venedik dilinin ise hepsinden güzel ve şirin bir dil olduğu söylenmiştir.</p> <table border="1" data-bbox="826 1731 1418 1953"> <tr> <td data-bbox="826 1731 986 1843">1: uno</td> <td data-bbox="986 1731 1206 1843">(?): Allah ismidir</td> <td data-bbox="1206 1731 1418 1843">irande duka: Nerede idin?</td> </tr> <tr> <td data-bbox="826 1843 986 1953">2: duy</td> <td data-bbox="986 1843 1206 1953">(?):Peygamber ismidir.</td> <td data-bbox="1206 1843 1418 1953">Mela: elma</td> </tr> </table>	1: uno	(?): Allah ismidir	irande duka: Nerede idin?	2: duy	(?):Peygamber ismidir.	Mela: elma
1: uno	(?): Allah ismidir	irande duka: Nerede idin?						
2: duy	(?):Peygamber ismidir.	Mela: elma						

			3: tire	Marya: Meryem Ana ismidir	iste dona bella: Kızım güzel mi?
			4: kotra	Sanmarka: ermiş ismidir	Bardaş: oğlan
			5: çinko	Pan: ekmek	be kofotutfutut ladona: Edebde avredini filan edeyim
			6: sey	Akua: su	kosa voli: Ne istersin?
			7: sete	bono çorno: Hayırlı sabahlar	dolim po di pan: Bir parça ekmek isterim
			8: ot	Boro zeribonani: Yâ hayırlı sabahtır	tirum pürolatis: Başını yararım
			9: neve	Vino: şarâb	Kani: köpek
			10: deçe	Porko: domuz	un çikinno tidonero: Bir altm vereyim sana
				Mele: bal	sente baş bardaş: Kımıldama oğlan
				Venko: gel	manca merda: bok ye

			<table border="1"> <tr> <td></td> <td>Pos: otur</td> <td>manca</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>dumerdo:</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td>Boku sen ye</td> </tr> </table> <p>Seyahatname’de <i>Manca</i> kelimesinin Fireng dilinde <i>Bok</i> anlamında kullanıldığı ayrıca tekrar zikredilmiştir.</p> <p>Fireng dilinde <i>Manca</i>: Türk dilinde <i>Bok</i></p>		Pos: otur	manca			dumerdo:			Boku sen ye
	Pos: otur	manca										
		dumerdo:										
		Boku sen ye										
114.	Latin Dili	[150b]	Seyahatname’de, Kilis toprağında voyvodalık olarak yer alan Gılamuc Kalesi’nin tahkiyesini yapılırken kale adının Latin dilinde karşılığı olduğu belirtilmiştir ancak bu karşılık verilmemiştir.									
115.	Latin Dili	[151a]	Gılamuc Kalesi’nden sonra Şahbaz gaziler yurdu, yani eski yapı Vinçaz Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, Vinçaz Kalesi’nin Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır.									
116.	Latince	[151a]	Bosna sancağı hükmünde bulunan Vinçaz Kalesi’ni anlatan Evliya Çelebi, daha sonra Kamaniçse Kalesi gibi sağlam ve dayanıklı Yayıçse Kalesi’nin zemini hakkında bilgi verdikten sonra Yayıçse Kalesi’nin Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir.									
			Latince <i>Yayıçse Kalesi</i> : Türk dilinde <i>Yumurta</i>									
117.	Latince	[152b]	Bosna eyâlet toprağında bulunan Gölhisar Kalesi’ne gelen Evliya Çelebi, kale isminin Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir.									
118.	Boşnakça	[152b]	Varsal Vakfi kasabasına geçen Evliya Çelebi, kasabanın Boşnakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Seyahatname’ye göre Varsal Vakfi’na Boşnaklar <i>Varçal Vakfi</i> demektedirler.									

119.	Latin Dili	[152b]	<p>Bosna eyâletinde paşa hâssı ve voyvodalığı olan, Karadağlar dibine bulunup batı tarafında Zadra toprağıyla komşu olan bu kasabayı içiyle ve dışıyla tasvir ettikten sonra oradan kuzeye İki sağlam yapı, yani Banyaluka şehrine geçen Evliya Çelebi, Banyaluka şehrinin isimlendirilmesinin sebebini açıklamıştır. Ayrıca ismi verilen yer adının Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtip bunu açıklamıştır. Bu şehrin kiblesi tarafındaki bağlar başında ise bir ılıcasının mevcut olduğu belirtilmiştir. Kelimeyi hafifletmek için Banyaluka denilmiştir.</p> <p>Latince <i>Banyaluka</i>: T. <i>Ilıca</i> Latince <i>Luka</i>: T. <i>Uzun Şehir</i></p> <p>Akabinde Evliya Çelebi, Banyaluka şehrindeki reaya isimlerinin Boşnak dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ve dillerinin de Boşnakça olduğunu.</p> <table border="1" data-bbox="826 1234 1404 1742"> <tr> <td>Haso</td> <td>T. Hasan</td> </tr> <tr> <td>Huso</td> <td>T. Hüseyin</td> </tr> <tr> <td>Muso</td> <td>T. Musa</td> </tr> <tr> <td>Memo</td> <td>T. Memi</td> </tr> <tr> <td>Cafo</td> <td>T. Cafer</td> </tr> <tr> <td>Ahmo</td> <td>T. Ahmed</td> </tr> <tr> <td>Mahmo</td> <td>T. Mehmed</td> </tr> <tr> <td>Zuko</td> <td>T. Zülfikâr</td> </tr> <tr> <td>İbro</td> <td>T. İbrahim</td> </tr> </table>	Haso	T. Hasan	Huso	T. Hüseyin	Muso	T. Musa	Memo	T. Memi	Cafo	T. Cafer	Ahmo	T. Ahmed	Mahmo	T. Mehmed	Zuko	T. Zülfikâr	İbro	T. İbrahim
Haso	T. Hasan																				
Huso	T. Hüseyin																				
Muso	T. Musa																				
Memo	T. Memi																				
Cafo	T. Cafer																				
Ahmo	T. Ahmed																				
Mahmo	T. Mehmed																				
Zuko	T. Zülfikâr																				
İbro	T. İbrahim																				
120.	Boşnak Dili	[154a]	<p>Banaluka Hükümündeki voyvodalık olan Tiran kasabasına geçen Evliya Çelebi, kasaba adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.</p>																		

			Boşnak dilinde <i>Tiran kasabası</i> : “?”
121.	Latin Dili	[154a]	Dodoşka kavmi vilâyeti, yani seçkin serhad Kıradişka Kalesi’ne (Gradiska) geçen Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Dişka’nın ise küçültme anlamı olarak geçtiği beyan edilmiştir. Latin dilinde <i>grad</i> : T. <i>kale</i> Latin dilinde <i>dişka</i> : T. <i>küçültme eki</i> Latin dilinde <i>gradişka</i> : T. <i>küçücük kale</i>
122.	Latin Dili	[154b]	Gıradişka’dan Sava Nehri kenarıyla baş yukarı Sava Nehri’nin geldiği yöne doğru büyük Balkanlı dağlarını, bakımlı ve şenlikli köyleri geçip Oneyiçse Vadisi, yani Yasanoviçse Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu beyan etmiştir. Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır. Latin dilinde <i>Yasanoviçse Kalesi</i> : “?”
123.	Latin Dili	[154b]	Yasanoviçse Kalesi’nden ayrıldıktan sonra Sava Nehri ile kuzey tarafa geçip, batı tarafta Ona Nehri kenarıyla baş yukarı ormanlı dağlar aşır, Dobniçse Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, Dobniçse Kalesi’nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Latin dilinde <i>Dobniçse Kalesi</i> : “?” Ayrıca kalenin yapıcılarının Hırvat Hersekleri olduğunu da belirtmiştir.
124.	Latince	[154b]	Dobniçse Kalesi’nden Büyük Kosdaniçse Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir.

			Ancak bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır. Latince <i>Kosdaniçe Kalesi</i> : “?”
125.	Latin Dili	[155a]	Evliya Çelebi, Kosdaniçe Kalesi’nden ayrılıp, iki günde yine Ona Nehri yalısıyla baş yukarı gidip, tehlike serhaddi, yani gaziler yurdu Bihke Kalesi’ne varmıştır. Bihke Kalesi’nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.
126.	Latin Dili	[155a]	Kırka sancağına doğru yola çıkan Evliya Çelebi, Bihke Kalesi’nden yine baş yukarı Ona Nehri yalısıyla gidip, Bekasız sur, yani Lika Kalesi’ne vardığını bildirdikten sonra Lika Kalesi’nin Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir.
127.	Latince	[155a]	Evliya Çelebi, Lika Kalesi’nden yine baş yukarı batı tarafa Ona kenarıyla gidip sağlam Odvina Kalesi’ne varmıştır. Ve Odvina Kalesi’nin Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir.
128.	Latin Dili	[155b]	Kırka sancağında bulunan Siska Kalesi’ne varan Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Latin dilinde <i>Siska Kalesi</i> : “?”
129.	Hırvatça	[156a]	Siska Kalesi’nden ayrılıp Zagreb Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı yine açıklamamıştır. Hırvatça <i>Zagreb Kalesi</i> : “?”

130.	Latin Dili	[156b]	Siska ve Zagreb Kaleleri'nden kuzey ile batı yönüne meyilli iki kılıç arasında bakımlı ve şenlikli Hırvat kavmi diyarlarını ormanlar içinde geçip, eski Korpa Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, Korpa Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı yine belirtmemiştir. Latin dilinde <i>Korpa Kalesi</i> : “?”
131.	Hırvat Dili	[156b]	Korpa Kalesi'nden Oburça Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Hırvat dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.
132.	Latince	[156b]	Oburca Kalesi'nden Pudak Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Pudak Kalesi</i> : “?”
133.	Hırvatça	[156b]	Pudak Kalesi'nden Dereslak Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Hırvatça <i>Dereslak Kalesi</i> : “?”
134.	Latince	[156b]	Dereslak Kalesi'nden Velim Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığı yine Seyahatname'de açıklamamıştır. Latince <i>Velimce Kalesi</i> : “?”
135.	Latince	[156b]	Velimce Kalesi'nden Rakpinçe Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak Latin dilindeki karşılığını vermemiştir. Latin dilinde <i>Rakpinçe Kalesi</i> : “?”

136.	Hırvat Dili	[156b]	Rakpinçe Kalesi'nden ayrılıp Korlad Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Hırvat dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı yine vermemiştir. Hırvat dilinde <i>Korlad Kalesi</i> : “?”
137.	Latince	[157a]	Koprovnik serhaddi, yani sağlam Çernik Kalesi'ni anlatan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Çernik Kalesi</i> : “?”
138.	Latince	[157b]	Çernik Kalesi'nden sonra bu Çernik Beyi Süleyman beyden 50 adet şebaz yiğit yoldaşlar alıp (?) yönüne, kâfir tarafına bir günde gidip, (?), yani amansız Velika Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Velika Kalesi</i> : “?”
139.	Hırvatça	[157b]	Velika Kalesi'nin zemininin şeklini tahkiye edip bu kaleden 40 adet yoldaşlar ile bir günde (?) yönüne Belusitina Kalesi'ne giden Evliya Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır. Hırvatça <i>Belusitina Kalesi</i> : “?”
140.	Latince	[158a]	Çernik sancağına tabi Belusitina Kalesi'nden üç saatte dağları aşarak gidip gaziler yurdu Pakriçse Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Pakriçse Kalesi</i> : “?”

			Ayrıca Evliya Çelebi, nice Bosnevî âriflerinin Pakriçe yazdıklarını, ancak Latin dilinin inceliklerinden ve kurallarından olduğunu ki buna örnek olarak Dobnice'ye Dobniçe, Rahoviçe'ye Rahoviçe ve Şoviçe'ye Şoviçe bunun gibi kalelerin isimlerine sevimli olması için <i>sin</i> harfi ekleyerek küçültme ismi yapıp <i>Yayiçe</i> , <i>Çaniçe</i> , <i>Kosdaniçe</i> ve <i>Pakriçe</i> dediklerini belirtmiştir.
141.	Hırvatça	[158a]	Pakriçe Kalesi'nden Jabça Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır. Hırvatça <i>Jabça Kalesi</i> : “?”
142.	Latince	[158a]	Jabça Kalesi'nden Sezçe Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, Sezçe Kalesi'nin Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Sezçe Kalesi</i> : “?”
143.	Hırvat Dili, Latin Dili	[158b]	Evliya Çelebi, Ostobçaniçe Kalesi'nin Hırvat dilinde ve Latin dilinde karşılığı olduğunu beyan etmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir. Hırvat dilinde <i>Ostobniçe Kalesi</i> : “?” Latin dilinde <i>Ostobniçe Kalesi</i> : “?”
144.	Latin Dili	[158b]	Ostobçaniçe Kalesi'nden Dobrakuga Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı belirtmemiştir. Latin dilinde <i>Dobrakuga Kalesi</i> : “?”
145.	Boşnak Dili	[158b]	Evliya Çelebi, yoldaşlarıyla kuzey tarafa büyük Balkanlı dağlar aşırıp Pojega vilâyetine

			doğru yola çıkmıştır. Pojega vilâyetindeki ilk güzergâh noktası Vokin Kalesi'nin Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak yine bu karşılığı vermemiştir. Boşnak dilinde <i>Vokin Kalesi</i> : “?”
146.	Hırvatça	[158b]	Vokin Kalesi'nden bir günde Virovotiçe Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, Virovotiçe Kalesi'nin Hırvatça isimlendirmesi olduğunu söylemiştir. Ancak bu isimlendirmeye Seyahatname kayıtlarında yer vermemiştir. Hırvatça <i>Virovotiçe Kalesi</i> : “?”
147.	Bosnevî Dili	[158b]	Virovotiçe Kalesi'nden Maslovino Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, Maslovino Kalesi'nin Bosnevî dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Bosnevî dilinde <i>Maslovino Kalesi</i> : “?”
148.	Latince	[158b]	Maslovino Kalesi'nden Pojega Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname kayıtlarına dâhil etmemiştir. Latince <i>Pojega Kalesi</i> : “?”
149.	Latince	[159a]	Pojega Kalesi'nden Rahoviçe Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır. Latince <i>Rahoviçe Kalesi</i> : “?”
150.	Latince	[159b]	Rahoviçe Kalesi'nden mücahitler yurdu Yakova Kalesi'ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılık Seyahatname kayıtlarında bulunmamaktadır.

			Latince <i>Yakova Kalesi</i> : “?”
151.	Latince	[161a]	Zirinoğlu vilâyetinden bir günde kuzey tarafa gidip, Maslovino Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Latince <i>Maslovino Kalesi</i> : Türk dilinde <i>Tatlı Şarap Kalesi</i>
152.	Hırvatça	[161a]	Maslovino Kalesi’nden sonra 2 saat yol gidip Kırıntı Boğazından içeri Zirinoğlu vilâyetine ayak bastıktan sonra o gün gidip Vaslovin köyünde yatıp, ertesi gün alay ile Korona tahtı diyarı, yani sağlam ve dayanıklı Çakatorna Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığının olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı yine vermemiştir. Hırvatça <i>Çakatorna Kalesi</i> :”?”
153.	Latince	[162b]	Çakatorna Kalesi’nden Ligradçık Kalesi’ne gelen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Latince <i>grad</i> : Türk dilinde <i>kale</i>
154.	Latince	[165b]	Cihad yurdu, yani taş yapı Vişegrad Kalesi’ne gelen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında vermemiştir. Latince karşılığı bulunan kelime ise <i>grad</i> ’dır. Latince <i>Vişegrad Kalesi</i> : “?” Latince <i>grad</i> : Türk dilinde <i>kale</i>
155.	Latince	[165b]	Vişegrad Kalesi’nden Dobron Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.

			Latince <i>Dobron Kalesi</i> : “?”
156.	Yunanca	[166a]	Pireboy Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Yunanca karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Yunanca <i>Pireboy Kalesi</i> “?”
157.	Latince	[167a]	Mitroviçse Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Latince <i>Mitroviçse Kalesi</i> : “?”
158.	Latince, Bosnevî Dili, Arnavut Dili, Türk Dili	[168a]	İzevçan kasabasından kalkıp kibleye doğru uçsuz bucaksız Kosova Sahrası içinde yedi saatte gidip, eski sancak Vuçitrin Kalesi’ne giden Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Latince <i>Vuçitrin Kalesi</i> : “?” Evliya Çelebi, Rumeli eyâletinde sancakbeyi tahtı olan, Vuçitrin Kalesi’nin tahkiyesi sırasında şehir reayasının tamamen Rumeli kavmi olduğunu belirtmiştir. Rumeli kavminin ise çoğunlukla Bosnevî dili konuşmadıklarını, genellikle Arnavut dilini ve Türk dilini konuştuklarını belirtmiştir.
159.	Latince	[168b]	Rumeli eyâletinde voyvodalık olan Priştine Kalesi’ne kalesine geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Latince <i>Priştine Kalesi</i> : “?”
160.	Latince,	[169a]	Üsküp Kalesi’ne geçen Evliya Çelebi, kale adının nice türlü isimlendirilmesi olduğunu

	Rumeli Dili, Arnavut Dili		<p>söylemiştir. Bu isimlendirme tahkiyelerinden birine göre, kalenin fetih sırasında 7 küp altın bulunup Gazi Evrenos Bey ‘Üst küpten alın’ demiştir. Evliya Çelebi, <i>Üst küpten</i> meşhur <i>Galat Üsküp</i> olarak adlandırılan kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir.</p> <p>Latince <i>Üsküp Kalesi</i>: “?”</p> <p>Üsküp Kalesi’ne geçen ve daha sonra kale etrafındaki Üsküp şehrini anlatan Evliya Çelebi, şehrin özelliklerini tahkiye ederken Üsküp halkının konuştuğu diller hakkında da bilgi vermiştir. Üsküp halkının genellikle konuşmalarının Rumeli ve Arnavut dili arasında bir tür özel lehçelerinin olduğu da belirtilmiştir.</p>
161.	Sırp Dili	[172b]	<p>Evliya Çelebi, Üsküp şehrini gezip dolaştıktan sonra Kumanova kasabasına ulaşmıştır. Kasaba adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.</p> <p>Sırp dilinde <i>Kumanova Kasabası</i>: “?”</p>
162.	Latince, Yörük Dili	[173b]	<p>Eğridere Kalesi’nden Nil benzeri ılıcaya geçen Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.</p> <p>Latince <i>Köstendil Kalesi</i>: “?”</p> <p>Ayrıca Kale’nin isimlendirilme sebebi açıklanmıştır. Evliya Çelebi, Gazi Hudâvendigâr’ın kaleyi feth ederken ılıca ve havzalarını görüp Kösten yani Yörüklerin dilinde ılıca olarak kullanıldığını belirtmiştir. Köstendil, ‘Gönül ılıcası’ anlamında</p>

			<p>kullanılmıştır. Daha sonra halk arasında o güzel isimle anılıp <i>Köstendil</i> olarak kaldığı belirtilmiştir.</p> <p>Evliya Çelebi, Köstendil Ilıcası'nın özelliklerini tasvir ederken ılıcanın farklı kavimler tarafından farklı adlandırmalarına yer vermiştir:</p> <p>Yörükân kavmi <i>kösten</i>, Bursa halkı <i>kaplıca</i>, Sofya halkı <i>bana</i>, Çıtak kavmi <i>kavza</i>, Arap kavmi <i>humma</i>, Acem kavmi <i>germâb</i>, Türkmen kavmi <i>ılı su</i>, Moğol kavmi <i>ısâb</i> olarak kullanmaktadırlar.</p>
163.	Latince	[174b]	<p>Evliya Çelebi, Köstendil şehrinden, doğu tarafa bir menzil mesafede olan Dobniçe kasabasına varmıştır. Kasaba adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında vermemiştir.</p> <p>Latince <i>Dobniçe kasabası</i>: “?”</p>
164.	Latince	[175b]	<p>Vardar Nehri Köprüsü, yani sağlam Köprülü Kalesi'ne varan Evliya Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.</p> <p>Latince <i>Vardar Köprülü Kalesi</i>: “?”</p>
165.	Sırp Dili, Bulgarca	[175b]	<p>Lipe Dağı, yani sağlam Pirlepe Kalesi'ne giden Evliya Çelebi, kale adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında açıklamamıştır.</p> <p>Sırp dilinde <i>Pirlepe Kalesi</i>: “?”</p>

			Evliya Çelebi, daha sonra kale halkının genellikle Bulgarca konuştuklarını belirtmiştir, zira tüm reayalarının Sırp ve Bulgarlardan oluştuğunu da eklemiştir.
166.	Rum Dili, Urum Lehçesi	[178a]	Evliya Çelebi, Gölikesri Kalesi'nin tahkiyesini yaparken kale adının Rum dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir. Rum dilinde <i>Gölikesri Kalesi</i> : “?” Ayrıca kale içinde yaşayan reyanın dillerinin Urum lehçesi üzere olup, <i>varmisik, gelmisik, o bizim afendimistir, ya niçin bize gelememişsiz, hasretiniz anmisik, belkim bize gelmemiş deyü çok bakmisik</i> diye bu şekilde konuştuklarını belirtmiştir.
167.	Rum Lehçeleri	[181a]	Evliya Çelebi, Rum eyâletinde bulunan Serfice Kalesi'ne ulaşmıştır. Bu kale içinde halkın çoğunun Rum keferelerinden oluştuğunu belirtmiştir. Müslimleri az olan reyanın konuşmalarının Rum lehçeleri gibi <i>varmisik, gelmisik, Mavro âfendimiştir ve cânımız ağacığımızdır</i> şeklinde olduğunu beyan etmiştir.
168.	Lâtin Dili	[181b]	Gümüş madeni, yani sağlam Novaborda Hisarı'na ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında açıklamamıştır. Lâtin dilinde <i>Novaborda Hisarı</i> : “?”
169.	Sırpça, Türkçe, Bulgarca	[182a]	Rumeli eyâletinde Alacahisar Kalesi'ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.

			Sırp dilinde <i>Alacahisar Kalesi</i> : “?” Evliya Çelebi, kale içinde reyanın Türkçe, Sırpça ve Bulgarca konuştuklarını da belirtmiştir.
170.	Macar Dili, Latince	[182b]	Gaziler yurdu Semendire Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, kale adının Macar dilinde ve Lâtinçe karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılıkları açıklamamıştır. Macar dilinde <i>Semendire Kalesi</i> : “?” Latince <i>Semendire Kalesi</i> : “?”
171.	Boşnakça, Çerkeşçe	[184b]	Tımışvar Kalesi’ne ulaşan Evliya Çelebi, Tımışvar ovasında tahkiyelerde bulunmuştur. Seydî Ahmed Paşa'nın şehit edilmesinin sebebini açıklarken İsmail Paşa ve Seydi Paşa'nın karşılıklı konuşmaları sırasında İsmail Paşa'nın Boşnak lehçesiyle: <i>Bak a cânım, Seydüm Ahmed Paşa, sen benüm dünyâ ve âhiret bürâderümsün</i> diye Boşnakça konuştuğunu, Seydî Paşa'nın Çerkeş diliyle: <i>Ben köpek ile kardaş mı olur? Yoktur ve illâ ha ölürüm yoktur</i> diye Çerkeş dilini konuştuğunu bildirmiştir.
172.	Abaza Dili, Çerkez Dili	[187a]	Evliya Çelebi, Abaza ve Çerkez arasında dağlar içinde Sadşe kavmi köyüne uğramıştır. Köydeki reyanın Abaza dilini ve Çerkez dilini iyi bildiklerini belirtmiştir.

IV. SONUÇ

Evliya Çelebi, Seyahatname'nin V. cildinde 1265 adet güzergâh noktasına gitmiştir. Bu noktalardan 837 tanesi bugün haritada bulunurken 428 tane nokta bulunmamaktadır. Bu yerlerin buldukları coğrafya sınırları Arnavutluk'u, Bosna-Hersek'i, Bulgaristan'ı, Gagavuzya'yı, Hırvatistan'ı, Kırım'ı, Kosova'yı, Kuzey Makedonya'yı, Macaristan'ı, Moldova'yı, Polonya'yı, Romanya'yı, Sırbistan'ı, Türkiye'yi, Ukrayna'yı ve Yunanistan'ı kapsamaktadır.

Evliya Çelebi'nin gittiği yerlerden bazıları bugün iki ülke sınırı arasında bulunmaktadır. Sıradaki yerlerin sayısı ise 25'tir. Bu yerler Bosna-Hersek-Macaristan, Bosna-Hersek- Sırbistan, Bosna-Hersek-Hırvatistan, Bulgaristan-Kuzey Makedonya, Bulgaristan-Romanya, Bulgaristan-Türkiye, Hırvatistan-Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya-Bulgaristan, Macaristan-Bosna-Hersek, Moldova-Ukrayna, Romanya-Bulgaristan, Sırbistan-Bosna-Hersek, Sırbistan-Romanya, Ukrayna-Moldova, Yunanistan-Kuzey Makedonya, Yunanistan-Bulgaristan şeklindedir.

Seyahatname'nin V. cildine göre dil haritası üzerine yapılan çalışmada 172 adet dil güzergâh noktası tespit edilmiştir. Bu noktalarda bahsi geçen dil sayısı toplamı 41'dir. Bu diller Abaza dili, Acem dili, Acemce, Arap dili, Arapça, Arnavut dili, Boğdan dili, Boğdan Kavmi dilleri, Boğdanca, Bosnevî dili, Boşnak dili, Boşnak lehçesi, Boşnak lehçesi, Boşnakça, Bulgar dili, Bulgarca, Çek dili, Çerkeşçe, Çerkez dili, Çıtak dili, Çıtak Kavmi dili, Ece Kavmi dili, Eflâkça, Ermeni dili, Ermenice, Etrâk dili (Türklerin dili), Etrâk Kavmi dili, Fireng dili, Galya dilini, Germiyan Kavmi dili, Hırvat dili, Hırvatça, İslavin dili, Kazakça, Kürtçe, Latin dili, Latince, Leh dili, Macar dili, Macarca, Maskov dili, Maskov Eski dili, Moğol Dili, Nemsece, Nogay dili, Poturca, Rum dili, Rum lehçeleri, Rumca, Rumeli dili, Rus dili, Rusça, Sırp dili, Sırpça, Talyan (İtalyan) dili, Talyanca, Tatar dili, Türk dili, Türkçe, Türkmen dili, Türkmenice, Urum lehçesi, Yörük dili, Yunan dili, Yunanca şeklindedir. Diller bölümünde ismi farklı zikredilen ama aslında aynı olan dillerden söz edilmiştir. Bu diller ve Seyahatname'de zikredilme şekilleri ise; Acem dili (Acemce), Arap dili (Arapça), Boğdan dili (Boğdan Kavimi Dilleri, Boğdanca), Bosnevî dili (Boşnak dili, Boşnak lehçesi, Boşnak lehçesi, Boşnakça), Bulgar dili (Bulgarca), Çerkez dili (Çerkeşçe), Çıtak dili (Çıtak Kavmi dili), Ermeni dili (Ermenice), Etrâk dili (Türklerin dili, Etrâk Kavmi dili), Hırvat dili (Hırvatça), Latin dili (Latince), Macar dili

(Macarca), Maskov dili (Maskov Eski dili), Rum dili, Rum lehçeleri (Rumca, Rumeli Dili), Rus dili (Rusça), Sırp dili (Sırpça), Talyan (İtalyan) dili (Talyanca), Türk dili (Türkçe), Türkmen dili (Türkmence), Yunan dili (Yunanca) şeklinde yer almaktadır.

Evliya Çelebi, güzergâh üzerinde bulunan yerlerin hangi dillerde karşılığı olduğunu belirtmiş ancak bazı yerlerde bu karşılığı vermemiştir. Diller bölümünde gittiği seyahat noktalarında halkın konuştuğu dil ve o dile yönelik örnek teşkil eden kelimeleri, hikâyelerle bazı yer adlarının isimlendirilme şekillerini açıklamıştır. Bu yerler 19. Musul Kalesi, 20. *Nebeveyn kasabası*, 21. Menârek köyü, 22. Dühük, 23. Cezire sancağı, 25. Deyreşu köyü, 26. *Şehnaz kasabası*, 28. *Kelek-i Mervanî*, 29. Siirt, 88. Malazgirt sancağı, 123. Tokat Kalesi, 256. Haft Mesiresi, 319. Müsevre Kalesi, 429. Kamaniçse Kalesi, 456. *Kobilak Kalesi*, 469. *Böremoyin*, 470. *Dallık*, 477. Cankirman yani Özü Kalesi, 482. *Kılburun Kalesi*, 610. Hırsova Hisarı, 666. *İlibat*, 686. Çardak kasabası, 687. Lâpseki, 717. *Ekşimil Kalesi*, 723. Malkara, 740. Karinâbâd, 773. *Bozay Nehri Kenarı*, 120. Lipova Kalesi, 940. Sirebreniçse Kalesi, 945. Mokra Hanı, 973. *Sin Kalesi*, 1012. *Virba*, 1024. *Kamin Kalesi*, 1046. Yayıçse Kalesi, 1049. Banyaluka, 1055. Kıradişka Kalesi, 1097. Maslovino Kalesi, 1103. Ligradçık Kalesi, 1113. Vişegrad Kalesi, 1189. Köstendil Kalesi şeklinde verilmiştir.

Beşinci cildinin coğrafyadaki dağılımına da bakıldığında görüleceği üzere, Evliya Çelebi Asya ve Avrupa kıtalarında, en doğusu ve aynı zamanda güneyi bugünkü Irak; en kuzeyi bugünkü Polonya; en batısı bugünkü Hırvatistan olmak üzere geniş bir coğrafyada seyahat etmiştir. Tezin sonunda yer alan Evliya Çelebi'nin 5. ciltteki güzergâhlar haritası, seyahatlerin belli doğrultularda gerçekleştirildiğini gösterir.

V. KAYNAKÇA

Acaroğlu, Mehmet Türker. *Balkanlarda Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006.

Acaroğlu, Mehmet Türker. *Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2006.

Akbayar, Nuri. *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2001.

Aktaş Ş. ve Gündüz O. (2003). *Yazılı ve Sözlü Anlatım (Kompozisyon Sanatı)*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Albayrak, M. (2011). Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin Baskı Serüveni. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Aydın Şaduman ve Çalışkan Esra, *Osmanlı Asırlarında Türk Devleti'nin Mülki İdare Taksimatı ve Yer İsimlerinin Mukayeseli Tahlili*, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 1989.

Balong, Csilla. "Orta Tisa Bölgesi'nde Doğu Avrupa Bozkır Kökenli Göçebe Bir Topluluğa Ait Mezarlık (Makó, Mikócsa-Halom, Macaristan), *TÜBİTAK-ULAKBİM Dergipark*, ISSN:2148-3582, 2017. <https://www.altayli.net/orta-tisa-bolgesinde-dogu-avrupa-bozkir-kokenli-gocebe-bir-topluluga-ait-mezarlik-mako-mikocsa-halom-macaristan.html>, [20.04.2019].

Balta E. ve Dağlı Y. (2011). Evliyâ Çelebi'ye Göre Mora Yarımadası ve Girit'te Bağıcılık ve Şaraplar. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Baykara, T. (2013). Seyyahlar (Gezginler), Yeni Yerler Görmeye Meraklı İnsanlar mı? Devletlerin Haber-alma Görevlisi mi? Gözlemler Düşünceler. *Türk Yurdu Dergisi*, 33-310.

Baysun, M. C. (1964). *Evliyâ Çelebi*. İslâm Ansiklopedisi. (Cilt: 4). İstanbul.

Beydilli, Kemal. "Uskoklar Hakkında İki Kitap", *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, Sayı: XXXV 2010, s. 303-328

Bilge, Mustafa L. “Akkirman”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/akkirman> pdf [03.04.2019].

Bilge, Sadık Müfit. “Macaristan'da Osmanlı Hâkimiyetinin ve İdari Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi”, *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, Sayı: 11 2000, s. 33-81.

Buldur, A. D. (2015). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde “Coğrafya”*, *Türk Kültüründe Coğrafya I*, Ankara: Pegem Akademi.

Dağlı Yücel ve Kahraman Seyit Ali, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 305 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2000. (4. Kitap)

Dağlı Yücel, Kahraman Seyit Ali ve Dankoff Robert, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu - Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003. (7. Kitap)

Dağlı Yücel, Kahraman Seyit Ali ve Dankoff Robert, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 306, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 462, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 452, Numaralı Yazmalarının Mukayeseli Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005. (10. Kitap)

Dağlı Yücel, Kahraman Seyit Ali ve Sezgin İbrahim, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarâyı Kütüphanesi Bağdat 307 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu - Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001. (5. Kitap)

Dankoff R. ve Tezcan N. (2009). *Evliyâ Çelebi'nin Nil Haritası*, Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Dankoff R. ve Tezcan S. (2011). *Seyahatname'den Bir Atasözü. Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Dankoff Robert, Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 304 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, (1. Kitap)

Dankoff, R. (2008). *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Okuma Sözlüğü*. Katkılarla İngilizceden çev.: Semih Tezcan, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Dankoff, Robert. “Şu Rasadı Yıkalım mı?”, *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, (Ankara: Yapı Kredi Yayınları), 2011.

Dankoff, Robert. *Seyyah-ı Âlem Evliyâ Çelebi'nin Dünyaya Bakışı*, çev.: Müfit Günay, 2. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.

Develi, Hayati. (2011). Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin Verilerine Göre 17. Yüzyıl Yunanistan'ında Dilsel Dağılım. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Diker, Hasan Fırat. “Revan Köşkü”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/revan-kosku-pdf> [20.03.2019]

Diniz, Yeliz. *Evliyâ Çelebi'nin Acayip ve Garip Dünyası*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2017.

Dron, Lon. “*Originea Toponimului Ismail*”, *Revista de Istorie a Moldovei*, s. 23-24.

Duman, M. (2011). Evliyâ Çelebi Yalancı mıydı?. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Eren, H. (1998). *Türklük Bilimi Sözlüğü, I. Yabancı Türkologlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eren, Meşkure. *Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin Birinci Cildinin Kaynakları Üzerinde Bir Araştırma*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 1960.

Freely, John. *Evliyâ Çelebi'nin İstanbul'u*, Çeviren: Müfit Günay, 6. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Gemici, Nurettin. “Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin IX. Cildinde Geçen Hz. Peygamber'in Na'sının Kaçırılması Teşebbüsü Anlatısı”, *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, (Ankara: Yapı Kredi Yayınları), 2011.

Grammont, Jean-Louis Bacqué. “Osmanlı Seyyahı Evliyâ Çelebi’nin Bir Teması Üzerine Çevre, Merkez ve Sebep Sonuç İlişkileri”, *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*, (Ankara: Yapı Kredi Yayınları), 2011.

İlgürel, M. “Evliyâ Çelebi”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/evliya-celebi.pdf> [20.04.2019].

Kahraman S. A. ve Dağlı Y. (2003) *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: İstanbul*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (1. Kitap)

Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 305 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1999. (3. Kitap)

Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Revan 1457 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu - Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002. (6. Kitap)

Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Bursa-Bolu-Trabzon-Erzurum-Azerbaycan-Kafkasya-Kırım-Girit*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2009. (2. Kitap)

Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Konya- Kayseri-Antakya-Şam-Urfa-Maraş-Sivas-Gazze-Sofya-Edirne*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2009. (3. Kitap)

Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Bağdad-Basra-Bitlis-Diyarbakır-İsfahan-Malatya-Mardi-Musul-Tebriç-Van*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010. (4. Kitap)

Kahraman Seyit Ali, Dağlı Yücel ve Dankoff Robert, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 308 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003. (8. Kitap)

Kahraman Seyit Ali, Dağlı Yücel ve Dankoff Robert, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 306, Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa 462, Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Beşir Ağa 452, Numaralı*

Yazmalarının Mukayeseli Transkripsiyonu - Dizini, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007. (9. Kitap)

Kahraman, Seyit Ali. *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Akkirman-Amasya-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat Üsküp*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010. (5. Kitap)

Kahraman, Seyit Ali. *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Podgoriçe, İştib, Vidin, Peçoy, Budin, Üstürgon[Estergon], Ciğerdelen, Macaristan, Öziçe, Taşlıca, Dobra-Venedik, Mostar, Kanije*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010. (6. Kitap)

Kahraman, Seyit Ali. *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Viyana, Eflak-Boğdan, Bükreş, Ukrayna, Kırım, Bahçasaray, Çerkezistan, Dağıstan, Kalmukistan, Saray, Moskova*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011. (7. Kitap)

Kahraman, Seyit Ali. *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Gümülcine, Kavala, Selânik, Tırhala, Atina, Mora, Navarin, Girit Adası, Hanya, Kandiye, Elbasan, Ohri, Tekirdağı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011. (8. Kitap)

Kara, Tuncer. *Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerine Araştırmalar*, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1990.

Kiel, Machiel. "Livno", <https://islamansiklopedisi.org.tr/livno> pdf [20.03.2019].

Koz S. ve diğerleri. (2011). *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Köprülü, Mehmet Fuad. *Edebiyat Araştırmaları*, Ankara: Alfa Yayınları, 1966.

Kurşun Zekeriya, Kahraman Seyit Ali ve Dağlı Yücel, *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 304 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1998. (2. Kitap)

Maden, S. (2008). Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 37, 147-158.

Maxim Mihai, “Livno”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/livno> pdf [20.03.2019].

Maxim Mihai, “Yergöğü”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yergogu> pdf [20.03.2019].

Meydan Larousse, Seyahat Maddesi İstanbul: Meydan Yayınları, Cilt: 11, s. 230

Moačanin, Nenad. “Hrvatı”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hrvatistan> pdf [20.03.2019].

Özcan, Abdulkadir. “Boğdan”, <https://islamansiklopedisi.org.tr/bogdan> pdf [20.03.2019], s. 400-401.

Sarğın, Yasemin. “Başlangıcından 1606’ya Kadar Osmanlı Devleti ile Eflak ve Boğdan Voyvodalıkları Arasındaki İlişkiler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Sevin, Veli. *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, 5. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu yayınları, 2019.

Sezen, Tahir. *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını, 2006.

Şahin, İ. (1998). Evliyâ Çelebi'nin Urfa Hakkında Verdiği Bilgilerin Arşiv Belgeleri Işığında Değerlendirilmesi. *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 4, 98-293.

Şahin, İ. (2011). Evliyâ Çelebi'nin Günümüz İzmir İl Sınırları İçinde Kullandığı Güzergâh ve Seyahatnamede Buna Dair Sorunlar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XI/2, 155.

Şahin, İ. (2011). Evliyâ Çelebi'nin Nif- Bergama- İzmir Güzergâhı. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XI/2, 155-180.

Şavk, Ülkü. *Sorularla Evliyâ Çelebi: İnsanlık Tarihine Yön Veren 20 Kişiden Biri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 2011.

Şentürk, Osman. “Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Folklorik Unsurlar”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.

Tezcan, N. (2009). *Çağının Sıradışı Yazarı Evliyâ Çelebi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tezcan, Nuran. Evliyâ Çelebi’nin Belgesel İzleri, *1453 İstanbul Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı: 12 2011, ss.37-42.

Tezcan, S. (2011). Türk Dili’nin Büyük Ustası Evliyâ Çelebi. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Topraktepe, E. (2006). Osmanlı Seyyahı Evliya Çelebi’nin Bir Teması Üzerine Çevre, Merkez ve Sebep Sonuç İlişkileri. *Evliyâ Çelebi Konuşmaları/Yazılar*. Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Türkal, Merve. “18. Yüzyılın İlk Yarısında Eflak ve Boğdan Üzerinde Osmanlı-Avusturya Mücadelesine Dair Anonim Bir Eser: Vakāyi’ - Eflak”, *Electronic Turkish Studies*, 2017.

V. Ekler

V. 1. Evliyâ Çelebi Seyahatnamesi'nin 5. Cildindeki Güzergâhlar Haritası

VI.1. Güzergâhlar Haritası

Yüksek Lisans Tezi:

Burcu Kaban, *Seyahatname'nin 5. Cildine Göre Evliya Çelebi'nin Seyahat Güzergâhları ve Güzergâhların Dil Haritası*

- Seyahat noktası
- Birden çok ziyaret edilen seyahat noktası

VI.2. Güzergâhlar ve Diller Tablosu

Sıra	Anılan dil	Ciltteki yeri	Açıklama	Seyahat güzergâh noktası	Yer/Konum
1.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşçı kavim</i> Evliyâ Çelebi, <i>Dâsni Yezîdileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.	19.	Musul Kalesi
2.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşçı kavim</i> Evliyâ Çelebi, <i>Dâsni Yezîdileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.	20.	<i>Nebeveyn kasabası</i>
3.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşçı kavim</i> Evliyâ Çelebi, <i>Dâsni Yezîdileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.	21.	Menârek köyü
4.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşçı kavim</i> Evliyâ Çelebi, <i>Dâsni Yezîdileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.	22.	Dühük
5.	Kürtçe	[2b]	<i>Dâsni: Son derece savaşçı kavim</i> Evliyâ Çelebi, <i>Dâsni Yezîdileri</i> adlı kavimden bahsederken kelimenin Kürtçe olduğunu söyleyip kelime anlamını açıklamıştır.	23.	Cezire sancağı
6.	Acemce, Kürtçe	[3a]	<i>Deyr: Ateşe tapanların kilisesi (mabedi)</i> Evliyâ Çelebi, <i>Deyreşu köyü</i> nde bu yer adının anlamını açıklamıştır.	25.	Deyreşu köyü
7.	Kürtçe	[3a]	<i>Tannâz: Alaya alan, eğlenen</i> anlamına gelen bu kelimeye Tanaz-ı Tannâz, Şehnaz adlı kasabadan bahsedilirken yer verilmiştir.	26.	<i>Şehnaz kasabası</i>

8.	Farsça, Kürtçe	[3a]	<i>Mûr: Karınca, Karınca geçidi</i> anlamına gelen bu kelime Kelek-i Mervani köyü anlatılırken açıklanmıştır.	28.	<i>Kelek-i Mervanî</i>
9.	Arapça, Kürtçe, Türkmençe, Ermenice	[3b]	<i>Dâr-ı Said: Siirt</i> anlamına gelen bu şehirde kayser kefereleri zamanında savaşlar olmuş ve bu savaşlarda nice gaziler <i>said ü şehit</i> olmuşlardır. Evliyâ Çelebi, şehirde Arapça konuşulduğunu ancak halkın Kürtçe, Türkmençe ve Ermenice de bildiğini dile getirmiştir.	29.	Siirt
10.	Moğol Dili, Acemce, Arapça, Kürtçe	[15a]	Evliyâ Çelebi, <i>Malazgirt</i> kelimesinin farklı dillerdeki karşılıklarının olduğunu söylemiştir. Bu karşılıklar şu şekildedir: Moğol dilinde <i>Malazcird</i> , Acemce 'de <i>Han Gazanfer Şah</i> , Arap dilinde <i>Sûr-ı Sebu</i> (Arslan Kalesi), Kürt dilinde bazıları <i>Malazırd</i> , Evliyâ Çelebi, <i>Malazgirt</i> yani <i>Değirmi Kale</i> , <i>Merazbird</i> olarak farklı şekilleri bulunan kelimenin doğrusunun <i>Malazcird</i> olduğunu söylemiştir.	88.	Malazgirt sancağı
11.	Moğol Dili, Arapça, Acemce, Ermeni Dili, Rumca, Etrâk Kavmi Dili	[20a]	Seyahatname'de Tokat Kalesi'nin farklı dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Bu kaleyi Yıldırım Han fethettiğinde bütün tarihçiler bu kaleye <i>Dârü'n nasr</i> derlermiş. Moğol dilinde <i>Suvbaru</i> , <i>Baru</i> kelimesi ise onlarda kaleye verilen ad olarak geçmektedir Seyahatname'de; Arap dilinde, <i>Dokat</i> Acemce'de, <i>Kân-ı cev: Arpa Çukuru</i>	123.	Tokat Kalesi

			Ermeni dilinde <i>Tokat'a Tohat</i> Evliyâ Çelebi, Tokat ilinin Rumca'da karşılığının olduğunu söylemiştir lâkin bu adlandırmayı Seyahatname'ye yazmamıştır. Etrâk Kavmi dilinde, <i>Tok At- Doğat- Dohat- Dok'ad</i>		
12.	Boşnak Lehçesi	[20a]	Evliyâ Çelebi, Tokat'ın zemini ve şekli ara başlığını anlatırken 1056 [1646] senesinde Sultan İbrahim Han, Varvar Ali Paşa'dan İpşir Mustafa Paşa'nın hatunu Mavrol Han kızı Perihan'a Varvar'ın söylediği <i>Cânum, hankı şer'de vardur kim bir Müslümanın nikâhlısın nâ-şer'i verem? Veremem, cânum</i> cümlesinin Boşnak lehçesi ile söylendiği belirtilmiştir.	124.	Tokat
13.	Acem Dili	[24a]	Evliyâ Çelebi, Acem dilinde <i>Heft: Yedi mesire,</i> Halk arasında <i>Haft</i> olarak bilindiğini belirtmiştir.	256.	Haft Mesiresi
14.	Türkçe, Ermenice, Farsça	[24b]	Evliyâ Çelebi, Tokat Kalesi'ni anlatırken halkın özel lehçeleri ve konuşmalarını ayrı bir bölümde yazmıştır. Burada Tokat'ta o zaman şehir zariflerinin fasih ve belîğ Türkçe ve Ermenice konuştuklarını zira Ermeni reayalarıyla gece gündüz iç içe olduklarını belirtmiştir. Lâkin fıkıh ve ferâiz ilim ile ilgilenenlerin Farsça ile ilgilenmediklerini de belirtmiştir.	123.	Tokat Kalesi
15.	Rum Dili	[28b]	Evliyâ Çelebi, Seyahatname'de <i>Müsevre</i> olarak adlandırılan bugün Bulgaristan ülke sınırları içinde <i>Misivri</i> olarak bulunan kaleyi anlatırken;	319.	Müsevre Kalesi

			Rum dilinde <i>Müsevre</i> olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Ancak kelimenin hangi anlama geldiğini belirtmemiştir. Burada yaşayan halkın Rumlar olduğunu da vurgulamıştır.		
16.	Yunan Dili, Tatar Dili, Arap Dili, Acem Dili, Türk Dili	[35a]	Evliyâ Çelebi, Ukrayna ülke sınırları içinde bulunan Akkirman Kalesi'ni anlatırken Yunan dilinde, Tatar dilinde, Arap dilinde, Acem dilinde, Türk dilinde karşılıklarının olduğunu belirtip bu karşılıkları Seyahatname'de vermiştir. Yunan dilinde <i>Pirgaz: Kale</i> , Tatar dilinde <i>Kirman: Kale</i> , Arap dilinde <i>Kirman: Kale</i> , Acem dilinde "?", Türk dilinde "?"	393.	Akkirman Kalesi
17.	Boğdanca, Leh Dili	[39a]	Evliyâ Çelebi, Ukrayna'da bulunan Hotin Kalesi'ni anlatırken kalenin isimlendirme sebeplerine değinip Boğdanca, Leh dilinde karşılıkları olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılıkları Seyahatname'de vermemiştir. Boğdanca: "?" Leh dilinde: "?"	418.	Hotin Kalesi
18.	Leh Dili	[40a]	Evliyâ Çelebi, Ukrayna'da Turla Nehri kenarında <i>Raşkova Palankası</i> adlı şehri anlatırken şehir adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir. Leh dilinde: "?"	424.	Raşkova Palankası
19.	Leh Dili	[40a]	Evliyâ Çelebi, Ukrayna'da Turla Nehri kenarında Zingü Kalesi'ni [40a] anlatırken kale adından bahsedip kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ama	427.	Zingü Kalesi

			bu karşılığı Seyahatname’de yazmamıştır. Leh dilinde: “?”		
20.	Leh Dili	[40a]	Seyahatname’de Kamaniçe olarak geçen yer adı bugün Ukrayna’nın kuzeyinde Kamaniçe Kalesi olarak bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, <i>Kamaniçe</i> olarak geçen yer adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Leh dilinde: <i>Kamaniçe “Taş”, “Taştan Yapılma Kale”</i> anlamlarına geldiği söylenmiştir.	429.	Kamaniçe Kalesi
21.	Leh Dili	[40b]	Evliyâ Çelebi, Adriyatik Kıyısı’nda bulunan Bar Kalesi’ni anlatırken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ama bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilinde <i>Bar Kalesi</i> : “?”	430.	Bar Kalesi
22.	Leh Dili	[41a]	Evliyâ Çelebi, Hanarvas Kalesi yani Izbaraş Taş Kalesi’nin özelliklerini anlatırken Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname’de yazmamıştır. Leh dilinde <i>Hanarvas vilâyeti, Izbaraş Taş Kalesi</i> : “?”	431.	<i>Izbaraş Taş Kalesi</i>
23.	Leh Dili	[41a]	Evliyâ Çelebi, Karadağ’ın başkenti Podgoritsa’da bulunan ve Podhayiçe olarak adlandırılan kalenin Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Leh dilinde <i>Podyahiçe</i> : “?”	434.	Podhayiçe Kalesi
24.	Leh Dili	[41b]	Evliyâ Çelebi, Polonya’nın Krakov eyâletindeki İşçerez Kalesi’nde bulunurken kalenin yapıcısı ve kale isimlendirilmesi hakkında bilgi	435.	<i>İşçerez Kalesi</i>

			vermiştir. Leh dilinde karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilinde <i>İşceres Kalesi</i> : “?”		
25.	Macar Dili, Leh Dili	[42b]	Evliyâ Çelebi, Seyahatname’de Boraj Sahrası adlı yerden bahsettikten sonra buradaki askerlerin Leh dili ve Macar dilini konuştuklarını belirtmiştir.	437.	Boraj Sahrası
26.	Tatar Dili	[43a]	Evliyâ Çelebi, Seyahatname’de 1067 senesi Zilhiccesinin 20. Günü [29 Eylül 1657] Kırım Padişahı Mehmed Giray Han’ın ve askerlerinin Tatar dilini konuştuklarını bildirmiştir.	-	-
27.	Leh Dili	[45a]	Evliyâ Çelebi, Seyahatname’de İlvov Kalesi’nin isimlendirilme sebebini ve halk dilindeki karşılıklarını vermiştir. Leh dilinde karşılığı: “?” İlvov Kalesi’nin, <i>Ülvev, Ulviy, Ulu, İlvov</i> şeklinde ifade olduğunu belirtmiştir.	438.	İlvov vilâyeti
28.	Latin Dili	[45a]	Evliyâ Çelebi, İlvov Kalesi’nin Dadyan kavminin Menûçeher evlâtlarından ayrılan soylarının daha sonra Mecusî dininden ayrılıp Hıristiyan olduktan sonra Latince konuştukları belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, daha önce Dobra-Venedik, Boşnak, Hersek, Bulgar, Sırp, Voynuk, İslovin, Korol, Dodoşka, Hırvat, Tot, Rus, Lipka, Maskov, Krakov ve Heşteker kavmi, kısacası 20 adet çeşitli kavimlerin Latin dili konuştuklarını belirtmiştir.	-	-
29.	Çek Dili	[45a]	Evliyâ Çelebi, bahsi geçen Leh kavminin Çek kavmine komşu olduğundan bazı terim ve	-	-

			deyimlerinde Çek dili kullandıklarını belirtmiştir.		
30.	Leh Dili	[46a]	Evliyâ Çelebi, Horodok Kalesi'ni anlatırken kale isminin 5 dilde ve Leh dilinde birer ayrı ismi olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılıkları Seyahatname'de vermemiştir.	440.	Horodok Piharı Eski Kalesi
31.	Maskov Dili	[46a]	Seyahatname'de Rusça, Maskov dili olarak kaydedilmiştir. Evliyâ Çelebi, İbret verici Gürlev Kalesi'ni anlatırken <i>kiyev</i> kelimesinin Rusça karşılığını olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Maskov dilindeki karşılığı: “?” Evliyâ Çelebi, <i>kiyev</i> kelimesinin halk dilinde de karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılıkları şu şekilde vermiştir: <i>Kiyev, Kiyeviçse, Kiyülçise, Gürlevçe, Kiyuriçse</i> . Sözü özünü her değişik dilde birer başka ismi olduğunu söylemiştir.	441.	<i>Gürlev Kalesi</i>
32.	Maskov Eski Dili	[46b]	Evliyâ Çelebi, Kiyev Kalesi'nin büyüklüğünü ve şeklini anlatılırken Maskov dilinin oluşumunu anlatmıştır. Öyle ki Maskov dilinin, Irak-ı Dadyan vilâyetinde Fars dilinden, Moğol ve Boğol dillerinden ayrılarak oluştuğu söylenmiştir. Evliyâ Çelebi, Maskov dilinin, 12 çeşit acayip dilden oluştuğunu belirtmiştir. Maskov dilinin bütün harflerinin bizim 29 adet harfimiz ile telâffuz olduğu belirtilmiştir. Evliyâ Çelebi, Maskov kavminin dillerini anlatırken bu kavmin Rum kavmi mezhebinde olduğunu söyleyip tuttıkları oruçların, yaptıkları	442.	Kiev Kalesi

			perhizlerin, Hıristiyan bayramlarının ve haça tapmalarının tamamen Rumlarla aynı olduğunu söylemiştir.		
33.	Leh Dili	[47a]	Evliyâ Çelebi, Sağlam Lubin Kalesi'nin özelliklerini anlatırken Leh dilinden bahsetmiştir. Öyle ki kalenin isimlendirilme sebebini açıklayıp Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?” Seyahatname'de, kale adının Ruslar arasında <i>Lubnin</i> olarak bilindiği de yazmaktadır.	443.	Lubin Kalesi
34.	Leh Dili	[47b]	Evliyâ Çelebi, Kaniv Kalesi'nin özelliklerini anlatırken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?”	447.	Kaniv Kalesi
35.	Rus Dili	[47b]	Evliyâ Çelebi, Leh toprağında Durujunka hatmanı hükmünde Kazak-ı Ak vilâyetinin ortasında şehre denk bir derbend köy olan Lomovat köyünü anlatırken, kale isminin Rus dilinde karşılığı olduğunu söylemiş olup bu karşılığı Seyahatname'de yazmamıştır. Rus dilinde karşılığı: “?”	448.	Lomovat köyü
36.	Leh Dili	[47b]	Evliyâ Çelebi, Çehril Kalesi'ni anlatırken Çehril kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Yalnız bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?”	449.	Çehril Kalesi
37.	Leh Dili	[48a]	Evliyâ Çelebi, Vedmeduka Kale'sinin özelliklerini anlatırken Vedmeduka kale adının Leh dilinde	450.	Vedmeduka Kalesi

			karşılığı olduğunu söyleyip bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilinde karşılığı: “?”		
38.	Leh Dili	[48a]	Jabotin Kalesi’ne gelen Evliyâ Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin Leh dilindeki karşılık bulunduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığın açıklamasını yapmamıştır. Leh dilindeki karşılığı: “?”	451.	Jabotin Kalesi
39.	Leh Dili	[48a]	Evliyâ Çelebi, Kapusna-i Dolin-âbâd Kalesi’nin özelliklerini anlatırken <i>Kapusna</i> kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”	453.	Kapusna Kalesi
40.	Kazakça	[48b]	Evliyâ Çelebi, Kırilov Kalesi hakkında bilgi verirken Kazak Türklerinin Özü Nehri’ne <i>Vodenipir</i> dediklerinin bilgisi vermiştir. Kazakça <i>Vodenipir: Özü Nehri</i> anlamına gelmektedir.	455.	Kırilov Kalesi
41.	Rusça	[48b]	Evliyâ Çelebi, Güzergâh sırımızda olan Kobilak Kalesi anlatılırken, kale adının Rusça’da karşılığının olduğunu söylemiştir. Rusça karşılığı: <i>Kısrak</i> demektir. Ayrıca burada yaşayan halkın Zaporoska kavminden oluştuğu söylenmiştir. Bu kavim ne bir krallığa ne de Kırım’a bağlı olarak bulunmaktadır. Zaporoska kavminin <i>Sirge Kazağı</i> olarak bilindikleri bilgisi verilmiştir. <i>Zaporoska</i> kavim adının Rusça’da karşılığının olduğu söylenmiştir.	456.	<i>Kobilak Kalesi</i>

			Rusça karşılığı: <i>Kapu Eşiği</i> olarak verilmiştir. Diğer bir karşılığı ise <i>Serhaddin kapı eşliğini bekleyen levendler</i> olarak bildirilmiştir.		
42.	Rusça	[48b]	Evliyâ Çelebi, güzergâh sırasında olan Duşka Palankası'nı anlatırken yer adının Rusçada karşılığının olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir. Rusça karşılığı: “?”	458.	<i>Duşka Palankası</i>
43.	Leh Dili	[49a]	Evliyâ Çelebi, Praslov Kalesi'nin özelliklerini anlatırken kale isminin Leh dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”	459.	<i>Praslov Kalesi</i>
44.	Leh Dili, Rus Dili	[49a]	Evliyâ Çelebi, Oman Kalesi olarak bilinen yeri tasvir ederken kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Aman Yeni Hisarı yani Oman Kalesi'nin özelliklerini anlatan Evliyâ, kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?” Halk arasında <i>Omaniçse</i> , Türkler arasında ise; <i>Oman</i> olarak telaffuz edildiği de Seyahatname kayıtlarında bulunmaktadır. Evliyâ Çelebi, Aman Kalesi'nin çevresinde yaşayan halkın <i>Kazak</i> halkı olup Maskov ve Rum halkları ile aynı mezhepte olduklarını, konuştukları dilin Rusça olduğunu belirtmiştir. Örneklerle açıklamada bulunan Evliyâ, Rusça sayılar, yiyecek- içecek adları, günlük hayatta	460.	Oman Kalesi

			kullanılan kalıp ifadeler, hayvan adları ve sövmelere yer vermiştir.		
45.	Leh Dili	[49b]	Evliyâ Çelebi, Ladicin Kalesi'ni anlatırken kale isminin Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”	461.	Ladicin Kalesi
46.	Kazakça	[49b]	Evliyâ Çelebi, Aksu Nehri'nin Kazak Türkleri arasında <i>Vodebuh</i> olarak bilindiğini söylemiştir. <i>Duruşjunka Kazağı</i> hükmünde düz ovada Kazak kavminin yaşadığını belirten Evliyâ Çelebi, nehir adının da Kazakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.	-	-
47.	Leh Dili	[49b]	Bugün Ukrayna sınırları içinde bulunan İstine Kalesi'ne gelen Evliyâ Çelebi, kale adının Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”	462.	<i>İstine Kalesi</i>
48.	Leh Dili	[50a]	Evliyâ Çelebi, Şehrut Kalesi'ni anlatırken Leh dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Leh dilindeki karşılığı: “?”	463.	<i>Şehrut Kalesi</i>
49.	Boğdan Dili	[50a]	Evliyâ Çelebi, Soroka Kalesi'ni anlatırken kale adının Boğdan dilinde karşılığı olduğu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir. Boğdan dilindeki karşılığı: “?”	464.	Soroka Kalesi
50.	Tatar Dili, Nogay Dili	[52a]	Evliyâ Çelebi, Melek Ahmed Paşa'nın Mehmed Giray Han'a Akkirman Ovası'nda ziyafet verdiğini anlatırken Elkâb'ın Mehmed Giray Han'a yazdığı,	467.	Akkirman Ovası

			mektubun Tatar diliyle olduğunu belirtmiştir. Evliyâ Çelebi, yazılan mektubun cevabının ise Nogay diliyle ile verildiği söylemiştir.		
51.	Tatar Dili	[54a]	Evliyâ Çelebi, <i>Böremoyin</i> adlı yeri anlatırken yer adının Tatar dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Tatar dilinde <i>Böremoyin</i> : Türk dilinde <i>Kurt boynu</i> olarak verilmiştir.	469.	<i>Böremoyin</i>
52.	Tatar Dili	[54a]	Evliyâ Çelebi, Karadeniz kenarıyla gelmiş olduğu <i>Dallık</i> adlı yeri anlatırken yer adının Tatar dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Tatar dilinde <i>Dallık</i> : Türk dilinde <i>Bir dere içindeki ormanlık dallar</i> olarak Seyahatname kayıtlarına geçmiştir.	470.	<i>Dallık</i>
53.	Tatar Dili	[55b]	Evliyâ Çelebi, Karadeniz kenarında bulunan Özü Kalesi'nin diğer adıyla da bilinen Cankirman Kalesi'nin Tatar dilindeki karşılığını vermiştir. Tatar dilinde <i>Kirman</i> kelimesinin Türk dilindeki karşılığı <i>Kale</i> olarak verilmiştir. Cankirman Kalesi'nin, Özü Nehri kenarında olması sebebiyle Seyahatname kayıtlarında Özü Kalesi olarak geçtiği belirtilmiştir.	477.	Cankirman yani Özü Kalesi
54.	?	[56b]	Evliyâ Çelebi, Kılburun Kalesi'ni anlatırken kale adının açıklamasını şu şekilde yapmıştır: "Kılburun Kalesi denmesinin aslı odur ki bu kalenin lodos tarafı Karadeniz'dir ve poyraz yönü Özü Suyu'dur. Bu ikisi arasında kıl gibi bir incecik kumsal 12 saat uzun dil gibi tâ doğudan batıya kadar bu ince burunun batısı ucunda bir kalecik	482.	<i>Kılburun Kalesi</i>

			olduğundan Kılburun derler.” ¹ Lâkin hangi dilde karşılığının olduğunu belirtmemiştir.		
55.	?	[65b]	Tatarpınarı adlı yerden doğu tarafa geçen Evliyâ, Kili Kalesi’ne gelmiştir. Kili Kalesi Seyahatname’de Kılıbu Kalesi olarak da geçmektedir. Kalenin isimlendirilme sebebi açıklanmıştır ancak kale adının başka dillerdeki karşılığı verilmemiştir. İsimlendirilme sebebi şudur ki: “İlk defa Hazret-i İsa asrında Boğdan keferelerinden Kılıbu adlı bir kefere Tuna’dan morina ve mersin balığı avlamak ile bin milyon mala malik olup daha sonra kral olunca, ‘O Kili mahalli benim kadrimin yükselmesine sebep oldu’ diye kral iken bir kale inşa ettiğinden isimine ‘Kılıbu Kalesi’ derler.” ²	516.	Kili Kalesi
56.	Bulgarca, Eflâkça, Farsça	[68a]	Romanya ülke sınırları içinde bulunan Hırsova Hisarı’nın özelliklerini anlatırken Evliyâ Çelebi, hisar adının Bulgarca, Eflâkça, Farsça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Hırsova Hisarı’nın Bulgarca karşılığı <i>Felarepiga</i> olarak verilmiştir. Hırsova Hisarı’nın Eflâkça karşılığı: “?” Hırsova Hisarı’nın Farsça karşılığı: <i>Ayı Ovası Kalesi</i> Öyle ki Sultan Mehmed Han’ın sözü üzere <i>Hırsova</i> , yani Farsça’da <i>Ayı Ovası Kalesi</i> anlamına	610.	Hırsova Hisarı

¹ Seyit Ali Kahraman, *Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi: Akkirman-Amasya-Belgrad-Gelibolu-Manastır-Özü-Saraybosna-Slovenya-Tokat-Üsküp*, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010), Cilt: 5, s.297-298.

² *Aynısı*, s.297-298.

			gelmektedir. Ancak aslında asıl ismi <i>Felerafiga</i> olarak belirtilmiştir. Seyahatname’de, “Bazıları Hırsova derler, ama kadınların sicillâtlarında ‘Harisova’ yazılmıştır.” ³ şeklinde geçmektedir.		
57.	Rum Dili, Türk Dili	[85b]	Rum dilinde İlibat Kalesi’nin adı <i>Kalopatra Burgaz</i> olarak geçmektedir. Türk dilinde ise karşılığı <i>İlibat</i> , yani <i>Isıcak Sulu Ördek Kalesi</i> olarak geçmekte olup isimlendirilme sebebi göl suyunun ılık ve kış vaktinde kazı ve ördeği gayet çok olmasından dolayıdır.	666.	<i>İlibat</i>
58.	Türk Dili	[86b]	Bugün Bursa il sınırları içinde olan Mihaliç Bölgesi’ni anlatan Evliyâ Çelebi, burada konuşulan dilin <i>koyu Türk</i> olduğunu dile getirmiştir. Seyahatname kayıtlarında Mihaliç’in isimlendirilmesinin sebebi <i>İlibat Gölü</i> ve <i>Manyas Gölü</i> arasında olması olarak geçmiştir.	669.	Mihaliç (Mihaliç) Kalesi
59.	Türkmen Dili	[88b]	Seyahatname’de Manyas Sahrası olarak isimlendirilen yerin isimlendirilmesinin sebebi İlyas Pınarı’ndan doğduğu için Mâ-i İlyas’dan bozma anlamında Yörük - Türkmen kavimleri tarafından <i>Manyas Gölü</i> olarak geçmektedir.	677.	Manyas Gölü
60.	Yunan Dili	[89a]	Balıkesir’in Gönen ilçesinden Dimetoka’ya geçen Evliyâ Çelebi, <i>Dimetoka</i> yer adının tahkiyesini yapmıştır. Akabinde Dimetoka’nın Yunan dilinde karşılığının <i>Didymôteicho</i> olduğunu söylemiştir.	680.	Dimetoka kasabası

³ Kahraman, *Ön. ver.*, s.311.

61.	Rum Dili	[89a]	<p>Evliyâ Çelebi, Çanakkale Karabiga Kalesi'ni anlatırken "Ertuğrul Bey ile bu yerleri feth edip yerleşme yeri ettiklerinde Karaman halkı bu yerlere Bay Boğa Kalesi derlerdi, ama Rum keferesi elinde iken ismi Kalopiga derlerdi, yani İyi (—) demektir."⁴ şeklinde açıklamada bulunmuştur.</p> <p><i>Karabiga</i> kelimesinin Rum dilinde karşılığının <i>İyi</i> olduğu verilmiştir. Evliyâ Çelebi, "İlk fatihi Kara Biga Bay ismiyle isimlenmiş idi. Yine onlar da Kara Biga Bay dediler. Sözü hafifletip 'Bay' sözünü kaldırıp hemen Karabiga adıyla bilinen bir şehirdir."⁵ şeklinde kelimenin açıklamasını yapmıştır.</p>	681.	Karabiga Kalesi
62.	Germiyan Kavmi Dili	[89b]	<p>Çanakkale, Çardak kasabasında Ece Yakub Cami'ni tahkiye eden Evliyâ Çelebi, cami adının açıklamasını şu sözleriyle yapmıştır: "Bu camiye Ece Yakub denmesinin aslı Germiyan kavmi arasında 'ece' diye kardeşe derler. Bunlar Kütahya'da anadan doğdukları sırada Osman Gazi oğlu Orhan Gazi o sırada Kütahya'da dünyaya gelmiş ve Ece Yakub ile süt emişip sütkardeş olduklarından Ece Yakub derler."⁶</p> <p>Seyahatname'ye göre, Germiyan dilinde <i>ece</i> kelimesi <i>kardeş</i> olarak geçmektedir.</p>	686.	Çardak kasabası
63.	Etrâk Dili (Türklerin Dili)	[90a]	<p>Evliyâ Çelebi, daha sonra Lâpseki kasabasının özelliklerini anlatıp Lâpseki isminin verilme sebebini</p>	687.	Lâpseki

⁴ Kahraman, *Ön. ver.*, s.311.

⁵ *Aynısı*, s.401.

⁶ *Aynısı*, s.403.

			açıklamıştır. Açıklaması “Deniz kıyısından uzak bir seki bayır üzerinde İncirli bir orman var idi. Etrâk kavmi incire ‘lop’ derler. Hâlâ yine halk dilinde ‘lop inciri’ diye kullanılır bilinen bir kelimedir. O İncirli seki ismiyle isimleşip lop sekiden meşhur galat Lâpseki derler.” ⁷ şeklindedir.		
64.	Yunanca, Türkçe, Ece Kavmi Dili	[94a]	Evliyâ Çelebi, Gelibolu Kalesi’nin özelliklerinden bahsederken <i>Gelibolu</i> kelimesinin açıklamasını yapmıştır. Seyahatname’de açıklama farklı rivayetler doğrultusunda verilmiştir: 1. Yun. Feylokos Pırgaz - T. Gelibolu mala - T. Gelibolu 2. T. Kilibol - T. Gelibol 3. T. Gülü bol - T. Gelibol 4. T. Gili bol - T. Gelibol Gelibolu güzergâhında olan Evliyâ Çelebi, bölgede yaşayan halk ve halkın konuştuğu dil hakkında bilgi vermeye başlamıştır. Bu bölgede yaşayan halka <i>Ece kavmi</i> denilmektedir. Halk ne Çıtak’dır, ne Yörük’dür ne de Etrâk’dır. İlk defa Anadolu’dan Rumeli’ye geçip değişik diller ile karşılaşarak karıştıklarından bazı özel kelimeleri olduğu dile getirilmiştir. Bu kelimelerden Seyahatname kayıtlarına geçenler: cömerdim kaldım: baka kaldım ebbe: şaşırma, hayret etmek keremceli: iyilik edici	704.	Gelibolu Kalesi
65.	Yörük-Türk Dili	[97a]	Çanakale - Bolayır kasabası ziyaret eden Evliyâ Çelebi, kasaba adının açıklamasını rivayetler	717.	Bolayır kasabası

⁷ Kahraman, *Ön. ver.*, s.404-405.

			doğrultusunda yapmıştır. Rivayet odur ki: “Süleyman Paşa'nın lalasına söylediği sözler üzerine İslâm askerini bul, ayır da sonra kaleyi fetih eyle deyince gerçekten öyle edip kaleyi sene 758 [1357] tarihinde fetih olup ismini ‘Bul Ayr Kalesi’ korlar.” şeklindedir. T. Bul Ayr - T. Bolayır kasabası derler.		
66.	Rum Dili	[97b]	Çanakkale-Bolayır kasabası ziyaret edilirken Evliyâ Çelebi, <i>Ekşimil</i> adındaki bir kaleden bahsetmiştir. Kalenin adının açıklamasını rivayetle birlikte yapılmıştır. Rivayete göre, Kapudağı'ndan sığır ve at tulumları üzere salları düzüp önce Rumeli'de <i>Ekşimil</i> adında bir kaleye sarılıp aman vermeyip fetih ederler. Rum dilinde <i>Eksimil</i> , Türk dilinde altı mil demektir. Bu mahal <i>Kapudağı</i> 'na altı mildir. Rum. <i>Eksimil</i> : T. <i>Altı mil</i>	717.	<i>Ekşimil Kalesi</i>
67.	Rum Dili	[97b]	Çanakkale'den Edirne'ye, Rumeli eyâletine geçen Evliyâ Çelebi, İpsala Kalesi'nin özelliklerinden bahsetmeden önce kale adının açıklamasını yapmıştır. Rum. ibtidâ salâ: T. İpsala Rivayete göre, 758 [1357] tarihinde İdrivne Kral elinden Gazi Süleyman Paşa fethettiği gün Cuma günüdür. İlk defa Rumeli'de feth olup Cuma salâsı verildiğinden <i>ibtidâ salâdan bozulma ipsala</i> derler.	720.	İpsala Kalesi
68.	Yunan Dili, Yörük Dili,	[98b]	Evliyâ Çelebi, Edirne- Mugalkara- Malkara şehrini anlatırken Malkara	723.	Malkara

	Çıtak Kavmi Dili		şehir adının farklı dillerdeki karşılığını vermiştir. Yunan dilinde <i>Mugalogara</i> , Türk dilinde <i>Büyük padişahın gırandosu: Ulular ulusu</i> dur. Yörük dilinde <i>Mallı kara</i> , Çıtak Kavmi dilinde <i>Mallı karı</i> denilmektedir, ama halk arasında <i>Malkara</i> ve <i>Malgara</i> derler.		
69.	Rus Dili, Çıtak Dili	[100b]	Evliyâ Çelebi, Örenler köyünden Poyhad Kalesi, yani <i>Karinâbâd</i> şehrine geçmiştir. Evliyâ, şehir adından bahsederken rivayetler olduğunu söylemiştir. Öyle ki bir rivayete göre, Eski zamanlarda Edirne sahibi İdrivne Kral yapıp uğursuz Rus kızından doğan nâ-pâk çocuğuna bu kaleyi bağışlamıştır. Bu oğlanın Rus dilindeki ismi Poyhad olup bu şehrin ismi o sırada Poyhad olarak kalmıştır. Rus. <i>Poyhad.</i> : T. “?” Daha sonra Yıldırım Bayezid Han oğlu Sultan Musa Rumeli’ye sahip padişah gibi iken bu kaleyi onun asrında veziri Timurtaş Paşa Rum keferesi elinden fethedip ismine <i>Karin-âbâd</i> , yani <i>Yakında mamur ola</i> anlamında ad vermiştir. <i>Karin-âbâd</i> dan bozulma halk arasında ve Çıtak dilinde <i>Karnabat</i> olarak geçtiği belirtilmiştir.	740.	Karinâbâd
70.	Boğdan Dili	[102b]	Romanya ülke sınırları içinde seyahatine devam eden Evliyâ Çelebi, Yüksek kale, yani Seçova Hisarı’nın özelliklerinden bahsederken isimlendirilme sebebini açıklamıştır. Boğdan dilinde: <i>Seçva</i> , <i>Seçva</i> : Türk dilinde <i>Sert Yer</i>	773.	<i>Bozay Nehri Kenarı</i>

			Bu kale adı bir yalçın kaya üzerinde olmak ile <i>Seçva</i> 'dan, <i>Seçova</i> olarak kalmıştır.		
71.	Boğdan Kavimi Dilleri	[107b]	Yaş şehrinden Boğdan'a geçen Evliyâ Çelebi, Seyahatname kayıtlarına 'Boğdan kavmi dilleri' başlığı altında bir bölüm eklemiştir. Lâkin bu bölüm içinde Boğdan'da konuşulan dillere yer verilmemiştir.	824.	Boğdan
72.	Sırp Dili	[110a]	Sırbistan'da Semendire sancağı toprağında bulunup güzergâhına devam eden Evliyâ Çelebi, Sağlam Rajina Palankası'na geçmiştir. Ve palanka adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığın Türkçesi Seyahatname kayıtlarında bulunmamaktadır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>rajina</i> : “?”	880.	Rajina Palankası
73.	Sırp Dili	[110a]	Rajina Palankası'ndan batı tarafa ormanlık dağlar geçip, Perakin Palankası'na ulaşan Evliyâ Çelebi, palanka adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu bildirip bu karşılığı Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Yer adı <i>Pür ekinden</i> bozma <i>Perakin</i> olarak geçmektedir.	881.	<i>Perakin Palankası</i>
74.	Bulgarca, Boşnakça	[110b]	Sırbistan'da Perakin'den kalkıp yine batı tarafa giden Evliyâ Çelebi, Yagodina kasabasına ulaşmıştır. Kasaba adının Bulgarca'da karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığın Türk dilindeki karşılığını Seyahatname'de vermemiştir. Bulg. <i>Yagodina</i> : T. “?” Evliyâ Çelebi, Yagodina kasabasında yaşayan bütün halkın Poturlar olduğunu ve Boşnakça konuştuklarını da belirtmiştir.	882.	Yagodina kasabası
75.	Sırp Dili	[111a]	Yagodina kasabasından Batiçna Palankası'na geçen Evliyâ Çelebi,	883.	Batiçna Palankası

			Batiçna'nın Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığın Türk dilindeki anlamını Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Batiçna</i> "(?)"		
76.	Sırp Dili	[111a]	Batiçna Palankası'ndan Kolarine Palankası'na geçen Evliyâ Çelebi, Kolarine Palankası'nın Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığın Türk dilindeki karşılığını Seyahatname kayıtlarına yazmamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Kolarine Palankası</i> : Türk dilinde "(?)"	885.	Kolarine Palankası
77.	Sırpça	[111b]	Evliyâ Çelebi, Belgrad'ın Neboysa kulesiyle ilgili tahkiyede bulunup Kale içindeki askerlerin Sırpça konuştuklarını bildirmiştir. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Udri Neboyse</i> : Türk dilinde (T.) "?" Hırvatça <i>udri ne boj se</i> : Türkçe <i>Korkma</i> anlamına gelmektedir.	-	-
78.	Sırp Dili, Bulgar Dili, Latin Dili Boşnak Dili Hırvat Dili, Galya Dili, İslovin Dili, Talyan Dili (İtalyan Dili)	[112a]	Sırbistan- Belgrad-Belgrad Kalesi'nde bulunan Evliyâ Çelebi, burada yaşayan reayalar ve bu reayaların konuştukları dil hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki Seyahatname kayıtlarında, Belgrad kavminin yerlilerinin Poturlar olduğu söylenmiştir. Ancak Sırp dili, Bulgar dili, Latin dili ve Boşnak dili ıstılahı da bildikleri belirtilmiştir. Ama genellikle kullandıkları sözler, bir şeye şaşırırsalar, ' <i>İlahi dilemiştim şayed bu işi işlememişsun</i> ' şeklindedir. Hatunlarına saygı için <i>Sinko Kadu</i> deyip birisi kızarsa şayet <i>Sobada kızmışsın</i> dedikleri belirtilmiştir. Seyahatname'de dillerine ilişkin	892.	Belgrad Kalesi

örneklerden biri de Maho ya *kabliçsavı getire*, yani Bre Mehmed ağaçdan bakracı getire şeklinde geçmektedir.

Akabinde Evliyâ Çelebi, Sırp dilini

1 yedno	Kıruh: ekmek	Umori: yoruldum
2 diva	Voda: su	Zima: soğuk
3 tri	Meşe: et	Nima: yok
4 çetri	Sir: peynir	Sivika: mum
5 pete	Kapula: soğan	Boğ: Tanrı
6 şest	Luk: sarımsak	Duşa: can
7 sedem	Yanye: kuzu	Çovyik: adam
8 osem	Ovça: dişi koyun	Kobla: kısırak
9 devet	Ovan: koç	Konya: beygir
10 deset	Udri neboyse: vur korkma	Koçyaş: arabacı
	Penez: bakırdan akçeleridir	

anlatmaya başlamıştır.

Evliyâ'nın seyahat ettiği zaman diliminde burada Sırp reayalarının yaşadığı bilinmektedir.

Konuştukları dillerin Bulgarca'ya, Latince'ye ve Boşnakça'ya yakın olduğu Seyahatname kayıtlarında yer almaktadır. Lâkin başka kelimelerinin de olduğu bilinmektedir. Ayrıca aralarında

			yaşayan Hıristiyan milletlerinin olduğu ve kitapları İncil'i kendi dillerine tercüme ettikleri bilgisi bulunmaktadır. Nicelerinin ise Hırvat dilini, Galya dilini, İslavin dilini, Talyan (İtalyan) dilini ve Boşnak dilini bildikleri belirtilmiştir. Konuşulan Sırp dili ile ilgili bölüm içinde; Tablo ile gösterdiğimiz kelimeleri Seyahatname kayıtları içinde verilmiştir.		
79.	Sırpça, Latince	[120a]	Evliyâ Çelebi, Tımsıvar'dan çıkıp Varat gazasına doğru yola koyulduğunda bugün Romanya'nın batısında Banat bölgesinde yer alan Lipova Kalesi'ne uğradığını beyan etmiştir. Lipova Kalesi'nin özelliklerini tahkiye etmeye başlamadan önce kalenin isimlendirilme sebebini açıklamıştır: Sırpça ve Latince'de <i>Lipo</i> : Türkçe <i>güzel</i> demektir. Yani Türkçe'de <i>Güzel Kale</i> anlamına gelmektedir.	912.	Lipova Kalesi
80.	Poturca, Macarca	[121a]	Evliyâ Çelebi, Romanya - Lipova Kalesi'ni ve kalenin etrafında bulunan yapılardan Narin Kalesi'nin özelliklerini anlatırken, burada yaşayan reyanın konuştukları dil hakkında bilgi vermiştir. Öyle ki Seyahatname'ye göre, Lipova Kalesi ve civarında yaşayan reaya tamamen Boşnak olup tamamen Poturca ve Macarca konuşmaktadır.	914.	<i>Narin Kale</i>
81.	Acem Dili	[123a]	Evliyâ Çelebi, Varat Kalesi'nin özelliklerini anlatırken burada konuşulan dil hakkında bilgi	929.	Varat Kalesi

vermiştir. Öyle ki: “Sonunda bu kalenin yine Osmanlı eline girmesi bu tılsımların hükümlerinin yok olması sebebiyledir. Ama bu timsallerin asıl sebepleri odur ki bu heykellerin sahipleri bizim Macar Hıristiyanlarının ataları resimleridir ki bunlar Mâveraünnehir diyarında yaşayan Menûçehr’in 4 adet evlâtları ki Menûçehr’den kaçıp bu Macar diyarlarına gelip ilk vatan tutanların resimleridir. O zamanda bu 4 adet kimselere sorarlar ki: ‘Sizler kimlersiz ve ne yer adamlarıdır?’ derler. Bunlar dil bilmezler. İşin sonunda yine kendi Acem dilleriyle ‘Men çârız’, yani ‘Bizler 4 nefer beyzadeleriz’ diye men çârız derler. Bunlar men çâr imiş, men çar, men çâr diye diye men çârdan meşhur galat Macar kaldı ki bu Macarların aslı bu heykel sahipleri Menuçehr evlâtlarıdır ki Macar’ın aslı esas ilk başta Acem kavmidir.”⁸

Ayrıca Kaşa şehrinin isimlendirilmesinin sebebini de şu şekilde açıklamıştır: “Bu heykel sahibinin biri Orta Macar’ın İrem Bağı olan Kaşa şehrinde yatar. Kaşa’yı ilk inşa eden o Kaşavan’dır ki Kaşa şehri onun ismiyle isimlenmiştir.”⁹

Acem Dili	Türk Dili
Men çârız	Bizler 4 nefer beyzadeleriz
men çârdan	Macar

⁸ Kahraman, *Ön. ver.*, s.555-556-557.

⁹ *Aynısı*, s. s.555-556-557.

82.	Macar Dili	[126b]	Evliyâ Çelebi, Acem diyarından Macaristan toprağında Macar kavminin çok olduğunu ve genellikle Macar dilinde Farsça kelimelerin çok kullanıldığını belirtmiştir. Hatta özel lehçeler kullandıklarını dile getirmiştir.	-	-
83.	Sırp Dili	[127a]	Sırbistan - Semendire <i>sancağı</i> toprağında yer alan Sırp ve Bulgar reyalı zemet köy olan Ruzay köyüne geçen Evliyâ Çelebi, akabinde Valiva kasabasına geçmiştir. Valiva Kalesi'nin isimlendirilmesinin sebebini açıklamıştır. Sırp dilinde (<i>Srp.</i>) <i>Valiva</i> : Türk dilinde (<i>T.</i>) “?”	937.	<i>Valiva kasabası</i>
84.	Latin Dili, Sırp Dili, Bulgar Dili, Hırvat Dili	[127b]	Evliyâ Çelebi, Bosna-Hersek'in doğusunda, Sırp Cumhuriyeti'nin içinde bulunan, Bosna-Hersek ile Sırbistan'ın sınırındaki şehir olan Srebrenitsa'nın isimlendirilme sebebini açıklamıştır. Latin, Sırp, Bulgar ve Hırvat dillerinde <i>serebne</i> , Türk dilinde <i>gümüş</i> demektir. Bu kale dağlarında gümüş madeni olduğundan bu kaleye <i>Serebreniçe</i> dedikleri bilinmektedir.	940.	Sirebreniçe Kalesi
85.	Boşnakça, Sırpça	[128a]	Sırbistan'da bulunan <i>Mokra Gora</i> olarak bilinen yere ulaşan Evliyâ Çelebi, yer adının Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Boşnakça <i>Mokra</i> : Türk dilinde <i>sarp taşlık</i> Sırpça <i>Mokra</i> : Türk dilinde <i>Taşlı yer</i>	945.	Mokra Hanı
86.	Boşnakça, Türkçe, Sırpça,	[130a]	Bosna-Hersek Bosnasaray'da bulunan Evliyâ Çelebi, halkın konuştuğu lehçeler ve diller hakkında bilgi vermiştir. Hacı	953.	Hünkâr Cami

	Latince, Hırvatça, Bulgarca, Bosnevî Dili		Beşâret ile aralarında geçen bir diyalogdan bahsetmiştir. Konuşma sırasında <i>ruçka</i> kelimesi geçmiştir. <i>Ruçka, kahvaltı yemeği</i> anlamına gelmektedir. Evliyâ Çelebi, daha sonra Boşnak ve Hırvat kavminin dillerini bildirmiştir. “Bu diyar kavmine halk arasında Boşnak derler, ama değillerdir, zira bosgak sağır kâf ile dev keferesi demektir, ama bu diyar halkına Bosnevî desen sevinirler. Gerçekten de dilleri ve kendileri pâk ve kadir kıymet bilir adamlardır. Dilleri yine Latin diline yakındır, ama bir tür terim ve ibareler kullanırlar ki nice sözleri nesir ve manzum olur.” ¹⁰ Boşnak/boşgak: sağır kâf, dev düşman												
			<table border="1"> <tr><td>1. Yedno</td></tr> <tr><td>2. Dıva</td></tr> <tr><td>3. Tiri</td></tr> <tr><td>4. Çetri</td></tr> <tr><td>5. Pet</td></tr> <tr><td>6. Şes</td></tr> <tr><td>7. Sedem</td></tr> <tr><td>8. Osem</td></tr> <tr><td>9. Devet</td></tr> <tr><td>10. Deset</td></tr> </table>	1. Yedno	2. Dıva	3. Tiri	4. Çetri	5. Pet	6. Şes	7. Sedem	8. Osem	9. Devet	10. Deset		
1. Yedno															
2. Dıva															
3. Tiri															
4. Çetri															
5. Pet															
6. Şes															
7. Sedem															
8. Osem															
9. Devet															
10. Deset															
			Saray şehrinin nazik arif yazarları lûgat-ı Fârisî’de Şahidi kitabına nazire Bosnevî dili üzerine bir lûgat hazırlamışlardır.												
87.	Latin Dili	[132b]	Evliyâ Çelebi, Dubrovnik yapısının, yani sağlam Travnik Kalesi’nin özelliklerini tahkiye	959.	Travnik Kalesi										

¹⁰ Kahraman, *Ön. ver.*, s.589.

			ederken kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu ve isimlendirilme sebebinin olduğunu belirtmiştir. Lakin bu sebepleri açıklamamıştır.		
88.	Latin Dili	[134a]	Büyük Rivne Mağarası, yani Yüksek Hilevne Kalesi'nin özelliklerini anlatan Evliyâ Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin ve Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Öyle ki tahkiyesi Seyahatname'ye göre, "Latin tarihçilerine göre bu kalenin olduğu dağda Süleyman Nebî zamanında, Rivne adında ünlü bir dev Süleyman Nebî'den kaçıp bu yüksek dağda büyük bir mağara kazıp mesken edip o mağaradan büyük bir nehir çıkardı. Hâlen bu nehir akmaktadır. O dev orada ölünce bu Kilis diyarı onun derdinden kurtulunca Büyük İskender tarihinin (—) senesinde Dubrovnik dükalarından İstircan adlı kefare bu Hilevne Kalesi'ni İstircam adıyla yapar. Bir zaman sonra bu kaleyi Hırvat taifesi istilâ edip ismine Latince Hilevne derler. O dile göre Hilevne (—) demektir." ¹¹ şeklinde yer almaktadır. Latin dilinde <i>Hilevne</i> : Türk dilinde “?”	966.	Hilevne Kalesi
89.	Latince, Yunanca	[134b]	Evliyâ Çelebi, Hilevne Kalesi'nin dışındaki mamur yapılardan Kethüda Çeşmesi'nin özelliklerini tahkiye ederken çeşme yakınında Latince ve Yunanca türlü türlü yazılar olduğunu söylemiştir.	969.	<i>Lala Paşa Cami</i>

¹¹ Kahraman, *Ön. ver.*, s.611.

90.	Boşnakça	[137a]	Evliyâ Çelebi, Porolok Kulesi'ni tahkiye ederken Porolok yer adının Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir lâkin bu karşılığın Türk dilindeki anlamını vermemiştir. Boşnakça <i>Porolok</i> : Türk dilinde “?”	970.	<i>Atlibeyzâde köyü</i>
91.	Latince	[137b]	Evliyâ Çelebi, Çetine Nehri'nden Tin Dağı, yani sağlam Sin Kalesi'ne geçip kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığının olduğunu söylemiştir. Ancak Seyahatname Türk dilindeki karşılığı kayıtlarında yer almamaktadır. Latince <i>Sin</i> : Türk dilinde “?” Ama (?) dilinde <i>Sin</i> kelimesinin anlamının <i>mezar</i> olduğu açıklanmıştır. <i>Mezar</i> anlamına gelen <i>Sin</i> kelimesinin hangi dile ait olduğu belirtilmemiştir. Sin Kalesi'nin ismi verilmeyen dildeki karşılığının <i>mezar</i> anlamında kullanılmasının sebebi olarak ise kalenin gerçekten de <i>bir kayalı dağ arasında beşgen şekilli uzunlamasına ve harapça mezar gibi oyulmuş</i> olmasına bağlanmıştır. Tin Dağı'nın isimlendirilme sebebinin ise dağlarında incirinin çok olmasına bağlanmıştır. Tin (İncir) Dağı olarak geçmektedir lâkin hangi dilde Tin'in incir olarak geçtiği bilgisi verilmemiştir.	973.	<i>Sin Kalesi</i>
92.	Latin Dili	[137b]	Tin Dağı'ndan Kilis Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Kilis Kalesi'nin Latin dilinde karşılığının olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığın Türkçesini	974.	Kilis Kalesi

			açıklamamıştır. İlave olarak Kilis Kalesi'nin meşhur söyleşinin olduğunu söyleyip bu söylenişi de açıklamamıştır.		
93.	Latin Dili	[138a]	Kilis sancağından Mesih-millet evi, yani sağlam İspilet Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kalenin özelliklerini tahkiye etmiştir. Nice kere kuşatılan bu kale Pulya vilâyet Kralı İspilet adlı kefare tarafından yapıldığı için İspilet Kalesi olarak isimlendirilmiştir. Sonra Venedik küffârı elinde kaldığını belirtmiştir. Ve İspilet'in Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığın Türk dilindeki karşılığını Seyahatname kayıtlarında belirtmemiştir. Latin dilinde <i>İspilet</i> : Türk dilinde “?”	976.	İspilet Kalesi
94.	Latince	[138b]	Evliyâ Çelebi, Kilis Değirmenleri'nden geçerek bu defa batı tarafa gitmiştir. Buradan da Kaminler Kaleleri tarafına geçmiştir. Kalelerin Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Latince <i>kamin</i> : Türkçe <i>taşlık</i> demektir.	-	-
95.	Latince	[138b]	961 [1554] yılında Süleyman Han beylerinden Malkoç Bey fethi olan yapıcısının belli olmadığı Virlika Kalesi'ni ziyaret ettiği zaman içinde kale özelliklerini tasvir etmeden önce, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu yerin Türk dilindeki karşılığını Seyahatname kayıtlarında vermemiştir. Latince <i>Virlika</i> : Türk dilinde “?”	978	Virlika Kalesi

96.	Latin Dili	[138b]	Virlika Kalesi'nin özelliklerini anlattıktan sonra Kinin, Kının Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.	979	Kinin Kalesi
97.	Boşnakça	[139b]	Karaorman adlı yerden Otrez köyüne geçen Evliyâ Çelebi, Otrez köyünün Boşnakça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de açıklamamıştır.	982.	<i>Otrez köyü</i>
98.	Latince	[139b]	Evliyâ Çelebi, Kırka sancağı toprağında yer alan İvranya Kalesi'nin özelliklerini tahkiye ederken kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir.	986.	İvranya Kalesi
99.	Boşnakça	[139b]	Evliyâ Çelebi, Kırka sancağı toprağında yer alan Oburça Kalesi'ni kısaca tahkiye ederken kale adının Boşnakça karşılığının olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir.	987.	Oburça Kalesi
100.	Latince	[139b]	Oburça Kalesi'nden Varya Limanı, yani Posadarya Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, isimlendirme sebebinin yapıcısı Pulya Kralı yapısı olmasına bağlamıştır. Akabinde <i>Posadarya</i> yer adının Latince karşılığının olduğunu da söylemiştir. Lâkin bu karşılığın ne olduğunu Seyahatname'de belirtmemiştir.	989.	<i>Posadarya Kalesi</i>
101.	Boşnakça	[139b]	Posadarya Kalesi'nden Çik vadisi, yani sağlam Zemonik Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kalenin	990.	<i>Zemonik Kalesi</i>

			isimlendirilme sebebi olduğunu ve kale adının Boşnakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.		
102.	Latince	[140a]	Fostiçse-i Varda, yani sağlam Zadra Kalesi’nde bulunan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince olduğunu bildirmiştir. Lâkin kale adının anlamını açıklamamıştır. Kale adının iki farklı yazımı olduğunu da belirtmiştir: <i>Zadra</i> ve <i>Zâdra</i>	993.	<i>Zarda Kalesi</i>
103.	Talyanca, Nemsece	[141b]	Venedik Körfezi’nin sonunda Dodoşka vilâyetini ziyaret eden Evliyâ Çelebi, burada yaşayan reyanın yarısının Nemse Çasarı hükmünde ve diğer yarısının ise Venedik küffarı elinde olduğu belirtmiştir. Genellikle reyanın <i>Talyan kavmi</i> olup <i>Talyanca</i> ve <i>Nemsece</i> konuştuklarını bildirmiştir.	997.	<i>Dodoşka vilâyeti</i>
104.	Boşnak Dili	[142a]	Evliyâ Çelebi, Venedik Hükümünde bulunan Dodoşka vilâyetinde olan kaleleri bildirmiştir. Bu kaleler içerisinde Tin Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.	999.	Tin Kalesi
105.	Latince	[142a]	Tin Kalesi’nden Rane Ovası, yani garip Virene Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.	1000.	<i>Virene Kalesi</i>
106.	Boşnak Dili	[142a]	Kılarıç Vadisi, yani Ustorviçe Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu	1002.	Ustorviçe Kalesi

			karşılığı Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır.		
107.	Abaza Dili	[143a]	<p>Evliyâ Çelebi, Çetine Nehri kenarıyla ilerlerken gülünç bir hikâyeye anlatmıştır. Bu hikâyede Abaza dilinin konuşulduğu bilgisi bulunmaktadır. Ancak Abaza dilinin nerede ve kimler tarafından konuşulduğu bilgisi ise bulunmamaktadır. Ayrıca Abaza dili bilenlerin Türkçe bilmediklerini de beyan etmiştir. Akabinde Abaza dilinin Uskok keferesi ile konuşulduğu bilgisi de yer almaktadır.</p> <p>“Venedik Terra Ferma’sının kuzey-doğu Adriya sahillerinde kalan toprakları ile Sırp, Bosna ve Macar krallıklarından arda kalmış olarak bu sahillere kadar inen eski Hırvat krallığının toprakları erken tarihlerden itibaren sürekli bir şekilde Türk saldırılarının tehdidi altında kalmıştır. Macar krallığının çöküşü üzerine Hırvat yerel yönetiminin Habsburg idaresine girmeye mecbur olması (1527), bu durumun kaçınılmaz bir sonucu olmuştur. Hırvat krallığından arda kalan topraklar, Avusturya’nın Karinya (Krain), Steiermark ve Karinova (Kärnten) bölgelerinden oluşan İç-Avusturya’ya açılan Kulpa’dan Varajdin - Agram (Zagreb) - Senj (Zeng/Segna) hattı üzerinden dağlık alanda dar bir şerit halinde Sava’ya kadar uzanan bir set vazifesini görmektedir. Genelde kabul edildiği üzere buraları -hiç olmazsa başlangıçta- çevre</p>	1011.	<i>Sultanzâde Çiftliği</i>

			bölgelerinin Türkler tarafından zabtı üzerine topraklarını terk edip kaçanların (Hırvatça <i>Uskočiti</i> , Türk dilinde <i>sıçramak</i> , öte taraftan da atlamak masdarından türetilmiş olarak <i>Uskok</i> , Türk dilinde kaçkınlar, karşı tarafa geçenler, sığınmacılar anlamındadır) ¹² Evliyâ Çelebi, Uskoklarla Abaza dilinde konuştuğunu belirtmiştir.		
108.	Latince	[143b]	Çetine Nehri kenarıyla Virba adlı yere geçen Evliyâ Çelebi, Virba yer adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Bu karşılık ise Türk dilinde <i>söğüt ağaçlığı</i> anlamına gelmektedir. Latince <i>Virba</i> : Türkçe <i>söğüt ağaçlığı</i>	1012.	<i>Virba</i>
109.	Latince	[143b]	Evliyâ Çelebi, Virba adlı yerden kalkıp Musik Bayırı adlı yere ulaştığında Musik Bayırı yer adının Latince karşılığı olduğunu beyan etmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.	1013.	<i>Musik Bayırı</i>
110.	Latin Dili	[144b]	Venedik diyarında Pirine Pirnik yapısı, yani Venedik Diyarı Kalesi; uğursuz kilise, kakhaha şeddi, yani Şibenik Kalesi'ne giden Evliyâ Çelebi, kalenin isimlendirilme sebebinin olduğunu ve Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtip bu karşılığı açıklamamıştır.	1016.	Şibenik Kalesi
111.	Latince, Boşnak Lehçesi	[145a]	Şibenik'den doğu tarafa dağlar ve bağlar aşır yarım saatte, Fostiçe yapısı, yani mamur Ribniçe Kalesi'ne varan Evliyâ Çelebi, Ribniçe Kalesi'nin Latince	1019.	<i>Ribniçe Kalesi</i>

¹² Kemal Beydilli, *Uskoklar Hakkında İki Kitap*, Osmanlı Araştırmaları Dergisi, s.303-304-305.

			karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin birçok yer adında olduğu gibi bu yerin adı da açıklamamıştır. Evliyâ Çelebi, Ribniçse Kalesi'nde zevk ü sefa ederken serhad gazilerinin esirlerinden birisiyle Boşnak lehçesi ile konuştuklarını anlatmaya başlamıştır.		
112.	Boşnakça, Latin Dili	[146a]	Şibenik Kalesi'nden Danilova Sahrası'na geçen Evliyâ Çelebi, Danilova Sahrası'nın isimlendirilme sebebini açıklamış ve Boşnakça'da, Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Öyle ki <i>Danil</i> adında bir kefere ismiyle isimlendirilmiştir.	1021.	Danilova Sahrasına
113.	Latin Dili	[146b]	Evliyâ Çelebi, daha sonra bu Danilova Sahrası'ndan kalkıp üç saat yol alıp Alina Kilisesi, yani Mandalina Kalesi'ne ulaşmıştır. Kilisenin isimlendirilme sebebi ise Alina adında bir pirinç - pirim kızının yapısı olmasındandır. Alina Kilisesi, yani Mandalina Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında belirtmemiştir.	1022.	Mandalina Kalesi
114.	Latin Dili	[147a]	Marina Kalesi'nin iç ve dış mimarisini tasvir ettikten sonra Acayip Kamin Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Latin dilinde <i>Kamin</i> : Türk dilinde <i>Sarp taşlık</i> , Ayrıca Kaminkrad Kalesi'nin de Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir.	1024.	<i>Kamin Kalesi</i>

			Latin dilinde <i>Kaminkrad</i> : Türk dilinde <i>Sarp taşlık</i>																										
115.	Hırvat Dili, Latin Dili	[147a]	<p>Seyahatname içinde Hırvatistan toprakları içine zikredilen Dirniş Kalesi'nde reayanın Hırvat diliyle konuştukları belirtilmiştir. Evliyâ Çelebi, reayanın, Hırvat dilinde Fâtiha'yı tercüme edip namazda okuduklarını anlatmıştır. Hırvat dili ile birlikte Eski Latin dilini kullandıkları bilgisini de vermiştir. Seyahatname'de Hırvat dilinin, Latin dili olduğu ama Hırvat'tan başka özel lehçesi, deyim ve terimleri olduğu belirtilmiştir. Ancak Hırvat, Boşnak, Sırp, Bulgar, Voynuk, İslövin, Dodoşka, Korol, Leh, Çek, Lipka, Rus, Maskov ve Heştek Müslümanlarının bu yazılan bütün Latince konuştuklarını belirtmiştir. Heştek'den ve Lipka'dan başka Mesih milletinden olanların hepsinin Latince konuştuklarını belirtmiştir, ama her birinin birer çeşit ıstılâhları ve lehçelerinin olduğunu söylemiştir. Seyahatname'de Hırvat diline ait geçen örnek kelimeler aşağıdaki tablodaki gibi verilmiştir.</p> <table border="1"> <tr> <td>1</td> <td>Kıruh:</td> <td>Korda:</td> </tr> <tr> <td>yedno</td> <td>ekmek</td> <td>kılıç</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Voda: su</td> <td>Bırada:</td> </tr> <tr> <td>dıva</td> <td></td> <td>sakal</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Mesa: et</td> <td>Buşka:</td> </tr> <tr> <td>trı</td> <td></td> <td>tüfeng</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Sir: peynir</td> <td>Pistole:</td> </tr> <tr> <td>çetri</td> <td></td> <td>küçük tüfeng</td> </tr> </table>	1	Kıruh:	Korda:	yedno	ekmek	kılıç	2	Voda: su	Bırada:	dıva		sakal	3	Mesa: et	Buşka:	trı		tüfeng	4	Sir: peynir	Pistole:	çetri		küçük tüfeng	1026.	Dirniş Kalesi
1	Kıruh:	Korda:																											
yedno	ekmek	kılıç																											
2	Voda: su	Bırada:																											
dıva		sakal																											
3	Mesa: et	Buşka:																											
trı		tüfeng																											
4	Sir: peynir	Pistole:																											
çetri		küçük tüfeng																											

5	Kapula: peyte soğan	Vırba: söğüt
6	Luka: şest sarımsak	Most: köprü
7	Yanye: sedm kuzu	Hoda vamo: gel beri
8	Ovça: osam koyun	İsfik: mum
9	Ovat: koç devet	Otkuday deş?: Nereden gelirsin?
10	Kopriva deset ısırgan diken	Kamo ideş?: Nereye gidirsin?
David im: göreyi m	îdi donesi karha zop: Var getir kahbe arpa	Neme tako mi boğa: Yoktur vallahi.
Yli maka hna?: Yumu şak mıdır ?	Donesi ubyemti kurva: Getir yoksa öldürürüm kahbe	Day mni: Bana ver
Mlyu m tye: seni severi m	yedno put: bir kere	Erdile pıyâzdan : ?
Tako ti boga: Allah içün	Day mni: Bana ver.	yedno picka: bir.m

116.	Boşnakça	[148b]	Hilevne'de anılan Porolok Dağı'nı aşır, Baba Ahmed Kalesi'ne oradan 12 saatte zorluklar çekerek, Sin Kalesi'ne, buradan da kible yönüne sarp dereli ve kayalı tehlikeli yerleri altı saatte aşır, Müslüman binası, yani Solin Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, Solin Kalesi'nin Boşnakça karşılığının olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.	1038.	Solin Kalesi
117.	Fireng Dili	[149b]	Evliyâ Çelebi, İspilet Kalesi'nde kalenin generaliyle yaptığı konuşmayı tahkiye ettikten sonra burada Fireng dilinin konuşulduğunu bildirmiştir. Bu kelimeleri yazarken Türkçe bilen tercümanlardan da yararlandıklarını dile getirmiştir. Seyahatname kayıtlarında Fireng dili şu şekilde anlatılmaktadır: Bunların diline Talyan (İtalyan) dili derler, ama İspanya, Fransa, Ciniviz, Alagorona-i Grandüka, Portakal, Donkarkız, Danimarka, Felemenk ve İngiliz, bu kralların tüm kavimleri hep Fireng'dir, ama kimi Papišta mezhebinde, kimi Luteryan mezhebinde ve kimi Talyan mezhebinde olup, ama hepsi Mesih milletindedir. Ancak İsveç, Çek, Korol ve Sol kavmi Mecûsî mezheplerdir. Nemse, Macar, Leh, Eflâk ve Boğdan gibi başka başka değişik konuşmaları vardır, ama bu anılan Firenglerin dilleri Talyan dilidir. Her birinin birer çeşit özel lehçeleri olup başka başka tabir ve ıstılahları vardır. Nice konuşmalarını birbirleriyle	1040.	İspilet Kalesi

tercümanları anlatır. Hepsinden fasih Venedik Firengi dilidir. Ayrıca yine Seyahatname 'de, Arapça'nın güzel, Farsçanın ince, Türkçe'nin kaba bir dil olduğu; bundan başka dillerin ise çirkin olduğu, Venedik dilinin ise hepsinden güzel ve şirin bir dil olduğu söylenmiştir.

1 uno	(?): Allah ismidir	irande duka: Nerede idin?
2 duy	(?): Peygamber ismidir.	Mela: elma
3 tire	Marya: Meryem Ana ismidir	iste dona bella: Kızım güzel mi?
4 kotra	Sanmarka : ermiş ismidir	Bardaş: oğlan
5 çinko	Pan: ekmek	be kofotutfutut ladona: Edebde avredini filan edeyim
6 sey	Akua: su	kosa voli: Ne istersin?
7 sete	bono çorno: Hayırlı sabahlar	dolim po di pan: Bir parça ekmek isterim

			8 ot	Boro zeribonan i:Yâ hayırlı sabahtır	tirum pürolatis: Başını yararım				
			9 neve	Vino: şarâb	Kani: köpek				
			10 deçe	Porko: domuz	un çikinno tidonero: Bir altm vereyim sana				
				Mele: bal	sente baş bardaş: Kımıldama oğlan				
				Venko: gel	manca merda: bok ye				
				Pos: otur	manca dumerdo: Boku sen ye				
			<p>Seyahatname'de <i>Manca</i> kelimesinin Fireng dilinde <i>Bok</i> anlamında kullanıldığı ayrıca tekrar zikredilmiştir.</p> <p>Fireng dilinde <i>Manca</i>: Türk dilinde <i>Bok</i></p>						
118.	Latin Dili	[150b]	Seyahatname'de, Kilis toprağında voyvodalık olarak yer alan Gılamuc Kalesi'nin tahkiyesini yapılırken kale adının Latin dilinde karşılığı olduğu belirtilmiştir ancak bu karşılık verilmemiştir.			1044.	<i>Gılamuc Kalesi</i>		
119.	Latin Dili	[151a]	Gılamuc Kalesi'nden sonra Şahbaz gaziler yurdu, yani eski yapı Vinçaz Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Vinçaz Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir.			1045.	<i>Vinçaz Kalesi</i>		

			Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır.		
120.	Latince	[151a]	Bosna sancağı hükmünde bulunan Vinçaz Kalesi'ni anlatan Evliyâ Çelebi, daha sonra Kamaniçse Kalesi gibi sağlam ve dayanıklı Yayıçse Kalesi'nin zemini hakkında bilgi verdikten sonra Yayıçse Kalesi'nin Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Latince <i>Yayıçse Kalesi</i> : Türk dilinde <i>Yumurta</i>	1046.	Yayıçse Kalesi
121.	Latince	[152b]	Bosna eyâleti toprağında bulunan Gölhisar Kalesi'ne gelen Evliyâ Çelebi, kale isminin Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir.	1047.	Gölhisar Kalesi
122.	Boşnakça	[152b]	Varsal Vakfi kasabasına geçen Evliyâ Çelebi, kasabanın Boşnakça karşılığı olduğunu söylemiştir. Seyahatname'ye göre Varsal Vakfi'na Boşnaklar <i>Varçal Vakfi</i> demektedirler.	1048.	<i>Varsal Vakfi kasabası</i>
123.	Latin Dili	[152b]	Bosna eyâletinde paşa hâssı ve voyvodalığı olan, Karadağlar dibine bulunup batı tarafında Zadra toprağıyla komşu olan bu kasabayı içiyle ve dışıyla tasvir ettikten sonra oradan kuzeye İki sağlam yapı, yani Banyaluka şehrine [152b] geçen Evliyâ Çelebi, Banyaluka şehrinin isimlendirilmesinin sebebini açıklamıştır. Ayrıca ismi verilen yer adının Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtip bunu açıklamıştır. Bu şehrin kiblesi tarafındaki bağlar başında ise bir ılıcasının mevcut olduğu belirtilmiştir. Kelimeyi hafifletmek için <i>Banyaluka</i> denilmiştir.	1049.	Banyaluka

			<p>Latince <i>Banyaluka</i>: Türkçe <i>Ilca</i> Latince <i>Luka</i>: Türkçe <i>Uzun Şehir</i> Akabinde Evliyâ Çelebi, Banyaluka şehrindeki reaya isimlerinin Boşnak dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ve dillerinin de</p> <table border="1"> <tr> <td>Haso</td> <td>T. Hasan</td> </tr> <tr> <td>Huso</td> <td>T. Hüseyin</td> </tr> <tr> <td>Muso</td> <td>T. Musa</td> </tr> <tr> <td>Memo</td> <td>T. Memi</td> </tr> <tr> <td>Cafo</td> <td>T. Cafer</td> </tr> <tr> <td>Ahmo</td> <td>T. Ahmed</td> </tr> <tr> <td>Mahmo</td> <td>T. Mehmed</td> </tr> <tr> <td>Zuko</td> <td>T. Zülfikâr</td> </tr> <tr> <td>İbro</td> <td>T. İbrahim</td> </tr> </table> <p>Boşnakça olduğunu belirtmiştir.</p>	Haso	T. Hasan	Huso	T. Hüseyin	Muso	T. Musa	Memo	T. Memi	Cafo	T. Cafer	Ahmo	T. Ahmed	Mahmo	T. Mehmed	Zuko	T. Zülfikâr	İbro	T. İbrahim		
Haso	T. Hasan																						
Huso	T. Hüseyin																						
Muso	T. Musa																						
Memo	T. Memi																						
Cafo	T. Cafer																						
Ahmo	T. Ahmed																						
Mahmo	T. Mehmed																						
Zuko	T. Zülfikâr																						
İbro	T. İbrahim																						
124.	Boşnak Dili	[154a]	<p>Banyaluka Hükümündeki voyvodalık olan Tiran kasabasına geçen Evliyâ Çelebi, kasaba adının Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.</p>	1054.	Tiran kasabası																		
125.	Latin Dili	[154a]	<p>Dodoşka kavmi vilâyeti, yani seçkin serhad Kıradişka Kalesi'ne (Gradiska) geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Dişkanın ise küçültme anlamı olarak geçtiği beyan etmiştir. Latin dilinde <i>grad</i>: Türk dilinde <i>kale</i> Latin dilinde <i>dişka</i>: Türk dilinde <i>küçültme eki</i> Latin dilinde <i>gradişka</i>: Türk dilinde <i>küçücük kale</i></p>	1055.	Kıradişka Kalesi																		
126.	Latin Dili	[154b]	<p>Gıradişka'dan Sava Nehri kenarıyla baş yukarı Sava Nehri'nin geldiği yöne doğru büyük Balkanlı</p>	1056.	Yasanoviçse Kalesi																		

			dağlarını, bakımlı ve şenlikli köyleri geçip Oneyiçse Vadisi, yani Yasanoviçse Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu beyan etmiştir. Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır. Latin dilinde <i>Yasanoviçse Kalesi</i> : “?”		
127.	Latin Dili	[154b]	Yasanoviçse Kalesi'nden ayrıldıktan sonra Sava Nehri ile kuzey tarafa geçip, batı tarafta Ona Nehri kenarıyla baş yukarı ormanlı dağlar aşp, Dobniçse Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, Dobniçse Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir. Ayrıca kalenin yapıcılarının Hırvat Hersekleri olduğunu da belirtmiştir.	1057.	Dobniçse Kalesi
128.	Latince	[154b]	Dobniçse Kalesi'nden Büyük Kosdaniçse Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de açıklamamıştır.	1058.	Kosdaniçse Kalesi
129.	Latin Dili	[155a]	Evliyâ Çelebi, Kosdaniçse Kalesi'nden ayrılıp, iki günde yine Ona Nehri yalısıyla baş yukarı gidip, tehlike serhaddi, yani gaziler yurdu Bihke Kalesi'ne varmıştır. Bihke Kalesi'nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.	1060.	Bihke Kalesi
130.	Latin Dili	[155a]	Kırka sancağına doğru yola çıkan Evliyâ Çelebi, Bihke Kalesi'nden yine baş yukarı Ona Nehri yalısıyla gidip, Bekasız sur, yani Lika Kalesi'ne vardığını bildirdikten sonra Lika Kalesi'nin Latin dilinde	1061.	Lika Kalesi

			karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir.		
131.	Latince	[155a]	Evliyâ Çelebi, Lika Kalesi’nden yine baş yukarı batı tarafa Ona kenarıyla gidip sağlam Odvina Kalesi’ne varmıştır. Ve Odvina Kalesi’nin Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı belirtmemiştir.	1062.	<i>Odvina Kalesi</i>
132.	Latin Dili	[155b]	Kırka sancağında bulunan Siska Kalesi’ne varan Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir.	1064.	Siska Kalesi
133.	Hırvatça	[156a]	Siska Kalesi’nden ayrılıp Zagreb Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı yine açıklamamıştır.	1065.	Zagreb Kalesi
134.	Latin Dili	[156b]	Siska ve Zagreb Kalelerinden kuzey ile batı yönüne meyilli iki kılıç arasında bakımlı ve şenlikli Hırvat kavmi diyarlarını ormanlar içinde geçip, eski Korpa Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, Korpa Kalesi’nin Latin dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı yine belirtmemiştir.	1066.	Korpa Kalesi
135.	Hırvat Dili	[156b]	Korpa Kalesi’nden Oburça Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvat dilinde karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.	1067.	<i>Oburça Kalesi</i>
136.	Latince	[156b]	Oburca Kalesi’nden Pudak Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1068.	<i>Pudak Kalesi</i>

137.	Hırvatça	[156b]	Pudak Kalesi'nden Dereslak Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1069.	<i>Dereslak Kalesi</i>
138.	Latince	[156b]	Dereslak Kalesi'nden Velim Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığı yine Seyahatname'de açıklamamıştır.	1072.	<i>Velim Kalesi</i>
139.	Latince	[156b]	Velimce Kalesi'nden Rakpinçe Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak Latin dilindeki karşılığını vermemiştir.	1073.	<i>Rakpinçe Kalesi</i>
140.	Hırvat Dili	[156b]	Rakpinçe Kalesi'nden ayrılıp Korlad Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvat dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı yine vermemiştir.	1074.	<i>Korlad Kalesi</i>
141.	Latince	[157a]	Koprovnik serhaddi, yani sağlam Çernik Kalesi'ni anlatan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1078.	Çernik sancağı
142.	Latince	[157b]	Çernik Kalesi'nden sonra Çernik Beyi, Süleyman beyden 50 adet şehbaz yiğit yoldaşlar alıp (?) yönüne, kâfir tarafına bir günde gidip, (?), yani amansız Velika Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.	1079.	Velika Kalesi
143.	Hırvatça	[157b]	Velika Kalesi'nin zeminini tasvir edip bu kaleden 40 adet yoldaşlar ile bir günde (?) yönüne Belusitina Kalesi'ne giden Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu	1080.	<i>Belusitina Kalesi</i>

			söylemiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.		
144.	Latince	[158a]	Çernik sancağına tabi Belusitina Kalesi'nden üç saatte dağları aşarak gidip gaziler yurdu Pakriçe Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır. Ayrıca Evliyâ Çelebi, nice Bosnevî âriflerinin Pakriçe yazdıklarını, ancak Latin dilinin inceliklerinden ve kurallarından olduğunu ki buna örnek olarak Dobnice'ye Dobniçe, Rahoviçe'ye Rahoviçe ve Şoviçe'ye Şoviçe bunun gibi kalelerin isimlerine sevimli olması için <i>sin</i> harfi ekleyerek küçültme ismi yapıp <i>Yayıçe</i> , <i>Çaniçe</i> , <i>Kosdaniçe</i> ve <i>Pakriçe</i> dediklerini belirtmiştir.	1081.	<i>Pakriçe Kalesi</i>
145.	Hırvatça	[158a]	Pakriçe Kalesi'nden Jabça Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı yine açıklamamıştır.	1082.	<i>Jabça Kalesi</i>
146.	Latince	[158a]	Jabça Kalesi'nden Sezçe Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Sezçe Kalesi'nin Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1084.	<i>Sezçe Kalesi</i>
147.	Hırvat Dili, Latin Dili	[158b]	Evliyâ Çelebi, Ostobçaniçe Kalesi'nin Hırvat dilinde ve Latin dilinde karşılığı olduğunu beyan etmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.	1085.	<i>Ostobçaniçe Kalesi</i>
148.	Latin Dili	[158b]	Ostobçaniçe Kalesi'nden Dobrakuga Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde	1086.	Dobrakuga Kalesi

			karşılığı olduğunu bildirmiştir ancak bu karşılığı belirtmemiştir.		
149.	Boşnak Dili	[158b]	Evliyâ Çelebi, yoldaşlarıyla kuzey tarafa büyük Balkanlı dağlar aşıp Pojega vilâyetine doğru yola çıkmıştır. Pojega vilâyetindeki ilk güzergâh noktası Vokin Kalesi'nin Boşnak dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak yine bu karşılığı vermemiştir.	1087.	Vokin Kalesi
150.	Hırvatça	[158b]	Vokin Kalesi'nden bir günde Virovotiçe Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Virovotiçe Kalesi'nin Hırvatça isimlendirmesi olduğunu söylemiştir. Ancak bu isimlendirmeye Seyahatname'de yer vermemiştir.	1088.	Virovotiçe Kalesi
151.	Bosnevî Dili	[158b]	Virovotiçe Kalesi'nden Maslovino Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, Maslovino Kalesi'nin Bosnevî dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1089.	Maslovino Kalesi
152.	Latince	[158b]	Maslovino Kalesi'nden Pojega Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname'de vermemiştir.	1090.	Pojega Kalesi
153.	Latince	[159a]	Pojega Kalesi'nden Rahoviçe Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.	1091.	Rahoviçe Kalesi
154.	Latince	[159b]	Rahoviçe Kalesi'nden mücahitler yurdu Yakova Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Ancak bu karşılık Seyahatname kayıtlarında bulunmamaktadır.	1092.	Yakova Kalesi

155.	Latince	[161a]	Zirinoğlu vilâyetinden bir günde kuzey tarafa gidip, Maslovino Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Latince <i>Maslovino Kalesi</i> : Türk dilinde <i>Tatlı Şarap Kalesi</i>	1097.	Maslovino Kalesi
156.	Hırvatça	[161a]	Maslovino Kalesi'nden sonra 2 saat yol gidip Kırıntı Boğazından içeri Zirinoğlu vilâyetine ayak bastıktan sonra o gün gidip Vaslovin köyünde yatıp, ertesi gün alay ile Korona tahtı diyarı, yani sağlam ve dayanıklı Çakatorna Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Hırvatça karşılığının olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı yine vermemiştir.	1100.	Çakatorna Kalesi
157.	Latince	[162b]	Çakatorna Kalesi'nden Ligradçık Kalesi'ne gelen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu bildirmiştir. Latince <i>grad</i> : Türk dilinde <i>kale</i>	1103.	Ligradçık Kalesi
158.	Latince	[165b]	Cihad yurdu, yani taş yapı Vişegrad Kalesi'ne gelen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir ancak bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında vermemiştir. Latince karşılığı bulunan kelime ise <i>grad</i> 'dir. Latince <i>grad</i> : Türk dilinde <i>kale</i>	1113.	Vişegrad Kalesi
159.	Latince	[165b]	Vişegrad Kalesi'nden Dobron Kalesi'ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir.	1114.	Dobron Kalesi
160.	Yunanca	[166a]	Pireboy Kalesi'ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Yunanca karşılığı olduğunu söylemiştir.	1115.	Pireboy Kalesi

			Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.		
161.	Latince	[167a]	Mitroviçse Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.	1119.	Mitroviçse Kalesi
162.	Latince, Bosnevî Dili, Arnavut Dili, Türk Dili	[168a]	İzevçan kasabasından kalkıp kıbleye doğru uçsuz bucaksız Kosova Sahrası içinde yedi saatte gidip, eski sancak Vuçitrin Kalesi’ne giden Evliyâ Çelebi kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Evliyâ Çelebi, Rumeli eyâletinde sancakbeyi tahtı olan, Vuçitrin Kalesi’nin tahkiyesi sırasında şehir reayasının tamamen Rumeli kavmi olduğunu belirtmiştir. Rumeli kavminin ise çoğunlukla Bosnevî dili konuşmadıklarını, genellikle Arnavut dilini ve Türk dilini konuştuklarını belirtmiştir.	1120.	Vuçitrin Kalesi
163.	Latince	[168b]	Rumeli eyâletinde voyvodalık olan Priştine Kalesi’ne kalesine geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir.	1121.	Priştine Kalesi
164.	Latince	[169a]	Üsküp Kalesi’ne geçen Evliyâ Çelebi, kale adının nice türlü isimlendirilmesi olduğunu söylemiştir. Bu isimlendirme tahkiyelerinden birine göre, kalenin fetih sırasında 7 küp altın bulunup Gazi Evrenos Bey ‘Üst küpten alın’ demiştir. Evliyâ Çelebi, <i>Üst küpten</i> meşhur <i>Galat Üsküp</i> olarak adlandırılan kale adının Latince	1123.	Üsküp Kalesi

			karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de vermemiştir. Üsküp Kalesi’ne geçen ve daha sonra kale etrafındaki Üsküp şehrini anlatan Evliyâ Çelebi, şehrin özelliklerini tahkiye ederken Üsküp halkının konuştuğu diller hakkında da bilgi vermiştir. Üsküp halkının genellikle konuşmalarının Rumeli ve Arnavut dili arasında bir tür özel lehçelerinin olduğu da belirtilmiştir.		
165.	Sırp Dili	[172b]	Evliyâ Çelebi, Üsküp şehrini gezip dolaştıktan sonra Kumanova kasabasına ulaşmıştır. Kasaba adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı açıklamamıştır.	1183.	Kumanova
166.	Latince, Yörük Dili	[173b]	Eğridere Kalesi’nden Nil benzeri ılıca, yani mamur şehre geçen Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname’de açıklamamıştır. Ayrıca Kale’nin isimlendirilme sebebi açıklanmıştır. Evliyâ Çelebi, Gazi Hudâvendigâr’ın kaleyi feth ederken ılıca ve havzalarını görüp Kösten yani Yörüklerin dilinde ılıca olarak kullandığını belirtmiştir. <i>Köstendil</i> , ‘Gönül ılıcası’ anlamında kullanılmıştır. Daha sonra halk arasında o güzel isimle anılıp <i>Köstendil</i> olarak kaldığı belirtilmiştir. Evliyâ Çelebi, <i>Köstendil Ilcası</i> ’nın özelliklerini tasvir ederken ılıcanın farklı kavimler tarafından farklı adlandırmalarına yer vermiştir:	1189.	Köstendil Kalesi

			Yörükân kavmi <i>kösten</i> , Bursa halkı <i>kaplıca</i> , Sofya halkı <i>bana</i> , Çıtak kavmi <i>kavza</i> , Arap kavmi <i>humma</i> , Acem kavmi <i>germâb</i> , Türkmen kavmi <i>ılı su</i> , Moğol kavmi <i>ısâb</i> olarak kullanmaktadırlar.		
167.	Latince	[174b]	Evliyâ Çelebi, Köstendil şehrinden, doğu tarafa bir menzil mesafede olan Dobniçe kasabasına varmıştır. Kasaba adının Latince karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında vermemiştir.	1190.	Dobniçe kasabası
168.	Latince	[175b]	Vardar Nehri Köprüsü, yani sağlam Köprülü Kalesi'ne varan Evliyâ Çelebi, kale adının Latince karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı açıklamamıştır.	1204.	Vardar Nehri Köprüsü
169.	Sırp Dili, Bulgarca	[175b]	Lipe Dağı, yani sağlam Pirlepe Kalesi'ne giden Evliyâ Çelebi, kale adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında açıklamamıştır. Evliyâ Çelebi, daha sonra kale halkının genellikle Bulgarca konuştuklarını belirtmiştir, zira tüm reyalarının Sırp ve Bulgarlardan oluştuğunu da eklemiştir.	1207.	Pirlepe Kalesi
170.	Rum Dili, Urum Lehçesi	[178a]	Evliyâ Çelebi, Gölikesri Kalesi'nin tahkiyesini yaparken kale adının Rum dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir ancak bu karşılığı Seyahatname'de belirtmemiştir. Ayrıca kale içinde yaşayan reayanın dillerinin Urum lehçesi üzere olup,	1210.	Gölikesri Kalesi

			“varmisik, gelmisik, o bizim afendimistir, ya niçin bize gelememişsiz, hasretiniz anmisik, belkim bize gelmemiş deyü çok bakmisik” diye bu şekilde konuştuklarını belirtmiştir.		
171.	Rum Lehçeleri	[181a]	Evliyâ Çelebi, Rum eyâletinde bulunan Serfice Kalesi’ne ulaşmıştır. Bu kale içinde halkın çoğunun Rum keferelerinden oluştuğunu belirtmiştir. Müslimleri az olan reayanın konuşmalarının Rum lehçeleri gibi “varmisik, gelmisik, Mavro âfendimistir ve cânımız ağacığımızdır” şeklinde olduğunu beyan etmiştir.	1235.	Serfice Kalesi
172.	Lâtin Dili	[181b]	Gümüş madeni, yani sağlam Novaborda Hisarı’na ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Latin dilinde karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılığı Seyahatname kayıtlarında açıklamamıştır.	1244.	Novaborda Hisarı
173.	Sırpça, Türkçe, Bulgarca	[182a]	Rumeli eyâletinde Alacahisar Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Sırp dilinde karşılığı olduğunu söylemiştir. Ancak bu karşılığı Seyahatname’de belirtmemiştir. Evliyâ Çelebi, kale içinde reayanın Türkçe, Sırpça ve Bulgarca konuştuklarını da belirtmiştir.	1254.	Alacahisar Kalesi
174.	Macar Dili, Latince	[182b]	Gaziler yurdu Semendire Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, kale adının Macar dilinde ve Lâtinçe karşılığı olduğunu belirtmiştir. Lâkin bu karşılıkları açıklamamıştır.	1258.	Semendire Kalesi
175.	Boşnakça, Çerkeşçe	[184b]	Tımişvar Kalesi’ne ulaşan Evliyâ Çelebi, Tımişvar ovasında tahkiyelerde bulunmuştur. Seydi Ahmed Paşa’nın şehit edilmesinin	1259.	Tımişvar vilâyeti

			<p>sebebini açıklarken İsmail Paşa ve Seydi Paşa'nın karşılıklı konuşmaları sırasında</p> <p>İsmail Paşa'nın Boşnak lehçesiyle: "Bak a cânım, Seydüm Ahmed Paşa, sen benüm dünyâ ve âhiret bürâderümsün" diye Boşnakça konuştuğunu,</p> <p>Seydi Paşa'nın Çerkes diliyle: "Ben köpek ile kardaş mı olur? Yoktur ve illâ ha ölürüm yoktur" diye Çerkes dilini konuştuğunu bildirmiştir.</p>		
176.	Abaza Dili, Çerkez Dili	[187a]	<p>Evliyâ Çelebi, Abaza ve Çerkez arasında dağlar içinde Sadşe kavmi köyüne uğramıştır. Köydeki reyanın Abaza dilini ve Çerkez dilini iyi bildiklerini belirtmiştir.</p>	1265.	<i>Sadşe Kavmi köyü</i>